

A FEHÉRTORONY HÍVEI

PETRASOVSKYÉ.

ÍRTA: SCHMIEDT·BÉLA·DR.
·KORDA·R.T.KIADÁSA·

A FEHÉR TORONY HIVEI

IRTA:
DR. SCHMIEDT BÉLA

PETRASOVSZKY EMMÁNUEL
RAJZAIVAL

BUDAPEST, 1942
K O R D A R. T. K I A D Á S A

**A könyv képeinek a szerző engedélye nélkül való bármiféle
felhasználása tilos.**

**Nihil obstat. Carolus Gyurcsovics censor dioecesanus. Nr.
1552/1941. Imprimatur. Cassoviae, die 21. Sept. 1941.
Stephanus eppus.**

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Bp., VIII., Csepreghy-u. 2.

Kedves Olvasóm!

Engedd meg, hogy elmondjak neked egyet-mást, mielőtt ennek a könyvnek az olvasásába belekezdenél. Amit mondani fogok, rövidke útbaigazítás lesz.

Ez a Fehér Torony, amelyikről szó lesz, a földgömb számos pontján látható. Mindenütt felnyúlik a magasba, ahol a földön egy-egy falu fekszik alázatosan.

A torony hívei egyszerű keresztény emberek. Az ő bűneik és erényeik, az ő sebeik és értékeik minden falusi torony alatt megtalálhatók. Lehet, hogy részben. Esetleg egészben.

Amit tehát mondani fogok, általános kép. Nem fénykép! Ne keresd tehát Nevetlenfalut a térképen. Van ugyan ott egy ilyen nevű község, de az nem ez.

Ahová mi most megyünk, ott még magam sem jártam. Ott nincsen kitaposott út. Ott a vágy kereszteli az óhajt s ott csak a képzelet finom papucsát téri a föld.

Amit el fogok mondani, az jobbára délibábos látomás, nyíri legenda, amely a forró rajongás nap-sütésében s az élettapasztalat rögzös síkságán született.

A könyvben szereplő Apostol tisztelendőt sem leled meg. Ő ott jár valahol, ahol Csaba királyfi. Ég és föld között: az álmok titokzatos tejútján.

A földön csak az Apostol tisztelendők árnyékát látod. Ők is tesznek-vesznek. Terveznek és temetnek. Keresztelnek és esketnek. Kár, hogy feketéknek látják őket az emberek . . .

Reverendájuk régóta itt suhog az utcákon. Ez

ő reverenda sok jót tett a falvakkal. Talán a reverenda gombsora volt az első számológép s azon tanultak számolni a régiek.

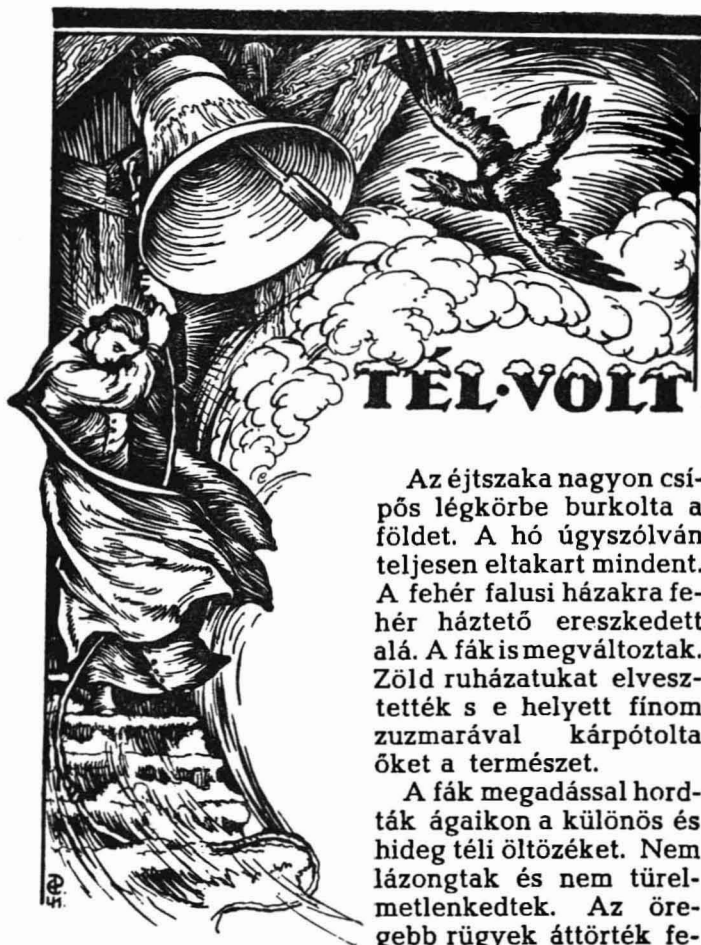
De én most nem a reverendát akarom magasztalni. Én a népről akarok beszélgetni. Azt a világot rajzolom meg, amelyben egyformán küszködik és egyformán győz az egyházi ruha és a háziszőttes.

Az a célom, hogy megvilágítsam a falut, amelyben úgy áll és úgy él a pap, mint egy torony és amelyben a hívek olyanok, mint a gyermekek: néha édesek, aranyosak, máskor bizony kissé makrancosak.

Ha e könyv olvasgatása nyomán hűségesebb szemmel néz fel a falu népe a templom fehér tornyára és a fehér torony fekete ruhás embere jót akar tenni és jó akar lenni, akkor célt ért a

SZERZŐ.

Pusztadobos, 1941. Vianney Szent János napján.

TÉL VOLT

Az éjtszaka nagyon csípős légkörbe burkolta a földet. A hó úgyszólván teljesen eltakart mindent. A fehér falusi házakra fehér háztető ereszkedett alá. A fák is megváltoztak. Zöld ruházatukat elvesztették s e helyett finom zuzmarával kárpótolta őket a természet.

A fák megadással hordták ágaikon a különös és hideg téli öltözéket. Nem lázongtak és nem türelmetlenkedtek. Az öregebb rügyek áttörték fejüket a fehér téli kötésen,

amelyet Télapótól az őszi sebhelyekre kaptak és bátorították a gyengébbeket: — Ne essetek kétségbe! Mindig így volt és mindig így is lesz! A tél mindig megjön, de a tavasz sohasem marad el! Az uralkodó évszak mégis csak a nyár marad a természetben! A nyár az ő zöld leveleivel, tarka virágaival és ízes,

érett gyümölcsseivel! A tél csak szünetjel a természetben. Nyomában következik az élet kótás része: a természet éneke!

A csendes éjszakában, a frissen hullott hóban egy arcot világítottak meg a csillagok.

Pap arca volt. Az új lelkipásztor arca, aki a napokban foglalta el a nevetlenfalusi parókiát.

Apostol Pál tisztelendő gyors lépésekkel ment végig a gyümölcsösön. Egyik kezével összefogta a nyaka körül a meleg nyakravaló-kendőt. Ez az anyja kézmozdulata volt, aki féltő szeretettel horgolta valamikor a téli ruhadarabot. Másik keze a reverendáján volt. Kissé összefogta vele a reverenda bőségét és megemelte hosszában, hogy hó és sár ne érje. Ez már jellegzetes papi mozdulat volt. A pap félkézzel mindig a reverendáját védi és papi mioltát őrzi.

Éjfél felé járt az idő.

A falura ráterült az alvó szoba csendje. Sehol egy elfojtott szó. Sehol egy hangos lépés. Sehol egy virasztó lámpa. Ember, állat, föld, ház, minden takaró alatt volt.

Mit akarhat ilyenkor a pap?

Benyúlt télikabátja zsebébe. Kulcsok zörrentek. Tapogatva kiválogatta a legnagyobbikat, elfordította a zárban, majd gyors mozdulattal betette maga mögött az ajtót.

A templomban volt.

Térdet hajtott a százesztendő öreg hajlékban, majd eltűnt a torony feljárója alatt. Az öreg lépcsők nyögtek, amikor hátukra vették a fiatal papot, aki könnyedén sietett felfelé rajtuk. Volt a lépéseiben valami az angyalok fürgeségéből, amely Jákob létráján közelinek érzi az eget.

Gyufát gyujtott.

Tekintetével gyorsan végigfutott a harangköteleken, majd pedig megmarkolta az egyiket.

— Hány óra lehet?

Gyorsan órája után nyúlt. A világító óralapon a nagy mutató gyorsan rásiklott a kicsire.

Tizenkét óra volt.

Meghúzta a harangkötelet. Mély meghajlással köszöntötte a nagy harang szavát, mely bűgő, nagy hanggal törte át az öreg torony négy rácsos ablakát és ráhullott a szomszédos háztetők nyergére. Háztetőről-háztetőre terjedt tovább. Nem hagyott ki egy házat sem és a falu utolsó kunyhójának is jutott belőle még jóböven. Sőt még maradt is. Ez aztán szép lassan átrezgett a szomszéd községbe.

Nevetlenfalut meghökkentette a szilveszteri harangszó, amely megható volt, mint a könnyes búcsúszó és titokzatos, mint egy messziről érkezett hírnök szava.

Mire az alvó község felfigyelt, akkorra már szent lázban égett a pap. A küldetés érzete meggyújtotta benne a hősiességet. A hivatás tudata pedig lángra lobbantotta benne a terveket. Égett, mint egy tűzoszlop, amelynél majd ezrek melegednek és ezrek menetelnek. Keze valósággal összeforrt a harangkötéssel, a szíve pedig a harang nyelvével. Arca fénylett. Szeme ragyogott és szájából kibuggyant a szó. Ez a szó olyan volt, mint egy szívre írt program.

— Harangszóval viszem át híveimet az új esztendőbe, amely egyben új élet lesz! Mert új életnek kell jönnie! A jóság országát kell megalapítanunk legalább akkora körben, ameddig a harang szava elér.

Gesztenyebarna haja gyöngyöző homlokára hullott. Megigazította. Kezével mindjárt fejét is megsimította, amelyben a gondolatok szent körmenetben kavargtak.

— Köszönöm neked, Uram, hogy népem befejezhette az esztendőt — imádkozott Apostol tisztelendő. — Köszönöm, hogy ez az egyházközség el nem tűnt a történelem portengerében, hogy megérhette első száz esztendejének Te Deum-át. Ami-

kor most elharangozom a lezárt első évszázadot, vele és benne eltemetek sok bűnt és sok szentséget, sok csalódást és be nem ért reménységet, sok Alleluját és sok fekete keserúséget. Most elharangozok ezer régi emléket, hogy helyet csináljak a lelkekben és az egyházközségben az új terveknek.

— Mert nagy terveket hordok a szívemben — sóhajtott fel Apostol Pál. — Krisztus faluját szeretném idevarázsolni erre a homokra. A nyolc boldogság hegyét szeretném kibővíteni a hét főbűn szemétdombjából. Egy új falut szeretnék építeni a régi mezsgyékre és új életet a meggyalázott régi rögökre.

Görcsös odaadással fogta a harangkötelet. Húzta . . . húzta. Alázatosan és szívesen, mint ezer és ezer népapistol az íratlan történelem folyamán, akik szent lelkesedésükkel egy kenderkócból font harangkötélen szállítják fel híveiket az égbe.

— Kezdődjek meg tehát ez az új élet! — folytatta magabeszédjét Apostol tisztelendő. — A harang hozzá az első szövetségesem. Saját kezemmel húzom, hogy én magam ébresszelek fel benneteket — híveim — a régi gyarlóságból és hogy új álmotokba én szőjek bele bibliás képeket.

Ebben a pillanatban egy varjú röppent el a templom felett. Egyenesen a torony felé tartott. Bosszús nézéssel pillogott be a harangok közé. Talán nem is csak egy mihaszna falusi varjú volt. Talán maga a Rossz lélek volt, amely a paradicsomban kígyóba rejtőzködött, itt Nevetlenfaluban pedig egy varjúba.

A szilveszteri harangszó megzavarta a semmirekellőt. Felszállt tehát s egyenesen toronyiránt repült, hogy megnézze, mi történhetett? Talán fellobbant valakiben a Jóság?

— Kár! — nyekkent bele a varjú a harangszóba s haragos pillantást vetett a gyöngyöző homlokú papra.

— Kár! — rikkantott újra s megrázta fekete tollbundáját. — Mit akarhat ez a pap? Mi ütött

belé, hogy beleharangoz az éjtszakába? Miért háborítja a csendet? Miért zavarja fel a községet? Kár! Kár! Kár! — káromgott három erőset s ez úgy hangzott, mint a harci kiáltás az emberek száján a hadba indulás előtt.

A fekete varjú már messze járt, a pap meg már rég feldobta a harangkötelet a falba vert nagy rozsdás szegre, amikor a falu angyala friss, erős mozdulattal véres tintába mártotta ujjahegyét, hogy leírja ezt a történetet, amit Apostol Pál vállalt, amikor tusába kezdett a nép üdvösségéért.

A tinta fekete volt és véres.

A küzdelem asztalán a „falú lelke” volt a tét.
S ki volt a két küzdő fél?

Az egyik a toronyban állt. Gyűretlen reverendában és a csillagnéző emberek szent buzgóságával. Bibliás ember volt. Nem volt sem aranya, sem ezüstje, sem pénz az övében. Nem hozott táskát az útjára, sem két köntöst, sem sarut, sem botot. Minden vagyona a szíve volt. Meg a lelkesedése, amely palástként omlott alá válláról a földre.

A másik fél pedig a varjú volt. Kiterjesztett szárnyakkal uralkodott Nevetlenfalú felett. Nem is varjú volt ez, hanem maga a Gonosz. Nem magában, hanem hetedmagával, sok futárral, száz meg száz fizetett cinkossal, ügynökkel és véresszájú agitátorral.

A pap kinézett a toronyablakon. Még látta az eltűnő feketeséget, de nem tudta megállapítani, hogy mi is az. Jó, hogy nem tudta. De azért meg-hökkent, mert rosszat sejtett. Kipirult arca hirtelen elsápadt és gyorsan keresztet vetett.

Ez a keresztvetés több volt, mint egyszerű kézmozdulat, amit oly sokszor látunk a keresztény embernél. Ezt a keresztet nem „vetették”, mint a cigánykereket. Ez szebb volt, mint a legszebb falusi leány legszebb keresztvetése. Ez a keresztvetés olyan volt, mint a keresztbekötött áhítat.

A falu pihent. Akit felébresztett a harangszó,

a másik oldalára fordult. Aki pedig meg tudott birkózni a harangszó ostromával, az tovább szőtte álmát.

A sötét falusi szobákban még a régi naptár irányította az életet. Kopott, számarfüles, régi világ beolajozott menetrendje. Bűnök tanúja és vizsálkodások táblázata. A toronyban pedig már beköszöntött az új világ. Ezt az új világot a pap jelentette. Egyelőre egymagában képviselte. A helyzet olyan volt, mint mikor sok-sok nulla mögött egy árva egyes küszködik . . . Istenem, de soká lesz az, amikor az egyes a nullák előtt sorakozik fel.

Kilátás a fehér toronyból

Apostol tisztelendő a torony ablakából kinézett a falura. A hold a téli holdvilágos éjszakák ezüstporával vonta be a földet. A falu és határa nyitva feküdt Apostol Pál előtt, mint egy nagy meséskönyv.

Ez a meséskönyv egy darab föld volt a világ-mindenségből. Most nem szerepeltek benne sokan, mert hiszen Nevetlenfalu egy elpusztult város névtelen utóda volt. Nem volt sok lakosa és alig volt benne intelligencia. Ebben a meséskönyvben jobbra szegénység és egyszerűség honolt. Nyolc utcából állította össze a Gondviselés. S hozzá még milyen utcákból?!

Ezek az utcák először is nagyon görbék voltak.

— Istenem! — sóhajtott fel Apostol tisztelendő — hogy fogok én majd ezekre egyenes vonalakat írni?

Az utcák másik jellegzetessége az volt, hogy keskenyek voltak. A házsorok könnyen átmeséltek egymásnak. A házak egymás gyomrába láttak. A házak előtt álló akácfák pedig minden nagyobb hajlongás nélkül is könnyen csókolózhattak.

A falu keleti szélén hatalmas fák emelkedtek ki az utcai akácfák gyűrűjéből. A nagy zöld szín-

folt egy park volt. A fenyőfák és hatalmas platánok között egy kastélyház álmódzott. A község egyetlen földbirtokosának udvarháza. Ez a kert és ez a kastély olyan volt, mint az ékkő a karikagyűrűben. Egy kis álom. Ragyogás. Egy kis szenzáció.

Egyébként pedig minden földszínű, földszagú és földszintes volt. A vágyak is, meg a falu világnézete is. A házak is sárból készültek. Patics-fallal. Nem voltak ezek bizony nagy épületek, csak amolyan templom eresze alá rakott kis fecskéfészkek. Kevés ablakkal és néhány gyermekarccal. Amikor az egész család kinézett az ablakon, akkor olyan volt ez a kép, mintha sokvirágú, élő nagy muskátli kukucsálna ki az ablakon keresztül az utcára.

Ebbe a világba jött most Apostol Pál.

A jövetele nem okozott zavart, mert egyszerűen jött, mint az Úr szállójének munkása. Mint Krisztus apostola. Ahhoz tartotta magát, amit az Úr a hetvenkettőnek mondott: „Menjetek; íme én úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé. Ne hordjatok erszényt, se táskát, se sarut és senkit az úton ne köszöntsetek. Ha valamely házba mentek, először is azt mondjátok: Békesség e háznak! És ha ott békesség fia vagyon, rája száll a ti békességetek; ha pedig nem, visszaszáll rátok. Ha valamely városba mentek, és ott befogadnak titeket, egyetek, amit elétek adnak. És gyógyítsátok meg az ottlévő betegeket, és mondjátok nekik: Elközelgetett hozzátok az Isten országa.” (Lk. 10, 3—9.)

Aki a tündérmesék közepébe lép, annak a fején rendesen korona van, a lábán csodapapucs, a vállán aranypalást, a kezében varázspálca és a zsebeiben sok-sok kincs. Mindezt pedig hétszínű szivárvány keretezi.

A nevetlenfalusi papnál nem ilyen volt a helyzet.

Apostol Pál nagyon egyszerű mesébe lépett s azért nagyon halkán jött. Halkán, mint egy bárány.

De talán csak nem farkasok közé jött?

Majd elvállik!

Egyelőre csak annyit látunk, hogy vele jött az anyja is. Egy öregedő, pergamenarcú, fejkendős falusi asszony.

Bajos eldönteni, hogy ki ment elől.

A falu népe úgy látta, hogy az édesanya megelőzte lelke magzatát. Előre ment és előkészítette az utat a fiának. Az ágakat elhajlította az útból. A töviseket felszedte az országúton. A köveket félrehengerítette és az embereket szépen előkészítette arra, hogy fiában egy kis megváltó jön. Amikor aztán a fia csakugyan megérkezett és fogadta a nép köszönését, akkor az anya olyasfélét gondolt, hogy „Ime az Isten báránya, ime aki megváltja a nevetlenfalusiakat.”

Pap anyjától senki nem veszi zokon a teológia ilyen és ehhez hasonló alkalmazását. Elvégre az anyai szeretet mindent megaranyoz.

Amikor Apostol Pál első este együtt ült szobájában édesanyjával, már akkor tudta, hogy az édesanya nagy áldás a plébánia ajtóküszöbén: imádság, reménység, boldogság, védelem. De azt csak későbbben tudta meg, hogy mikor is bontakozik ki igazában az anyák lelkében a küldetés Veronika-kendője és hogy mikor bomlanak ki az édesanyák hátán a begöngyölt, titokzatos védőszárnyak.

Most még nem tartott itten, mert még nem készült a kereszt. Apostol Pál egyelőre nem az Olajfák hegyén állott, hanem a toronyban.

A fehér toronyban!

Meseszerű volt a kép. Az ezüstös téli éjszakában egy fehér torony emelkedik a falu fölé. Kemény, fagyos, fekete rögbe ereszkedik le a fundamentuma. A torony süvege viszont a holdnak tartja a hátát. S mindezek tetejében egy csillag tövében őrködik a kereszt. A toronyban pedig ott áll egy pap. Lába a rajvonalon. Keze a munka országába ér. Apostol Pál szinte orcája előtt érzi

a mesék indulását és a fehér történetek beharangozását: Hol volt . . . hol nem volt . . . volt egyszer egy fehér torony . . .

•

Apostol tisztelendő lefelé menet a lépcsőkön szinte szent türelmetlenséggel kérdezte önmagától: — Hát lehet itt más az Úr, mint az Isten?!

Aggódás a mezsgyén

Ezen az éjszakán egymást követték az események.

Olyan volt ez az éjszaka, mint a forradalmak titokzatos órája. Az esemény eseményt szül. A hullámhegyet hullámhegy követi. A mondatvégi pontnál az izgalomtól megsiklik a kéz és a pihentető kövér pont helyett újból és újból vessző születik.

Tervek elevenedtek meg Apostol tisztelendőben. Szándékok erősödtek szíve tűzében, amely acélt csinált a legrozsdásabb vasból is. Apostol tisztelendőben minden porcikája helyén acélos akarat feszült.

Ha mindezt egy sokat tapasztalt őszhajú pap látja, talán legyint a kezével:

— Tűz az van! A tűz felett azonban hiányzik az a nagy üst, amelyben az élet gazdag, kövér tapasztalatai főnek.

Apostol tisztelendő is érezhetett ebből az aggodalomból valamit. Sápadni kezdett. Halványan. Alig észrevehetően. Orcája elé emelte két sovány kezét s ezzel a mozdulattal védte, óvta magát az élet esetleges ütéseivel.

Egyhelyben állt. Mozdulatlanul. Szája vonaglott, mintha szólna.

— Tűzre van szükség! Tűzre! Hiszen az első keresztény egyházközségeket is a Tűz teremtette meg. A Szentlélek emésztő tüze. Mik voltak az

apostolok az első pünkösdi Lélekjárás előtt? Az ellenség szemében gyáva összeesküvők. Krisztus szemében talán tapasztalattal telített hideg edények. De mivé lettek akkor, amikor megszállotta a fejüket, meg számító hideg eszüket a Tűz?

— Akkor apostolok lettek! — kiáltott fel Apostol tisztelendő.

Saját hangos szava felébresztette tépelődéséből. Mintha egy kis frissesség szállta volna meg lelkét. Bizakodóvá tette az, hogy hiszen hát ő is Apostol. Igaz, hogy ő csak a családnevében apostol. S ezt a hírességét sem ő szerezte, hanem valamelyik őse. Ő csak úgy ingyenesen, fáradság nélkül jutott a nevéhez. És mégis nagyon örült a különös viszonylatnak. Valami olyasfélét érzett, hogy a név nemcsak kötelez, hanem lendít is. Erősít. Emel. „Nomen est omen”, mondja a latin közmondás. A név sokszor jó jell!

Alig futott benne végig ez a gondolat, máris valami emelkedett érzés gyúlt ki benne. Mi volt az? Talán a kegyelem? Vagy csak úgynevezett helyzeti energia, nem több, mint színészen a ruha, vagy a királyon a korona?

Szétnézett a templomban. Melegen. Hívó nagy lélekkel. Úgy, mint az Istenét szerető szolga a mennyország előszobájában. A templom százéves, kopott boltívei úgy borultak össze, mint az erdő tölgyfái az ibolya felett. Talán az örökmécses volt az oka, hogy minden megnőtt. Talán valami más. Tény, hogy a vonalaknak nem volt se vége, se hossza. Apostol tisztelendő nem vette észre, hogy lelke tulajdonképpen hozzáadta a kis falusi templom méreteihez az Egyház kétezer esztendejét, a dogmatika végtelenségét, no meg az erkölcsi tisztesség táborhegyi emelkedettségét.

Törpének érezte magát.

— Milyen csöpp az ember! — sóhajtott nagyot és jobbkezeivel megkapaszkodott egy zászlórúdban. — Milyen nagy felelősség terheli a papot, a föld

egyszerű porszemét, amikor szolgálatot vállal egy templomban, ahol minden Isten nagyságáról és fönségéről beszél. Ahol minden szinte elérhetetlen magasságban van. Csak az oltár asztala kivétel. Ezt az egy pontot az ember is eléri s ennél az egyetlen pontnál is a pap az úr! Ezen csak a pap pihentetheti meg a kezét.

Apostol tisztelendő nagy komolysággal hordozta hivatása keresztjét. Már az igen komollyá tette, hogy felszentelt kezét mindennap a végtelenbe kell átlendítenie. Onnan hoz valamit és oda emel át valakit. Ehhez járult aztán a másik végtel hidegsége, a föld siralmas helyzete. Amennyire végtelen az Isten világa, annyira véges a másik világ, ahol az ember lépked . . . Mert bizony a templomon túl, a köveken kívül ott van ám még a falu is: sokszáz lelkével, mérhetetlen bűneivel és erényeivel. Ezer „nem“-mel és néhány alázatos „igen“-nel. A felebaráti szeretet fogyatékos hajszálcsovességgével. Az irigység és gyűlölet véredényelmeszesítésével. Keresztbeszaladó utcákkal, keresztberohanó polgárokkal.

S mindezek középpontjában ott áll az ember!

Ott áll a hívő, aki nem rossz, csak azért nem is angyal. Aki olyan, mint a baromfi, akkor a leghangosabb, ha szemétdombon áll, ha szemétben kapirgál.

A falusi nép lelki gondozása nem komoly munka — mondják a felületesek. — Hiszen apró, kicsiny, bogárhátú házikókat kell meghódítani, s ezek olyan szelídek, mint a hétpettyes katicabogarak.

Hát csakugyan ártatlan hétpettyes katicabogár lenne a falusi ház?

Van, amelyik ilyen!

De van ám másfajta is! Van olyan falusi ház is, — és ilyen sokszor több is van egy és ugyanazon utcatorban — amelyiknek küszöbén összecsapja az ember a kezét, mert sohasem hitte volna, hogy elérhet egy házeresz alatt annyi gyűlölet,

mint amennyi a tulipános ládán trónol. Mennyi gőg ágaskodik a bogárhátú kis házikóban és milyen csenevész benne az alázatosság! Mily édigérő az öntudat és milyen sekélyes a büntudat! Mennyi jótett lép be az ajtóküszöbön és mennyi hálátlanság viharzik ki onnan az ablakon!

S ebben a kis falusi világban a pap áll a kormánykeréknél. Minden közvetlenül a feje körül viharzik. Minden belőle indul s minden a lábához tér vissza.

Apostol tisztelendő sokat tanult a papnevelő intézetben. Sokszor hallotta tudós tanár urak vitázó bölcselkedését. Eszébe jutottak a bölcséleti órák észroppantó útvesztői, a tudományos igazságok útkereszteződései. És szélesre taposott országutak mellett, sokszor apró ösvényeken lelte meg az ember az Igazság országába vezető szűk kis nyílásokat.

De most nagyon nagy zavarban volt, amikor a kis falusi sikátorok előtt állott. A papnevelőkben nem tanult a falusi sikátorokról. Töprengeni kezdett azok viharzó forgalmáról, azok vitáiról, harcairól s azok kormányzásáról.

Mintha megszédült volna. Fáradt is volt. Nem vette észre, hogy nappalt csinált az éjtszakából. Pedig hát ez mindig veszedelmes dolog. Az éjtszaka a pihenés ideje, nem pedig a bölcselkedése. Aki nem tartja magát ehhez, megjárhatja. Könnyen fennakadhat a tévedések és eltévelyedések selyemfínom pókhálóin.

Fáradtan beült a padba. Felfohászkozott: — Segíts, Uram!

És lelkében valami haragfélét érzett. Meghagadott tanulmányi éveire. A „tétélek” jutottak eszébe. A leckék és a feladatok, amelyek között éppúgy volt sovány, mint ahogy volt kövér is. Volt könnyű is, de volt bizony nehéz is.

— Mit használ a tudósnak a tétélekben való

jártasság, ha az Élet emberek közé veti? — dohogott magában.

Apostol Pál most bizony emberek közé került. Emberek közé, akik mások, mint a leckék. Az emberből a sovány sokszor veszélyesebb, mint a kövér.

— Mit tegyek ezekkel?

S nem adott neki senki sem feleletet. Nem állott mellette tudós professzor, aki akár tüzet, akár pedig vizet adott volna kezébe. A lelkipásztorkodás művészete abban van ugyanis, hogy a tüzet is és a vizet is idejében használja az ember.

Pedig már eljött az óra!

Megjött a lelkipásztorkodás órája. Apostol Pál már ott állott a küzdőtéren. Ott állott népe között, amelynek éppen ő harangozta be néhány órával előbb a korfordulót.

A falu ébredezett.

Mécsesek gyulladoztak. Az ágyakból lassanként földre ereszkedtek a hívek s bennük, velük talpra állott minden jóság és minden gonoszság, ami a falun terem. Az egyik házban lábra állt az önzetlenség. A másik házban viszont sarkára állott az önzés. Az egyik szobában szelíd szó hangzott el. A másikban valaki már káromkodott. S megkezdődött az utcák kavargása is, amelyben az ima szörinszálán elveszett.

Apostol tisztelendő még ott állott a templomban. Némi keserőséggel állapította meg, hogy minden hajó romantikus és érdekes, de csak addig, amíg nem utazunk rajta. Ilyen a népvezetés munkája is. Távolról sokkal szebb, mint közelről.

Összehúzta magán a kabátot s megfordult, hogy felsiessen gyorsan a lakására. Ahogy megfordult, az egyik falerősítő pillér tövében hirtelen megállt. Egy állványról a Megváltó szobra nézett le rá. Az örökmécses mintha minden erejét összeszedte volna, úgy ontotta a fényt a Megváltó alakjára.

Apostol Pál felnézett az Úrra s könnyezni kezdett:

— Mester! Mondd meg, hogyan kezeljem a gondjaimra bízott népet? Mi a népvezetés legfontosabb lelkipásztori tényezője: a tűz vagy a víz?

A szobor nem szólt semmit. A Megváltó szelíd kézmozdulata azonban megadta a választ:

A szív!

Szív kell a falunak!

Nem vitatjuk, hogy köves út is kell. Elvégre olyan korban élünk, amikor nem érünk rá tengelyig érő sárban vagy bokáig elömlő homokban teljesíteni hivatásunkat és küldetésünket, mert az idő pénz, s aki ma meg akarja állni a helyét, annak a többek között sietnie is kell!

Aztán a jó ivóvíz is szükséges a falunak. Szükség van tehát ártézi kutakra is. Egy pohár tiszta és üde ivóvíz ugyanis több szolgálatot tesz a háznak, mint egy kocsideréknyi politizálás.

A postaláda is szükséges, mert az emberiség bőbeszédű lett. Sok a mondanivalója. Uzenetei száz-

irányúak és messzeágazók. Ezekhez postaláda szükséges.

De mindezekon felül és mindezek mellett még egy nagy szívre is szükség van a faluban. Egy szívre, amely a hidegedő és ridegülő világban a kályha szerepét tölti be.

Nos, ilyen kályha a falusi lelkipásztor szíve is, melyről méltán el lehet énekelni azt, amit Székely László „A kályha mellett“ c. versében énekelt.

Oreg kályha, de jó a szíved!
Kormot is termelsz eleget,
De nekünk nem szánsz más magadból,
Csak áldott, meghitt meleget.

Muzsikás, fűtött szíved mellett
A mi szívünk oly hamis,
Tüze kiárad kis körünkre,
De jaj, a füstje, korma is!

A falu papja azonban nem szán magából más nekünk és híveinek, csak áldott, meghitt meleget, szeretetet, megértést, részvétet, segítségre kész szolgálatkészséget.

Apostol Pál is így jelent meg Nevetlenfaluban. Kezében hozta és maga előtt hordta szívét. Az ember csak a szívével érdemli meg az ember nevet. Nos, a papot még inkább a szíve határozza meg. Az ész önmagában meddő, szívvel együtt lesz csak termő. Szuronyokra lehet támaszkodni, de megpihenni csak a szíven tud az emberi fej.

Amikor Apostol tisztelendő Nevetlenfaluba érkezett, a faluba lépve nem azt gondolta, amit valamikor Caesar mondott: vagy császár akarok lenni vagy semmi, hanem azt hirdette: jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és terheltek vagytok, és én megenyhítelek titeket.

A Historia Domus tanúsága

Sokan azt hiszik, hogy a történelmet azok a pápaszemes tudósok írják, akik könyvek közé bújva folyton csak az évszámokat méregetik, hogy aztán a híreseket és nevezetéseket felírják, az aprókat ellenben eltüntessék az emberek emlékezetéből.

Hát ez nem így van.

Minden, ami történik, történelem! Történelem tehát az, ha egy várost elfoglalnak, de történelem az is, ha egy sikátorban csak egy embert is megölnek. Történelem, ha egy tűzhányó kénköves tüzes esőt borít az emberiségre, de történelem az is, ha a kiskertben egy virág kinyitja hamvas szíromleveleit, hogy elárassza illatával azt a helyet, amelyen nyílik. Történelem, ha egy király kiragasztat az országban egy kiáltványt, de történelem az is, ha valamelyik szegény házban először gügyögi el egy kisgyermek ezt a szót: anyám!

Az iskolákban persze nem taníthatnak mindent, ami a világon történik. Ehhez olyan hatalmas fej kellene, mint a földgömb. Az iskolai történelemkönyvekben csak azokat az eseményeket örökítik meg, amelyek sorsdöntőek voltak az egész emberi élet kialakulásában, vagy amelyek legalább egy nemzet életére fontosak.

Csakhogy nemcsak nemzet van a világon! Vannak ennél sokkal kisebb tömegek, amelyek részei a nemzetnek. Ezek a városok és kisebb községek.

Nos, nemcsak a nemzeteknek, hanem ezeknek a községeknek is van történelmük. S a községek szempontjából az érdelemi meg, hogy megörökítsék, ami a községre nézve jelentős.

Az ilyesmit meg is örökítik!

Ki hallott arról, hogy a plébániák történetét is írja valaki?

Nem csoda, hogy alig tud a világ erről, mert

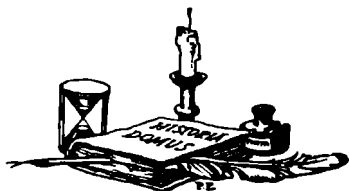
bizony nemigen látja senki sem, hogy a lelkipásztorok ezt a könyvet irogatnák.

Pedig írják! Csak hát persze nem az utcai kiskapuhoz támaszkodva, hanem bent a szobában és legtöbbször titkos lámpafény mellett. Van, aki boldog mosolygással írja, de van aki könnyezve, bánatosan rovatgatja. Az egyiknek örömhöz van joga, a másiknak sírásra van oka.

Apostol tisztelendő megilletődötten vette ki a szekrény mélyéről a nevetlenfalusi plébánia Históriai könyvét. Óreg könyv volt. Majdnem félezer lappal. A keshedő bőrfedelek között megsárgulva húzódtak meg a belső lapok. Rajtuk sok-sok írás. Több pap írása. A lapok megsárgultak, mint az öregember bőre. A pap gesztenyebarna haja homlokára hullott, ahogy lehajolt a könyvbe. Irni kezdett.

Vajjon mit írt?

Álljunk a háta mögé és olvassuk el.

A mesebeli kő tulajdonsága

A nevetlenfalusi plébánia Históriai könyvében szépen és rendben sorakozott fel az alábbi emlékezés.

•

„Eltemették megboldogult elődömet, aki évek hosszú során át állott az egyházközség élén. Szépen és példásan halt meg. Paphoz illően. Egy utolsó

meleg csókot nyomott a feszületre, amit kezében szorongatott és kiadta lelkét. Megörökítem ezt a kis eseményt, ennek a szürke, de meleg csóknak históriáját, mert ebből a szent csókból megtanulhatja Nevetlenfalu, hogy mi az élet értelme. Sem magánosnak, sem községnek nem lehet másban üdvössége, csak az Üdvözítőben!

Isten nyugosztalja szegényt! Megérdemli, hogy a nevetlenfalusi Historia Domus megőrizze emlékét, mert a feszületre csókolta mélységes rajongásával a Megváltó Jézus szent arcába lehelt szeretett faluját. Ezzel aztán rákerült Nevetlenfalu az Úr Jézus szent ábrázatára. De vajjon megérdemli-e ez a falu ezt a kitüntető sorsot? Megtűri-e vajjon Krisztus?"

Apostol tisztelendő letette a tollat. Valahova nagyon messzire nézett. Előre a jövőbe. S vajjon mit keresett ottan? Mit akart látni? Talán arra volt kíváncsi, hogy mivé és merre fejlődik a falu? Vajjon a szeretet rózsája lesz-e Krisztus szent orcáján, vagy talán valami nyílt seb? Kíváncsi volt, hogy a szeretet jut-e diadalra Nevetlenfaluban, avagy a gyűlölet?

Apostol tisztelendő hirtelen a toll után nyúlt és a História könyvre hajolt.

Mi történt vele? Talán rémképeket látott a jövőben, a messzi távolban és visszamenekült a jelenbe? Nem, hanem eszébe jutott az Irás szava: „Ami nálad magasabb, azt ne keresd, ami erődöt meghaladja, azt ne firtasd! Azzal törődjél mindig, mit Isten neked meghagyott és ne légy kíváncsi többi művére! Mert nincs arra szükséged, hogy szemléld azt, mi el van rejtve.” (Sir. 3, 22—23.)

Tovább írt a könyvben.

„Megboldogult elődöm nagyon áldozatos lélek volt. Sose állt félre. Az események nem kimélték: tépték, rázták, emésztették. Nem csoda, ha végre is elfogyott, tövig égett, hiszen olyan volt, mint az ajtóküszöbön álló gyertyaszál, melyet kétoldalról

fogyaszt a szél. Sírját nagy tömeg vette körül. Olyan volt a gyásztömeg, mint egy könnyes, nagy, fekete koszorú. A részvét mély volt. Olyan, amilyen egy érzőszívű faluhoz illik.

Kik állták körül a friss sírt?

A nép! Az egyházközség! Az egész Nevetlenfalu! Azok a hívek, akik mindig úgy követték az élen járó néhai lobogó fáklyát, mint hajdan a pusztában vándorló zsidó nép a bibliai tűzszlopot. Amikor most ebben a Históriais könyvben megdicsérem a nevetlenfalusiakat, a mesebeli kő jut eszembe. Erről a kőről egy Plinius nevű pogány római író azt mondja: a mesebeli kőnek az a tulajdonsága van, hogy ha egészben dobják a vízbe, akkor nem merül el, de ha darabokra törik, akármilyen nagyok is a töredékek, menten lesüllyednek.

Amikor az öreg lelkipásztor sírjára rákerült a kis fakereszt, a tömeg megmozdult. Elindult, hogy hazatérjen.

— Jaj, mi lesz most? — rémlett fel bennem az aggodalom. Hiszen megrepedt a mesebeli kő!

Kár volt aggódni!

Mire a falu tövéhez értem, akkorára már ismét a hátam mögött hömpölygött a falu apraja és nagyja. A nép bizalommal követett, enyém lett minden könnyével, minden örömeivel, minden bajával és minden sikerével, minden táncával és minden küzdelmével. Egyesek — lehetséges — szerencsémnek tekintették a nevetlenfalusi parókiát, aki azonban ismeri az életet, az jól tudja, hogy még a választott nép is nagypénteket rendezett a Legszen-tebbnek!

Amikor az esti szürkületben titkon visszaneztem a nyomomban jövő népemre, a kép láttán a méhek jutottak eszembe. A méhek, amelyek újra egységbe tömörülnek, erőre kapnak az új vezér körül. De még másvalami is eszembe jutott, nevezetesen egy számtani hasonlat. A számok világára gondoltam, ahol milliókról szoktunk beszélni, ha

az egyes mögött a nullák tömege fejlődik fel, vagy ha a nullák elvállalják vezérnek az egyest.

Szép kép volt ez, amelyet meg kell örökíteni a nevetlenfalusi *Históriás* könyvben. Szép kép, amelyet az Egyház sokszor, nagyon sokszor bemutat a papok és hívek egymásközi viszonyában. A papok és a hívek évezredek óta szeretettel és bizalommal voltak és vannak egymás iránt. Együtt véreznek és együtt győzedelmeskednek.

Nagyon szép kép ez: a hívő lelkek szemében örök örömök forrása, a gonoszok azonban nevetnek és gúnyolódnak rajta. Vannak ugyanis emberek, akik kaján szemmel néznek minden papra és haraguznak mindazokra, akik nem hajlandók hadilábon állani a papokkal.

De vajjon miért?”

Apostol tisztelendő széles nagy mozdulattal letette a tollat. Nem mert, nem akart vagy nem tudott feleletet adni erre a kérdésre?

Dehogynem tudott volna!

A válasz már ott élt a tollában, ott égett felszentelt keze fején, amelyet tenyérrel felfelé szelíden íróasztalára fektetett. S amíg ő merengve kinezett az ablak előtt álló öreg körtefára, addig nézzünk mi bele az Egyház erre vonatkozó tanításába.

KLERIKUSOK ~ LAIKUSOK

Klerikusok — laikusok.

Ki ne hallotta volna még ezt a két latin szót? Bizonyosan nemigen akad ilyen ember, hiszen beszélgetés közben sokszor emlegetik. Nem lesz haszon nélkül, ha megismerjük e két szó pontos tartalmát és ha megmérjük a klerikusok és laikusok világának elválasztó határát.

Az Egyházban maga Jézus Krisztus rendelt állandó és eltörölhetetlen különbséget a hívők és előljárók között. Ez hittétel.

Egyesek — sajnos — nem tudnak vagy talán inkább nem akarnak megbarátkozni ezzel a hittétellel.

Vajjon miért?

Azért, mert felütötte bennük fejét az ősi gőg.

Ez a gőg vagy nem tud vagy nem akar megbarátkozni azzal, hogy az Egyházban nem vagyunk mind egyformák, hanem vannak kormányzók és vannak kormányzottak.

Kik a kormányzók?

A kormányzó elem a papok! A klérus: kezdve

a ma felszentelt káplántól egészen az őszhajú pápáig. Ezek kormányzói hatalmukat és megbízatásukat egyenest Jézus Krisztustól kapták. És közvetve attól kapják ma is. Ezért nevezzük ezt a hatalmat szentnek.

Kik a kormányzottak?

A kormányzottak a hívek! A laikusok: kezdve a megkeresztelt apró csecsemőtől egészen a felkent királyig. Az ő fejhajtó engedelmességüket szintén Krisztus szabta meg, mert a mi Urunknak az volt a rendelkezése, hogy hallgassunk a vezetőkre!

Vessünk most egy pillantást Nevetlenfalura. Nézzük meg, milyen a helyzet ottan?

Ha a Históriaiás könyv legfrissebb sorait tekintjük, akkor meg kell állapítanunk, hogy a nevetlenfalusiak, kevés kivétellel, nem a lázadás fiai. Lázadók természetesen ottan is vannak, amin nem kell csodálkozni, mert hiszen az égben az angyalok között is tudunk egy zűrzavarról.

A nevetlenfalusiak az Egyház hűséges gyermekeinek mutatkoztak akkor, amikor sokat tapasztalt és messze környéken nagy bölcs hírében állott lelkipásztoruk temetése után a krisztuskövetők alázatával és kötelességtudásával azonnal felsorakoztak az új lelkipásztor mögé.

Pedig ez nem is volt híres ember, hanem csak egy szürke kis vidéki káplán.

A nevetlenfalusiak nem rendeztek megbeszélést, titkos gyűlést, — amint azt nem egy helyen sajnálatraméltóan megteszik — hogy megvitassák és felmérjék az új pap értékeit: bölcsességét, tapasztalatainak bőségét. Nem állítottak össze semmiféle küldöttséget, hogy — szükség esetén — a Püspök Úr elé vezessék és hogy kérjék, követeljék a nekik tetsző papot. Az ilyen fellépést különben sem honorálja a megyésfőpásztor, mert jól tudja, hogy a függőség rekedt. Nem mer hangosan beszélni . . .

A nevetlenfalusiak között is akadt néhány, aki különvéleményen volt. De indokolatlan állás-

pontjukkal nem tudtak mozgalmat csinálni. A hívek nagyobbik része távol tartotta magát a külön úttól. Mindettől visszatartotta őket komolyan vett hitük és egyházas jóneveltségük is. E helyett sokkal rövidebb utat választottak: paptól paphoz húzódtak. Amilyen bizalommal és megértéssel követék az öreg Péter esperes urat, ugyanolyan odaadó szeretettel hallgatták az új Pál tisztelendőt, mert hiszen ez is éppen úgy magán hordta a krisztusi küldetés köntösét, mint az előbbi.

Hát bizony ez a helyes, nem pedig a válogatás, no meg a deputációs követelődés!

Bírálgatás nélkül követték Apostol tisztelendőt, mert Krisztus küldte, nem mint egyszerű megbízottat, hanem mint avatott meghatalmazottat! Követték, mert az Úr így nyugtatja meg a nyáját Jeremiás próféta útján: „Szívem szerint való pásztorokat adok majd nektek, kik tudással és bölcseséggel legeltetnek titeket.” (Jer. 3, 15.) Követték, mert minden papot, aki az ajtón megy be a nyájhoz, az Egyház ad. Márpedig akit az Egyház ad, annak krisztusi útlevele van. Követték, mert apostolt láttak öregben éppen úgy, mint fiatalban, szökében éppen úgy, mint barnában, hatalmas, öles alakban szintúgy, mint a sovány, vékonypénzű papban. Követték, mert ebben látták kötelességüket. Hisz ők nem kormányzók voltak, hanem kormányzottak. Ők seregnek, az Úr nyájának érezték magukat.

Nos, és mit tesz a sereg?

Követi a vezetőt. „Aki pedig felfuvalkodik — írja már Mózes — s nem akar engedelmeskedni a pap parancsának, aki abban az időben szolgál az Úrnak, a te Istenednek, meg a bíró végzésének, az az ember halállal lakoljon.” (Móz. V 17, 12.) Az Apostolok apostola, Szent Pál is inti a világot: „Engedelmeskedjete elöljáróitoknak és hódoljatok nekik, mert ők, mint akik számot fognak adni lelketekért, öröködnék azon, hogy ezt örömmel te-

gyék és ne sóhajtva, mert ez nem szolgálna javatokra." (Zsid. 13, 17.)

Hát mégis mivel lehet azt igazolni, hogy az Egyházban választottak vannak? Választottak, akik vezetik a tömeget?

Nem kell mást tennünk, mint visszamennünk gondolatban Krisztus korába. Nos, mit tett Krisztus? Apostolokat vett maga mellé. Mi mások voltak az apostolok, mint kiválasztottak!

Gondoljunk csak arra, hogy mit tett Krisztus az apostolokkal? Kifejezetten nekik adta át hármas hatalmát: 1. hogy az újszövetség áldozatát bemutatassák, vagyis a kenyeret és a bort a szentmisében az Úr Jézus szent testévé és vérévé változtassák, 2. hogy a szentségeket kiszolgáltassák, 3. hogy a kinyilatkoztatott tant hirdessék. Nem meglepő tehát, ha így örvendez a kiválasztottaknak: „Már nem mondalak benneteket szolgáknak, mert a szolga nem tudja, mit mivel az Ura, hanem barátainak mondalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek. Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, s én rendelvek, hogy elmenvén, gyümölcsöt teremjetek és a ti gyümölcsötök megmaradjon.” (Ján. 15, 15. 16.)

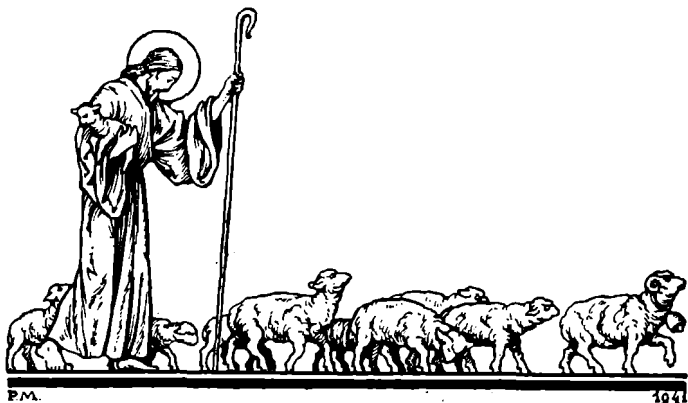
Mi más volt ez, mint kiválasztás és kiválasztódás!

A kiválasztottság érzése az apostolokban is benn volt. Pál apostol kijelenti: „Pál apostol nem emberektől, sem ember által, hanem Jézus Krisztus és az Atya Isten által.” (Gal. 1, 1.) A korintusiaknak azért ír a távolból, hogy jelenlétében ne legyen kénytelen keményebben élni „azzal a hatalommal, amelyet az Úr nekem építésre adott és nem rombolásra”. (II Kor. 13, 10.)

Az apostolok azonban nem tekintették ezt a hatalmat olyannak, amely csak számukra adódott, hanem a kézzátétel és imádság által átruházták más férfiakra, hogy ők is ugyanezt a hatalmat gyakorolják és azt másoknak átadják. Ezt az Apostolok

Cselekedetei és az Apostolok levelei kifejezetten és többször bizonyítják. Pál és Barnabás az ő megbízásuk folytán lettek apostolok. Szent Pál Timóteushoz így írt: „Intelek, gerjeszd fel magadban az Isten kegyelmét, mely kezem rádtétele által benned van.” (II Tim. 1, 6.) Ugyancsak inti Timóteust: „Kezedet elhamarkodva fel ne tedd senkire!” (I Tim. 5, 22.)

De a szentírási bizonyítékon kívül az emberi elme is azt tartja észszerűnek és természetesnek, hogy az Egyházban a vezetés és engedelmesség, az irányítás és követés, az adás és befogadás nyilvánuljon meg, mert hiszen az Egyház is közösség, amely a szervezetség fenti megoszlása nélkül helyesen el sem képzelhető! Vagy talán elképzelhető egy közösség szervezetség nélkül? Elképzelhető egy társaság szabályzat és felügyelet nélkül?

Nos, hát nevezzen meg valaki akár csak egy falu határáig érő kis társulást vagy csoportosulást, amelyben ne lennének vezetők és vezetettek?

És ha mégis volna ilyen?

Akkor a prófétálás tehetsége nélkül is megjósolhatjuk a közösség jövőjét: abból mihamarabb

kialakul a bolondok háza, amelyben nincsen cél és irányítás, nincsen kötelességtudás és kötelességteljesítés. Ott mihamarabb felüti a fejét a zűrzavar s a legközelebbi páfordulás lesz a — felfordulás.

Mondanunk sem kell, hogy az Egyházra nem szakadhat ilyen bomlás, mert hiszen örök időre szóló hivatottsága van, meg hát aztán az Egyháznak van a legnemesebb célja a világon: minden idők minden emberét üdvözíteni!

Mondják: „Maradt, aki volt!”

Akad persze olyan ember is, aki a papszentelés után ránéz a felszenteltre s próbálkozik csodálkozni, de aztán legyint egyet a kezével és csak ennyit mond: „Maradt, aki volt!”

Hát igen! „Maradt, aki volt”, mert a papszentelés nem varázslás! A fiatal papjelölt a felszenteléskor nem kap szárnyakat, az arcát sem önti el az átváltozottság hófehérsége, sem a földről való felemelkedettség tündöklése! A pap „maradt, aki volt!”

De csak szemre! Csak látszatra!

A valóságban ugyanis mégis csak történik valami a papszenteléskor. Mégpedig nagy dolog! Hogy mi történik, azt a tridentí zsinat így szögezi le: „Ki van közösítve, aki azt állítja, hogy az egyházi rend, vagyis az ordináció nem igazán és tulajdonképen az Úr Krisztustól rendelt szentség, hanem emberi találmány, melyet az egyházi dolgokban járatlan emberek gondoltak ki; vagy csak merő szertartás az isteni ige és a szentségek szolgálóinak kiválasztása végett.”

Értjük tehát, hogy mit tanít az Egyház?

Az Egyház felemelt ujjal figyelmeztet mindenkit, hogy nem szabad kétségbe vonni a papszentelés szentségi, azaz kegyelmi értelemben vett csodálatos erejét. A papszentelés ugyanis olyan cselekmény, amely a felszenteltben rendkívüli és természetfeletti

állapotot teremt. Különleges kegyelmi állapotot, amely különleges hatalmat jelent az Egyházban.

Mégpedig nagy és sokirányú hatalmat!

Amikor az Úr Jézus kiválasztotta az apostolo-
kat, akkor hatalmat adott az oldásra és kötésre, a kenyér és a bor átváltoztatására, hatalmat adott a keresztelezésre, a bűnök megbocsátására. Ennek a kiválasztottságnak és felavatottságnak tartalmára utal Szent Pál apostol, amikor ezt írja — mint idéztük — Timóteusnak, akit ő szentelt fel: „Intelek, gerjeszd fel magadban az Isten kegyelmét, mely kezem rádtétele által benned vagon.” (II Tim. 1, 6.) Szent Pál ezen szavai különleges kegyelemre utalnak.

Hát jöhet létre az emberben különleges kegyelmi állapot?

Igen! Gondoljunk a keresztségre! A keresztelezés átnemesíti és tökéletesíti az embert.

A papszentelés egy újabb lépés a kegyelem világában. A papszentelés az isteni felavatottság tekintélyét adja a kiválasztottnak és egyben természetfeletti tagoltságot teremt az Egyházban.

Lám, így születik meg a pap, aki nagy hivatali készsége folytán egyben nagy hivatali teljesítményt is nyújt a hívők seregének!

Hogy miféle teljesítményekre célunk?

Arra gondolunk, hogy a pap a bölcsőtől a sírig az ember mellett áll és olyankor és olyan vonatkozásban siet az ember segítségére, amikor és amiben nem nyújthat segítséget sem orvos, sem gyógyszerész, sem rokon, sem szomszéd, de még a szülő vagy a feleség sem. A pap kegyelmet közvetít. Bűnt bocsát meg. Az Úrral kibékít. Szóval kinyitja az embernek az eget.

Az Isten a mennyország ajtajának a kulcsát nem az ajtófélfára akasztotta, hanem rábízta az apostolokra. Azt mondta nekik: „Bizony mondom nektek, amiket megkötöztök a földön, meg lesznek kötve a mennyben is, és amiket feloldoztok a földön, föl lesznek oldozva a mennyben is.” (Mt. 18, 18.)

Látnivaló tehát, hogy a papszentelés után nem lehet ezzel elintézni az Úr szolgáját, hogy „maradt, aki volt”. A szenteléskor a pap lelkiekben és belső hatalomban szinte az édig nő, ugyanakkor pedig a ki nem választottak egy embertársat kapnak, aki több, mint ők.

Szent Lászlóról azt mondják, hogy egy fejjel nagyobb volt mindenkinél! Nos, a felszentelt papról meg azt lehet mondani, hogy túlnőtt a földön.

Kinek a jóvoltából vagy kinek az irgalmából?

Hát ez kizárólag az Úr kezemunkája, aki tenyérére emeli az emberi gyarlóságot s szíve perzselő közelségével téglává égeti a laikust.

Hát hisz még a világ a papszentelés átalakító hatásában?

Hisz! A világ igenis hisz még a stólás emberben.

Nézd csak Apostol tisztelendő kezét! Talán még ott pihen, ahol hagytuk az asztalon. Nézz be Apostol tisztelendő szobájába. A keze ott nyugszik a Históriaiás könyvön. Próbálj olvasni arról a kézről.

Az a kéz és minden papi kéz megmondaná, — ha beszélni tudna — hogy a világ nagyobbik része igenis még hisz a pap kiválasztottságában. A világ még hisz abban, hogy a pap vállát Isten Ő szent Felsége érintette akkor, amikor lefoglalta a megváltás szent eszméjének. Figyeld meg, hogy a járókelők udvariasan előrebocsátják a papot. A pap lábának tiszta és taposatlan utat ad a világ. Vajjon miért? Azért, mert a világ hisz az „elmenvén tanítások” isteni parancs élő elevenségében és mindent legyűző sürgősségében.

De ha már arról vitatkozunk, hogy hisz-e a világ a papságban, szó nélkül hagyhatjuk-e akkor Nevetlenfalu utcájának egyik szépséges érdekességét?

Hogy mi ez a rendkívüliség?

A nevetlenfalusiak közül még nagyon sokan oly tisztelettel és előkelő áhitattal csókolnak kezét

a köztük élő Krisztus szolgájának, hogy az már valami magasabbrendű művészet!

Ahogy a nevetlenfalusiak kezét csókolnak Apostol tisztelendőnek, az tán már nem is „kezek munkája”, hanem a hívő lelkiület virágzása. Ezt nem a hétköznapi és mindennapi élet szürke módján végzik, hanem az ókeresztény világ ittfelejtett titokzatos ünnepiességével.

Ha van még szépség, amiről a rádió helyszíni közvetítést adhat, akkor Nevetlenfaluban hálás feladat várna arra a bemondóra, aki himnuszba akarná önteni azt a percet, amikor a papi kéz hódolati csókot kap. Ilyenkor a régi idők nagy hite és a vallásos ősök hitbeli hősiessége hajol a felszentelt papi kéz fölé. Olyankor talán lelkivé lesz a pillanat is. Személytelenné válik a laikus és a pap egyaránt: mintha a megcsókolt kéznek nem lenne gazdája, a gazdának meg nem lenne neve. És mintha mindkét kéz ájtatos lenne. Az is, amelyet csókolnak és az is, amelyik ezt megszorítja.

Nagyon szép és rendkívüli kép ez! Városhelyen ritkaság. Talán inkább csak virágházakban díszlik: zárdákban, kolostorokban és az áhitatos élet különböző szent galambdúcaiban. De a falun gyakori! Mint a mezei virág.

A papi kézre mért kézcsók annyira szent valami, hogy tán új nyelv kellene a megénekléséhez, és újfajta papír a megörökítéséhez. Aki látta már megszületni ezt a csókot, az elmondhatja, hogy „tetten érte” a tiszteletet, amint csókban számolta el a kéz felett a szeretetet.

Aki pedig ezek után is még mindig töprengene és a felszentelt pap kezének mementó-vonalában még mindig nem fedezné fel a szent olajok elcsurrant cseppjeit, annak még ennyit mondunk: félre minden nagyképűsködéssel! Hogy valaki meglasson valamit és hogy felfedezze az életben a legszebbet, ahhoz az ártatlan gondolkozás mezítlábos alázatára van szükség . . . Aki így tudja nézni akár

a lepke suhanását, akár pedig a villám cikázását, az rájön arra is, hogy amikor a pap keze csókot kap, akkor tulajdonképpen találkoztát ad egymásnak egy ember kezén a Föld és az Ég! . . .

Bemutatózó szentbeszéd

A falusi ember életében mindmáig nagy szerepet játszik a templomi szentbeszéd. Ezen nem kell csodálkozni, mert hiszen a szentbeszédén nőtt fel és nő fel még ma is a falusi nép. A falusi ember símvonalú és tagolatlan partozatú szellemi életéből úgy magaslik ki az igehallgatás, mint a drágakő a gyűrű karikájából.

Ezt a helyzetet elsősorban annak lehet köszönni, hogy az igehirdető még nemigen kapott versenytársat a falun.

Tagadhatatlan, hogy az imakönyv is nagy szerepet játszik az egyszerű ember életében, de az imakönyv nem gyengíti az igehallgatás jelentőségét. Az imakönyv ugyanis versenyen felül áll. Akár jót teszünk, akár gonoszságot követünk el, mindig az imakönyvhöz menekülünk. Az imakönyv menedékhely.

Az ujság már határozottan versenytársa az evangéliumnak. De Nevetlenfaluban még mindig az evangélium vezet és nem az ujságpapír. Az ujságok egynémelyike már ott jár a nevetlenfalusi sikátorokban, de azok még idegen testek a nevetlenfalusi életben. Még vendégek. Különben sem nagy baj ez, mert az ujságok között ritka a jóbarát. A legtöbb ujságnak nagyon habzik a szája. Az ilyen ujság nem tanító, hanem ügynök. Pártok szócsöve.

Ahol aztán még mozi sincsen, — miként Nevetlenfaluban — ott igazán el lehet mondani, hogy az igehirdető egyeduralkodó.

Igy állván a helyzet nagy általánosságban,

igazán nem lehet csodálkozni azon, hogy Nevetlenfalu nagy várakozással nézett Apostol tisztelendő bemutatkozó első prédikációja elé.

De izgult ám a magvető is! Mert az első szó íze, az első mondat hovaesése, az első kijelentés sikere mindíg sokat jelent. Vajjon kenyér lesz-e vagy pedig kő? Méz lesz-e vagy méz? Sziromlevél-e avagy tövis?

A helyzet Apostol tisztelendőt is lázba ejtette. Nagy előkészületet tett első szentbeszédéhez.

— Segítségükre akarok lenni! Jót akarok velük tenni! — biztatgatta önmagát, mert hiszen ez az örök szónoki cél.

Mikor aztán felment a szószékre, akkor valami olyasfélét érzett, hogy nagyon sokat és nagyon fontos dolgokat akar mondani, mert hiszen a múltból jött és a jövő felé tart. A helyzet magassága és szerepe jelentősége teljes súllyal ránehezedett a lelkére: üdvözítenie kell ezt a maroknyi népet. Őrt kell állania a falu határában, hogy be ne jöhessen Nevetlenfaluba az istentelenség és a természetfeletti világgal szemben való kételkedés. Lelki szemével maga előtt látta Nevetlenfalu apró házait, amelyeknek szalmazsúpos fedele alig látszik ki a hatalmas akácfák mindent beborító koronája alól s érezte, hogy ezeket a szalmazsúpos háztetőket neki kell védelmeznie az istentelenség apró gyújtólapocskáival szemben.

Ahogy szétnézett a szószékről, valami édes, megnyugtató jó érzés szállta meg. Az volt az érzése, hogy a lelkén minden húr jól van hangolva. Biztos és öntudatos volt az állása, mert az evangélium világnézete gyüretlenül és mocsoktalanul omlott végig vállától a lába sarkáig. S ő maga nagyon jól érezte benne magát. Bizakodott, hogy nem lesz nehéz munka másokat is megbarátkoztatni ezzel a szellemmel. Valami olyasfélét is érzett, hogy frissen és ünnepiesen működik minden idegszála és hogy gátlástól mentesek benne az érzések és hogy a

szószék peremén koszorúba kötve pihen a nyelv minden szava, csak válogatnia kell bennük. A szellemi elsötétüléstől, elszíntelenedéstől sem félt. A színek mind ott táncoltak előtte. Nem hiányzott ennél az első prédikációnál semmi sem! Szép, színes, szent kiskarácsony volt ez, amikor is az Ige ünneplősen született.

Úgy festett a helyzet, mintha igen fényes lakodalmat tartana Apostol tisztelendő szava. Sok érzéssel és nagy násznéppel . . .

No és a falu?

Hát az is ott volt a templomban. Roskadásig kíváncsiskodott. Még azok is ott voltak, akiket címeres templomkerülőnek ismert az előbbi lelkipásztor. Nem csoda, mert a színre, illatra, ízre, hangra mindig felfigyel az ember. Hát még az új szóra!

Talán tanulmányt lehetett volna mindenik arcáról írni. Száz és száz jobbra-balra hajló fej. Az egyik tarka kendőbe kötve, a másik beezüstözve. Lefelé és felfelé néző szemek: barnák . . . kékek, de mert égre néztek, így hát kivétel nélkül mind szépek. Lelkes és vakablak tekintetek. Fej fej mellett, akárcsak künn a határban, ahol a napraforgótányérok szoktak ilyen százféleképen ránézni az emberre: van, amelyik értelmesen, van, amelyik nagyon nevetségesen, de mind érdekesen.

Az orgona elhallgatott. Hirtelenül és minden utórezdülés nélkül. Talán tán egymás szájára is ütöttek a tátottszájú orgonasípok. Apostol Pál ki egyenesedett a szószéken.

— Kedves Híveim! — szólott a csendben. — Azért jöttem hozzátok, hogy hirdessem nektek a mi Urunk Jézusunk evangéliumát. Magammal is hoztam ide a szószékre, hogy felolvassak nektek egy kis részletet. FigyeljeteK ide.

A hívek felállottak, mert az Úr Jézus szavának tiszteletadás jár.

— Látván pedig Jézus a sereget, — így szól

az evangélium — fölméne a hegyre, és miután leült, hozzá járulának tanítványai. És megnyitván száját, tanítá őket mondván: Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek. Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalásra találnak. Boldogok, akik éheznek és szomjúhozók az igazságot, mert ők kielégítést nyernek. Boldogok az irgalmasok, mert majd önék is irgalmaznak. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent. Boldogok a békességesek, mert ők Isten fiainak fognak hivatni. Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván minden rosszat mondanak rátok énérettem. Örüljetek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges a mennyekben. (Mt. 5, 3—11.)

Apostol tisztelendő mély áhítattal megcsókolta a felolvasott evangéliumi részletet. De mert könnyes volt a szeme, így hát hibás lett a szemmértéke. Így történt meg, hogy csókja lecsúszott a felolvasott szövegről és arra a tizenharmadik versre esett, ahol ez van megírva: „Hiszen így üldözték a prófétákat is, kik előttetek voltak.” (Mt. 5, 12.)

Egy pillanatig eltűnődött a szövegen, majd felsóhajtott, de úgy, hogy Istenen kívül csak ő értsen belőle: Ime, a laikusok nyolc boldogsága után a klerikusok boldogságának egyetlen örök forrása: „üldözni fognak titeket!” . . .

A hívek ezalatt elhelyezkedtek. Itt-ott még nyikorgott egy pad. Egy darabig még köhintett valaki egyet-egyet, aztán elült a zaj és betöltötte a templomot a világ legtermékenyebb csendje. Nevetlenfalu új lelkipásztora pedig megkezdte a beszédét, amely egyben papi munkálkodásának programja volt.

— Kedves Híveim! Azt szeretném, hogy ebben a faluban mindenki boldog legyen. De a krisztusi

recept szerint. Ezért olvastam fel nektek ezt a most elhangzott evangéliumot. A Hegyi Beszéd világát akarom köztetek megvalósítani. És én hiszek abban, hogy ha így nézünk bele a jövőbe, akkor sikerül még a szemétdombot is a nyolc boldogság hegyévé varázsolnunk. De vigyázat! — emelte fel hangját is meg ujját is Apostol tisztelendő — nem arra a szemétdombra gondolok, amelyik a házatok mögött van, hanem arra, amelyik a házatok küszöbén belül található: az erkölcsi posványra és mocsárra.

— Mert ott is van ám szemétdomb! — emelte fel hangját. — Sőt sokszor nagyobb, mint künn az udvaron!

A hívek nagyot néztek. Ez a beszéd nem altat, hanem ébreszt, gondolta nem egy ájtatos hallgató.

— Minden emberi gonoszság szemétdomb! — kiáltotta Apostol Pál. — S ezeken a szemétdombokon csak a hétfejű sárkány érzi jól magát meg a varjú, amelyik odajár reggelizni, ebédelni és vacsorálni.

A templom felett káromva húzott el egy varjú-sereg . . .

— Sokszor már a kisgyermek is a szemétdombon nő fel — folytatta. — Az öregje meg erről megy ki az örök életbe. De nem ám az égibe, mert égbe menni csak a Táborhegyről lehet. A gonoszság halmáról csak pokolba szállhat le az ember. Amelyik házban gyűlölködnek, ahol veszekednek, ahol haragot tartanak, ahol keserítik egymás életét, ahol nem férnek meg egy fedél alatt, egy tornácon, egy utcában és egy községben, ott erkölcsi rendetlenség van.

A közönség izgulni kezdett, mert a pap kezében ostor suhant. Apostol tisztelendő nem tette le kezét. Nem pihent meg. Nem állott meg a küzdelem hevében. Oda-odamutatott valamerre. A névtelen és rejtekben lapuló bűnösökre.

— A tolvajok háza is a gonoszság melegágya! Az enyveskezőek önkénytelenül nyakukba húz-

ták bűnös fejüket. Annál nagyobb volt a károsultak fellélekezése. Mert Nevetlenfaluban sok tolvajlás volt. A szóbeszéd szerint egyesek miatt még a szegek is reszkettek a falban . . . Azok is veszélyben voltak.

— A naplopók sem heverésznek tiszta földön! — folytatta a falu lelkipásztora. — Ők az ördög párnáján heverésznek és ez a párna bizony szeméttel van tömve.

— Az istentelenek sem a kehely aranyló pereméről néznek bele a világba, hanem szemétládából.

— És most arra kérlek titeket, ájtatos híveim, lépünk előbbre egyet!

A kisgyermek, akik eddig szemrebbenés nélkül hallgatták az új tisztelendő urat, meghökkenetek. A kis Juliskák és Jancsikák tanácstalanul néztek jobbra-balra: merre lépjenek? Ők azt hitték, hogy valóban „lépni kell egyet”. — Talán tán csak nem fogunk most tornászni? — döbönt maga elé az egyik gyermek, aki szószerint vette a mondatot.

Pedig hát ez képletes beszéd volt, amilyennel tele van az élet.

— Ne hetes-pártiak legyünk, — zárta be az oktatást Apostol tisztelendő — hanem nyolcas-hívők. Hagyjuk el a hét főbűnt és e helyett járjunk inkább a nyolc boldogság útjain. Én azt szeretném, ha ez a község Krisztus községe lenne és ha Krisztus békéje lakoznék benne és a ti szívetekben!

— Úgy legyen! — hullámozott végig a templomban. A hívek fohásza volt ez, amely úgy hozzátartozik a prédikációhoz, valamint a csapó az ostorhoz.

*

A szentbeszédnek jó visszhangja volt. A hívek nagy lélekzetet vettek. De vajjon az új élet kezdése volt-e ez?

Csak a jó Isten tudja.

A kántortanító mindenestre gondoskodott az

erős fogadásról. Rátette kezét az orgonára s felbúgott a nép zengő fogadkozása:

Hallottuk, Isten, a te szent igédet.

Szívünkbe véssük sok kegyes intésed.

Azt fogjuk követni, soha meg nem vetni . . .

De vajjon hányan fogják ezt a szent programot Nevetlenfaluban megvalósítani?

MI TÖRTÉNHELIK EGY FALUBAN ?

Nevetlenfaluban nem történnek olyan események, amelyekből kerek regények születhetnének.

Sem a tér, sem a hely, sem az idő nem alkalmas erre.

A falu nem országút mellett fekszik. Két szerény bekötőútja van. Ám egyik sem kőből. Az egyik futóhomokból van, a másik pedig esőzés idején vendégmarasztaló sárból. Nem is nagyon jár arra senki sem. Ugynök nem csap be ottan senkit. A vonat is olyan messziről köszön a falunak, hogy a fűtтыentése nem szalajtat meg senkit sem. Ami kis mozgás hétfőtől szombatig mégis előfordul, azt néhány hasra- vagy hátrafektetett ébresztőóra okozza, amelyet különben is a nap járásához igazítanak.

A hely sem regényes. A határ mindössze néhány dombból áll, meg aztán néhány völgyből, továbbá két nádasból és pár tábla sík részből. Ennyi az egész. Ez bizony nem sok. S erre simul az élet. Ezen küszködik a fehér torony népe. Csendben és zajtalanul. Aki fölfelé törtet, az izzad és szenved, akit pedig fellökött az élet, az süllyed és minden nap szegényebb lesz valamicskével.

Az idő is eseménytelen.

Vannak faluk, amelyek felett még az időjárás is unalmas. Nincsen semmi izgató a légkörben. Nevetlenfalu is ilyen. Valami ugyan izzik már a levegőben, de még nagyon alacsony hőfokon. Még csírájában. Nevetlenfalu óramutatója még messze jár a korszerűségtől. Ezért mondják egyesek, hogy ott még harang-uralom van. Valóban, a legnagyobb ujságot még a harang mondja.

De ez nem baj! Ne gondolja senki sem, hogy

ilyen kis faluban boldogtalanok az emberek. Nem!
Az ilyen nép között még több a boldog, mint másutt.

•

De tegyünk fel ezekután egy kérdést: történhetik-e valami regényes ilyen adottságok mellett? Mivel foglalkozik ilyen körülmények között az ember? Mert a tér, hely és idő hármasság alappontja fölött ott áll a szobor: az ember. Részben párosan. Részben páratlanul. Egy helyütt magánosan, másutt pedig családosan.

Mit csinál tehát a fehér torony népe?

Hát azt, amit más falué. Szeret. Csendesesen. És megosztva. Mikor Juliskát, mikor meg a pipát. Mert hát a falusi ember a pipát is nagyon szereti.

Imádkozik is. Nagyon buzgón. Osszekulcsolt kézzel. Égrenéző szemmel. Bizakodóan. Reménykedően. Hegyet mozgatóan. Nem hidegen, miként a városi ember.

Meg aztán sokat dolgozik. Hajnaltól estig. Látástól vakulásig. Ráadásul mérgelődik is néha. Néha meg veszekedik és utána nagy gögösen perelni megy.

Hát bizony nagyon egyszerű az élet a faluban. Nyílt és egyenes. Olyan minden, mint a határon a mezsgye. Nem kacskaringós ott az élet, mint a regényekben. A falusi kis regényeknek többnyire csak elejük van meg néha közepük. A vége mindnek egyforma: egy gödör, amely akkurátosan meg van ásva, s egy fakereszt, amelyet letűznek a földbe a fej fölé. Mindegyikre ezt lehetne ráírni:

Itt

nyugszik:

N. N.

Élt küzdelmesen,
mehalt csendesesen,
feltámad dicsőségesen!

A falu élete jobbára tavasszal, nyáron, ősszel zajlik. Akkor is a természet áldott ölén. A városi ember élete viszont a téli hónapokban válik mozgalmassá s elevenedik meg százszálgyertyás mulatsággá. Ilyenkor a városi ember színházakba, hangversenyekre jár. Politizál. Bálókba megyen. De nemcsak a városi ember veszi ki a részét ezekből a szórakozásokból. A tehetősebb falusi ember is városba költözik télvíz idején.

S mit csinál ugyanekkor a falu?

Télen Nevetlenfalu nem él, csak pipál és beszél. Ilyenkor aztán rendesen fellobban valamilyen viszály. Hol itt, hol ott. Mikor ilyen, mikor meg másfajta vonatkozásban. Az alvégi tűz aztán a felvégre is átterjed és lángolásba, füstbe borít mindent. A nevetlenfalusiak bizonyosan így okoskodnak: ha tűz, akkor legyen tűz! Ha mozgalom, akkor legyen legalább is egy kis forradalom. Ha szóváltás, akkor kísérje egy kis bicskázás is.

Amikor a hó beborítja a határt és eltakarja a kenyéradó fekete rögöket, akkor következetesen felüti a fejét valami sárkányharc, valami sziszegés, valami morgás, valami küzdelem. Tusakodás ez sokak és egymás ellen.'

Apostol tisztelendő még csak az első telet töltötte a községben, s ámbár jóformán még el sem köhögte magát s még meg sem markolta a népezetés és lélekgondozás gyepőlőszárát, máris azt kellett tapasztalnia, hogy hívei közül többen makrancoskodnak.

Volt az egyházközségnek egy tábla földje: egy haldokló jó ember kegyesszívű hagyománya. Tenyéryei hely, de azért elég nagy egy parázs viszály felszításához. A föld bérbe volt adva. A vita tárgya a szerződés tételei közül került elő. Aki verekedni akar, könnyen talál botra, mondja a közmondás. A „siralom földjén” is — így hívták ezt a hagyatéki földet — tízen-húszan törtek egy-egy fütyköst az útmenti akácospól.

Mint minden vitánál, itt is bajos volt eldönteni azt, hogy kinek van igaza, hogy ki karolt bele az Igazság és ki a Gazság derekába.

Apostol tisztelendő egyideig türelmesen fogadta híveit, akik részint jobbra, részint balra rángatták a téli vita rúdját. Az egyik a régi bérlő ellen emelt panaszt, a másik viszont pártfogolta. Apostol tisztelendő egyideig ki-kinyitogatta parókiája előszobahasogatást. Bosszús lett s nem hallgatta meg többé sem a Fehér-pártiakat, sem a Feketéket. Magára zárta az ajtót és kiszólt az ablakon:

— Emberek, asszonyok! Végezzük már be ezt a viszálykodást! Legyen már béke s engedjétek meg, hogy az ablakom alatt a madarak énekeljenek s ne ti kötekedjétek.

A csitítás azonban nem használt. Sőt! Olaj volt a tűzre. A viszály füstje még magasabbra csapott fel.

Apostol tisztelendő ekkor küldetése céljára és munkássága tárgyára hivatkozott. Rámutatott a fel-támadt Udvözítő zászlójára, amely a békesség jelképe s amely alatt csak a békét szolgálhatja a krisztusi küldetés zászlósa: a pap. Hivatkozott arra is, hogy az Udvözítő mit parancsolt rá tanítványaira: „Ha valamely házba bementek, először is azt mondjátok: Békesség e háznak! És ha ott békesség fia vagyon, rája száll a ti békességtek; ha pedig nem, visszaszáll rátok.” (Lk. 10, 5, 6.)

Az egyik vasárnapi szentbeszéd előtt így köszöntötte híveit a lelkipásztor: Békesség e falunak! A bibliás szónak — sajnos — nem támadt visszhangja. A nevetlenfalusiak közül többen nem a békesség hívei voltak. A béke galambszava nem talált szívet, amelyre rászálljon és megpihenjen rajta. A békesség nem tudott fészket rakni a szívekben és lelkekben.

A lelkipásztor egyszer nagyon sokáig állott dolgozószobája nyitott ablakában. Kinézett a kertbe.

Tünődve. Töprengve. Ablaka alatt egy százéves öreg körtefa állott. Az egyik ágról egy madáretető szerelvény függött alá. Odajárt az utca madárvilága kosztolni. Apostol tisztelendő most is ezt nézte. Szép és tanulságos kép volt. Egy-egy madár szállott rá az összecsipkedett hájra. Ha az ág szélén megjelent a soron következő, akkor a zsirosfazéknál lévő félreröppent, hogy jusson másnak is.

— Vajjon az emberek világában is így van! — tünődött Apostol Pál.

Legyintett a kezével. Nem, ott nem így van. Ott tülekednek. Irigykednek. Veszekednek. Sokszor még a kopasz emberek is, s mindez talán egy fésű miatt. Ott az emberrel együtt még az ilyen nevű urak is esznek egy tálból: Kapzsi Péter, Irigy Gábor, Mohó Áron és még nagyon sokan mások, akik ámbár nem szoktak bemutatkozni, mégis mindenki előtt jól ismert alakok.

Amint így kesergett, Petőfi Sándor egy gondolata jutott eszébe. Kikiváncozott belőle. Bele is kiáltotta a sivító téli szélbe:

„Szép reményink hajnalcsillagánál
A jövőndő tündérkert gyanánt áll:
S csak midőn a tömkelegbe lépünk,
Venni észre gyászos tévedésünk.”

Az első panasz a hatóságnál

Az egyik napon Apostol Pál felöltötte télikabátját s azt olyan mozdulattal gombolta be, ahogy a messzi útra készülők teszik. Az állomás felé ment. Mielőtt felszállott a vonatra, előbb kétszer-háromszor nagyot dobbantott a fagyos földön cipőjével. A port rázta le róla. Talán a biblia szava szerint járt el, leráztván még a port is annak a falunak a végén, ahol nem szívesen fogadják az Úr küldötteit.

Ki tudja, mi volt tettének titkos rúgója?

Az espereshez ment. Tapasztalt, nagyszívű, ezüsthajú ember fogadta a nevetlenfalusi fiatal papot. Az esperes nagy munkában volt. A kerületi paptestvérek jelentéseit tanulmányozta éppen. Olyanok voltak ezek a hivatalospapírok, mint az orvosok kezében a kötszerek: a vatta, a géz, a vászondarabok. A hivatalos iratok is jobbadán véresek, gennyesek, piszkosak. Panaszosak. Az egyikből a zavar súlyosbodása olvasható ki, a másikkól már lassú gyógyulás. Tisztulás. Hegedés.

Az esperes abbahagyta a munkát. A tintatartó kalapkáját rátette a kalamáris tetejére s megindult az emberbaráti szív együttérző eszmecseréje.

— Isten hozott, kedves Pál testvér! Örülök, hogy láthatlak! Mi újság Nevetlenben? Beszélj! A tied lesz a délutánom! — szólt az esperes örömmel és beszédes melegséggel, miközben szerető nézéssel simogatta végig a karosszékbe hulló Apostol Pált.

— Baj van! — szólt Pál pap. — Sebesült vagyok! — s könnyes szemmel nézett fel a kerület öreg ápolójára.

— Mi a baj? — hökkent meg az esperes és az izgalom és az őszinte érdeklődés jeleként megigazította maga alatt a széket. Az íróasztal sarkára tolta az asztalán díszlő szobafenyőt, hogy jól belelásson fiatalabb testvére szemébe.

Koratavaszi délután volt. Az égen egy felleg úszott el a távoli nap előtt. A szobára árnyék ereszkedett s a csendben két feketeruhás katona hajolt össze. Az Egyház katonái. Beszélgettek. Alakjuk lassanként eltűnt a harcterek messzeségében. Nem panasz volt ez a beszéd, hanem inkább bajtársi beszélgetés pihenő közben az összelőtt pléhkrisztus útszéli keresztfája mellett. Mindenik megtépte drága uniformisát és megmutatták egymásnak a sebeket. Itt is fájt. Ott is. Ezt az ág adta, azt a tövis. Ezt a hálátlanság, azt az emberi tudatlanság. És szépen lassan mosogatták egymást, hogy aztán új kötés kerüljön a papi szívre.

Közben pedig egy láthatatlan harmadik körvonalai bontakoztak ki a szoba mélyén. A zárt ajtókon keresztül megjelent Krisztus. Halkan. Nesztelenül. Ajkáról a régi üdvözlő szó hullott a két tanítvány lelkébe.

— Békesség nektek! Az én békémet hoztam nektek. Nem azt a békét, amit a világ ad nektek!

S a láthatatlan Krisztus megállt. Közvetlen közelükben. Ez nemcsak joga, hanem szent kötelessége is volt, mert életében kijelentette, hogy ha ketten megegyeznek a földön bármely dologban, akkor azt, amit kérnek az Atyától, meg is nyerik. Mert ahol ketten vagy hárman összejönnek az ő nevében, ott lesz ő is köztük. Nos, Krisztus itt állott mellettük. Kitérta töprengő fejük felett karját és megindult a tanácskozás.

— Vérzik a szívem! — panaszkodott Apostol Pál. — Szívemre ütöttek, amelyet pedig úgy hor-

doztam kezemben, mint valami csodalámpát. Világosság akartam lenni sikátorokban és házsorok között. De a világosság sokaknak nem kell.

— Követ dobtak a szívemre s beszakították. Sebet kapott papi életem varázstáskája, amelyből pedig mindig orvosságot szedtem elő: egészségesnek tréfás mosolyt, a betegeknek pedig gyógyító írt meg fájdalomcsillapító olajat.

Pál pap elhallgatott. Torkát valami összeszorította. A panasz megszakadt.

Az esperes szíve minden melegével vette gyámság alá kesergő fiatal társát. Tapasztalt, öreg pap volt, aki megértette az ilyen panaszt. Jól ismerte azt az utat, amelyet Krisztus nyitott meg. A szenvedők síró, lila processziója volt ez, amelyen sokan jártak és még sokan fognak járni. Ezen járt Péter is. Pál is. Mindenki rákerül erre, aki ráteszi kezét a kehely peremére. Az az út hosszú, mint az Egyház, mint a történelem, mint a földi élet. Végignyúlik hegyen-völgyön. Keresztúlsurran városokon, névtelen falvakon s porában vércseppek világítanak, mint apró szentjánosbogarak. A fordulókon pedig porbaomlott keresztutasok jajgatnak.

Az öreg pap belekarolt a porbaomlott Krisztus-hadnagyba. Vállára tette kezét, mintha ki akarta volna tapogatni a törés és horzsolások helyét.

— Jól tetted, kedves Pál testvér, hogy megkerestél. Dicséretet érdemelsz azért, hogy megszelőztetted bensődet. „Mint a moly a ruhának s a féreg a fának, úgy árt a bánat az ember szívének“, — mondja a Példabeszédek könyve. Jól tetted, hogy feltártad gondodat, bajodat, mert minden elhallgatott igazság és jogos panasz méreggé válik. A bizalmas vallomás kitűnő orvosság. A lelki molyrágás ellen is a napfény a legjobb orvosság. Ilyen napfény a jóbarát, akinek kinyujtott két karjára és egészséges vállára nyugodtan kitergetheti a szenvedő bűjät-baját.

Egy kissé oldalt nézett a szoba sarkában álló nagy kereszt felé.

— Cirenei Simonod szeretnék lenni, — mondta az esperes — kereszthordozó, vigasztaló paptársad. Az enyhület keszkenőjét szeretném feléd nyújtani, mert tudom, hogy „a legfájóbb seb a szív bánata“. De ne essél kétségbe, mert nemcsak szív van a világon, hanem ész is. S néha ez a jelszó: többet ésszel, mint érzelemmel! Talán itt is hideg ésszel kell kihúznunk a vita és viszály méregfogát. Ez az ész pedig azt súgja, hogy „lassan a késsel, lassan a kötéssel“. Bízunk az Istenben és még valamilyen: az időben!

— Tudod, Pál testvér, — folytatta nyomatékosan az esperes — a szív sebére sokszor az ész adja meg az orvosságot, de azt is csak idővel. Én úgy érzem, hogy ezúttal is ebből az orvosságból kell bevennünk egy nagy adaggal. Várnunk kell! Az idő aztán majd eligazít mindent. Jól mondja a költő: „az idő igaz és megoldja azt, ami nem az“.

— Aztán pedig ne feledd azt sem, hogy a helyzet megítélésénél meg kell világítanunk a vita körülményeit is — mondta az esperes. — Meg kell világítanom előtted a harcteret, az időt és a küzdő feleket is. Nos, hidd el nekem, kedves testvérem, hogy a nevetlenfalusi nép nem rossz. Hiszen még nem feszített fel papot. A hiba az időben van. Most tél volt s jegyezd meg, hogy ez csinálta az egyházközségi üzemzavart. A nevetlenfalusi tél nemcsak hideget hoz, hanem bajt is.

Apostol Pál érdeklődéssel hallgatta esperese szavait.

— Furcsa ám a falusi ember. Különösképen pedig a nevetlenfalusi. Mert lám, az északi népek izgatottak, ha nem fúj orrlükukba a süvöltő északi szél; nos, a nevetlenfalusi meg csak akkor nyugodt, ha láthatja a kenyéradó rögöket. Minthogy most tél volt és a tél hava minden rögöt eltakart, azért a hótakaró süketté tette a nevetlenfalusi világot.

Ilyenkor a te néped puszkaporos. Izgathatóbb. Nyugtalanabb. Forrongóbb. Majd meglátod, hogy ha eljön a tavaszi szél és elfújja a földről a téli takarót s a falusi ember kinéz ablakán, megtörli a szemét, felnéz az égre, akkor szó nélkül néz el minden vita, nézeteltérés vagy pletyka feje fölött. A falusi embert attólfogva nem érdekli semmi más, mint a barázda. Kimegy, megnézi. Belelép és ismét visszakerül a rendes kerékvágásba.

— Meglátod, hogy így leszl — mondta az esperes. — A tavasz mindent helyre hoz. Néped munkához lát. Te pedig majd ugyanakkor vigyázz arra, hogy áldó imádsággal kísérd a határban küszködő hiveid munkásságát. Jegyezd meg, hogy a népnek olyan szent a hegy oldala vagy a völgy mélye, mint neked az oltár felsőlapja. Te ezen mutatod be a mindennapi áldozatodat, ő viszont a föld rögére térdel, amikor dolgozik. A föld rögén verejtékezik. Tehát türelem, fiam és nyugalom. A vita már nem tart sokáig. Az idő elhalad felette és csend lesz. Különben sem mérges a vita. Örömmel látom, hogy nem mérgesítetted el. Tán inkább csak a hang nagy ebben az egész zavarban. Meg a lárma.

Pál pap szótlánul hallgatta az útbaigazítást. Szemében egy könnycsepp csillogott. Amikor a könnycsepp a szeme sarkából útnak indult, ugyanakkor odább siklott az égen az öreg felleg is és a fekete függöny mögül kinézett a nap. Sugara beömlött a szobába, ahol egy könnycseppen szivárvány született Isten irgalmából és az emberszeretet jóvoltából.

Vajjon ez a szivárvány is prófécia volt az égen? Vajjon azt hirdette, hogy többé nem lesz vízözön?

A beszélgetés lassan társalgássá vált.

Befejezésül templomba mentek. Szentséglátogatást végeztek. Tisztelgő látogatás volt ez Nevet-

lenfalu titokzatos díszpolgára: az Oltáriszentségben jelen levő Jézus előtt.

A templomból kijövet búcsút vettek egymástól. Az öreg Péter átölelte a fiatalabb Pált. Az ölelés percében egy falusi ember ment el éppen mellettük. Meghatottan nézte az összeborulást, a fehérhajfűtök és a gesztenyebarna üstök összevegyülését. A szelíden ölelkező karokban az Egyház ereje feszült. A hűség. A bajtársiasság. Ki gondolná azt, hogy ezek az ölelések Krisztus atlétáiban a tiszta erők és a harci energiák forrásai?

Apostol Pál útnak indult.

A nevetlenfalusi fehér torony felé nézett, ahol a múltban lévő tél várta ezer pocsolyával és mindjobban erősödő aranyos napsugárral. S várta a parókia, amely békés nyugalommal várta a százegyedik tavaszt.

MEGHÍVÓ

EGY · RIGÓFÜTTYRE

Apostol Pál nem szeretett utazni. Nem szerette a nagy állomások forgatagos várócsarnokait. Ha mégis utaznia kellett, akkor mindig olyasfélét érzett, mint hogyha megbámulnák és megítélnék az emberek. Nem csoda, hogy ilyesfélét érzett, hiszen a költők is így énekelték meg azokat a falusiakat,

akik városba mentek. Úgy kell nekik! Bizonyosan megérdemlik. Minek mennek csizmával járdára.

A városi emberek egy része, akiknek ősei nem faluról származtak, valami különleges tekintettel méri végig a falusi embert. A csizmát. A falusi szabó varrta ruhát. Meg tán a kalapot is. Ez a nézés a sajnálkozás és lenézés keveréke . . .

Vannak, akik sajnálják a falusi embert. Vannak, akik lenézik a falusi igénytelenséget.

Elég jogtalanul és elég oktalanul! Mert a falusi életnek is vannak gyönyörű vonásai. A falusi életből is lehet olyan szép keresztmetszeteket felmutatni, mint a városi életből. Sőt . . . Ennek igazolására figyeljünk fel egy falusi hajnali rigófüttyre.

•

A hosszú tél s egy langyos szellőt hozó éjtszaka után vágyódva áll ki a falusi ember a ház eresze alá. Körülnéz és figyel, nem jön-e a tavasz. És ahogy ott áll, nyugodtan, pihenten, egyszercsak megszólal a tar gallyon egy rigó.

Micsoda kikiáltó ez a kis madár!

Milyen messzehangzó rádió az utcán!

Időjós. Telet temet. Tavaszt jelez!

Kitátja sárga csőrét a felhős ég felé és elkezd füttyülni. Fekete tolla csapzott az esőtől, sár tapad picí karmaiba, vézna kis teste aszott az éhségtől, fázósan borzong egész gyöngé alakocskája. De azért énekel.

Merész trillákat hajít föl a levegőbe. Semmibe sem veszi a fázást és az éhséget. Érti, hogy neki missziója van. A tavaszt kell bejelentenie. A tavaszi napsugarat kell köszöntenie. Verssel. Füttyel. S ezt a munkát egész erejéből akarja teljesíteni. Szíve forró lelkesedésével, gondolatvékony idegszálainak minden rezdülésével üdvözli a közeledő tavaszt. Pedig a kulisszák nem verőfényesek. Az ég sötétes. Félig virradt csak. A fellegek mint füstös függönyök alig engedik át a fényt. De a rigó, ez

a furcsa kis mezei próféta, sehogy sem akarja abba hagyni a füttyöt.

Édesen énekel. A diadalmas élet dicsőségét zengi.

Milyen szép és magasztos ébresztő ez az ember fülének! Ilyen hang mellett nem lehet aludni. Ilyen zenére minden talpra ugrik: a fák kinyitják szemüket és rügyezni kezdenek. Duzzadtan. Kövéren. Feslően. Az erdő zöld ruhát ölt. A fű is smaragdzöld lesz. A házból öklömnyi sárgás libuskák vonulnak ki. Irány: a zsendülő pázsit. S kezdődik a küzdelem a fűszálakért. A barázda is megmozdul. Megindul benne a kenyértermelés nagy üzeme.

És a rigó? Hát az füttyül. Röpköd. Bukfencet is hány. S ezzel szíve minden melegével és tehetsége minden erejével szint és hangulatot visz a mezei életbe, a falu csendjébe.

Ki meri erre még azt mondani, hogy nem érdekes és nem szép a falusi élet? Ki az, aki nem veszi észre, hogy a madárdalos, tiszta levegőjű hajnalban az ember is jobbá válik. Megembereli magát.

Az asszony odaszól az urának: Virrad!

S az ember kihúzza magát. Beleigazítja izmos, erős testét a kötelességteljesítés igájába. Nekifeszül a munkának: testben és lélekben egyaránt. Közben belevegyül a madárfüttybe a hajnali harangszó is. Frissítő vezényszó ez: Ímára! Munkára! A munka valóban megindul. Az imádság szentesíti.

Ime, mennyi szépség indul körmenetre egy falusi hajnalon! Téved tehát, aki azt hiszi, hogy a falu a cipésműhelyhez hasonlít, amelyben egy nem járó óra mutatja az időt, s amelynek fél-pinceablakából kinézve mást sem lát az ember, mint a járókelők cipőjét és harisnyáját.

Nagy tévedés! A falusi ember is nyitva tartja a szemét. Néz és lát. A falusi ember igenis felhúzza az óráját. Ő is ágaskodik és kíváncsiskodik. Csak hát persze nem hirdetőoszlopok körül, hanem a fa alatt, ahol a tar gallyon megszólal a rigó . . .

A HATÁRBAN BEMUTATOTT ÁLDOZAT.

A falusi élet persze több, mint rigófütyöl

A falusi élet főjellemvonása a munka. A munka, a küzdelem az anyafölddel, és pedig hajnaltól sötétedésig. Látástól vakulásig. Ez a munka akkor indult meg, amikor Isten Ádámot és Évát kiűzte a gondtalan élet paradicsomkertjéből.

Az Úr büntetésnek, penitenciának szánta.

Az ember azonban olyan lendülettel végzi ezt a kötelességet, hogy az egykori penitenciából ének lett. A munka éneke. Aratási szimfónia. Szüreti muzsika.

A penitenciából áldozat lett. Mezei áldozat.

Amikor a földműves ember munkájáról mint mezei áldozatról beszélünk, akkor nem a szoros értelemben vett istentiszteleti áldozatról szólunk, hanem arról a mezei munkálkodásról, amely telve van küzdelemmel, könnyezéssel, verejtékezéssel, fáradozással és az erők fogyasztásával. Aki ezt az áldozatot égrenéző szemmel hozza meg s az istentiszteletnek egy tágabb formáját mutatja be: áldozatot mutat be a határban.

Már Káin és Ábel is a határban hódolt az Úrnak. Káin terményt ajánlott fel. Ábel pedig bárányt. Mi a helyzet az újszövetségben?

Az eléggő áldozatok megszűntek. Az újszövet-

ség földművese már csak jó szívvel végzett munkáját ajánlhatja fel Istennek. Azt hiszem, nem vétünk a szentmiseáldozat ellen, ha a mezei munkát összehasonlítjuk vele.

A földműves ember áldozatának bemutatása egész napon át tart. Hajnaltól napnyugtáig. Az áldozat anyaga a földbe vetett mag és az arra hulló emberi verejték. Az áldozat színhelye néha a hegy oldala, néha a völgy katlanja. Az oltár a föld röge. Az oltár lapja a ringó búzatábla vagy a szántás, amelynek nekifekszik az uralkodásra hivatott ember; a földműves, aki néha Ábel lelkével mutatja be áldozatát, néha pedig Káinéval.

Láttad-e már a névtelen földművest akkor, amikor a hajnal szeplőtelen szépségében kiáll az udvar közepére és szétnéz az égen, hogy mihez is kezdhet hozzá? Oh, de szép kép ez! Tán a püspöksüveges főpap sem néz komolyabban széjjel a szentélyben, mint az a hétköznapi ruhában napbanező földműves, akinek ráncos orcáján gyüretlenül ragyog a hivatásérzet és kötelességtudat.

Egyszer csak megszólal a toronyban a harang. A hajnali harangszó. Minden udvarba behullámoz. Együtt jön a hajnali napsugárral. Körülömlik a gazdán. Valósággal megbűvöli. Mert a hajnali harangszónak varázslatos ereje van. Ezt csak az tudja, aki már imádkozott rá mélyen levett kalappal és földrenéző alázatos fejjel.

A harangszó nem más, mint a jószándék hangos és közös felindítása: Dicsőség az Istennek és megélhetés az embernek! Nyomában ezer szív és ezer kéz kulcsolódik imára: „add meg nekünk a mindennapi kenyerünket!” S mindez alázatosan, fejhajtva történik, mert az Ábelek nagyon jól tudják, hogy mitsem ér az ember iparkodása, ha nem haramatoz rá az Isten áldása. „Ő ad enni barmoknak, a hozzá kiáltó hollófiókáknak.” (Zsolt. 146, 9.)

Az előkészület megtörtént. A jószág befogva

áll az udvar közepén. Már csak a gazda nagy lépése hiányzik. De az is elkövetkezik. A szekérre pattan. Ostor csattan és megindul a határ, az oltár felé. A kapuból azonban mégegyszer visszanez. A hitvesre és a gyermekekre. Olyan ez a visszanezés, mint egy fejhajtás az elhagyott fészek és az otthonhagyott család felé.

*

Introitus . . .

A földjéhez érkezett munkásnak olyasféle lehet az érzése, mint a papé, mikor az oltár tövébe ér. Új világ levegőjét érzi maga körül. Megemeli kalapját, felnéz az égre, belép a barázdába, kitűzi maga elé a célpontot, aztán nekilendül hivatásának. Szólanul. Feszülő izmokkal. Szívesen. Nem sodor cigarettát, mint az ipari munkás vagy hivatalnok, aki a munka előtt azzal bódítja meg magát. A földműves tüdejére szippant egy adagot abból az ötven emelet magas, száz méter hosszú és húsz méter széles levegőoszlopból, amit egy egészséges tüdejű ember hatvan esztendő alatt belélel. Egy lélekzetvétél ez abból a mindössze hatszázmillió lélekzetvétélből, ami ennek a szinte elképzelhetetlenül nagy mennyiségű levegőnek beszívásához szükséges.

*

Gloria . . .

Tíz órakor már teljes pompájában süt a nap.

A határ megelevenedik. Az útmenti fák méltóságteljesen zizzenek: mint óriások köszönnek egymásnak. A fűszálak már előbb ébredtek s régóta beszélgetnek. A napköltő meséje ez. Az örökkévalóság vándorénekese, a nap kezd ilyenkor himnuszba az örök reménységek hárfáján a földön.

Mi ez?

Ez a természet dicsőítő éneke. A mindenség glóriája!

Ez a glória abban áll, hogy minden felkínál valami szépet a Teremtőnek.

A harmatcsepp személyesen száll fel hozzá, de

átlelkesülve, pára alakjában. Gyémántszem akar lenni Isten aranypapucsán.

A pacsirta szólóénekekkel kedveskedik a villámok Fejedelmének. Sok titkos tapsot kap az anyaloktól, azért ismételi.

A virágok kinyitják a boltot. Széttárják a szépségek tárházát s illatukkal hódolnak a Jóságnak.

A napraforgó a nyakát nyújtja és azt kiáltja: Ti, akik a földre sütitek fejeteket és a sötétséget imádjátok, tudjátok meg, hogy én a Világosságot csodálom.

A pipacs a kenyéradó gabonaszárak között magából kikelve és kipirulva követeli az istenszeretetet.

A tücsök, az a fekete frakkos mezei zenész szintén hódolattal húzza nótáját.

A hangya némán dolgozik. Kitartóan, folytonosan, mert ez az ő dicsőítő dala.

És az ember? A földműves? Nos, a szántóvető is beáll a magasztalók együttesébe. Hálás pillantást vet az ég felé s ebben a néhány szóban köti csokorba az ő glóriáját: Hála Istennek! Az idő szép! A munka jól halad!

•

Credo . . .

Ki csodálkozik azon, hogy ilyen világban égisz ér a hit? Hát nézhet-e máshová az, aki Isten tenyerén verejtékezik, mint a fenntartó szemébe? S Isten orcájába nézve lehet-e titkolni a Credo lélekfeszítő érzelmeit?

Talán sehol nincsen olyan jó talaja a hitnek, mint a mezőn. De van is hit a barázdák között! Aki elvesztette a kövön, az meglelheti a rögön.

A Credo nem jár ellenséges szemmel a természetben! Ellenkezőleg. A Credo otthona a határ! Mert a Credo Isten műhelyében és Isten lábanyomán született. Ez a műhely a természet. Ezért valóságos a földműves. Ezért mondják azt, hogy két

ember közül annak van nagyobb hite, aki jobban szereti a természetet.

Félmise . . .

A nyár közepére meggazdagodik a természet. A rögre vetett magból kalász lesz. Az elvetett mag helyébe százsoros termés támad. Férfiak sorakoznak fel a barázdákban, kemény derekú, napbarnított férfiak; mögöttük asszonycsapat igazítja munkára magát. A magyar nyár legszentebb perce ez: csengő kaszák ritmusára az anyaföld keblére hajtja aranyfejét a magyar kenyér. Az új kenyér. A felszabadító. A kaszacsengés egyetlen felszabadító kiáltásként hat el füleinkhez: minden mehet tovább! Forrhatnak a tervek, színesedhetnek az álmok, mert az új kenyér száz vonalon kezdi életerősítő áldott munkáját: kipirosítja a megsápadt arcokat, újra megduzzasztja az apadásnak indult apró emberkéket.

Mi ez?

Ez az aratás. De mondhatjuk azt is, hogy ez az átváltozás csodája a természet barna oltárlapján.

Erre az átváltoztatásra utal Szent Pál apostol a korintusiakhoz írt levelében: Magot vetünk a földbe. Ez a mag elvettetik romlandóságban s feltámad romolhatatlanságban. Elvettetik gyöngeségben, feltámad erőben. Elvettetik nemtelenségben, feltámad dicsőségben.

Dél van éppen. A természetben is, de a fehér toronyban is. A toronyban megszólal a harang. A nap fele a múlté. A munkás megáll. Pihen. Imádkozik. Az embernek a mise közepe jut eszébe. Akkor is megáll az élet minden küzdelme, minden zaja, s ezt a percnyi csendet arra használja fel az ég, hogy megölelje, megsókolja a földet.

Ime, mennyi mélység, mennyi magasság a háttárban! Az ember Jákob-létrát lát minden fűszálon. Fűről, tölgyfáról átlát az ember Isten országába s hű, odaadó szolgája lesz az Alkotónak. Ezek a hű szolgák aztán egészen mások, mint a többiek. Nem

zúgolódnak. Békés arccal jönnek-mennek. Mindíg a derűs feléről nézik a világot. S ez nagyon üdvös világnézet. Aki az élet világos oldalán jár, az akár körmenetben imádkozik, akár pedig barázdában dolgozik, a mankót is angyalszárnynak érzi, a síri ágyban is örök életről álmodik . . .

Ite missa est! . . .

Minden napnak megvan a maga alkonyata.

Mikor a nap elvégezte sétáját az egyik ház-sor felett, átmegy az utca másik felére, — a világ másik féltékéjére — hogy teljesíthesse ott is hivatását.

Nevetlenfaluban beállt az alkony. A munkás földbe vágja kapáját, fára akasztja kaszáját és ki-mondja az édes szót: Este van. Végeztünk. Menjünk haza!

Mi ez?

A földművesélet Ite missa est-je.

Ezután következik a hazatérés! Fáradt vánszor-gás a pihentető ágy felé, amelyben kiki olyan ál-mot álmodik, amilyenért megdolgozott. Előbb azon-ban még mindenki imádkozik. Miután mégegyszer körülnézett az elcsendesülő udvaron, odamegy a tornáchoz, leül a szélére s fáradt, földes kezével keresztet vet magára, hogy a föld porával szentelje meg azt az arcot, amelyik veritékezve keresi a fekete rögön a fehér kenyérdarabot.

A síró homok

A világ legnagyobb sivatagjának, a Szahará-nak sok érdekes tulajdonsága van. Az egyik az, hogy amikor esténként megszűnik a rekkenő hő-ség és hűvös szellő suhog el felette, olyankor hal-kan nyikorgó hang hallatszik a pusztában.

Miféle hang ez?

Ez a hang nem más, mint a széltől felkavart forró homokszemek dörzsölődése és surlódó nyögeése. A pusztában lakó arabok azonban azt mondják ilyenkor, hogy: „A Szahara sír . . .” Azt mondják, hogy siratja a terméketlenségét és azt, hogy végeláthatatlan homoktenger, amelyen sem élő lény, sem érték nincs. Fájlalja, hogy nem nőnek benne fák, hogy nem hullámszik ölében zöld fű, hogy nem táplálhatja a vadakat, a madarakat és az embereket. Siratja, hogy nem használ senkinek . . .

Nevetlenfalu nem a Szahara-sivatagban van, de azért határa szintén homoktenger, mert a Nyírségben terül el.

A nevetlenfalusi homok azonban sokkal nehezebb, mint a sivatagi futóhomok. Így állítják azok, akik ismerik, akik valamikor már keresztülutaztak rajta. Határában olyan akácсорok sorakoznak egymás mellé, hogy megcsodálja az ember őket. Az akácсорok júniusi virágzása pedig olyan farsang, olyan nász a fák birodalmában, amihez fogható talán csak a mesés Keleten van még. A szántóföld is megtermi kívánatos gyümölcsét. Az aratás jónéhány hétig eltart. Ősszel is van mit csinálni: szüretelésért nem kell Tokajba menni. Meg kell azonban mondanunk azt is, hogy a Nyírség mégsem Kánaán. De nem is Szahara. A Nyírség olyan, mint a koldustarisznya. Nincsen sok benne, de mindig van annyi, amennyi szükséges és elégséges. Akár nyár van, akár tél, a nyíri ember ízes kenyéren és zsírban pirított burgonyán él.

A nyíri homok tehát nem sír! A nyíri homok tisztos polgári mosollyal néz fel az emberre. A Nyírség arcán halk és szerény derű ül. A kamrában lévő mindennapi kenyér barnahéjú mosolya ez, amelyet csak növel és állandósít a híres nyíri burgonya tápláló keményítője.

Nevetlenfalu a Nyírség peremén fekszik. A nyíri homokban dolgozik. A község népe nagyon dolgoz. Tempós. Fürge. Lendületes. Seholy a messze

környéken nem dolgoznak olyan odaadással, mint Nevetlenben.

Kitől, miből származik ez a hősi munkakészség?

Talán a multból. Talán az új idők új világnézetéből.

A mult munkára kényszerítette a nevetlenfalusiakat. A község helyén valamikor virágzó város állott. A várost földig rombolta a török. A pusztaság helyén új életet kellett kelteni. A romok és a pusztaság bizony hősiességet kívánnak: erős vállakat és egy fejhez négy kezet.

Akik életben maradtak a romok között, nagy-szerűen megállták helyüket. Szorgalmasak voltak. A szorgalomhoz azonban igénytelenség is párosult. A nevetlenfalusiak nagyobbbrészt dolgozók voltak, nem politizáló nemesek. Nem volt pecsétes kutya-bőrük, mint a szomszéd falubelieknek. Az ő becsü-letüket nem az adta meg, hogy honnan jöttek, hanem hogy hová mennek. Nemességük nem hátra tekintett, hanem előre. (A nemesség történetében különben is némi kis homály van: amidőn Ádám kapált és Éva font, vajjon hol volt a nemesség?)

Apostol tisztelendő népe valamikor nagyon szegényen élt. Szerencse, hogy a szegénység nem vezette rossz útra. A szegényből ugyanis könnyen tolvaj lesz, a tolvajból naplopó, a naplopóból buj-togató, a bujtogatóból lázadó, a lázadóból forradal-már. A nevetlenfalusi emberből dolgozó Ádám lett, aki odaállt a homokbucka elé és azt mondta: vagy félreállsz vagy pedig a mindennapi kenyér dombja leszel. S a homokdombokon csoda történt. A nyíri homok mosolyogni kezdett. Virágzott. Termett. Engedelmeskedett.

A szegényből gazdag lett. Először egy-két, majd tíz-hús holdas gazda. A telkeken ház épült. A házak mélyén pincék. Ezt a kedvező változást először az állam vette észre. Pontosabban szólva: az adóhivatal. Az adóívbe évről-évre nagyobb számok

kerültek. S a címzettek fizettek. Szótlanul, nótaszó nélkül, de rendesen és árverés elkerülésével.

Amikor a falu fejlődési görbéje ideért, akkor jelent meg a fehér toronyban Apostol tisztelendő. Éppen jókor, mert az elanyagiasodás veszedelme napról-napra veszedelmesebb lett. Szükség volt a hősi kiállásra és egy szent kiáltásra: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja? Hisz mit adhat az ember cserébe lelkéért? Mert aki szégyenel engemet és az én ígéimet ebben a parázna, elfajult és bűnös nemzedékben, az Emberfia is majd szégyenelni fogja azt, mikor eljön Atyjának dicsőségében a szent angyalokkal.” (Márk 8, 36. 37. 38.)

Botrány a kőangyal körül

— Mi lesz a faluvégi őrangyallal?

Ez olyan kérdés volt, amivel lehetetlen volt nem találkozni Nevetlenfaluban.

Apostol Pál is szembetalálta magát vele. S ezt a problémát az tette különösen súlyossá, hogy régi ügy volt és drága. Pénzbe került.

Ez az angyal a Szenthegyen állott. De nem ám a jeruzsálemin, hanem a nevetlenfalusin. Az angyal egy régi kőszobor volt. Jámbor lélek állította annak emlékére, hogy két kisgyermekét elkerülte a halál.

Régi esemény s történet ez.

Egy forró nyári délutánon gyermekek játszadoztak az utca porában a faluvégen. Gondtalanul és gondatlanul. Nem vették észre, hogy a távoli porfelhőben két megbokrosodott ló rohan feléjük, maguk után rángatva egy jobbra-balra billegő szekeret. A szekéren a Halál volt a kocsis. Kaszája ijeszten villogott a rohanásban. Nem volt kétséges, hogy akit a kasza elér, az a Halál csűrjébe kerül.

A gyermekek már nem tudtak elmenekülni. Legalább is az egyik nem: a kisebbik. S mit tett a

nagyobbik? Az öt éves? Visszaszaladt kis testvérkéjéhez. Balkarjával magához ölelte. Jobbját pedig feltartotta a közeledő veszély elé. Maszatos kis tenyérén megvillant a napfény. Ez a tenyérén ragyogó fény talán az Isten csodajele volt. Dicsfényt kapott a kéz, amely véd, amelyet vértanúi szeretet lendített a magasba és a csírában szunnyadó hősiesség tartott kinyujtva.

A fergeteges rohanás mind közelebb érkezett s egyszer csak eltűnt a porfelhőben a két gyermek . . .

Az anya már csak akkor tudta meg a veszedelmet, amikor a porfelhő kettészakadt és elülni készült. A veszedelem színhelyére rohant, de mit látott? A kettévált portengerben sértetlenül ölelgette egymást a két kis testvér. Mindketten térdeltek. Sértetlenek voltak.

A következő pillanatban az édesanya is melléjük borult s gyermekei ölelése és csókolása közben könnyes szemmel kiáltgatta: Hiszek a csodatevő őrangyalokban!

Ez az eset nagyon régen történt. Még ugyanabban az évben kegyes emlékművet állíttatott az édesanya az útmentére. Ott, ahol az őrangyal megmentette a két gyermeket a halál veszedelmétől. A hálás anya egy kőangyalt emeltetett a falu végére. Kinyujtott karral, védő tenyérrel. A szobor talapzatára pedig ezt íratta: „Lassan hajts! Ebben a faluban sok gyermek van!”

Apostol tisztelendő idejében a kőangyal bizony már nagyon szomorú állapotban volt. Védően kinyujtott kezét valaki letörte. Talán az idő, de lehet az is, hogy más. Az írás betűi már nem fénylettek. Nem ragyogtak. Olvashatatlan volt az üdvös figyelmeztetés is. A talapzat is megingott. Ez angyalok ugyan a báránnyelűk peremén is szilárdan ülnek, ez a kőangyal azonban komolyabb biztonságot követelt.

Apostol tisztelendő azt tervezte, hogy rendbehozhatja az emlékművet. Vagy közadakozásból vagy

pedig adófillérek-
ből. Egyszer szová
is tette a dolgot
és ismertette a
költségeket is.

A visszhang —
sajnos — nagyon
kedvezőtlen volt.

— Minek az? —
kiáltott egy nagy-
gazda, a gyermek-
telen Kupori Sán-
dor. S a templom-
téren állók közül
nem akadt senki
sem, aki egy meg-
értő „igen”-t mon-
dott volna Apost-
tol tisztelendő felé.
Senki sem kelt vé-
delmére annak az
őrangyalnak, aki
pedig közel ötven
éven átkérte a vánd-
ort, hogy lassan
lépjen, vigyázva
hajtson, mert hátha
gyermek játszik
az utca porában.
Talán Kupori sem
élne, ha nem állott
volna őrséget a falu
végén a kőangyal.

Apostoltiszelen-
dő magyarázott, ér-
velt, kért, de mind-
hiába. Nem talált
kezet, amely ki-
nyúlt volna feléje

s amely belesímult volna az övébe. E helyett azt kellett hallania, hogy „most nehéz idők járnak“, meg hogy „eddig is hiányzott a keze“, meg aztán azt is mondták, hogy „nem a kéz a fontos az angyalnál, hanem a szárny, az meg van“. Ez persze már gúnyolódás volt. És még sok mindent hallott, csak azt nem, hogy „vállaljuk a költségeket!“

•

A következő vasárnap felvitte Apostol tiszteendő a szószékre a Bibliát, kinyitotta valahol az elején és Mózes I. könyvéből, a 22. fejezetből a következőket olvasta fel:

Mondá egyszer az Isten: „Ábrahám, Ábrahám! Ő azt felelé: Itt vagyok. Mondá neki az Isten: Vedd egyszülött fiadat, kit szeretsz, Izsákot s menj el a Gondoskodás földjére s áldozd fel ott egészen eléggő áldozatul az egyik hegyen, amelyet majd mutatok néked.

Fölkele erre Ábrahám az éjtszakából, megnyergelé szamarát, maga mellé vevé két legényét meg Izsákot, a fiát, s miután fát hasogatott az egészen eléggő áldozathoz, elindula arra a helyre, amelyet az Isten meghagyott neki. A harmadik napon, mikor felemelé szemét, meglátá a helyet a messzeségben. Mondá erre a legényeinek: Várjatok itt a számarral; én meg a gyermek elsietünk amoda s ha imádkoztunk, visszatérünk hozzátok. Vevé tehát az egészen eléggő áldozatra való fát s feltevé Izsákra, a fiára, ő maga meg a tüzet és a kardot vitte a kezében. Amint így ketten együtt mendegéltek, mondá Izsák atyjának: Atyám! Ez felelé: Mit akarsz, fiam? Ime, — mondá amaz — itt a tűz meg a fa, de hol van az egészen eléggő áldozatra való állat? Mondá erre Ábrahám: Az Isten majd gondoskodik magának egészen eléggő áldozatra való állatról, fiam.

Igy mendegéltek együtt, míg eljutottak arra a helyre, amelyet az Isten mutatott Ábrahámnak; az ott oltárt építe, elrendezé rajta a fát s miután megkötözte Izsákot, fiát, feltevé az oltárra, a farakásra.

Azzal kinyújtá kezét s megfogá a kardot, hogy levágja fiát.

De íme, kiálta az Úr angyala a mennyből, mondván: Ábrahám, Ábrahám! Ő azt felelé: Itt vagyok. Mondá erre neki: Ne nyúljon kezed a gyermekhez s mit se csinálj neki: most már tudom, hogy féled az Istent s kedvemért egyszülött fiadnak sem kedveztél.

Felemelé erre Ábrahám a szemét s megláta maga mögött egy kost, mely szarvával megakadt a bozótban: elhozá és azt áldozá fel egészen eléggő áldozatul a fia helyett. Annak a helynek pedig ezt a nevet adá: Gondoskodik az Úr! Azért mondják mindmáig: A hegyen majd gondoskodik az Úr!

Erre ismét szólítá az Úr angyala Ábrahámot a mennyből, mondván: Enmagamra esküszöm, — mondja az Úr — hogy mivel ezt megtetted s kedvemért egyszülött fiadnak sem kedveztél, megáldalak és megsokasítom ivadékaidat, mint az ég csillagait s mint a tengerpart fővényét: ivadékod bírni fogja ellenségeinek kapuit s ivadékodban nyer áldást a föld minden nemzete, mivel engedelmességedtél szavamnak.“

Apostol tisztelendő ezzel tisztelettel becsukta a Bibliát, aztán a szószék peremére helyezte, majd a következőket mondta.

Volt egyszer egy nagyon fősvény ember . . .

Ez a legendás fősvény ember hirtelenül elhunyt. Barátai, hozzátartozói — hogy megtudják halálának okát — felnyitották a halott mellét. Nagy volt rémületük, amikor azt látták, hogy ennek az embernek nem volt szíve. Egymásra néztek, tanakodtak, míg végre az egyik kíváncsi odament a halott pénzesládájához és kinyitotta. De ó, mit látott? Ott volt a halott szíve, rajta ült az ördög, mégpedig sárkány alakjában s az emberek szeme láttára darabokra tépte azt.

A legenda — mondá Apostol tisztelendő —

töbnyire csak képzelet szüleménye, azonban mindig mélységes igazság rejlik benne. Így vagyunk ezzel a legendával is. Jónak látnám azért, ha odaül-nénk mostan a legendás nyitott pénzesláda oldaldesz-kájára s hosszasabban elmélkednénk a tanulságos képen, a sárkányon és a cafattá tépett szíven.

Nos ez a szív nem Ábrahám szíve volt. Ez biztos. Onnan tudom ezt, — mondta Apostol tiszte-lendő — mert Ábrahámnak kegyes és engedelmes jó szíve volt. Azon nem érezte volna jól magát az ördög. Ábrahámnak olyan áldozatos szíve volt, amelyhez búcsújárást rendezhetne a világmindenség, ha az a szív megvolna valahol. Hát hogyan lenne Ábrahám szíve az áldozatos szellem zarándokköve, mikor kész volt saját édes kisfiát is föláldozni az oltáron, ha az Isten így kívánja.

Hozzá még milyen példaadóan történt minden! Ábrahám nem késlekedett. „Felkele az éjtsza-kából.” Tehát azonnal engedelmeskedett. Nem nyögött. Nem hempergett álmatlanul és könnyes szemmel a párnák között. Nem húzta az időt, mond-ván: „na majd!” Ábrahám azonnal cselekedett. Helyesen tette, mert „kétszeresen ad, aki rögtön ad”.

Ábrahám elindula arra a helyre, „amit Isten

mutatott neki". Nem kívánta azt, hogy a hegy jöj-
jön hozzá, mint mi, akik csak akkor adunk, ha fel-
keresnek bennünket, vagy ha ránk törik az ajtót a
gyűjtőívesek.

Ábrahám szamarat is vitt magával meg két
legényt. De a szamarat is, meg a két legényt is el-
hagyta a hegy tövéénél. Azt mondá: „Várjatok itt a
számárral." Ezt Ábrahám biztosan azért mondta,
mert a szamár úgysem érti meg a jócselekedetet,
az áldozatot. A legényeket pedig azért nem vitte
magával, mert egyrészt titkon akarta meghozni
nagy áldozatát, tanú nélkül, másrészt meg bajt
csinálhattak volna. Az ő hétköznapi szívük nem
értette volna meg Ábrahám ünnepi cselekedetét és
még lebeszélhették volna őt, miként minket is sok-
szor lebeszélnek a jóról . . .

Ábrahám azt mondta a legényeknek: „Ha imád-
koztunk, akkor majd visszatérünk hozzátok." Ábra-
hám érezte, hogy amikor majd áldozatot hoz, akkor
ő imádkozni fog. Ezért nevezte imádságnak lépését.

Ábrahám „tüzet és kardot" vitt a kezében.
Aki adakozik, az nem játszik. Az adakozásnál, a
játékonykodásnál tűz és kard áll őrséget. Szívünk-
ből tűz lángol elő ilyenkor, az áldozatos hősiesség
kardjával pedig rést nyitunk szívünkön és erszé-
nyünkön.

Amint Ábrahám és Izsák mendegéltek, azt
mondá Izsák: „Tűz meg fa van, de hol van az egé-
szen eléggő áldozatra való állat?" Mire Ábrahám
ezt a bölcs feleletet adta: „Az Isten majd gondos-
kodik." Nos, Ábrahám nem tévedett. Amit az élet
tőlünk megkíván, az a zsebünkben szokott lenni
Isten gondos jóságából. Amit mi „adunk", azt teg-
nap az Istentől kaptuk. Tehát nem a magunkét
tesszük az oltárra.

Ábrahám oltárt épített az áldozat bemutatásá-
hoz. Egyszerű oltár lehetett az. Kőből és rögből
összehordott kis emelvény. Aki jót tesz, aki enge-
delmeskedik, az oltári szolgálatot végez. Áldozatot

hoz. Igaz bensőséggel végezzük tehát minden jócselekedetünket. Lássunk oltárt abban az emberben, akivel jót teszünk. Tekintsük oltárnak a rászorultak tenyerét. Tekintsük oltárkönek az ápolt beteg szívét. Tekintsük fehér oltárabrosznak azt a gyűjtő-ívet, amelyet élénk szoktak tenni.

Ábrahám habozás nélkül adta oda fiát az Istennek. De hogyan adta oda? A Biblia azt mondja, hogy Ábrahám „föltevé az oltárra” a fiát. E szerint tehát nem volt ideges, bosszús. Az ideges, bosszús ember ugyanis „odadobja” adományát embernek és Istennek egyaránt, ami természetesen sokat levon nem az áldozati anyag értékéből, hanem az áldozatot hozó érzésből.

Ábrahám kész volt arra, hogy „levágja fiát”. Késznek mutatkozott arra, hogy megváltja az emberi élet legdrágább kincsétől, gyermeke mosolyától, fiacskája szavától, csókjától, édes ölelésétől, szemefényétől, öreg élete folytatásától. Hát igen, ez Isten-szeretet! Ez minden idők legnagyobb emberi önfeláldozása!

Ebből már valóban láthatta az Isten, hogy Ábrahám féli őt és mindenekfelett szereti.

De vajjon mit lehet megállapítani abból az adakozásból, amelyen a ruhából csak a gomb és a százasbankóból csak a fillér az adomány? Miféle áldozat az, amikor a házból csak egy téglát, az asztalról csak egy morzsát adunk az áldozat utcai szimbolumába, a kéregető kalapjába?

Nagyon jól tudjuk, hogy a szegény asszony fillérje belekerült a történelembe, tudjuk, hogy ezt a fillért sokan és sokszor megénekelték, de azt is tudomásul kell végre vennünk, hogy a fillérről parabolázó Biblia Izsákok feláldozásáról is beszél. Elvégre ha „adni” akarunk, akkor ne akarjunk mindenképpen „takarékoskodni”, ha „jót” akarunk tenni, akkor ne „kíméljük” annyira magunkat, ha pedig „áldozatot” hozunk, akkor nemcsak a feleslegesbe kell belenyúlni, hanem a „szükségesbe” is.

„Felemelé Ábrahám a szemét s megláta maga mögött egy kost a bozótban. Ime, a jutalom! Ime, az áldozatkészség szép gyümölcse! Ó, hányszor volt ez így és hányszor lesz ez így, hogy alig tettél valami jót, máris jutalmat kapsz érte az Istentől. Talán a bozótban, talán lelkiismeretedben, talán más vonatkozásban, talán holnap, talán anyagiakban, talán gyermekeid előmenetelében, talán abban, hogy megbecsülnek az emberek.

Bármiként és bármilyen síkban hulljon is vissza az áldás a fejedre, egy bizonyos, hogy azon a helyen, ahol áldozatot hozol, ott nem pokol van. Ott élet fakad, ott Isten áldása száll lábad nyomán.

Ábrahám annak a helynek, ahol a kos fennakadt a bokorban, ezt a nevet adá: „Gondoskodik az Úr.” Nos, ennek a Gondviselésbe vetett hitnek nagyobbnak kellene lennie szívünkben. Ez esetben nagyobb bátorsággal keresnők fel a szegénységet, a szűkölködőket, a nyomortanyákat s nagyobb lendülettel mennénk fel az áldozatok legmagasabb hegyére is, mert nem félnénk attól, hogy a nagy adakozástól elszegényedünk. Ha igaz ugyanis az, — hiszen a Szentírás bizonyítja — hogy „a hegyen majd gondoskodik az Úr”, akkor igaz az is, hogy az Isten gondoskodni fog a szegénység völgyébe hullott Ábrahámokról is . . .

Kupori Sándor pártütése

Vegyünk búcsút Mória hegyétől és térjünk vissza a nevetlenfalusi homokdombok között szerezhető Szenthegyhez. Nézzük meg, hányadán áll a kőangyal ügye. Nos, a helyzet változatlanul siralmas. A szobor még mindig a régi rozszant állapotban van. Az angyal keze még mindig csonka. És szegény angyalnak ezzel a csonka kézzel kell védenie az utca porában és a veszedelmek sodrában futkosó gyermekeket.

A nevetlenfalusi kőangyal ügye már több, mint szégyen! Kész botrány. Természetesen nem az angyal-világ botránya, hanem az embereké. Az egyik hajnalon szokatlan dologra figyeltek fel a község lakosai. A kőangyal csonka karján egy cédula lógott, amire ezt írta valaki:

Vándor!

Állj meg és adj valamit!
Nem magamnak gyűjtök,
hanem ennek a szegény
községnek, amely sok ál-
dozat árán azért tart itt
engem, hogy kéregessek.

Amikor Apostol tisztelendő megtudta, hogy hova fejlődött a kőangyal-ügy, felszisszent: — Ez már sok! Ez az angyal a falu szégyene már! — De aztán gyorsan a szájára ütött.

Az ügy ezzel azonban komolyabb fordulatot is vett. Leegyszerűsödött és megérett arra, hogy be lehessen vinni az iskolába, az egyházközségi képviselőtestület tanácsülésére. Apostol tisztelendő kidolgozott tervvel jelent meg ott. A terv egyszerű volt, de átfogó és mindenre kiterjedő: új kőangyalt a falu végére! Az alapzatot ki kell javítani! A régi írást újra aranyozni!

— Aztán mibe kerül? — horkant fel valaki a hátsó padok mélyéről.

— Meg miből fizetjük ki? — villant fel egy másik szempár.

— A pénz már megvan! — vágott vissza szokatlan eréllyel Apostol tisztelendő és szétrakta az asztalon az írásokat, hogy ismertesse tervét.

A képviselőtestület majdnem sóbálványá változott erre a bejelentésre. Kupori Sándor volt az első, aki levegőhöz jutott. Felugrott.

— Hol van az a pénz? Hadd lássuk!

— A zsebedben! A te zsebedben! — vágott vissza nagy lelki nyugalommal Apostol tisztelendő.

— Meg a többi nevetlenfalusi hívem zsebében! De most aztán — emelte fel hangját — nincs már helye a kötekedésnek. Elő azokkal a pénzekkel. Így nil s az asztalra tett egy ropogós ötvenest.

Ha nyúl ugrott volna fel az iskolában és az a nyúl ugatni kezdett volna, az sem hökkenti meg úgy a képviselőtestületet, mint ez az ötvenes. Voltak, akik nagyon megörültek a váratlan fordulatnak, mert úgy érezték, hogy végre valahára lóra pattant a nevetlenfalusi becsület. A Kupori-párt viszont elsápadt. A Kupori-párt nem így tervezte meg a gyűlést. Az ötvenest nem vették bele a programba. Most itt van nil A derült égből lecsapott a villám.

Kupori, a pártelnök nem adta olcsón a győzelmet és pártja életlehetőségét. Gondolt egyet, a nap felé fordította tenyerét és sietve jelentette, hogy ő nem ért egyet ezzel az „izével”. Ő egészen más véleményen van.

— Sokkal igazságosabbnak vélném, ha adó-kivetéssel teremtenők elő ezt a pénzt! — kiáltotta.

De ezt már ülve mondta, ami a képviselőtestületi gyűlések történelmében a megadást, a letörést, az utolsó rúgást, a fehér zászlót jelenti. Ez az adó-kivetési javaslat már fehér zsebkendő lobogtatás volt.

Apostol tisztelendő nem szólt semmit. Már nem kellett beszélnie, mert a jobbszívű hívek lóhátról intézték el a Kupori-párt néhány gyenge ellenvetését. A harc a végéhez ért. A zászlók még álltak, de már göngyölgették a szövetét, a különböző elveket és a következő pillanatban megtörtént a fegyverletétel.

Apostol tisztelendő nagyon boldog volt. Sikerült kikerülnie a szavazás csapdáját, amelyen néha az angyal szárnya is fennakad. De most már nincsen baj. Az előtte fekvő ötvenes felért egy betlehemi glóriával. Jöhet hát az angyal. És jött is. Ott állott már Apostol tisztelendő mögött. Láthatatlan

volt, de a harcos krisztusi katona érezte, hogy angyal áll mögötte, és érezte azt is, hogy szegény fejét átöleli két angyalkéz és arcára csókot nyom egy angyali száj. Az az angyal minden szégyent és minden mocskot lecsókolt, amit a másik angyalért vívott harcban arca az ellenségtől kapott.

A gyűlés végét ért. A távozó emberek közül egy fiatal gazda mosolyogva mondta: — Tetszik látni, tisztelendő úr, hogy nem olyan forró a leves, mint ahogy fűjják.

— Hála Istennek! — szólt Apostol Pál. — De hát ki tudta azt, hogy maguk ilyen széles arccal és nagy hangon fűjják!

Az emberek nagyot nevettek. Szent volt a béke.

•

A kegyescélú gyűjtések mindig érdekesek. Meglepetéseket okoznak.

Aki már rendezett és vezetett gyűjtést, az rájött arra, hogy az adakozókat körülbelül három csoportba lehet sorozni. Aki egyik csoportba sem fér bele, az már vagy „szegénylegény“, vagy „félkegyelmű“, vagy valami „rongyember“.

Lássuk a csoportok arcképét egyenként!

Vannak, akik a gyűjtőív láttán kihúzzák magukat és túltesznek mindenkin, még önmagukon is. Ők azok, akik a nagy meglepetéseket csinálják. Ők azok, akik felajánlják az egész összeget. Asztalra tesznek egy parázs ötvenest, százast s eltávoznak, mielőtt még megszorította volna kezüket a boldog pap, aki meg tudott valósítani egy régi álmot. Az adakozók eme tábora nem nagy, de érdekes. Jobbára egyes családok hagyományos gavalériája termeli ki ezeket a kedves és bőkezű egyéniségeket. Nem nagyszavúak. Jellegzetességük inkább az, hogy mélyen belenyúlnak a pénztárcába, nem sokáig válogatnak a kis pénzdarabok között, hanem megfogják az alkalmat és fizetnek. Adnak. Szívesen. Gavallérosan.

Vannak aztán olyanok, akiknél semmiféle benső rezdülést, semmiféle érzést nem okoz a gyűjtőív. Sem lélekben, sem erszényben. Ezeknél a kis ajtóknak nem áll órséget a leskelődő gyermek, ilyen helyen nem kiált be senki sem: „Már jönnek!” Ilyen helyen egyszerűen tudomásul veszik, hogy már megint jönnek. No, hát ha megjöttek, hát majd el is mennek. Valamit persze visznek is. De nem sokat. Annyit, amennyi egy kis madárka sárga csőrében elfér. No, de ez is valami. Jó lesz egy cérnaszálra . . .

Vannak aztán olyan házak is, ahol nem örülnek a kérésnek és a gyűjtőívnek. Itt a gyűjtés foghúzás. Izzad, aki a fogat húzza, de izzad az is, akinek húzzák. Nem is igazi családi ház az ilyen ház. Tán inkább fogház. Az ilyen házban rabok laknak. A pénz rabjai. Az arany rabjai. Nem is adnak az ilyen házban, csak egy-két fillért és azt sem adják szívesen.

•

Amikor a kőangyalra való gyűjtés véget ért, a gyűjtők szépen, rendesen elszámoltak a plébánián. Nem tagadható, a nevetlenfalusi nép rendes, tisztességes volt. Apostol tisztelendő hálás köszönetet mondott a fáradozásokért.

Amikor az utolsó bujdosó ív is visszaérkezett, Apostol Pál kihúzta magát és nagyot lélekzett. A győztesnek levegő kell. Az elhullottnak sír. Apostol Pál győztesnek érezte magát, de becsülettel megszózott a győzelmen. A híveit is dicsérte, hiszen azok is áldoztak a kezében tartott zászló alatt.

Este volt.

Nem gyújtott lámpát. A tiszta lelkiismeretű ember — ha nincs különösebb dolga — a sötétben is jól érzi magát. Apostol Pál leült. Valósággal bele-süppedt a kályha melletti kényelmes karosszékebe. Tarkóját a karosszék peremére illesztette, aztán behúnyt szemmel merengni kezdett.

A kis pihenésből bizony alvás lett. Az alvásban pedig álom.

Nagy csend volt a szobában. A csendben pacsba pattantak a szellemelek. Az egyik szellem, az Álom szelleme fátyoltakarót borított a pap arcára.

Apostol Pál álmódott . . .

Az irodai asztal a szoba közepén állt. Nagy fekete színű tölgyfa-asztal volt. Az íróasztal közepén pénz hevert. Nagy halom pénz. Jobbra aprópénzek. Az aprópénztől kissé messzebb, tisztos távolban tartózkodott az intelligencia, a papírbankók.

A pénzhalom olyan volt, mint egy alvó vagy. Mint az alvó lelkiismeret.

De nézd csak! Két pénzdarab megmoccant. Odább csúsztak. Az egyik is csúszott néhány lépést. A másik is. Az egyik egy ezüst pengős volt, a másik meg egy réz kétfilléres. Ahogy összeértek, kezét fogták. Összekoccantak. Egyben egészen felébredtek. Kitörölték az álmot szemükből és beszélgetni kezdtek. A csend olyan nagy volt, hogy a beszélgetés Apostol Pál álmán is áthallatszott . . .

— Jó estét, Tekintetes úr! — szólt a Fillér szerényen. — Hogy tetszik lenni?

— Szervusz, Fillérekém! — kiáltott fel szívesen

a Pengő. — Köszönöm, jól vagyok! Hát te hogy kerültél ide a paphoz?

— Egy zsebkendő sarkában. A gyűjtés eredményeképen. Hát a Tekintetes úr, hogy jött ide? Kocsin?

— Hát Fillérekém, először is arra kérek, hogy ne magázz engem. Elmúlt az a szép idő, amikor még nagy úr volt a Pengő. Az aranyos békevilágra gondolok. Te akkor még nem éltél. Mi pengősök akkoriban aransarkantyút pengettünk. Az volt ám az élet, kedves kis öcsém! Ma? . . . Degenerálódott a fajtánk. Hát hogyne, mikor már papírtestvéreink is vannak. Micsoda lerongyolódás! De meg aztán már csak azért is tegezz engem, mert hiszen falubeliek vagyunk. Földik. Te melyik utcában laktál legutóbb?

— A nagy utcában, Pengőkém.

— Hát akkor meg engedd meg, hogy megszorítsam a kezedet. Örülök. Nagyon örülök. Hisz én is ott laktam. A szegény Száraz Mihály zsebkendője volt a szállásom. Én bizony szegény házeresz alól keveredtem ide. Gyalog. Nem kocsin! Hát te honnan jöttél, Fillérekém? Biztosan még szegényebb helyről, mint én!

— Tévedsz, Pengőkém! Én Gazdag Andris kövér szalmazsákjából szabadultam ki a napvilágra. Ó, de melegem volt abban a börtönben. Sokan voltunk a szalmazsákban. Fuldokoltunk. Néhány fillérestvéremmel szabadultunk ki.

— Hallatlan! — kiáltott fel Pengő. — Még elgondolni is szörnyű, hogy a Gazdag András cifra nagy udvarából csak Filléresek kerülnek ki s a magamfajta, tisztos, becsületes Pengő pedig a szegény Száraz Mihály kezéből jön.

— Mi az, Pengőkém? Tán megvetsz?

— Nem téged, hanem Gazdag Andrist.

— No, akkor megnyugszom. Hát ez bizony így szokott lenni. A gazdagság könnyen fősvénnyé teszi

az embert. A gazdagság megkeményíti a szívet, mint a forró víz a tojást.

— Te, Fillérkém! Te talán haragszol a gazdagokra?

— Már miért haragudnék? Elvégre a gazdagok között is vannak tisztességes, jó emberek. Sőt talán több van, mint a szegények között. Nagy kerítő ám a szegénység is. Sokat visz rossz útra: lopásra, rablásra. De ha a gazdag fősvénnyé lesz, az aztán csúnya valami. A fősvény nem szeret az emberek közé menni, mert attól fél, hogy a kis ajtóban szegénnyel, a kapuban kutyával, a templomban pappal, az utcán a halállal találkozik.

— Hát veszedelmek ezek?

— A szegénytől azért fél, mert kérő keze van. A kutyától azért, mert megessi előle a csontokat. A papoktól azért tart, mert folyton perselyt ráznak. A perselytől meg azért, mert szája van.

— Na Fillérkém, neked ugyan jól felvágta a bába a szádat.

— Megtanultam a beszédet a szegénynegyedben!

— Mondd, Fillérkém! Miről beszélnek a szegények? Az ilyen magamfajta fehérpénz ritkán jár a szegény Száraz Mihályok zsebkendőjében. Így aztán nemigen ismerem a szegényvilág nyelvét és észjárását. A magamfajta pénzdarab jobbára a gazdagok mellényzsebében meg a bankárok páncélszekrényében tartózkodik. Itt jobbára a földről, földvásárlásról van szó. Nem csoda, ha a gazdag ember anyagiassá válik. Minden foglalkozás veszedelemmel jár. A kéménykotró kormos lesz, a molnár meg lisztes. A gyárimunkás könnyen léleknélküli géphez válik hasonlóvá. A tisztviselő meg betűvé válik és törvénné. A földműves könnyen röggé lesz. A rögs lelkek aztán érzéketlenek a természetfeletti világgal szemben. Jobban szeretnek barázdába harapni, mint akár az égi csillagba. S a végén mégis sem abba, sem ebbe nem, hanem a fűbe harapnak.

A temetőbe kerülnek. Koporsójukra sűrűn hullanak a rögök, amelyek úgy koppannak, mintha a keményvé vált lélek hullana a pokol fenekére.

— Hát, Pengőkém, a szegényeknél meg a pénz a nóta! A szegény meg a pénzről álmodik. Azt hívja, keresi, csalja, lopja, rabolja. Úgy hiszi, hogy a pénzen mindent meg lehet venni. Pedig ez nem így van; hiszen lehet ugyan értünk ennivalót kapni, de ki vásárolhat rajtunk például egészséget. A pénzen vásárolhat valaki orvosságot, de nem vásárolhat étvágyat. Vehet párnákat, de nem nyugalmat, jó alvást és szép álmokat. Kereshet szórakozást magának, de nem igazi lelki örömeket. Pénzen szerezhet ismerősöket az ember, de nem odaadó barátokat. Pénzen fogadhat az ember szolgálkat, de nem veheti meg hűségüket. Pénzért kaphat az ember élvezeteket, de nem juthat tiszta és önzetlen szeretethez. Ha összehasonlítjuk azt, amit vehetünk és azt, amit nem vehetünk pénzen, akkor azt mondhatjuk, hogy sok mindent vásárolhatnak pénzen, de sokkal-sokkal több és értékesebb az, amit a világ minden kincséért nem lehet megvenni.

— Hát Fillérekém, ez okos beszéd volt. Egy ilyen kis önismeret nem árt nekünk. Nem árt tudni, hogy a pénz nem minden.

— Sőt! — vágott közbe a Fillér. — A pénz nemcsak hogy nem minden, hanem egyenesen utolsórendű valami. A sok pénz, a nagy vagyon olyan, mint a trágya: egy rakáson csak bűzlik, de széjjelhordva megtermékenyíti a földet.

— Ó, de szellemes vagy, Fillérekém! Igazán örülök, hogy beszédbe keveredtem veled. Hát így van az, a kisembereknek is vannak meglátásaik, nemcsak a nagyságoknak. A kis filléres is cseng.

— Nemcsak a harang! — vágott bele a mondatba Fillérke. — Mert hiszen mi is ugyanolyan ércből vagyunk, mint a nagyharang.

Ebben a pillanatban megszólalt a harang. Esti Űrangyalára harangozott Békés bácsi a nevetlen-

falusi fehér toronyban. Apostol Pál felébredt. Letérdelt. Imádkozott.

Az ima suttogására teljes csendbe burkolódzott a Pengő és a Fillér. Olyanokká váltak, mintha ott sem lettek volna. Egyszerű ércdarabkákká változtak vissza. Már nem beszélgettek. Még arra sem volt idejük, hogy elköszönjenek egymástól.

Apostol Pál az asztalhoz ült, hogy elrendezze a pénzt. Osztályozta. Megszámlálta. Becsomagolta. Külön-külön mindegyik pénzegységet. A rendezgetés és számolgotás alatt volt ideje bőven a tünődésre és töprengésre. Néha-néha felsóhajtott:

— Hej! Nehéz az élet! Sírva születünk, panaszkodva élünk és csalódva halunk meg.

Az esze nem ott volt, ahol a szeme. Gondolataiban a faluban volt. Híveit méregette. A pénzhez hasonlította őket: Kuporit, Gazdagot, Szárazt. Az ember is olyan, mint a pénz. A pénzből van jó is meg rossz is. Az emberből is. Vannak aztán pengősök és filléresek. Nos, a faluban is vannak ember-fillérek, aztán vannak értékes pengő-emberek. Gavallérok.

Sok jó ember van a világon, csak az a kár, hogy a jó emberek nemigen mutatkoznak. Talán alázatosságból csendesek? Vagy szerénységből? Vagy inkább félénkek?

Valószínű, hogy félénkek! Nem Bátorból valók. Nem olyanok, mint a kovász. Nem erjesztik meg a nagy tömeget.

A féreg ezzel szemben, lám, hogy tudja a dolgát és milyen szakszerűen, tervszerűen hajtja végre, ami lénye: a romlást és a rombolást. Ha a kis féreg bejut a gyümölcsbe, először azt bomlasztja meg. A bomlásnak indult gyümölcs aztán rothadásában már a szomszédját is megrontja. Egy hét múlva már a kosár is korhadni kezd . . .

Ugyanígy működik az emberi gonoszság is. Először csak valami kis féreg és méreg kerül az

emberbe, — mondjuk a harag mérge — miként az egyszeri magyarba, a többi aztán már magától következik. Az egyszeri magyar kegyetlenül gyúrja a napsütésben a kilométereket.

Találkozik a szomszédjával.

— Hát kend? — kérdi ez — mért nem megy vasúton?

— Mert nem mögyök!

— Aztán miért?

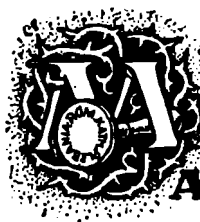
— Hát az állomásfőnök nem vett nálam tojást. Én sem vöszök tőle bilétát.

Nos, van aki az állomásfőnökre neheztel, de van olyan ember is, aki a papot szidja.

És vajjon mi az ok?

— Hát egy tojás! Egy garas! Egy elmaradt meghívó! Egy félreértett tréfa! Avagy más apró kicsinység.

És kezdődik a duzzogás. Először a templomi kerítés mellett. Az iskola tornácán. Ezt követi a toborzás az utcán. A pap ellen. Aztán jön a lázítás. De ez már korcsmában, egy kis olajozás közben. Aztán megszületik az ellenpárt felvonulása s végül pedig a szavazás. A szavazásnál aztán elindul a kő, amelyről sohasem lehet tudni, hogy mikor és hol áll meg s kit hogyan talál meg . . .

ILYEN NEHÉZ. A PLÉBÁNIAI PECSÉT?

Ez bizony meglehetősen fogas kérdés. Akár találós kérdésnek is beillik.

Mindenekelőtt szögezzük le a következőket.

A plébániai pecsét a hivatali pecsétnyomót

jelenti. Tehát azt a fémből, gumiból készült, vésett monogrammal, írással vagy ábrával ellátott eszközt, amelyet hivatalos iratok hitelesítésére használnak a plébánosok.

A címben tett kérdésre kerülő úton adunk választ. Nem egyenesen. De mindjárt az elején állapítsuk meg, hogy nem kerül sor mérésre vagy mérlegelésre. A plébániai pecsétnyomó súlya nem a kilogrammok világában van, hanem érzelmi téren. A plébániahivatal pecsétnyomója tehát nem annyira súlyos, mint inkább terhes . . .

S ezek előrebocsátása után a kérdésre egy történet elmondásával adunk feleletet.

*

Élt egyszer egy pap, aki a vasmiséjét is túlélte. De nem ám valamelyik kórház mélyén, vattába csomagolva, hanem künn az életben: egy faluban. A templomtorony tövében. Már nem dolgozott sokat, de azért még elég lendületesen irányított, korholt, oktatott, mesélt, mosolygott, és ha valaki odaült melléje, belenyúlt az élettapasztalatok bőségébe s hasznosabbnál-hasznosabb tanácsokat adott tarisznyájából.

Vasmiséje alkalmából levelet írt a püspökének s tisztelettel kérte, mentse fel őt a további szolgálattól. A püspök teljesítette a kérést és a nyugdíjazás megtörtént. A búcsúmise nagy és megható érdeklődés mellett folyt le. Megjelentek a környék összes papjai, ott ült a szentélyben maga a püspök is.

A lelkipásztor a szentmise végén megáldotta híveit és búcsút vett tőlük. A búcsúbeszédet nem a szószéken mondta el, hanem az öröklámpa alól.

— Kedves Híveim! — mondotta — Isten jóvoltából nagyon szép, hosszú időt értem meg. Életem utolsó éveiben kiállok a sorból, mert a menetelők között már lassú vagyok, a dolgozók között meg fáradt. Visszaadom főpásztornak azt a lelki hatalmat és joghatóságot, amit félévszázaddal ezelőtt

tőle kaptam. Sáfarkodjék most már másvalaki, egy új erő, az Anyaszentegyház eme kis lelki gazdaságában.

E szavak után odament a trónuson ülő főpásztor elé és annak a következőket jelentette:

— Fiatalságom hitével, bár gyengülő lábakkal járulok főpásztorom elé és visszateszem kezébe a templomkulcsot. Amikor elhagyom őrhelyemet, amelynek hűséges strázsája és kamarása igyekeztem lenni, hálás és alázatos lélekkel csókolom meg az ajtóküszöböt, hogy az alázat csókjával kérjek bocsánatot Istentől és embertől a bennem lakozó emberi gyarlóságokért.

A szertartások könyvét is visszaadom. Nem keresztelek többé. Nem esketek már és nem temetek. Nem közvetítem már a kegyelmet. Kinyujtott két tenyeremről nem folyik többé sem a vér, sem a méz. Nem őrzöm és nem osztom többé az örök élet kenyerét. Koldus leszek. Az Oltáriszentség koldusa. De hiszek benne, hogy nem veszhet el az, aki szerette az Oltáriszentséget.

Visszaadom az evangéliumos könyvet is. Szemem már nagyon gyenge. Nem látok jól. Nem olvasom fel többé nektek a nyolc boldogság csodás receptjét. És a többi evangéliumi jótanácsot sem. Nem megyek fel többé a szószékre. A földön maradok s földön állva igyekszem megállapítani, hogy milyen mértékben közelítettem meg mindazt, amit a szószék magasságában hirdettem, követeltem és parancsoltam.

És most — szólt elcsukló hangon az öreg pap — engedje meg Püspök Atyám, hogy megkérjem valamire, fáradjon el irodámba. Fontos dolgot őrzök ott s azt át akarom szolgáltatni, mielőtt eltávozom.

Halálos csend borította el a templomot. A főpásztor felállott s elindult a trónszékről. A közönség is megmozdult. Elöl mentek a ministránsok. Azok után következtek a karinges paptársak. Nyo-

mukban lépegetett az Úr öreg szolgája. Őt követte a főpásztor.

De nézd csak! Mi történik!

A püspök megnyújtja lépését s mint nesztelen árnyék felsorakozik öreg papja mellé. Karonfogja és úgy vezeti el a küzdőtérrel.

Az irodában aztán megoldódott a rejtély.

Az öreg lelkipásztor felemelt az íróasztaláról egy pecsétnyomót. Jól megnézte és aztán átnyújtotta a főpásztornak.

— Ettől is megválok. Átadom Püspök Atyám kezébe, de nem úgy, ahogy kaptam. Fél száz évvel ezelőtt szó nélkül adta át nekem ezt a pecsételőt az esperesem. Egyszerűen elém tette és én a nélkül, hogy megnéztem volna, beraktam íróasztalomba. Akkor még nem tudtam, hogy mi is ez a pecsét. Nem beszélt nekem arról senki sem. Kispapi éveim alatt sem említette előttem senki. Soha! Még elszólásból sem! Nem is tudtam, mit veszek át vele.

— Ma már tudom, hogy a hivatali pecsét a hivatali hatalom jelképe. Kulcs. Azzal nyitom meg az aktákat és azzal zárom is őket. És még mást is tudok! Azt is tudom, hogy milyen nehéz ez a pecsét! Mert bizony nagyon nehéz!

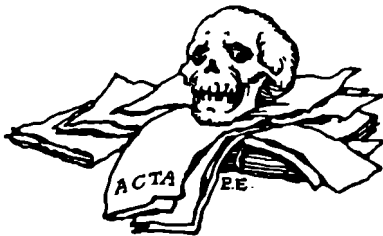
— A pap körül különben minden nehéz — mondta az Úr öreg szolgája. — Nehéz a reverenda, mert a kétezeresztendős Anyaszentegyház munkásruhája. Nehéz a cingulus, — akár fekete, akár vörös — mert önmegtágadó életre kötelez. Nehéz az imásélet, mert kereszthordozás. Nehéz a kereszt, mert véres és sebez. Néha a kézen, néha a vállon. De mindennél nehezebb a hivatali pecsét kezelése. Ez a pecsét hivatalnokoskodásra kötelezi a papot: képviselőtestületi gyűlések tartására, egyházközségi választásokra, építkezési munkálatokra, szavazásokra, kérvények megírására, feljelentések megtételére, figyelmeztetésekre, számonkérésre.

— Papi működésem ideje alatt három fontos tárgy volt az íróasztalomon — mondotta az öreg pap. —

Az egyik egy állókereszt. A kereszt azért állott mindig előttem, hogy a Mester előtt éljem le életemet. Az íróasztal balsarkán egy műköből készült, kisméretű emberkoponya volt. Ez az ügyiratokon nyugodott: jeléül annak, hogy minden ügydarab a sírban kapja végérvényes feloldását és megoldását. Az íróasztal jobbsarkán állott a pecséthordó körfogas. Ezt a körfogast valami titokzatos, láthatatlan koszorú övezte. Ezt a koszorút nem látta senki, csak én. Sohasem fonnyadt el, sohasem száradt össze, mert töviskoszorú volt . . .

— Drága jó Püspök Atyám, most leveszem fejmről a hivatali élet töviskoszorúját és leteszem főpásztori kezébe. Dicsőítsen meg mást velem. Én most már csak pap leszek! Most már zavartalanul szolgálhatom a magam lelkét és prózai, pénzügyi kapcsolatok nélkül szolgálhatom az örökkévalóság eszméjét.

— Legyen búcsúzó szóm egyben a képviselőtestületi tagok felé szóló figyelmeztetés is, hiszen a képviselőtestület úgy állja körül a hivatali pecsétet, mint egy koszorú. Nos, én azt kérem, hogy a képviselőtestület ne töviskoszorú legyen, hanem legyen a békesség és boldogság babérmagkoszorúja a papi szív körül. Ne sértegezzük egymást. Ne vérezkék egymást a képviselőtestület tagjai. Ne osztogassunk sebeket, hanem gyakoroljuk a szeretetet. Legyünk jószívű és nemes gondolkodású emberek, akik nemcsak ellenőrök a felszentelt papi kéz körül, hanem segítőtestvérek is a nehézségekben. Ne Pilátus katonái legyünk az egyházközség sírjánál, — gondosan vigyázva arra, hogy fel ne támadhasson ez — hanem legyünk az akció katolika vitézei. Ne legyünk a lelkipásztor „édes elleneségei”, hanem a hitélet és hivataliélet apostolai.

Tudod-e most már, hogy miért nehéz és milyen nehéz a plébániai hivatal pecsétje? Megértetted-e az arénáról távozó pap fájdalmas visszaemlékezéseit? Megértetted-e és felmérted-e a búcsúzó szó véres-könnyes terhét? Ez a beszéd a harctérről távozó katona utolsó sóhaja volt. Nincs benne nagyképűség, tiszta valóság elejétől-végig. Minden panaszzsón rajta van a harctér vérgőze, a lőpor füstje és a felfreccsent utcai sár szennye.

Mondd testvér, hát kell ez?

Mondd, nem maradhatna el ez a keserűség az imádkozó ember amúgyis keserves életéből?

Felelj a feltett kérdésre! Most rajtad a sor, mert a pap már beszélt. Őt már hallottuk. Ő már nyilatkozott. Láttuk, hogy a szíve véres volt . . .

Ki vérezte meg?

Nos, megtudod, ha végignézel magadon. Látod, te is véres vagy! Ne csodálkozz ezen, mert a közmondás is azt tartja, aki sebeket oszt, sebeket kap. Aztán nézz széjjel a zsebedben! Nézd meg, mi van a kezervedben?

A bosszúállás köve.

Jaj, hát illik ez a keresztényhez? Szabad nekünk kővel hajigálni? Nem tudod, mit mondott az Úr? Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel. Tedd hát vissza helyére kardodat! „Ne tegyetek magatoknak igazságot, kedveseim, hanem adjatok helyet az isteni haragnak, mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, én majd megfizetek.” Ezt mondja az Irás.

Aztán nézd csak meg a szívedet is! Mi van benne?

Amikor beléptél a képviselőtestületi tanács-terembe, azt fogadtad, hogy szíveden fogod hordani az Egyház és egyházközség ügyeit. És most rájöttél

arra, hogy a szívedben — sajnos — nincs ott az Egyház és az egyházközség szeretete, ellenben tele van idegen, világias érdekekkel. Ott lapulnak meg a te ezercsapú érdekeid. Aztán a mások érdekei is: a barátodé, meg a sógoré, a cimborád is kért valamire . . . és te mindnek megígérted, hogy kezükre dolgozol . . . Hát nem szégyenled magad? Nem hajtod meg sürgősen és azonnal fejedet, szemedet, szavadat és szívedet! . . . Nem érzed, hogy megszegted már jónéhányszor esküdet? Nem érzed, hogy hitvány, magánérdekből született szavazatoddal kockát vetettél Krisztus köntösére? Nem érzed, hogy bűnben fogantatott és bűnben született szavazatoddal tövist dobsz a szavazatgyűjtő kalapba vagy urnába, amelyben pedig rózsát kellene gyűjteni az Egyház és az egyházközség sok sebére, roskadozó épületeire és keshedő, molyrágta köntösére.

Figyelj ide, Testvér! Az írók, költők, a politikusok, a népnevelők s a királyok már sok mindent mondtak a népnek a népről. De ezt, amit most én mondok és én súgok, azt még nem mondta a nép fülébe senki sem. Jegyezd meg, hogy te részes vagy népednek. Te a nép képviselője vagy. Mint népképviselőnek, mint egyházközségi képviselőtestületi tagnak mondom, hogy minden pap tisztelettel közeledik a nép felé. A papnövendéket ugyanis arra tanítják, hogy nem szabad játszani a néppel, mert a nép nem játékszer.

Hát mi a nép?

A nép imakönyv! Nagy, öreg imakönyv. Sok könyörgéssel és ezerféle kéréssel. De éppen ezért, mert a nép imakönyv, összekulcsolt kézzel nyúl hozzá a pap. De a nép nem tudja azt, hogy ő imakönyv. A nép azt hiszi, hogy ő kísérleti nyúl vagy nyírásra nevelt bárány. Innen van az, hogy meg-rúgja azt, aki meg akarja mosni sebeit.

Meg is rúgja gyámolítóját nem egyszer!

S mit tesz a pap?

A pap azt műveli, amire tanították: hüen, mélyen, szeretettel ráborul az imakönyvre . . .

De tudod-e, testvér, hogy az imakönyv felett sokszor nem imádkozik . . . hanem sír? . . .

LÁTOGATÁS A TEMETŐBEN

Az ember is, lakóhelye is szeret dicsekedni valami nevezetességgel.

Néha joggal, néha meg ok nélkül.

Munkács például szívesen dicsekszik, még hozzá nem is egy vonatkozásban. A munkácsi ember hivatkozik a munkácsi várra, amely azonban nem Munkácson, hanem Várpalánkán van, büszkélkedik a püspökkel, aki azonban sajnálnivalóan nem Munkácson lakik, hanem Ungvárott, nagyra van a híres munkácsi sörrel, de ezt sem Munkácson gyártják, hanem a szomszédos Podheringen.

Hát így van ez! A történelem romjai és csontjai néha kitűnő tőkét jelentenek az élelmeseeknek.

Ebben a versengésben néha résztvesz egy-egy öntudatosabb falu is. Néha a falu is számoltart valami látványosságot vagy valami ritkaságot. Ha nincs más, hát akkor elviszik az embert a falu alatt „folyó” kiszáradt patak medréhez, vagy a szárazmalomhoz, esetleg a határoszlophoz.

Nevetlenfalunak a híresség dolgában nem volt szerencséje. A patak ugyanis más község alá ment kiszáradni, a szárazmalom a nagy szárazság idején leégett, a határoszlopot pedig véletlenül átvitték a szomszéd községbe. Így történt meg ezzel a községgel aztán az a szerencsétlenség is, hogy elfelejtették megkeresztelni. Így hát név nélkül maradt. Voltak ugyan egyesek, akik éppen ebben láttak valami hírességet, mások azonban szégyenkeztek ezen.

Apostol tisztelendő különvéleményen volt.

Ő a falu egyetlen nevezetességét abban látta, hogy volt a végén egy öreg temető. Nevetlenfalunak ez volt az egyetlen idegenforgalmi nevezetessége.

Nevetlenfalu ebből élt.

Hogy lehet ez? Tán pénzért mutogatták?

Dehogy! Hanem mindig felkereste valaki, s aki odament, ott is maradt. Többé nem tért vissza, ott-hon maradt vagyona pedig másra maradt. Az ott-hon maradt csizmába más bújt bele. A megszelt kenyeret is más ette meg.

Hát így élt Nevetlenfalu az öreg temetőjéből . . .

*

Miután Apostol Pál megismerkedett élő híveivel, elhatározta, hogy szétnéz a temetőben is. A megholtak is órá voltak bízva. Nem test szerint, hanem a lelkük üdve. Az emlékü. Ki is ment a temetőbe s szép csendes sétaképen feljárta azt. Ez bizony nem ment könnyen, mert a temető őserdő volt.

Apostol tisztelendő óvatosan küszködött az akácágakkal, amelyek makacsul megakadályozták abban, hogy előbbre jusson. Az öreg temető nagyobb része erdő volt. Sűrű, szúrós akácrengeteg. Madárkák paradicsomkertje.

A szép koranyári napsütésben víg madárszó csattogott fel minden lépésre. A madárvilágnak ugyanis más az erkölcsi érzéke, mint az embernek. A madár ott is énekel, ahol az ember sír. S fészket rak a korhadó fakereszt repedéseiben is.

— Hol vagy, testvér? — suttogott maga elé Apostol Pál. S kereste azt a sírt, amelybe valamikor régen a falu első lekipásztorát temették.

Pál pap mögött egy öreg ember igyekezett lépést tartani a lekipásztorral.

— János bácsi! — szólt hátra Apostol Pál — osztán biztos a dolgában? Biztosan tudja, hogy melyik az a sír?

János bácsi biztosra ment. A lépése ugyan reszketős volt kissé, de más miatt: nagyon öreg volt már. Talán ennek köszönhetette tekintélyét is. János bácsi ugyanis hétköznapi neve ellenére is olyan tekintélynek örvendett, mintha valamikor Napoleonról neveztek volna el. Öreg bútordarab volt.

Nagy idők tanúja és bőséges emlékezések hordozója. Ő tudta egyedül, hogy hol fekszik az első pap. Több pap nem is feküdt Nevetlenben, mert mind másutt halt meg.

Mi tagadás, a nevetlenfalusi temetőben nem volt kívánatos a végső feltámadásig tartó nyugovás. Nem volt rendes hely. Sőt azt lehet mondani, hogy éppenséggel rendetlen volt. Most is tehenek legelésztek a sírokon. Azokon is, amelyek még megvoltak és azokon is, amelyek egyenlővé süppedtek a földdel.

— Ej, János bácsi! ilyesminek nem szabad megtörténnie, — méltatlankodott a lelkipásztor — hiszen a temető szent hely! Felszentelt hely s aki ezt megsérti, szentségtörést követ el.

— Tisztelendő uram! — szólalt meg János bácsi — mi a temetőt három célból tartjuk: először beletemetjük néhány halottunkat, másodsor a temetőből termeljük ki az egyházi személyek fajárandóságát, harmadszor pedig legeltetési jogot biztosítunk benne a temetőőr teheneinek.

Apostol Pál nagyot nézett. Látszott rajta, hogy egyházjogi tudásába beütött a forradalom, szembe került egymással tény és törvény. Ő mást tanult a temetőről. Ő a temetőt szent helynek kívánta látni, ahova imádkozni és elmélkedni járnak a keresztények. De nemcsak november elsején, hanem máskor is. Sokszor!

Nem ért rá tovább töprengni, mert János bácsi rámutatott egy gyöngé földdomborulatra:

— Itt van! Itt nyugszik Takács István, az első lelkipásztor. Ő építette falunkban a templomot, a paplakot és az iskolát. Ő szervezte meg az egyházközségünket.

— És nem érdemel meg egy fakeresztet — egészítette ki a lelkipásztor a tanulságos felsorolást. Mert Takács István jeltelen sírban feküdt. Se sírdomb, se kereszt rajta. Valamikor eszmevár volt. Ma csak gyenge földtúrás. Valamikor egy papi élet

főlé emelt homoki katedrális jelentett. Ma nagy semmiség! Valamikor egy szolga nélkül maradt oltár volt, amelyen egy ember élete volt a bemutatott áldozat. Ma már senki sem tartotta számon azt, hogy az az elporladt papi szív valamikor egy egész falut nagykorúsított.

Apostol Pál úgy állott a gazos sírdomborulat mellett, mintha lezuhant sást nézett volna. Hát igen, itt nagy repülőszerencsétlenség történt. Az áldozat ő volt. Földre zuhant az idealizmusa.

Az öreg hívő észrevehette, hogy nagyon bántja papját az eset. Védekezni kezdett.

— Tetszik tudni, elkorhadt és valaki elfűtötte.

— Mit?

— A keresztet!

— Értem, — mondta Apostol tisztelendő — de hát mi van a hálával? Hol van a hívek köszönete? Nem érezte soha senki sem szükségét annak, hogy ezt a sírt díszsírhelynek tekintse? Nem gondolt arra senki sem, hogy ez a pap a feltámadás harsonaszaváig megérdemli a hálát? Hiszen ez a pap volt a nevetlenfalusi világnak a megalapítója! Hiszen ő fogta össze ölelő karjaiba az első néhány házat! Ő seperte elsőnek tisztára reverendájával az utcákat!

— Igaza van, Tisztelendő úr! — szólt töprengve János bácsi — de hát nem hívta fel erre figyelmünket soha senki sem! Pedig hát nem a Tisztelendő úr a második pap Nevetlenfaluban.

A lelkipásztor megértette a célzást. János bácsi okosan és tárgyilagosan szólt. János bácsi egyszerűen tekintély lett. Róla is el lehetett mondani azt, amit egy öreg erdélyi ember mondott valamikor: „Lehet, hogy nincs sok eszem, de amim van, az kéznél van.”

Pál pap elgondolkozva lépegetett Takács István sírja körül. Amit gondolt, azt meg is mondta János bácsinak.

— A temetőt jobban kell becsülni. Rendben

PETRAŃCZYŃSKI E. 1945

kell tartani. A temető nemcsak árkot érdemel, hanem kerítést is. Szép, rendes kerítést, díszes kapuval, virágos utakkal. A falu meg a város ne tekintse temetőjét lomtárnak, hanem a község legnagyobb és legtisztább szobájának, ahova értékeket zsúfolnak össze. Évszázadok értékeit. Családi ékszereket. Közösen. Apró gyerek-csecsebecsék mellé öreg ereklyéket. Ide az élő mindig tiszta és hálás érzéssel lépjen be.

János bácsi szemlesütve hallgatta a szavakat. Érezte, hogy korholó szavak. Egyideig szótlannul tartotta a hátát, de aztán földre bökött görbebotjával és bejelentette, hogy megmutatta a sírt, így hát már hazamegy.

Pál pap pedig átadta magát a gondolkozásnak. Lehetne úgy is mondani, hogy a búsulásnak. Lírai lélek volt. Sok volt benne az érzelmi elem, amely őt jellegzetessé tette és értéket biztosított neki a lelki-ség magasabbrendű világában. Jóézésű szíve lágy melegséggel öntötte el. Tisztelegve állott elköltözött öreg sorstársa sírjánál. Ez a tiszteletadás nem a kenyeres társak bajtársiassága volt, hanem az Úr barátainak testvéri szeretete.

— Sokért nem adnám, ha most hirtelen megjelenne előttem első elődöm! — sóhajtott fel. — Nagyon tudnám szeretni és sokat tudnék tőle kérdezni!

Sokat, nagyon sokat szeretett volna megtudni a százév előtti időkből. Hogyan szervezte meg az egyházközséget? Milyen nehézségekkel kellett megbirkóznia? Kik voltak munkatársai? Hogy éldegélt a parókián? És még sok mindent szeretett volna tudni, de hát mindez csak vágy maradt.

Valami azonban terv lett!

— Itt rövidesen kereszt fog állani! — mondta magának. — Én állítatom a keresztet. Egyszerű, időálló fakereszt lesz, de erős, hogy dacolhasson a közönnyel. Pap pótolja majd azt, amit elmulasztott a nép. Példát adok ezzel arra, hogy a temetőben

nyugvók kis országa mindig rendes legyen, mert amilyen a temető, olyan a falu. Rendes temető, rendes falu!

Megfordult és egy kis ösvényen kijött az útra.

Szombat volt.

Sietett hazafelé a litániára.

*

Az úton azon gondolkozott, hogy Takács Istvánnak már lesz emléke a faluban, de mi lesz a többi lelkipásztor emlékével? Mi lesz azokkal, akik Takács után következtek? Akik szintén Nevetlent szolgálták, — ki hosszabb, ki rövidebb ideig — de aztán eltűntek a küzdőtérről és máshova mentek meghalni? Nem kellene-e az ő nevüket is megörökíteni? Ha nem is a csillagos égen, de legalább az utca porában, egy fakeresztben? . . .

— De igen! Márványba vésetem azok nevét, akik egy életen át sikátorok porában és dűlőutak sarában szolgálták a népet! — mondta magának. S ezt biztosan azért mondta hangosan, hogy szóbeli ígéretet tegyen a történelemnek.

Apostol Pál megtartotta szavát. Kiírta a ház krónikás könyvéből elődjei nevét. A népnevelőkét is és a kántortanítókét is. Nemcsak kiírta, hanem a templom bejáratánál egy szép márványtáblára aranybetűkkel felvésette jobboldalon a falu lelkipásztorainak nevét, baloldalon pedig a kántortanítókét. Halottak napján mécses égett a táblák alatt, hogy hálaára intse a népet . . .

Elmegyek a templom mellett . . .

Valamikor régen sokkal ünnepibb ájtatosság volt a szombati litánia, mint mostanában. Régebben a szombat délutáni harangszó meg tudta állítani az egész falut a munkában. Megszüntetett minden küszködést mind a műhelyekben, mind a határban. A régi keresztények már szombat délután megtet-

tek minden előkészületet a vasárnap méltó megszenteléséhez.

Ma más állapotok vannak!

A műhelyekben vasárnapra is átnyúlik a munka.

És milyen a helyzet a határban?

Ott még csak megszűnik valahogy a szorgoskodás, de már nagyon megkésve. Későn este. Így aztán nincs is közönsége a szombati litániának. Néptelen. Valaki azt mondta, hogy „lélektelen“, mert — szerinte — a szombati litánia nem más, mint egy csomó rohanó „Könyörögj érettünk“ és egy néhány csoszogó öregasszony.

No és mi lehet akkor a vasárnapi szentmise?

Ha a fenti szövegezés szerint nyilatkozunk, akkor azt mondhatnók, hogy a vasárnapi szentmise pedig nem más, mint néhány lassú Dominus vobiscum, meg egy csomó fűrgé ifjúasszony.

A templomjárás terén bizony sok helyen baj van. Nevetlenben sem volt rózsás a helyzet.

A bajt először Apostol Pál vette észre, de titkolta. Az esperes azonban világgá kiáltotta. Véletlenül és akaratlanul. Azt mondta ugyanis, hogy Nevetlenfalú az özvegyasszonyok faluja, mert sehol sem látott még misét, amelyen annyi magános özvegy imádkozott volna.

Apostol Pál nagyot nyelt, amikor ezt hallotta. Behúnyta szemét és visszagondolt azokra a számolásokra, amiket a templomjárók statisztikájához végeztetett a gondnokkal és az egyházfival. Egy pillanatig eltöprengett az esperes ártatlan megjegyzésén, de aztán megszólalt.

— Azok az asszonyok özvegyek is, nem is.

— Szóval nem igazi özvegyek — szólt az esperes.

— Nem!

— Hát akkor miféle szerzet tagjai?

— Hát „vasárnapi szalmaözvegyek“ — mondta Pál pap. — Szalmaözvegyek, akiket vasárnapra

cserben hagy a férfi, így aztán szegények egyedül járnak a szentmisére.

— És mit csinálnak a férfiak? — kérdezte az esperes.

— Ki erre megy, ki meg arral Ki erre hivatkozik, ki meg valami másra. A nevetlenfalusi férfi vasárnapi pipáját a kifogások dohányával tömi tele s azzal füstöl a számonkérő lelkipásztor orcájába. Mindegyiknek van valami kifogása. Nem hiába már a Bibliába is belekerült az Isten-kerülő férfi fotográfiája. Az is ilyeneket mondott: Földet vettem és ki kell mennem megnézni. Ot iga ökröt vettem és megyek megpróbálni. Megnősültem, ezért nem mehetek.

Szép kis társaság! Tarka és furcsa. Az embernek a lepkék jutnak az eszébe. Azt mondják a természettudósok, hogy százezernél több lepkefaj van a világon. Hazánkban mintegy háromezeröttszáz fajta ismeretes. A misemulasztók között is százféle a változat.

Az esperes maga elé nézett. Elgondolkozott. Látszott rajta, hogy erre az erkölcsi betegségre ritka szekrényben tud patikát. Sajnálkozva nézett kis kollégájára.

— No, azért ne essél kétségbe! Fel a fejjel! Az ügyes pap mindenkit magához édesget.

— Én már mindent megpróbáltam — kesergett Pál pap. — Már majdnem kitettem nekik a szívemet és rojtosra beszéltem a nyelvemet. Mitsem használ. Híveim egy része elmegy a templom mellett . . .

— Hej, kis öcsém, hagyj már békét annak a szívnek. A szívvel csak szeretni lehet. A lelkipásztorzkodásban azonban néha nem szeretni kell, hanem ügyeskedni. Látod, most is ilyen helyzettel van dolgunk. Márpedig ehhez nem szív kell!

— Hát micsoda, esperes uram?

— Egy flóta.

— Ujjunk le öcsém, —
szólt az esperes — mert én
el akarom mondani a flótás
pap történetét. Hátha tanulsz
belőle. Jőmagam is sokat
tanultam az esetből.

Krisztus két szolgája leült
s az esperes beszélni kezdett.

— Fiatalabb éveimben arra
használtam fel a szünidőt,
hogy egész éven át össze-
kuporgatott pénzecskémen
elindultam világot látni. Tan-
ulmányozni a népeket és
embereket. Éppen Francia-
országban jártam, mikor

egy vasárnap egy kis francia faluba érkeztem. Szép kis templom felé siettek az emberek és a harangszóra tömve lett az Isten háza ájtatos hívekkel. Nagyon meghatott ennek a francia falu-
nak a buzgósága, mert abban az időben Francia-
országot az istentelen, szabadkőmíves Combes kor-
mányelnök dirigálta. Az ország úgyszólván vallás-
talan volt. Az én vendéglátó falumban azonban
nyoma sem volt a vallástalanságnak. A teli templom
mint egy ember, végigénekelte a nagymiséjét
és igen sokan járultak a szentáldozáshoz is. Kis
pihenés után elmentem a délutáni litániára is, ami-
kor aztán teljesen elképedtem a látottakon. Mikor
ugyanis beharangoztak és a templomocska ismét
megtelt, csengetés után kijött az ősz plébános a

négy ministránssal az oltárhoz. Az egyik ministránsgyerek nagy vigyázattal egy diszes fekete tokot vitt a kezében. Térdhajtás után az öreg plébános teljes komolysággal átvette a ministránstól a tokot, felnyitotta és kivett belőle egy szép flótát. Olyasfélét, mint a magyar tárogató. Aztán ajkához emelte, ott az oltár legalsó lépcsőjén belefújta és valami kedves szenténeket játszott el rajta. A hívek pedig áhitattal hallgatták végig a szent dallamot. Látszott rajtuk, hogy megszokott dolgot mívelt előttük lelkipásztoruk.

Nem tudtam hova lenni a csodálkozástól, de nem akartam feltűnést kelteni, azért én is komoly áhitattal hallgattam a flótázást, amely a mellett művészi teljesítmény is volt.

Mikor aztán vége volt a flótászonak, a kántor rákezdte az orgonálást és a nép együttesen énekelte a rendes vasárnapdélutáni litániát, úgy, ahogy az nálunk is szokás.

Ájzatosság után nem hagyott nyugton a kíváncsiság, de a tisztelet is ösztökélt, hogy felkeressem az öreg paptársat a még öregebb parókia-épületben. Igen szívesen fogadott és rövidesen ráterelődött a beszéd a délutáni templomi flótázásra. Megkértem, hogy mondja el a flótázás alapját.

*

Története van ennek — mondta a kedves, öreg francia pap. — És ez a történet a következő. Mikor én ezelőtt húsz esztendeje, még elég fiatalon ide kerültem plébánosnak, teljesen vallástalan népet találtam itt. Vasárnapokon, de még a legnagyobb ünnepeken is alig lézengett pár öregasszony a templomban, hétköznapokon pedig senki sem hallgatta a szentmisét.

Én csak reménykedtem. Végeztem megszakítás nélkül a dolgomat. De a falu ügyet sem vetett reám. Azt sem kérdezték, hogy miért jöttem ide és mit akarok.

Igy teltek a hetek, hónapok, de bizony az én

népemnek hiába szólott a harang, hiába volt a szentmise, prédikálás. Nem jártak Isten házába.

Nagyon elkeseredtem.

Egy szép májusi este aztán unalmamban elővettem kedves flótámat és a magam szórakoztatására flótázni kezdtem. Az ablak nyitva volt. Én az ablak mögött fújtam.

Kis idő múlva észrevettem, hogy a közelben lakók odasomfordálnak ablakom alá, majd fel s alá sétálgatva hallgatják muzsikámat.

Megörültem, hogy valamivel legalább fel tudtam kelteni híveim érdeklődését. És csak flótáztam tovább. Odakünn meg csendben hallgatták híveim.

Megtört a jég. Éreztem, hogy valaki vagyok a faluban.

Másnap este ismét elővettem flótámat és mindenféle dalokat adtam elő rajta. Amint közben kinéztem az ablakon, hát örömmel látom, hogy megszaporodtak hallgatóim.

Mikor bevégeztem, megtapsoltak. Aztán szétszéledtek.

A következő estén már valóságos csődület volt ablakom előtt az utcán. És én fújtam rendületlenül. Egy hét alatt egészen odakaptak ablakom alá híveim.

Éppen szombat este volt és mikor bevégeztem aznapi flótázásomat, kihajoltam és harsány hangon oda kiáltottam a sötétben tolongóknak:

Holnap délelőtt a templomban is fogok flótázni. — Ezzel becsuktam az ablakot.

Uram Jézus, ne vedd rossz néven, ha talán nem jól csinálom a dolgot, de másképen nem tudom magamhoz szoktatni ezt a keménynyakú népet — gondoltam magamban.

Másnap egy kissé izgatottabban harangoztattam be. Bemegyek a templomba, hát Teremtő Atyám, tele van a templom. Ekkor elővettem a flótát és egy régi szép francia éneket fújtam el rajta. Élvezettel hallgatták. Mikor bevégeztem, a

nép felé fordulva kijelentettem, hogy most pedig misézni és prédikálni fogok.

Szavaimra mintha kiséptették volna a templomot. Alig maradt benn néhány emberem.

Nem baj, — mondtam — megtört a jég! Istenisztelet után aztán kihirdettem, hogy jövő vasárnap ismét lesz flótázás.

Akkorára is tele lett a templom. Hallgatták a flótámat és mikor misére került a sor, már a hívek fele ott maradt. Szégyenlettek eltávozni.

Igy ment ez hétről-hétre — így számolt be az eseményekről a francia pap. — Minden szentmise előtt meg litánia előtt flótázott nekik egyet és csak azután kezdte meg az isteniszteletet. Végre úgy a templomba szoktak, hogy rendszeresen prédikálhatott nekik. Megindult a gyóntatás, szentségkiszolgálás, buzgóságos hitéletük.

De a flóta nem maradt el.

Most már nincsen rá szükség, de kegyeletből megkívánják a hívek, hogy minden beharangozás után előbb a flóta szerepeljen, mint egykori megterésüknek kedves emléke.

Meghatottan hallgattam a megöszült plébános elbeszélését. A végén megkockáztattam egy kérdést. Megkérdeztem tőle, hogy nem fél attól, hogy ha majd elkerül a falujából és egy olyan pap jön, aki nem tud flótázni, hogy akkor megint visszaesik a hitélet a régi részvétlenségbe?

Az öreg pap legyintett. Azt mondta, hogy nem fél ettől, mert a püspök úr tudomást szerzett a dologról és most a papnevelő-intézetben egy kispapot flótázni tanítanak . . . Az lesz ott az ő utódja, ha majd neki már Szent Dávid fog hegedülni . . .

•

Apostol Pál sokat töprengett azon, hogyan és miként javítson a nevetlenfalusi hitéleten. Nehézségeivel és kérdéseivel rendszeren a plébániai épület közvetlen közelségében álló kerti körtefa alá húzó-

dott. Az öreg körtefa tanácsot ugyan nem adott, de árnyékával sokban segített Pál papnak.

A körtefát — így mondják a legöregebbek — a legelső lelkipásztor ültette. Az állítás igaznak látszott, mert öreg, belül odvas gyümölcsfa volt. Sok vihart átélte. Sokat tapasztalt. Talán ezért húzódott Pál pap olyan nagyon szívesen alája.

Az egyik alkalommal egy új terv született a körtefa alatt, amit Pál pap e három szóban összegezett: Minden házba Szentírást!

Szöke fiú baktat az úton. Magánosan halad. Nincsen társa. Maga elé néz. A görbe akácсорok között hol eltűnik az alakja, hol meg előkerül. Kallapját tarkójára böki, hogy izzadó homloka szellőzhessék. Hátizsák feszül a vállán. Kezében súlyos csomag nehezedik.

A postás.

Egykedvűen szaporázza lépteit. Úgy mutat az utcán, mint a nulla a táblán: nem szoroz és nem is oszt. Nem látszik rajta, hogy ő irányítja az időjárást. Pedig ilyenféleképpen van, mert ahova lép, ott vagy örömet okoz vagy pedig bajt. Vagy nap-sugarat hoz vagy felleget borít a házra. A szerelmes csókos levelekkel felvidít, a gyászjelentésekkel búsit.

Az úton egy varjú károg.

Nem figyel fel rá. Nem veszi észre azt sem, hogy az a sötét varjú bemegy vele a plébánia udvarára.

Amikor Apostol Pál felbontja a postai csomagot, egy halom fekete fedelű könyv borul az asztalára. Kezébe vesz egyet. Odamegy az ablakhoz és lapozgatni kezdi.

Ketten néznek bele.

Ő az egyik. Az arca tele van örvendezéssel és reménykedéssel. Szinte előre látja, hogy milyen fényes csatát nyer, mert megjött az evangéliumos élet fegyvere. Harcba indul vele. — Minden házban Szentírás lesz! — mondotta. S ez nem is lehet másképp, mert e nélkül nincsen kereszténység. E nélkül nem fészkelheti be magát a házakba a krisztusi szellem. E nélkül nem születik meg Krisztus községe, Krisztus pártja és Krisztus szeretete. Lehetetlen állapot, hogy egymásután sorakozzanak a keresztény házak s mégis egész utcasor nem tud felmutatni egy Szentírást.

Az ablak alatt álló öreg körtefáról egy varjú pislog be az ablakon. Ez a másik fél. Sandán néz, mint a hamis kártyás. Ő a másik szellem képviselője. Amikor belelátott a pap szent kártyájába, megírta magán a fekete tolltakarót:

— Kár! — vakkantott a gonosz.

— Pompás! — mondta a pap és mosolygott.

Megindult a fény és árnyék harca.

•

Apostol Pál maga vitte el az első rendelőnek a pengős Szentírást.

Az egyik jobbindulatú család volt a jégtörő. Kis falusi ház nyitott ajtót, hogy bevonulhasson a tiszta szobába Jézus élete, tanítása és szelleme. A Szentírásban ugyanis ez van. Meg az Isten üzenő szava, amely az idők folyamán az emberek számára megadatott. Meg a jóság, amely Isten országát

jellemzi. Meg a szeretet, amely olyan ritka ebben az életben.

— Mátyás, — mondta a pap, amikor letette az asztalra a Szentírást — maga megérdemelné, hogy új nevet kapjon, mint az apostolfejedelem, amikor Jézushoz szegődött. Tudja bizonyára, hogy Simonból akkor Péter — azaz köszál — lett.

— No, és milyen nevet szánna nekem a Tisztelendő úr? — kérdezte Mátyás tréfás mosollyal.

— Maga jeget tört, megtörte a közönyösség jégpáncélját, így hát a Jégtörő Mátyás nevet érdemelné meg.

— Köszönöm szépen — mondta Mátyás jól esően.

— Boldogan hoztam el a Szentírás első példányát az első helyre, — folytatta a beszélgetést Apostol Pál — mert az örök élet ígés-könyvének ott a helye a családi asztalon. Jól tudom, hogy a Szentírás nem most lép be az életbe, mert hiszen már kétezer esztendeje erjeszti az életet. Tudom azt is, hogy nagy könyvtárakban sok drágakötésű Bibliát őriznek. De a falu! . . . Hej, a falu — bár a leghűségesebb követője a mi Urunknak — mégsem volt odaadó olvasója a kinyilatkoztatásnak.

— Hát nem elég az, hogy mi vagyunk az evangélium legszorgalmasabb „hallgatói”? — mondta Mátyás. Minden vasárnap felállva hallgatunk meg egy-egy részletet belőle.

— Necsak hallgatói legyetek az Írásnak, hanem cselekvői is! — hangsúlyozta nyomatékkal Apostol tisztelendő. — És hogy ebben se legyen hiba, azért kell itt tartani a házban az állandó figyelmeztetést.

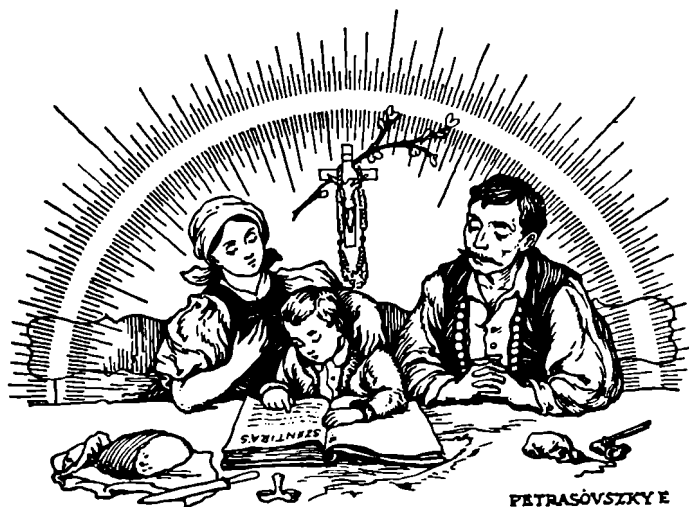
— El is tesszük gondosan — szólt a társalgásba Mátyás felesége.

— Ne tegyék el! Ne pakoljátok el! Hiszen az Írás nem ereklje! Nem emléktárgy. Meg aztán, amit az ember félretesz, arról könnyen megfeledekzik. Legyen mindig kéznél Krisztus tanítása. Úgy,

mint a naptár. Hiszen a Biblia az örök élet kézi-naptára. Ha valakinek egy-egy szabad pillanata van, nyissa ki ezt a könyvet és mézeljen belőle, mint a virág kelyhéből a méhecske.

A beszélgetés alatt a gyermekek megcsendesedtek. Volt aki az édesapa mellé húzódott, volt aki az édesanyához símult a gyermeki szív szent és ártatlan pártállása szerint.

Apostol Pálnak is volt pártja. Igaz, nem nagy, mert csak az iskolásgyermek húzódott hozzá.

PETRASÓVSZKY E

— A Szentírás legyen az első könyv, amelyet a gyermek megismer és végiglapoz — mondta a lelkipásztor. — Az lenne szép, ha az első betűt a Szentírásból ismerné meg. Az első megfelezett sós-kiflin születnek meg a legtartósabb barátságok. Az első végigolvasott mondat a legfelejthetlenebb lecke. Az első könyv a legutolsó könyv. Amit elsőnek szeretünk meg, rendszeren azt szeretjük legtovább.

Apostol Pál hátradőlt a széken. Kényelembe helyezte magát. Főlnézett a mestergerendára s ez a tekintet új gondolatot keltett fel lelkében.

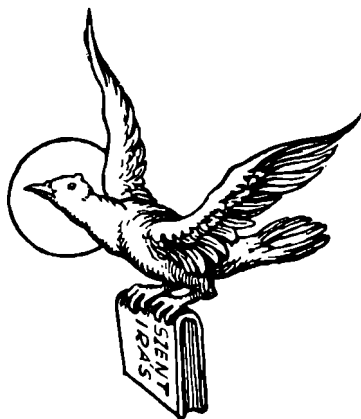
— A mai ember az ujságra vetette rá magát. Ugyanakkor megfélekedzik arról, hogy az élet mestergerendája nem a napilap, hanem a Biblia. Az ujság ugyanis csak annyit ér, amennyit a rajta levő dátum. A tegnapi ujság felett már átgázol a mai szám. A tegnapi számot eltakarja és beborítja a mai példány. Amelyik házban azonban a Szentírást olvassák, ott az örökkévalóság jut szóhoz.

— Nagy szó! — mondta Mátyás.

— Örök szó! — viszonzta Apostol Pál — mert Ég és Föld elmúlnak, de az Ő igéi el nem múlnak.

Felállt és elköszönt. Rátette kezét a Szentírásra. Megsimogatta.

— Légy üdvös olvasmánya a szabad óráknak. Légy vigasz a kétségbeesettnek. Receptkönyv a szenvedőnek. Titokzatos kenyér az éhes léleknek. — S aztán kinyitotta ott, ahol ez van megírva benne: „Nemcsak kenyérből él az ember, hanem minden igéből, mely az Isten szájából származik.” (Mt. 4, 4.)

Az utcán egy szekér döcögött végig.

A közönyösség rítt le róla. A gazdát nem érdekelte semmi más, mint két tehene. Ez volt gyönyörűsége, boldog büszkesége és mindene. A tehén belőle, ő meg a tehénből élt. Szűk és siralmas életkór . . . S hány ilyen zsákutcába szorult lélek baktat egy-egy faluban vagy városban?!

Mennyi lélek él ily közömbösen! Koldus módra. Mennyiből hiányzik a vallásosság, a lelki melegség, a hősiesség, az áldozatkészség! . . . Tán többségben is vannak ezek a sápkóros lelkek s ők irányítják az uralkodó áramlatot. Széljárást csinálnak harangszó ellen, tömjénfüst ellen. Széljárást prédikáció és evangélium ellen. Széljárást vallás és Egyház ellen. Pártot szerveznek pap ellen. Hangulatot keltenek az Isten ellen. S ezt a hangulatot vagy hangulatnélküliséget sokszor nem is zajjal, nem is síppal-dobbal csinálják, hanem úgy, hogy hallgatnak róla, mintha imádni szégyen volna.

Apostol Pál már ismerte ezt a fülledt érdek-telenséget. Megfekszi az utcát. Az emberek arcát, a társalgást. Olyan földfelszínét elborító dér ez. Sorvaszt és hervaszt. Nem kedvez semmiféle lelki megmozdulásnak. Nem indít. Nem lendít. Annál jobban gátol. Lefékez. S visszatartja az embert a sárban és a mozdulatlanságban.

Ez az anyagiás életszemlélet a legnagyobb és legnehezebb ellenfél a lelkipásztorkodásban. Nem lehet megfogni. Nem lehet megmarkolni. Kicsúszik a kézből, nehéz földre teríteni.

De még nehezebb átgyúrni és fellelkesíteni!

Túlontúl sokan vannak azok a keresztények, akikben alszik a lélek. Sok a Lázár. Sok a szomorú sorsú leányzó. Nem halottak, csak alszanak! Többnapos hullák! Már negyednaposak . . .

Tán már szaguk is van . . .

Paplak . . . Bántlak . . .

Plebánia.

Ki ne ismerné ezt a szót? Hiszen a plebánia nagy szerepet játszik az életben.

A plebánia szó kétféle jelentéssel használható: jelenti az Egyház legkisebb közigazgatási és lelkipásztori egységét, az egyházmegyének egy pontosan körülhatárolt területét, saját templommal, hívekkel és önálló lelkipásztorral. De jelenti aztán azt az épületet is, amelyből — mint központból — a plebános a plebániát kormányozza, gondozza.

Mi most a plebániaépületről szólunk. A paplakról. Arról az épületről, amelyben a pap jelenti az életet, az imádságot, a munkát, a küzdelmet.

Az egyik Balaton-menti plebánia épületre valóki ezt meszelte rá: Bántlak.

A plebános ránézett a szóra s maga elé me-rengve felsóhajtott: — Így van!

Az a szó üzenet volt abból a tartományból, ahonnan gyűlölettel néznek a templomok tövében meghúzódo falusi paplakokra. Az a szó több volt, mint egyszerű szójáték. Az a szó dióhéjba foglalt történelem volt. A paplak ugyanis állandó céltáblája minden rohamnak, minden viharnek és minden forradalomnak. Rúgják. Szidják. Gúnyolják. Fenygetik. Rágalmazzák.

A támadás azonban nem ér célt. A paplakok keményen állják a vihart. A szegletkövön ezer szikra születik, de minden szikra fénye egy villanás abból a dicsőségből, amit az elfogulatlan bírálat biztosít a plebániaépületnek és szegény lakójának, a falusi lelkésznek.

Ez a lelkész nem fél. Hitvallók gyermeke és hősök ruháját hordja magán. Készen áll arra, hogy szembeszálljon a bántalmazókkal. És ha netalán ablaka alá vonulna Jeruzsálem minden söpredéke, akkor majd ő is beszél. A támadók közé kiált:

— Ember, mid van, amit nélkülem alkottál? Mi lett volna veled, ha én nem lettem volna?

Ez a kérdés egy biztos védelmi mozdulat, mert csak a gyűlölettől elvakult ember nem látja be azt, hogy a plebániák és a szerzetesi cellák mélyén dolgozó papok többet lendítettek az élet szekerén, mint a szájhősök a világmindenség szelepén.

A sárga ház

Ha Nevetlenbe vándor érkezik, az első látásra felfigyel egy öreg házra, a plebániára. Lakóház ez is, mint a falu többi hajléka, de azért nem közönséges épület. Különb, mint akármelyik nevetleni ház.

Már a falak is érdekesek. A falu valamennyi háza fehérfalú. Faluszínű. A plebánia falaival kivételt tettek. Halványsárgára meszelték, schönbrunni sárgára.

Az ablakokra is figyelmes lesz az ember. A falusi házon rendszeren annyi ablak van, ahány szeme az embernek. Kettő. S a falusi ház ablaka kicsiny. Aztán mindig pislog, mintha túlsok lenne neki a beható napfény.

Apostol Pál otthonán viszont több ablak van. Van, akinek ez nem tűnik fel. Az irigy embereket azonban ez nagyon megsárgítja. Így okoskodnak: Minek annyi ablak egy embernek, hiszen egyszerre úgylis csak egy ablakon hajolhat ki. A többi falusi háznál egészen más a helyzet: ott feltétlenül szükség van két ablakra, mert hova menjen a megbántott asszony, ha összekoccan a férjével? Nyilván csak a másik ablakhoz.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy mivel van fedve a plebániaépület?

Nos, Apostol Pál házán bádogfedél van. Úri takaró. Ha rásüt a nap, úgy kacag, mint egy fényes keménykalap. A szomszédok házán viszont csak zsúpfedél van. Borzas, fekete kucsma, amelyet

bizony erősebben megvisel az időjárás. A hólé megáztatja. A napfény megrothasztja.

Aztán a kéményl

Ez a ház orra. Feltartja a magasba. Sokan a házat is kéménye után itélik meg, mint az embert az orra tartásáról.

Nos, a nevetlenfalusi házak füstölgő orra alázatos. Féloldalra dől. A paplak persze ebben is kivétel, mert egy nem is elég neki. Kettő kell belőle. S a kémény olyan magas, hogy a fellegek között turkál.

Ime, így köt bele a nevetlenfalusi paplakba az, aki gyűlöli a benne lakó papot.

Node azért nem olyan sötét a helyzet!

A legtöbben egészen természetesnek tartják ezt a különbséget. Azt mondják: parádés lónak parádés szerszám jár. Egy pap nem lakhat kunyhóban. Elvégre a falut képviseli, tehát önmagát tiszteli meg az a falu, amelyik az ő képviselőjének tisztességes megélhetést és megfelelő lakást biztosít.

Apostol Pál ehhez a százéves öreg plebániához még egy kertet varázsolt. Ez már kizárólag az ő műve volt. Saját kedvtelésére, saját gyönyörűségére csinálta. Amikor ezt a kertet megtervezte, akkor a paradicsomkerti békességes időkre gondolt. Békét akart ő is. Nagy békét. Kint és bent. Jobbról és balról. Lent és fent.

Apostol tisztelendő ezt a békét nem a társaságokban kereste, hanem a kertje mélyén, az öreg körtefa alatt meg a fenyőfák között. Szerette a fákat. Azt szokta mondani: Nagyon jók! Nem bán-tanak!

Kertjében élte le életének jókora részét. Innen indult el népéért folyó harcaira s ide tért vissza sebeivel. Ne lássa senki azokat. Legfeljebb a virágok. A rózsabokrok és a dáhliák.

Vannak pillanatok, amikor mindenki szükségét érzi, hogy hátat fordítson a környezetnek, az élet nyugtalanító nyüzsgésének, hogy néhány tiszta,

érett percre egyedül maradjon önmagával, gondolataival, terveivel, hitével, érzelmeivel, örömeivel és szenvedéseivel. Ezekben a pillanatokban a kertbe menekült: egy fa alá.

Sokan betegségnek tartják ezt a magánosságot. Azt hiszik, hogy a komorrá, meghasonlottá, lázassá vált lélek keresheti csak a társtalanságot. Az ember társaslény, — mondják — akinek nem jó egyedül lenni. Vegyüljön el társaságba és keresse a szórakozást.

A falusiak közül egyesek viszont henyeségnek nézték ezt a kertbe, virágok közé épített életet. A falusi ember nem értékeli a napba-nézést, a gondolkozást. Dolgozzék a pap is, mint más — mondogatták. — Ne lógassa a lábát!

Az ítékezés bizony nagyon igazságtalan és nagyon suta volt. Apostol tisztelendő sokat dolgozott. Irt. Olvasott. Imádkozott. Elmélkedett. Gondolkodott.

Azok annál kevesebbet gondolkoznak, akik vádaskodnak.

Mint Nyéki Miska is.

Úgy volt, hogy az egyik földön jó tucatnyian gyúrték, forgatták az anyaföldet. Krumplit kapáltak. Sok ember között sokféle akad. Akad mindig egy-egy napnyugati bölcs is, aki szidja Istent s a papjait, sőt még tán a toronygombot is.

— Egyszer már kijöhetne a pap is! Ráférne egy kis kapálás! — mondta Nyéki Miska.

Ebben a pillanatban felsírt a barázdában egy szopósgyerek. Nagyon sírt. Nagyon éhes volt.

— Eredj! — szólt egy higgadt magyar Nyéki Miskához — egyszer már szoptathatnál te is!

Akinek füle volt, az érthetett.

Apostol Pál nem hallotta az esetet, de tudta, hogy vannak, akik támadják, irigylik, gyűlölik. Egyszer itt, másszor ott. Jól tudta, hogy a fekete varjú nem pihen. Dolgozik. De azért hitt a szebb jövőben. Nem fordult el híveitől, hiszen a többség

jó volt. Legfeljebb felsóhajtott a kesergő Mesterrel: „Jeruzsálem, Jeruzsálem! mely megöled a prófétákat, és megkövezed azokat, kik hozzád küldettek; hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk egybegyűjti csibéit szárnyai alá és te nem akartad.” (Mt. 23, 37.)

Ime! Így gondolkozik a pap. Folyton arra bátorítja szívéét: Szeress! Szeress! Szeress! Mert hinni kell — és hinni lehet — a szeretet végső és teljes győzelmében.

Szépszavú Péter beszélgetése a gyermekkel

Apostol Pál jól tudta, hogy többféleképen néz rá a világ. Ki jobb szemmel, ki meg ballal. Van aztán még olyan fajta is, aki elnéz felette.

Péter gazda például finomlelkű ember volt. Szerette felebarátját és tisztelte elöljáróját. Tisztelettel vette körül papját. Fényes tanújelét adta ennek az alább elmondandó alkalommal.

Péter gazda malomba ment. Szekérrel. A szekérről egy pöttöm kis legényke bámult bele a világba. Olyan holdogan vagy talán még boldogabban, mint a földbirtokos kisfia a gépkocsi függönyös ablakából.

S mit tesz a gyerek, ha boldog? Mit tesz, ha úton van?

Hát kérdezet. Százfélét és ismételten. Így történt ez a kis Péterrel is.

— Édesapám! Ez mi? Itt lakik a tisztelendő úr? Mit csinál a tisztelendő úr?

Három kérdés egy gyereksuszra.

Ember legyen a talpán, aki a gyerek-kérdésre kielégítő választ tud adni.

Péter gazda nem vette könnyübe a kérdéseket. Megfordult az ülésen és szembenézett gyermekével. Nem akart féloldalt beszélni. Gyermekét kis házioltárnak tekintette. Márpedig az oltárnak egész tekintet jár.

— A tisztelendő úr biztosan dolgozik — válaszolt az édesapa.

A gyermek nagyot nézett. Majd továbbszötte a kérdéseket.

— Hát a tisztelendő úr is dolgozik?

— Igen, kislíam!

— Mit dolgozik?

— Hát imádkozik. Hol a templomban, hol meg a szobában.

— Én is imádkozom! — vetette fel a fejét a kis Péter.

— De a tisztelendő úr sokkal többet imádkozik.

— Még édesanyámnál is többet?

— Annál is többet — szölt Péter gazda és örült, hogy a gyerek nem öt állította oda mértéknek a pap mellé, mert akkor kockára tehetta volna tekintélyét. A felesége tekintélyét nem féltette.

— De az imádság nem dolog! — bölcsekedett a kisgyerek.

— Dehogynem! Nagyon is az! Az imádság kötelesség. S ha valaki elvégzi kötelességét, akkor dolgozik. Az írás és olvasás meg a tanulás is kötelesség.

Az írás és olvasás meg a tanulás emlegetése nemvárt hatást ért el. A kis Péter elcsendesedett. Nem kérdezősködött többé. Saját bőrén tudta már, hogy az írás és olvasás meg a tanulás bizony munka, s hozzá még keserves munka, mert sok töprengéssel jár. Így hát a kis Péter tudomásul vette, hogy a pap bizony szintén dolgozik.

A szekér dökögve zörgött tovább.

Néhány perc múlva már másutt járt a kis Péter szeme.

Mi azonban nézzünk vissza Péter gazdára. Nézzünk a szemébe s mondjuk meg neki, hogy nagyon szépen viselkedett. Elvégre más válaszokat is adhatott volna a kérdésekre. Mondhatta volna, hogy a pap csak lustálkodik. Nem dolgozik. De nem tette.

Nem rombolt, hanem épített. Nem vezette félre a csöppnyi gyerekfejet. Nem rúgott bele a reverendába. Ellenkezőleg. Az elismerés hangján szólott róla. Kioktatta a kisgyermeket: hogy a pap is dolgozik. Pedig milyen könnyen beletörölhette volna sáros csizmáját a reverendába. Hiszen nem hallotta volna a pap. Állításait, vádjait és rágalmait nem kellett volna bizonyítania.

Nem tette. Szépszavú Péter nem tette tönkre a gyermek lelkében a pap tekintélyét. Nem úgy cselekedett, mint azok, akik — ha szemtől-szembe állanak lekipásztorukkal — akkor meglapulnak, de ha nincsen ott, akkor hangoskodnak és azt magyarázzák, hogy hát „a pap is csak ember!”

„A pap is csak ember!”

Akik a hívek és a pap közti viszonyt megmérgezni szokták, rendszeren ezt a nyilvesszõt röpitik világgá: „a pap is csak ember!”

Nos, nincs mit tagadni, könnyes szemmel vesszük fel a mérgezett végű nyilat s Péter apostol alázatos fejhajtásával valljuk: igen, a pap is ember! Ember, aki még a Krisztus megtagadásáig is lesüllyedhet. Megezik, hogy egyik-másik pap nem úgy viselkedik, mint Isten küldöttéhez illik. Dehát nem akad hazaáruló a katonák között?

Nem találunk piszkos embert a szakácsok között? Nincsen hitvány a mesteremberek fajtájában? Nincsen gazember a laikusok sorai között?

Elvégre a pap is édesanyától lett. Nem rózsafán termett. A pap nem égből hullott csillag, hanem a földről felvett porszem, amely porszem azonban gyógyító

erőt kapott attól a Krisztustól, aki a siketnéma meggyógyításakor sarat vett fel a földről és azzal vitte véghez a csodatételt.

Igen, a pap is földről felcseperedett emberkéből lett, akit édesanya és édesapa nevelt s aki a családi fészekből magával hozta örökségét: erényeit és gyarlóságait. Joggal mondhatjuk tehát, hogy az Egyháznak olyan papjai vannak, amilyeneket a családok adnak.

Oh, nem kívánjuk, hogy a papot ne mérje fel senki sem! Végig lehet nézni rajta, de csak az általános felebaráti szeretet törvényei szerint.

Mire kötelez a felebaráti szeretet?

A felebaráti szeretet a következőkre kötelez:

Először is nem kell mindent a gyanúsítás ingoványos talajára építeni. Nem kell mindenkit meggyanúsítani. Az emberek — sajnos — nagyon hajlamosak arra, hogy felhúzzák az orrukat, mert hát „ők úgy látták“, meg „úgy értették“, meg „úgy hiszik“, „szinte biztosak benne“, hogy a pap „valószínűleg“ vagy „a hír szerint“, amint „mondják“ „szinte bizonyosan“ hibásnak „látszik“.

Ó, de laza alap ez! Mit lehet erre építeni? Legfeljebb csak rágalmat, igazságot azonban semmi esetre sem!

Amikor ilyen esettel van dolgunk, akkor igazodjunk az Íráshoz, amely a következőket mondja: „Kérdezd meg előbb a barátot, hátha nem is tud róla és azt mondja: Nem tettem! Ha pedig megtette, intsd, hogy ne tegye többé! Kérdezd meg a társat, hátha nem is mondotta? Ha pedig mondotta, intsd, hogy ne mondja többé! Kérdezd meg a barátot, mert sokszor akad rágalom . . . Ki az, ki nem vétett még nyelvével? Kérdezd meg előbb a társat, mielőtt ráförmednél, és adj helyet a Magasságbeli törvényeknek!“ (Sir. 19, 13—18.)

Ha ilyen gondos utánjárással megállapítást

nyert, hogy embertársad valóban vétett, hogy a pap valóban megtévedt, akkor figyeld meg, vajjon nem bánta-e meg tettét? Ha már bűnbánatot tart, akkor ne bántsd! Nem illik bűnbánóval kegyetlenkedni. Nem szokás a fejét venni annak, aki alázattal meghajtja a nyakát. Siró szemet kikacagni, nagy gonoszság! Aki a bűnbánatban már a mea culpa-nál tart, annak ügye már az Isten előtt van, tehát az már nem a mi ügyünk, nem a te ügyed.

Ha azonban nem veszünk észre javulást, akkor következik a második lépés. De ezt is csendben kell megtenni. Lábujjhegyen, hogy meg ne hallja más. A második lépés: a megintés. De négy szemközt áml „Ha pedig vétkezik ellened atyádfia, menj és intsd meg őt négy szemközt. Ha hallgat rád, akkor megnyerted atyádfiát.” (Mt. 18, 15.)

Ez a győzelem a szeretet győzelme lesz. Ezt a diadalt felerészben a megintó javára könyvelik el az égben. Azonfelül még a megtérő is hálás lesz.

És mi a tennivaló, ha a négy szemközti dorgálás ellenére sem áll be a megjavulás?

Akkor következik a harmadik lépés. „Ha pedig nem hallgat, végy magadhoz még egyet vagy kettőt, hogy két vagy három tanú szája állítson minden dolgot. Hogyha azokra sem hallgat, mondd meg az Egyháznak.” (Mt. 18, 16. 17.)

Ekkor, de csakis ekkor, tégy panaszt az illetékes egyházi elöljáróknál, ahol intézkedni fognak, hogy jó szolgálja szolgáljon, vagy hogy a szolgálja jól szolgáljon.

Aki nem így jár el, hanem lázít és jelentéseket szerkeszt, az nem azon töri a fejét, hogy jó szolgálatot tegyen az Egyház ügyének, hanem hogy bosszút álljon az ellenségen. Aki így cselekszik, az hibázik s az ilyen embernek el lehet mondani a bibliai szót: „Tedd vissza helyébe kardodat, mert mindazok, akik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el.” (Mt. 26, 52.)

Azt mondják, hogy hajdanában volt egy spanyol

állami törvény, amely szerint mindenkinek azonnal le kellett mondania állami állásáról, ha megérintette a királyt. Nos, a pap nem kívánja a maga számára ezt a spanyolos sérthetetlenséget, ellenben kéri — nagyon kéri — a felebaráti szeretetet és az „Isten emberének” kijáró tiszteletet. Aki ugyanis tiszta kézzel és tiszta eszközökkel tiszta célért küzd, az megérdemli, hogy tiszteljük benne — ha mást nem is — de legalább a küzdőt.

A papokat éppúgy tépi az élet harca, mint a polgárembereket. Akár hiszi valaki, akár nem: a papnak is sokat kell küzdenie. Küzdenie kell önmagával. Küzdenie kell az ördöggel. Küzdenie kell a megélhetésért; adás-vétellel, bérlettel, felesmunkásokkal, napszámosokkal, alkalmazottakkal. Küzdenie kell hívei meg nem értő részével: a károgó varjakkal. Az ellenlábásokkal. A kötekedőkkel. Egy-egy lelkipásztori diadal után ott áll előtte sokszor nem is egy, hanem sok-sok keserű pohár. Őt is átjárja sok-sok vesét hasogató tépelődés, velőt emésztő kesergés és fejét fájditó töprengés.

Ide nem bírálat kell, hanem megértés és támogató segítség, mert ha nem vagy segítő kéz, akkor még veled is küzdenie kell. Persze nem karddal és nem ököllel, hanem Szent Pál apostol tanítása értelmében: „Az Úr szolgájának nem veszekednie kell, hanem mindenki iránt nyájasnak, tanításra alkalmasnak, béketűrőnek lennie, azokat, akik ellene szegülnek az igazságnak, szelídséggel kell feddnie, hátha egyszer töredelmet ad nekik az Isten az igazság megismerésére s magukhoz térnek az ördög kelepcéjéből, ki őket fogva tartja a maga kedvére.” (Tim. II 2, 24—26.)

Mi lenne tehát kívánatos?

Az, hogy fogjon kezét a laikus és a klerikus és szögezzék le a következőket:

I. A klerikus bevallja és nem tagadja, hogy egyik-másik pap nem Isten küldötte, hanem bárány-

bőrbe bújt farkas, de a papi hivatal, mint ilyen, mégis csak Isten rendelése.

II. A laikus pedig lássa be, hogy gyarlóbb, mint amilyennek őt halála után a paptól mondott temetési gyászbeszéd festi. A pap viszont rendesen jobb, mint ahogy híre járja.

Imádkozzunk egymásért!

Valami nagyon hiányzik életünkéből, s ez: az egymásra utaltság érzése. Nem jövünk rá arra, amit a mult világháború egyik nehéz órájában egyszer a Piáve partjáról lehetett látni.

Megható és megdöbbentő kép volt.

Az egyik ütközet után katonáinknak vissza kellett vonulniok. Vissza is húzódtak volna, de hátuk mögött ott örvénylett a sebes folyású Piáve. A víz nem volt nagyon mély, de a folyása gyors és sodró. A hegyi folyó ilyen természetű. Nem hordja hosszasan medrében a vizet, hanem önti, zúdítja. Gyorsan és veszttül.

Néhány katonánk próbát tett. Nekimentek a sziklák között sodródó víznek, de életükkel fizettek. A Piáve medre elnyelte őket. Elvesztek.

A veszedelem nagy tanító! Amit az ember nem bír erővel, megtoldja ésszel. Így volt ez a katonáknál is. Feltámadt bennük a közösség érzete. Az érzést tett követte. Gyorsan egymás tenyerébe csapták vizes-véres kezüket. Összefogódzkodtak, vízbe bocsájtkoztak és íme az összeölelkező ember-tömbök, az egymást tartó emberláncok átvergődtek a vizen.

Egy megmenekült közvitéz az innenső parton hálás szemmel nézett fel az égre és felkiáltott: — Segíts magadon, az Isten is megsegít!

Íme, így segíthetünk egymáson!

Az egymásra utaltság érzése és ez az egymásba kapaszkodás nemcsak a Piáve medrében arat győzelmet, hanem másutt is: a szárazföldön is!

Még Nevetlenfaluban is.

Miféle veszedelem van itt?

Ezt a veszedelmet Szent Péter apostol néhány szóval így festi meg: „Az ördög, mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen.” (I Pét. 5, 8.) E szerint tehát mindenütt fennáll a kísértés veszedelme. Minden emberi szempárba belevillog a nagy Kísértő tekintete . . .

És kik vannak egymásra utalva?

A nyáj és a pásztor. A vezér és a tábor. A pap és a hívek serege.

Miben áll az egymáson való segítségük?

Abban, hogy imával és áhítatgyakorlatokkal támogatjuk egymást. Imádkozzunk egymásért. A pap azért imádkozik, hogy hívei jók legyenek. A hívek pedig azért, hogy az Úr szolgája igaznak bizonyuljon a kötelességteljesítésben. Szent Pál apostolt is idézhetjük erre vonatkozóan, aki így ír római híveihez: „Vágyódom utána, hogy lássalak titeket és juttassak nektek némi lelki kegyelmet a ti megerősítésekre, azaz, hogy köztetek lévén, közösen megvigasztalódjunk egymás hite: a tietek és az enyém által.” (I Róm. 11, 12.)

Maga az Úr Jézus is imádkozott választottaiért.

Az utolsó vacsora termében főpapi imádságát mondta el tanítványaiért és minden hívéért.

A tanítványokért így imádkozott: „Szent Atyám! Tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi. Míg velük voltam, én tartottam meg őket a te nevedben. Akiket nekem adtál, megőriztem és senki sem vett el közülük más, mint a kárhozat fia, hogy az Írás beteljesedjék. Most pedig hozzád megyek, és ezeket beszélem a világon, hogy örööm bennük teljes legyen. Én a te Igédet közöltem velük, és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, amint én sem vagyok a világból. Nem kérem, hogy vedd el őket a világból, hanem hogy óvd meg őket a gonosztól . . . Szenteld meg őket az igazságban . . . És

én őérettük szentelem magamat, hogy ők is meg legyenek szentelve az igazságban." (Ján. 17, 11—19.)

Igy Krisztus! Apostolaiért „szenteli magát.”

Azonban a hívekért is imádkozik: „De nem csupán őérettük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te Atyám énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk, és így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem . . . Atyám! akiket nekem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, ők is velem legyenek, hogy lássák az én dicsőségemet, melyet nekem adtál, mert szeretted engem a világ alkotása előtt. Én igaz Atyám! a világ téged nem ismert meg; én pedig ismertelek téged, ezek is megismerték, hogy küldöttél engem. És én megismertettem velük a te nevedet, s meg is fogom ismertetni, hogy a szeretet, mellyel engem szeretted, bennük legyen és én őbennük.” (Ján. 17, 20. 26.)

Nos, ha Krisztus szükségét látta annak, hogy imát és fohászt küldjön övéiért, akkor mi ne éreznők szükségét annak, hogy hasonlóképen cselekedjünk?

Mit tesz a pap?

Napi zsolozsmájába foglalja azokat, akik miatt meghívta az Úr.

Kik ezek?

A hívek. Minden élő. Minden halott.

De nemcsak zsolozsmázik, hanem misézik is értük. Minden szabályosan megszervezett plébánia vezető lelkipásztora időnként misézik híveiért. A jósnak és az egységnek ez a titokzatos kivirágzása a „missa pro populo”: a népért bemutatott szentmise.

Apostol Pál gyakran felhívja hívei figyelmét ezekre a misékre.

S mit tesz a nép?

Néhol elnéz a pap feje felett. A szeretetért nem fizet szeretettel. Ellenkezőleg hálátlansággal.

De van olyan hely is, ahol a pap és a nép egy nagy családi asztal körül él, s ahol fáj a népnek, ha nem látja az asztalfőn vezérért.

Az apostolok életében is találkozunk ilyen esetekkel. Mikor Heródes Agrippa üldözni kezdte a jeruzsálemi híveket és Péter apostolt börtönbe vetette, akkor „az Egyház szüntelen könyörög vala Istenhez őérette.” (Ap. csel. 12, 5.)

Az élet — sajnos — tele van elsekélyesedéssel és bomlással. A kapcsolatok meglazulnak. Nem kell másra hivatkoznunk, mint csak a kántorbőjtökre, az évszaki bőjtökre.

Melyik hívő tudja azt, hogy az úgynevezett évszaki bőjtökön az Egyház híveivel a jó papokért imádkoztat. S ki mond el erre a célra akár csak egy röpmát is? Egyáltalában ki sajnálja a papot? Ki veszi észre azt a szörnyű tragédiát, hogy a papnak Krisztuson kívül alig van barátja és a pap szívében is ott a töviskoszorú? Ki veszi észre, hogy a pap háta híd a mennyország ajtajához és hogy fölmenőben hogyan tiporják meg a „kedves” hívők? Ki kérdi tőle a kapaszkodók közül: könnyítsek rajtad? Ki kiált fel a meghajlott homlok láttán: tán a megrakott terhemet, tán a bűnomet verejtékezed? Vagy ki szánja az apostolt? És ha beteg, ki keresi? Ha egyedül van, ki ad neki jó szót és ha halálos sebe van, ki kötözi?

Jaj az egyedülvalónak! Jaj a lelkipásztornak! Jaj neki, ha nem fogja közre a nép, mert akkor fogy, sorvad, mint az ajtóküszöbön álló égő gyertya, melyet kétoldalról fogyaszt a süvöltő szél.

Mi a papok szombatja?

Egészen egyszerű és könnyen megvalósítható imaapostolság ez, amely mérhetetlenül sok áldást hoz az egész világra.

Arról van szó, hogy a Jézus Szíve péntekét követő szombaton Szűz Máriának, az apostolok

királynéjának és a kegyelmek osztogatójának útján ajánld fel a szentmisét, a szentáldozást, minden imádságot, munkádat, örömet, áldozatodat és szenvedésedet arra a célra, hogy az Egyháznak szentéletű papjai és papnövendékei legyenek.

Ha szombaton nem hallgathatsz szentmisét vagy nem járulhatsz a szentáldozáshoz, végezd el felajánlásodat az előtte való pénteken vagy az utána következő vasárnapon. Tehát nem kell semmi újat sem tenned, csak az aznapi jótetteidet kell az említett célra felajánlanod.

Nincsen szó semmiféle egyesületről vagy imatársulatról. A papok szombatja a Jézus Szíve péntekéhez hasonlóan az egész világ katolikusait felölelő mozgalom s az egész világ közkincse akar lenni.

Ha pedig valaki önkéntes buzgóságból többet is óhajt tenni, akkor végezze el ezt a felajánlást minden szombaton.

1934 november 21-én a Salvator atyák általános főnöke a Szentatya elé terjesztette az imaapostolság ügyét, aki nagy jóindulattal fogadta s így szólt; „Szívből üdvözljük és megáldjuk ezt a vállalkozást. Ismételjük, a gondolat nagyon tetszik nekünk és szívből adjuk reá áldásunkat!”

Az imaapostolság gondolata rövid idő alatt mindenfelé élénk visszhangot keltett. Több mint hatvan német, magyar, olasz, lengyel stb. püspök karolta fel a papok szombatját és ajánlotta híveinek.

•

Szent papok — szent nép! Ebből a felfogásból fakadt a „papok szombatja”-nak eszméje, amely azt akarja, hogy az egész hívő világ imádsággal és jócselekedetek felajánlásával támogassa az Egyház papjait.

Volt egy lóca Nevetlenfaluban, amelyről már csak azért is meg kell emlékeznünk, mert a község életében nagy szerepet játszott. Az a lóca többet jelentett, mint egyszerű pihenőhelyet. Az a lóca parlament volt. Nevetlenfalu parlamentje.

Egyszerű, halvány, szürke, jelentéktelen deszkaalkotmány volt. Utött-kopott fapad. Ingadozó hát-támasszal. Az egyik végén lesüllyedő lábakkal. A korhadó falábak körül sok szeméttel: télen napraforgómaggal, nyáron más hulladékokkal körülvéve.

A lócának jó fekvése volt. A falu főhelyén állt. A piacon. Három utca torkolt egybe a lóca lábánál. A Fő-utca, a Síp-utca és a Dob-utca. Három utca adta neki a közönséget. Sokszor nem azt kell mondani, hogy adta, hanem ontotta. Rendesen heten ültek rajta. A hét ember úgy nézett ki, mint hét síp egy földbesüppedt, rokkant orgonán. Szóltak is, viharzottak is alaposan, messzehangzóan. Mindent pótoltak: rádiót, napilapot, telefont, kisbírót.

Aki nem fért el a lócán, az nekitámaszkodott a tölgyfának. Mert egy tölgyfa is állt ott. Ez adta az árnyékot és a támasztékot. A tölgy nagy volt. Multja volt. A milleniumkor ültették. A történelem valóban ágai között viharzott. Meg is gyanúsították, hogy unokatestvére a paradicsomi almafának...

Hogy lehet ez?

Hát úgy, hogy ezen is, meg azon is az ördög tanyázott. Az ágain fészkelte. Onnan diktálta a tem-

pót. Onnan suttogott és onnan lázított. Aki egyszer megállott a tölgyfa alatt, azt majdnem bizonyosan kezébe kaparintotta a Gonoszság s arcán kiült az elégedetlenség kék foltja. A lóca foglya volt.

Egyesek szerint ez a lóca volt a falu nyelve. Szép, nagy darab nyelv volt. Majdnem ötméteres. Bírta is a szót. Ki tudná megmondani, hogy mennyi mondat született rajta az évtizedek folyamán. Mennyi rágalom pattant le róla s elindult mind-egyik szomorú pályafutására.

Majdnem minden községnek van ilyen gyülekező helye. Egy ilyen „köpködője”. Ahol nincsen tölgyfa, ott esetleg egy akácfa nyújt árnyékot. Ahol nincsen lóca, ott a földön heverő fatörzsön tartják a falusi megbeszéléseket. De lennie kell valahol egy pontnak, ahol a hét vezér tanácskozik . . .

No és talán baj ez?

Nem! Elvégre az ember társaslény. Nem élhet remeteként. Ha elfárad, akkor embertársához megy, aki elzárja lelkén a búbánat csapját, ne csorogjon, ne csepegjen belőle tovább is a keserűség. De emberhez megy akkor is, ha vidám szóra éhes. Ha pedig valamit nem tud eldönteni, ha jótanácsra lenne szüksége, akkor is embertársához siet.

Igy van ez a városi emberrel is, meg a falusival is. A városi ember kaszinóba jár. A falusi ember meg a tölgyfa alá. A hiba akkor áll elő, ha ez nem az üdvös szórakozás és felüdülés helye marad, hanem iskolává lesz.

No és talán baj az, ha tanul valaki?

Dehogyan baj! Nemcsak kenyérrel él az ember! Nem igavonó állatnak teremtette az Isten, hogy beérje abrakkal. Az embernek tanulnia is kell, hogy kinyilják a szeme s le ne maradjon a népek gyilkos versenyében.

De az a kérdés ám, hogy ki tanít a Hegyen?

Galileában Krisztus volt a mester, s ő az emberi boldogságot nyolc úton kereste és jelölte meg. A vatikáni dombokon a római pápa tanít. Nevetlen-

faluban a félszemű kötélverő volt az okosító. Név szerint: Madzag Gábor.

Madzag Gábornak pantallója volt, meg sok adóssága. A pantalló bizony nagyon lógott szegény Madzagon. Tán csak az adósság tartotta rajta. Hogy ész dolgában hogyan állott, azt valaki így

magyarázta meg: „Az egész esze egy ujságpapírba van csomagolva.” Mert Madzagnak egy ujság járt. Napilap. Olcsó lap. Arról kosztolt és arról etette hallgatóközönségét is.

Madzag Gábor majdnem mindennap terített.

Természetesen hol terített volna másutt, mint a lócán.

Apostol tisztelendő sokat eltűnődött ezen: hát akárki felcsaphat népvezérnek? Hát nincsen törvény, amelyik gátat vetne annak, hogy kontár hozzányúl-

hasson a világ kormánykerekéhez? Falvak nyugal-
mához? Községek szívéhez?

Azon törvény őrökdi, hogy a csizmával csak
vizsgázott mester foglalkozhatik, de arról nem gon-
doskodik a törvény, hogy az ember eszével és
érzelmeivel ne élhessen vissza akárki!

Madzag Gábor sokat felfűzött cérnavékony
világszemléletére. Akit fel tudott fűzni, azokat az-
tán maga után húzta, mint a gyermek a madzagra
felfűzött üres skatulyát.

Ha egy ló lábára patkót akar verni valaki,
megkérdi tőle a törvény, hogy van-e patkoló-mes-
teri oklevele. De ki követel érettséget és képzett-
séget attól, aki az államvezetés és államigazgatás
nagy tudományába beleártja magát?

Lám, hogy vigyáz mindenki az iskolára és
annak ajtajára! Abba nem mehet be csak az, aki-
nek tanítói képesítője és nevelői hivatása van. A
gyermek lelke tiszta tábla, azt nem írhatja tele
senki tetszése szerint! Pedig hát csak az A. B. C.-ről
meg az Egyszerű-ről van szó.

Nos és a nagy gyerekek továbbképzését a
félszemű kötélverők is elvégezhetik?

Erre azt mondhatná valaki: — Nem esik itt
semmi sérelem senkin sem! Mindenkinek van esze,
hát mérlegeljen! Ne fogadja el igazságnak azt, ami
méreg.

Hát ez az! A mérget lakat alatt kell tartani!
Mert bizony a mérget is beveszi némelyik ember.

Egyébként pedig ne feledjük a közmondást:
„valami mindig ragad!” Valami mindig ráragad a
hallgatóra. Ragad a jóból, meg ragad a rosszból.
Ragad a nemes érzelmekből, ragad a gonoszságból.
Ragad a helyesből, de ragad a helytelenből is.

De ha ez így van, akkor miért engedik veszély-
nek kitenni az embert? Miért tűrik meg azt, hogy
valaki elsötétítse más szeme előtt az eget? Miért van
a „lóca” és miért van minden lóca, ahol süket tanít
énekelni, vak vezet világtalanokat, sánta tanít má-

sokat táncolni s ahol egy kötélverő rendezkedik az ország asztalán.

Apostol Pál sokszor felsóhajtott: — Az emberek nem tudják, hogy az ördög is kötélverő: hiszen elég neki egy hajsza és abból ki tudja fenni az elvetemültség hajókötelét . . .

A lóca közbeszól . . .

Apostol Pál sokszor kinézett a plebánia ablakán. Legfőképen a templom miatt. Gondolatai ilyenkor az oltár lépcsőjén pihentek meg. Fáradt lelkével felnézett az Oltáriszentségben jelen levő Krisztusra, akitől irgalmat, kegyelmet kért s akinek munkásságot és szeretetet ígért.

De nemcsak a templom felé nézett, hanem a tölgyfa felé is. Sokszor és hosszan állott az ablakmélyedésben és nézte, figyelte, mit csinál a lóca.

Mert a lóca dolgozott. A lóca közönsége mindig működött valamiben. Vagy politizált vagy filozofált. Persze mindkét esetben féllábon. Mezitlábosan. Néha üzleteket kötöttek. Néha gazdálkodtak. Néha csipkelődtek, kötekedtek. Persze keményen, vaskosan. Nagyritkán még házasítással is foglalkozott a lóca.

Néha csendes volt a lóca. De néha úgy ágaszkodott, úgy nyerített, mint egy remonda ló.

A bírálgatás néha higgadt volt. Csendes. Megfontolt. Ez okos beszéd volt. Ilyenkor a komoly elem volt túlsúlyban. De néha suta kötekedésé fajult s ilyenkor rendesen megnyergeltek valakit. A kritika nem kímélte a pap személyét sem.

— Nem szakramentum a pap, hogy ne lehessen hozzányúlni! — mondogatták a lócások.

S mintha Apostol Pál tisztelendő mindent megértett volna, felsóhajtott a függöny mögül.

— Legalább ismernének! Legalább eljönne hozzám az, aki más véleményen van, aki okosabb, hogy okuljak, hogy kinyíljon a szemem. — Ezt

persze némi gúnnyal hangoztatta, mert hiszen ugyan ki volt okosabb nála Nevetlenben? Talán azok, akik a hat elemet sem tudták elvégezni? Talán azok, akik akkor olvastak ujságot, ha a gyermek a két deka paprikát ujságpapírban hozta haza? Ujságdarabkában?

Apostol tisztelendőt azonban nem kereste fel senki sem. Nem került senki sem szívdobbanásnyi közelségbe vele. Messziről, látatlanban ítélkeztek róla, mint valami török dervisről vagy tibeti boncról.

Mi tagadás, ez bizony így van legtöbb helyütt.

Közismert tréfás eset, hogy egy mesterember folyton szidalmazta a papokat. Mikor egyszer megkérdezték tőle, ismeri-e őket személyesen, azt felelte, hogy gyermekkorában nagyon jól ismerte a faluja plebánosát. — „Nem mondom, az derék ember volt. Egyetlenegy szót sem lehet mondani ellene.” — Mire valaki ráolvasta a fejére: „No lással Egyetlenegy papot ismert, s arról is kénytelen megvallani, hogy jó pap volt; a többit pedig szidalmazza, holott egyiküket sem ismeri közelről.”

Pedig meg lehetne és meg kellene ismerni a papot. Fel kellene építeni azt a hidat, amelyiken a pap és a nép megközelítheti egymást. Hiszen a plebánia nem fellegvár. A pap lakása az utcasorban áll a többi ház mellett és a többi ház között. Tehát meg lehet közelíteni.

A XVIII. században I. Pál cár uralkodott Oroszországban. A nagynevű cár igazi lovag volt. Semmi sem jellemzi jobban az oroszok mindenható cárijának népe iránt érzett megértő rokonszenvét, mint az a tény, hogy rendeletére állandóan nyitva tartották rezidenciájának, a Mihailow-palotának egyik földszinti ablakát, s azon át a járókelők közül bárki a cárhoz juttathatta — minden ceremónia nélkül — kérvényét vagy jelentését.

Nos, a plebánia is ilyen nyitott ablakú ház, amelybe százak és százak juttathatják be panaszukat, amelyen át százak és százak aggathatják ron-

gyaikat és gondjaikat a népapostol vállára. Minden szertartás nélkül a pap kezébe kerülhet minden ügyes-bajos lelki vonatkozású ügy. A lelkipásztor tenyere már ezreknek lett menedéke. A pap keze fészek, amelyben a gond védelmet, a szorgalom munkateret és a fájdalom vigasztalást lel.

Ó, de sok anyagi-lelki bajról, de sok és sokféle ügyről tud beszélni az Apostol tisztelendő nyitott ablaka és nyitott ajtajal Nem csoda, ha a nép plebániákat és lelkipásztorokat kíván és kér az illetékes egyházi hatóságtól. Szervezik is — papok és világiak karöltve — sorra-rendre az új lelkészégeket, amelyek megalakulásuk után — sokszor nyomban — megható és kedves gyümölcsöket teremnek.

De ennek a gyümölcsös fejlődésnek feltétele a kölcsönös megértés. Ha egy jó pap és egy derék világi szívdobbanásnyi közelségből egymás szemébe néz, akkor mindkét részről felismerik az egymásrautaltságot, a lelki érdekközösséget.

Miféle érdekközösségben áll a pap és híve?

A pap lelket keres. S mit csinálhat a hívő? Készségesen a pap gondozására bízta azt!

A pap megtört embereket keres. S mit tehet a meggyötört szívű? A pap vállára hajtja szenvedő fejét.

A pap bűnöst keres. S mit tehet a vergődő? Ahhoz megy, aki kegyelemmel megnyihíti a vergődéseket.

Ime, így kell a papra nézni, aki az ablakmélyedésben áll s téged figyel, téged vár . . . S így kell elmenni a pap ablaka alatt, telve szeretettel és jóakarattal . . .

Sajnos, néha hiányzik a jóakarát. Sőt! Néha megjelenik a rosszindulat. Nem kell csak egy szikra belőle s ez már elég ahhoz, hogy lángra lobbanjon a tűz . . .

Apostol tisztelendő a faluban volt. Dolgozó-

szobája ablaka nyitva maradt, hogy az őszi jó levegője ömöljön be az irodába. Mikorra hazaért, bizony már sötét volt.

Lámpát gyújtott.

Nagyot nézett, amikor a szoba padlóján egy összehajtott papírlapot lelt.

Felvette.

Szétbontotta. Nézte . . . Nézte, majd az asztalra tette. A papíron ez a néhány szó volt: „A lóca megmutatja, hogy kinek lesz igaza!”

A szobát nagy csend borította be. Apostol Pál félkézzel az íróasztalához támaszkodva gondolkozott. A lámpa sárga fényt vetett sápadt arcára. A látvány szomorú és fájdalmas volt. Egy harminchét éves ember, aki hetedik éve dolgozott egy faluban a faluért, levelet kapott. Nem a köszönet, a melegség, a szeretet tartományából, hanem a gyűlölet pokoli mélységéből. Az a néhány szó üzenet volt. Hadüzenet. Egy sárga, lehullott falevél volt a tölgyfáról. A lóca felől. Az ablakon dobta be valaki, aki nem mert nyitott rostéllyal harcolni és aki nem tudta szeretni a szeretetet.

A falu pihenőre készülődött.

Apostol Pál az ágyára nézett s kesernyés érzéssel tette feje alá a kis papírt.

— Legyen párna ez a tölgyfáról hullott levél. Ma éjszaka ezen alszom. Meglátom, milyen párnát ajándékozott nekem az én hűséggel szolgált falum . . .

P.E.

Jóval a tölgyfaleveles hadüzenet előtt nagy vita kerekedett Nevetlenben. Hirtelen jött, mint a nyári vihar. Kuszált volt, mint a boszorkánykonty. Senki sem tudta kibogozni. Senki sem tudta megmondani, hogy hol a vizsály forrása, annál kevésbé tudta bárki is megmondani, hogy mikor lesz vége az egész ügynek . . .

Olyannak tűnt fel ez a vizsály, mintha hosszú szöges drót szabadult volna el a kötegről és most összegubancolódva fetrengne az utcán. Az is belekeveredett, aki a leggondosabban kerülgette. Aki pedig belelépett, az benne is rekedt.

A tüskés vita szélesen elnyúlt.

Aki nem vigyázott, fennakadt benne, mint a gyerek nadrágja a kerítésen.

Kikerülhet ilyen veszélyt a földig érő reverenda?

Aligha. Bele is akadt, mégpedig alaposan.

A nevetlenfalusi határ tele volt akácfával.

Ki ne ismerné ezt az akácos világot? Ki ne őrizne lelkében egy szép akácos emléket? Ki ne tudná, hogy hol születik az akácméz? Aki végigment valaha egy virágzó akácfasor alatt, az Amerikából is hazagondolt, hogy milyen jó egy kőpadon ülni az akácfák alatt.

Pedig az akácfa nem magyar fa. Kétszáz évvel

ezelőtt került be hazánkba s mégis mennyire meghonosodott! Szép példa ez arra, hogy e magyar földnek gyakran leghűbb fiai azok, akik máshonnan jöttek, de lelkük gyökérzetével úgy belekapaszkodtak a futóhomokba, hogy onnan többé sohasem tudnak elszakadni.

Nevetlenfalu szélén, egy földtábla végén három akácfa állott. Szabályos háromszög alakban. Szép szál három fa volt. Terebélyes és öreg, mint maga az eklésia.

A három fa az egyházközségé volt.

Az egyházközség azonban gondolt egyet és a három fát eladóvá tette. Lábon. Árverést hirdetett: azé lesz, aki többet fizet érte.

Hogy-hogynem az történt, hogy a három fát kétszer adták el és kétszer vették meg. Egyrészt eladta a gondnok, másrészt a képviselőtestület is eladta. Hogy ez miképen történhetett meg, nehezen lehetne megállapítani. Úgy, mint a gépkocsi-szerencsétlenség: gyorsan és végzetesen.

Egy bizonyos, hogy félreértés volt a dologban.

A második vevő egy pengővel többet fizetett be az egyház-kasszába, mint az első. S előállott egy olyan helyzet, amelyet így lehetne röviden és valószínűleg jellemezni: három fa . . . két vevő . . . és egy pengő . . .

S ez a pengő gurulni kezdett . . .

A három keresztfa keserű gyümölcse . . .

Apostol tisztelendő is ott volt az árverésen, így aztán bizony ő is lisztes lett. A reverendája odaért a pengőhöz . . . s menten bűnössé vált.

— Ha nem bűnös is, de feltétlenül hibás! — mondták az emberek. S a szegény lelkipásztor egyszer csak azon vette észre magát, hogy a képviselőtestület elnyúlik körülötte, mint a rétestészta. Egyik része szembefordult vele, a másik rész meg eltűnt a háta megett.

Mindkét tábor fente a kést, mert eljött az alkalom arra, hogy leszámoljanak egymással. Nem a papot akarták ők bántani, dehát minden harchoz jó egy köszörűkő. Nos, mindkét tábor szemében Apostol tisztelendő volt a köszörűkő. Az egyik párt jobb vállán fente a pengét, a másik pedig a bal vállán.

A három fából cifra májusfa lett. Az egyházközségi képviselőtestület tagjai személyi rongyait és egymásközti régi elintézetlen viszályaikat mind előkerítették a feledés lomtárából és feldíszítették azokkal a három fát. Először mindenki mindenki ellen fordult. Majd rendeződött a helyzet. A régi ellentétek táborra szervezkedtek. A pártok huzakodni kezdtek. Egymásba kötöttek. S egyszerű csak olyasfélét érzett Apostol tisztelendő, hogy voltaképen őrajta próbálják ki szeretett hívei az erejüket. Ő lett ama bizonyos nadrág . . . De vajjon elszakíthatatlan-e?

Mindkét párt őt téptel!

— Istenem! Milyen magas lesz ez a kálvária?
— sóhajtott fel gyakran.

Hát bizony ebből nagy ügy lett. Tengerikígyó lett belőle, amelynek hol a farkát látta az ember, hol meg a fejét. Az ügyből kövér iratcsomó lett. A három fáról tudott az esperes, tudott a főesperes, tudott a főpásztor helyettese, sőt tudott róla maga a főpásztor is. A nevetlenfalusi három fa olyan híres lett, mint a jeruzsálemi három keresztfa ott a Kálvárián.

Ha a püspöki iroda levelet kapott Nevetlenfaluból, rendszeren gyanította már tartalmát. A püspöki titkár felvágta a levelet s miközben kirázta belsejét, így tréfálkozott keserűen: — Hadd hulljon a nevetlenfalusi három fa keserű gyümölcse! — S ami az asztalra hullott, az vagy határozat volt vagy pedig fellebbezés.

Az ügy minden héten kövérebbre dagadt. Daganat volt ez, beteges daganat, nem pedig igazi kövér-

ség. Tán a három fának összesen nem volt annyi levele, mint amennyi betűt összeírkált miatta a plébános, az esperes meg a többi felettes hatóság.

Apostol tisztelendőt végre is teljesen hatalmába kerítette a keserőség. Ártatlannak érezte magát és ezért méltánytalanságot és igazságtalanságot látott a kígyózdó ügyben. Lelkében szinte a fellegekig csapott a fájdalom. Nem csoda, ha ilyen lelkiállapotban nem haladt a munkája. Sem a lelkipásztori, sem az irodai. Betegesen, kedvetlenül mozgott irodájában.

Máskor is a templomba ment fájdalmával, de most úgy vonszolta magát, mint a halálos beteg. Lelkén egy keserves sebbel és e seb mérgezési tüneteivel . . .

A templomkertben megállott. S csak állt . . . állt a tépelődő ember határozatlanságával. Az őszi eső meg mosta, paskolta. A templomtető minden vize lábához folyt a csurgókőből. De ő ezt észre sem vette vagy nem törődött vele. Talán úgy gondolkozott: ha már a föld üt, miért ne verhetne az égbolt is. S cipője körül úgy örvénylett az esővíz, mint a folyó vize a híd pillérjénél. Cipője tán akkor is elmerül, ha egy óriás hordta volna.

Mintha nem akaródzott volna bemenni a templomba. Mintha szégyelte volna magát. Hát hogynel Mikor mindig csak jó volt és mindenkihez jó volt s most itt áll, mint a szomorú idők szegény sebesültje.

Amióta lába körül gurult ez az átkozott pengő, azóta már nem egyszer állapította meg, hogy nem ilyennek gondolta az önálló lelkipásztori életet. Ő azt hitte, hogy majd kimegy egy faluba és aztán . . . Hát bizony majdnem mesének is beillik, amit gondolt, csak éppen a varázsvesszőt hagyta ki az egészről . . . Azt gondolta, hogy az örök igével és az égi Kenyérrel etetgeti majd a híveit. És úgy képzelte el, hogy a báránycák és a galambok kopogás nélkül lépkednek majd körülötte. Úgy gondolta, hogy egyszer az Ige búzaszemeit kell hívei elé szórni,

másszor meg az örök Kenyér morzsácskáit. Ivóedénynek a szívét szánta. Szinte látta, hogy szállnak rá szíve jobb és bal vállára és mint isznak onnan szeretetet. S azt is gondolta, hogy utána rászállanak a galambok a vállára, a báránykák meg a lába elé heverednek és tenyeréből csipegetnek és úgy fogják körülvenni őt, mint a városi galambok a szent szobrokat.

Meg aztán híveit önzetleneknek gondolta. Azt gondolta, hogy hívei olyanok lesznek, mint a lakmározó galambok: illemtudók. Amelyik jóllakott, az félreáll, felrepül, hogy helyet adjon a másiknak. S azt hitte, hogy szó nélkül és civódás nélkül fognak enni és neki nem lesz más dolga, mint hogy imádkozzék és énekeljen.

Úgy képzelte el a falusi papot, hogy bárányfelhőkön ülve breviáriumozik, az esti harangszó alatt a kertben sétálva rózsafüzérről imádkozik, s szabad idejében ártatlan gyermekekkel játszadozik . . . A sár, a küzdelem a megélhetésért, a szeretetlenség, a hívek hálátlansága, ezek nem szerepeltek ábrándjai festékes palettáján.

És most itt van ni! Megismerte az életet a földi rögön! Saját vállán érezte annak igazát, hogy a tapasztalás majd mindig paródiája, megcsúfolása az eszmének. Megismerte az egyházközségi képviselőtestületet, amelyről pedig neki soha senki sem beszélt a papnöveldeben. De tán jobban is tették, mert különben . . .

Hát bizony másképen kell itt járni, mint a szeminárium folyosókon. Nemcsak azért, mert ott szőnyeg volt, itten meg nincsen, hanem azért is, mert az virágház, Nevetlenfalu meg mező. Egy nagy mező, ahol nincsen nárcisz, tulipán, tubarózsa, szekfű, szalvia, hanem csak pitypang, pipacs, muskátli, kamilla, katáng meg sok-sok napraforgó . . .

— Ej, hagyjuk ezt! — intette le magát Aposztol tisztelendő és besietett a templomba. Leborult

az oltár lépcsőjére és összetette kezét, mint a gyermek.

Szép kép volt ez! Dehát nem látta senki sem, csak a jó Isten. Aki ilyen szépen imádkozik, azt nem szabad bántani. Imádkozó kézre nem szabad ráütni, mert annál nagyobb véték talán nincs is . . .

— Jézusom! — sóhajtott nagyot — hallgass meg! Fáradtan jövök Hozzád. Lelkemben csordulásig van a keserűség. Engedd meg, hogy kicsorgassam az oltár lépcsőjére. Úgy látom, nincsen jó emberem, aki érdek nélkül közelednék hozzám. Gondolatokat, eszméket, törekvéseket termelő lelkemnek nincs visszhangja hiveim között. Szomorú, hogy előlük menekülök Hozzád, mikor pedig szeretetük kellene, hogy övezzen.

S az Úr nem szólt semmit sem.

Az Úr szomorú szolgálja nem érzett vigaszt. Zakatoló idegeit nem nyugtatta meg semmi sem. Pedig az örökmécses fénye enyhe fényt vetett szerte-széjjel: falra, földre, mennyezetre . . . Jutott belőle Apostol tisztelendő arcára is. Ő azonban valami benső fényt kívánt. Égi balsamot. Kegyelmet, amely megerősítette volna.

Nem kapott.

Felállt és hazament.

Szobáját nem fészeknek érezte, hanem rideg kalitkának. Rácsos, öreg ketrecnek, amelyben az ágy csak gúnynak jó, mert hiszen nem ad neki nyugalmat. Nem tud benne elaludni.

Ráborult az íróasztalára.

Szomorú, megdöbbenő kép volt. Aki látta Apostol Pált az új élet harangos hajnalán, aki az akkori arcot látta és a mostaniba is belenézhetett, az el tudja képzelni, hogy milyen az idealizmus, amikor azt dér csipte. Ez bizony szívetszorító kép volt.

Az asztal sarkán néhány napilap hevert. Az ujságokban külügyminiszterek nyilatkoztak világegésről és világbékéről. A napilapok mellett egy

hittudományi mű feküdt. Dogmatika. Telve sok finom megkülönböztetéssel, sok biztos következtetéssel és az Egyház tantételeivel. Csupa égi vonal és égi egyszer-egy. A tintatartó sarkához egy levél támaszkodott. Az asztal másik sarkán az iktatókönyv nyujtózkodott: sok számmal és tárggyal, de kevés lélekkel. Közvetlen közelben feküdt a breviárium.

Milyen érdekes szellemi csendélet!

S az asztal közepén ott feküdt mozdulatlanul egy papi fej. Apostol Pál fájó, nehéz feje. A napi gond nagyon megviselhette. Álomba merült.

De vajjon pihenés volt ez?

Nem, mert rossz álom gyötörté. Börtöntölteléknek érezte magát, akinek még nyugalom sem jár. Azt álmodta, hogy ketrecbe zárták és a ketrecvasak mögül száz és száz arc néz rá. Megismerte őket, hívei voltak, akik részben részvétellel, részben pedig részvétlenséggel néztek könnyes két szemébe.

Nagyot sóhajtott. Talán túlnagyot is, mert zajtalanul kinyílt az ajtó s belépett az irodába édesanyja. Öreg, szelidszemű, alacsony termetű asszonyka. Fehér, mint a vászon. Egyszerű, mint a falusi kenyér. Izes, kedves, jó.

Halkan odalépett fiához s óvatosan megsímogatta fejét. Nagyon jól tudta, hogy fia szenved. Tudott mindent. Az édesanya csak a teológiába nem avatkozik bele, de fia életében olyan szerepe volt, mint az őrangyalnak. Figyelte. Véde. S most, hogy gyötörték, kárpótolni akarta hívei minden elmaradt szeretetét.

Ráborult édes, egyetlen fia fejére és megcsókolta ott, ahol tövig volt nyírva a haja. A hajkórna kapta a csókot. A pilis. Az a tövig nyírt kis hely, amelyik olyan . . .

— Jaj! Még gondolkozni sem jól — sóhajtott szegény asszonyka — mert még a pilis is a pengőt juttatja az ember eszébe.

Sajnos Apostol Pál is éppen a pengőnél tartott

álmában. Azt álmodta, hogy a nagy szoba-ketrecben egy szörnyű nagy ezüstpengőn áll. Azon a pengőn, amelyen . . .

— Jaj! — nyögött egy nagyot és felugrott. A rossz álom felébresztette. Szétnézett. Meglátta édesanyját.

A fiú és az anya összenézett. Bánatosan. Melegen, megértően.

— Köszönöm, édes jó anyám, hogy segít hordani a keresztemet.

— Ne csüggedj, édes gyermekem! Amíg élek, körülöttem leszek. S ha nagyon nehéz a sorsod, gondolj arra, hogy Krisztust követed. Vértől lábadozó nyomában mindig ott leszek, hogy messze hessegessen tőled az ezerfejű, ezerkezű szörnyeteget — a népszerűtlenséget. De feküdjél le, fiam! Már megvettem ágyadat s megszenteltem, szenteltvízzel meghintettem vánkösödöt.

Igy lett. Apostol Pál ágyba jutott.

A gondos, jó anya az ajtó mögül figyelte, vajjon lefekszik-e gyermeke. Amikor meghallotta az ágy zaját, halkan visszasurrant és ő maga oltotta el a lámpát.

— Azt hiszem, jóra fordíthatunk mindent — szólt szelíden. — Hadiözvegyi kis nyugdíjamat rászántam a baj orvoslására. Harci pénz, hátha békét teremt. Adj át, fiam, az egyik vevőnek negyven pengőnyi fájdalomdíjat és szépen béke lesz.

Az anya bizakodva kiment.

A fiú hitt és pihent . . .

A képviselőtestület kezében

Egyik estére képviselőtestületi gyűlést hirdett Apostol Pál.

A gyűlés egyetlen tárgya: a három fa . . .

A színhely az iskola tanterme volt. Egy apró lámpa égett benne. Halványan pislogott. Az arcokat csak félig vagy negyedrészen világította meg. Szóval a világítás rossz volt. Az együttes maga nagyon változatos képet mutatott. Öreg, ezüsthajú ember mellett fiatal János-arc merengett. Szürke, szintelenképű mellett komor vasvillaszemű nézett széjjel. Alig férték el az öreg iskolai padban. Tarfejű, jóarcú gazda mellett egy szegényebb ember nézegetett az ajtó felé. Tervszerűtlen összevisszaságban ültek a padokban. Úgy néztek bele a világba, mint a lótt fogoly az ugaron. Mindenki csendes volt. Akadt, aki ráfeküdt a padra. Talán éppen azon a helyen, ahol harminc-nyolcvan esztendővel ezelőtt első ízben róttá le a nevét.

Valami fojtogató csend terjengett az iskolában. Vihar előtti nyugalom.

Apostol Pál mintha késnék.

De nem. Már jön is. Gyorsan.

Édesanyja hosszan néz utána s mikor fia kálapja eltűnik a fák között, akkor szegény öreg asszonyka behúzódik szobájába és imádkozni kezd. Azért imádkozik, hogy a képviselőtestület tagjai jók legyenek gyermekéhez. Hiszen nem azért szülte ő, hogy céltáblája legyen epés emberek köpködésének. Meg hát könnyű vele gorombáskodni, hiszen egymagában van, mint Jézus a szinédriumban.

Apostol Pál is ilyesféle gondolatokkal foglalkozott, mialatt az iskolába sietett. De ő a képviselőtestületet nem a rosszhírű szinédriummal hasonlította össze, hanem az apostoli testülettel.

De vajjon méltó-e a képviselőtestület erre a hasonlatra? Vajjon apostolok működnek benne? Az alázatos Jánosok, a tüzes Péterek, a bölcs Ja-

kabok és az önfeláldozó Andrások társasága-e ez? Vajjon Krisztus munkatársainak érzik-e magukat, vagy pedig az evangélium kerékkötőinek? Tiszta és nemes szándék vezérli-e lelküket és értelmüket? Vagy a sógor vezeti a komát? Az apa a fiát?

— A gyűlést megnyitom! — hangzott a szó.
— Megbeszélésünkre Isten áldását kérem.

A reverendás ember szinte megnyúlt, amint felnézett az égre. S ahogy ott állt az iskola dobogóján, úgy festett, mint valami felkiáltójel a sok görbe, görnyedt kérdőjel között.

— Szálljon fejünkre a Szentlélek, hogy bölcsen és békességesen dönthessünk abban a vitában, amely egyházközségünk békéjét felemészti.

Künn sötét volt.

Aki benézett az ablakon, azt hihette, hogy huszonnégy ember mesét hallgat odabent, amelyet egy pap mond el nekik.

Héj, nagyon fekete volt ez a mese!

— Emlékeztetem a képviselőtestület tagjait arra, hogy minden ténykedésükben esküjükhöz híven járjanak el — figyelmeztette a gyűlés tagjait — és arra kérek mindenkit, hogy állásfoglalásuknál az egyházközség lelki és anyagi érdekeit tartásuk szem előtt s ha valamiben nem látnának tisztán akkor . . .

A leghalkabb szavak hozzák a vihart.

— Ez az! — kiáltott bele a lelkipásztor szavába egy testületi tag — az egyházközség anyagi előnyeit tartjuk szem előtt s azért azé a három fa, aki többet adott érte.

— Nem úgy van! — zúgott egy másik hang — az első üzlet az érvényes!

A rend felborulóban volt. Vajjon az egyházközség lelki érdeke kívánta ezt? Éppen nem! Itt az esküt egyik-másik képviselőtestületi tagban már régen földre teperte az egyéni szenvedély és a személyi gyűlölet.

— Csendet kérek! — szólt az elnöklő lelkipásztor. — Nézzék, én egy jól megfontolt indítványt teszek. Fogadják jó szívvel és megértéssel.

Halálos csend volt a visszhang.

— Legyen a három fa az első vevőé. Hogy azonban azt ne mondhassa valaki, hogy károsodás érte az egyházközséget, azért én ezennel 20 pengős adományt teszek az egyházpénztárba. S hogy a második vevő felé is megmutassam szeretetemet, annak is adok fájdalomdíjat, éspedig 20 pengőt.

Pillanatnyi csend következett. Senki se szólt semmit. Vagy a bölcsesség fogyott ki az apótolok rokonaiból vagy a gyűlölet fojtogatta torkukat.

— Nem! — szólalt meg egy hang, előttünk az a kérdés, hogyan lehetett a fát kétszer eladni!

És most, mintha a terem levegőjét kettéhasították volna. Az emberek is kettéváltak. Az egyik oldalon ülők izgatottan felugráltak és átkiabáltak a másik oldalra:

— Kis Péteré lesz a fa!

A másik tábor sem maradt tétlen és visszazúgott:

— Nagy Pálé lesz a fal

S a következő pillanatban megindult a tömeg. Kifelé. Köszönés nélkül. Indulatosan. Egymást lökdösve. Az ajtóból valaki visszakiáltott:

— Bíróság elé az ügyet!

Apostol Pál megdöbbenve igyekezett felmérni és átfogni a helyzetet. Alig tudta megtenni, hiszen még a föld is megindult tán a lába alatt. Az világos volt, hogy a testületnek nem a vita megoldása volt a fontos, hanem a harc. Itt harc kellett. Mindenáron és minden gáton át. Ez a helyzet bizony keserű érzésekkel öntötte el papi szívét. Szinte fuldoklott a fájdalom tengerében. Levegő után kapkodott.

— Nem úgy van! — harsant fel a szava. — Ez az ügy a lelkiismeretük ügye. Oda kell vinni, nempedig a bíróság elé. De ha már bekötötte ítélőképességüket a gyűlölet és ha nem átalították, hogy bekössék egymás szemét, akkor én Krisztus elé kívánom vinni az ügyet. Az elé a Krisztus elé, aki önzetlenségre tanított bennünket. Az elé a Krisztus elé, aki sokkal jobban ismerte a fa terhét és természetét, mint azok, akik keresztfát ácsoltak belőle más felfeszítésére. Krisztus döntsön a mi három keresztfánk dolgában! De döntsön azok felett is, akik valamikor esküt tettek szívre tett kézzel és most felrúgott esküjük férges gyümölcsét vonják szívékre. Pedig az Isten azért teremtette a szívet, hogy szeressünk vele s minket keresztényeket különösen arról kellene megismerniök az embereknek, hogy szeretjük egymást, úgy, amint én szeretem magukat . . . — és szétnézett a teremben, hogy belenézzen az arcokba . . .

De már nem látott senkit sem maga körül, csak a jegyzőkönyvet vezető tanítót . . . Ketten imádkozták el a gyűlést záró imát. Halkan. Fátyolosán. Szívéket fekete fátyollal kötötte át a sors.

Apostol Pál néhány percig szótlannul állott, majd odafordult hűséges munkatársához:

— Egyedül maradtam, mint Krisztus az Olajfák-hegyén. Most már igazat adok annak, aki azt mondta: a nép nem azok után megy, akik meghalnak érte, hanem azok után, akik beszélni tudnak a nyelvén . . .

Krisztus köntösének őrzői

Az egyházközség a maga jogát és kötelességét az egyházközség tagjaitól választott és az illetékes egyházmegyei főhatóságtól hivatalában megerősített egyháztagok által gyakorolja. Ezt a szűkebbkörű tarsaságot egyházközségi képviselőtestületnek, illetőleg egyházközségi tanácsnak nevezzük.

Képletesen szólva: ők Krisztus köntösének őrzői.

A papok és a világiak szerepe az Egyházban talán sehol nem jár annyi érintkezéssel, — gyümölcsöző eredménnyel és áldatlan súrlódással — mint éppen az egyházközségi képviselőtestület gyűlésein és az azt megelőző vagy követő megbeszéléseken.

S vajjon miért van ez?

Azért, mert a sok ember között lelkiismeretlen is akad. Sőt néha kevés kivétellel mind lelkiismeretlen, akik aztán vagy megfélemlítik a jobbikat, vagy sodorják magukkal, mint az ár a csónakot. Ráhatásukkal és nyomásukkal nem engedik szóhoz jutni a lelkiismeret szavát.

Ha vállalkoznék valaha valaki arra, hogy megírja a képviselőtestületek történetét, az sok szép és vigasztaló vonás mellett sok fekete szennyről és gyarlóságról számolhatna be.

Az egyik alföldi városkában gazdátlanná lett a város tulajdonában levő borbélyüzlet. Az egyik borbélylegény szemet vetett rá, így okoskodván: kibérlem és jövőt teremtek magamnak.

Noszal útnak is indult és sorra-rendre meginstánciázta a városi képviselőtestület tagjait. A kilincselés szép eredményűnek ígérkezett. Minden atyafi ígéretét adta, hogy rászavaz.

Megjött a gyűlés napja.

A borbélyt bizony nagy meglepetés érte: senki sem szavazott rá.

A borbély nagyot nézett. Szívét keserűség öntötte el s lekókadtt fejjel indult lefelé a városháza lépcsőin. A küszöbön megállott, visszanezett a boltívek alá s epés keserűséggel állapította meg: „Ebben a házban az emberek egyenként mind becsületesek, de együttesen gazemberek!”

Hát igen! A János bácsik és Mihály bácsik, az András és Józsi bácsik egyenként áldott jó emberek, de ha közējük keveredik az ördög, az úgy megszédíti őket, hogy a szavazást háborús lövöldözésnek képzelik.

A szavazás nem légelhárítás! Nem aknavetés! A szavazati joggal tudni kell élni! A szavazat nem sétabot, hogy — ha megfordítja az ember — ütni is lehessen vele!

A szavazat nem villám, amelyről sohasem tudhatja az ember, hogy kire, hova és merre csap le.

Az ilyen tünetek — szerencsére — nem gyakoriak. Az egyházközség tagjai ugyanis belátják, hogy ők az Egyház háztartásában tevékenykednek. Márpedig ez nagyon szent dolog, mert ők gondoskodnak az Isten-eszme erkölcsi és anyagi védelméről. Az egyházközségi képviselőtestület tagjai őrzik a közöttünk titokzatosan tovább élő Krisztus köntösét. Ők döntenek el „igenlő” vagy „nemleges” szavazatukkal azt, hogy a falu vagy a város felett a haladás glóriája csendüljön-e fel, avagy pedig a lankadás és hanyatlás libera-ja.

Az egyházközségi képviselőtestület tagja nem ismerhet más érdeket, mint az Egyház és az egyházközség lelki érdekét. Az egyházközségi tagot

tehát nem bérelheti fel a sógor, a szomszéd, a jóbarát, hogy vigye keresztül az ő kívánságát és segítse diadalra az ő bérlete ügyét. A képviselőtestület nem arra való, hogy abba bejutva egyesek küzdőtérhez jussanak egyéni szenvedélyeik számára, hogy ott bosszút állhassanak egymáson, vagy pedig, hogy a „kéz kezet mos” elve alapján valamennyien haszonhoz, részesedéshez, egy kis tejfelhez jussanak.

Egyesek talán nem is érzik, hogy itt mily nagy dolgokról van szó. Nagy dolgokról: lelkipásztorok fájdalmas kereszthordozásáról és keresztrefeszítéséről, egyházközségek fejlődéséről és tengődéséről, itt Krisztusról van szó és Krisztus ügyéről. Nos, egy örökké viszálykodó és felelőtlenül kupaktanácskozó, az ügyeket elhirtelenkedő képviselőtestület felfordíthatja az egyházközség és a pap felett a rendet.

Az Egyház nagyon jól ismeri ezt a veszedelmet.

Hogy kikerülhesse vagy legalább is csökkenthesse, eskütételre kötelezi a képviselőtestület tagjait. Aki ezt az esküt egyszer már elmondta, annak Krisztus Egyházában tisztnek kell éreznie magát, aki nem akar, de nem is akarhat, nem forral, de nem is forralhat mást az elméjében, mint azt, amire esküt tett.

S mi az, amire megesküszik a képviselőtestület tagja? Hogy az egyházközség jogszabályait megtartja, az egyházközség lelki és anyagi érdekeit legjobb lelkiismerete szerint megvédi és minden erejével szolgálja.

Emberbűvölés a sűgőlyukból

Apostol Pál meggyőződött arról, hogy a közmondásoknak igazuk van. Így például nagy igazság van abban a közmondásos néptapasztalatban, hogy „addig a békesség, amíg a szomszéd akarja.”

S vajjon a szomszéd meddig akarja?

Addig, ameddig saját szomszédja akarja. Vagy, ha nem a szomszédja, akkor a sógora, ha nem ez, akkor a barátja, esetleg a komája.

Bizonyos, hogy sokan befolyásolják az embert. De többször rossz irányban, mint jó irányban! Jó irányban nagyon kevés sűgő akad. S mivel a bajt csak akarni kell, az ürügyet nem kell sokáig keresni. A perpatvarhoz akad ürügy bőven.

Ha két mezsgyés össze akar akaszkodni, hát egy madárfütty is elég lehet a veszekedéshez. Egyszerűen összevesznek azon, hogy kinek füttyöl a

rigó? Ha két kopasz ember hajba akar kapni, azok is találnak rá okot. Láttunk már olyan cifra esetet, hogy két kopasz összeveszett egy fésű miatt.

Hogyan lehetséges mindez?

Ez bizony azért lehetséges, mert mindenkiben benne alszik a büszkeség ördöge s nem kell mást tenni, mint ezt a gógös méregkeverőt felébreszteni. Ahol aztán felkelt az ördög, ott már közvetlen közélről fenyeget a veszedelem.

Másként is megvilágíthatjuk a helyzetet.

Olyan az ember, mint a gőzgép. Szinte állandóan morajlik benne a gyűlölet. Ehhez a gyűlölet-től telített masinához nem kell más, csak néhány lelketlen kontár, néhány elvetemült izgató, és bekövetkezik a robbanás.

— Ne engedd magad! — mondja a sűgőlyukból az emberbűvölő.

— Ne add be derekadat, nem leszel magadban! — mondja a méregkeverő.

— Neked van igazad! Pártodon vagyok! — mondja Madzag Gábor, a félszemű kötélverő.

A sok beszédnek meg lesz az eredménye. A sok sűgő lassanként kifonja a forradalom kötelét, s ha ez készen van, akkor már csak áldozati állat kell a hurokra.

Az is akad. Egyszer csak azon veszi észre magát az ember, hogy úgy sűrögnek-forognak körülötte a bűvölők, mint a cenzárok a vásárra hajtott ló körül. Hol ide nyúlnak, hol meg oda. Hol az önérzetet birizgálják, hol meg az igazságérzetet csiklandozzák. Valamennyi élet-kereken és rűgön csavarnak egyet-egyet s egyszercsak kirobban belőle a bosszúállás dühe és bekövetkezik az, amit el lehetett volna kerűlni, de most már elkerűlhetetlen.

S mindezt olyan álorcával csinálja egyik-másik méregkeverő, mintha önzetlenség és pártatlanság vezérelné. Igazságérzetére hivatkozik, amely nem tudja nézni a sértést s a bajusza alatt arra gondol, hogy ez milyen jól jön majd neki. Hogy

komolynak lássék, a tényeket is sorakoztatja. Érvel. Igazít. Világít. Hamisít. Fejel. Robbant. S mindennek tetejébe a harangot is meghúzza a harchoz, mondván: tisztán csak az Egyházam érdeke vezérel.

Ez volt a helyzet Nevetlenfaluban is.

A helyett, hogy a sebesülteket — a két vevőt — ápolók vették volna körül, mégjobban megtépték rajtuk a ruhát. A helyett, hogy lecsendesítették volna a szembenálló feleket, még nagyobb zajt csaptak, hogy bokrosodjanak tőle.

Csak Mátyás gazda és néhány társa csóváltgatta a fejét. Mátyás a Szentírás alapján állt. Azt mondotta, hogy abban kell kiutat és megoldást keresni. Fel is ütötte egyik helyen az Írást és ezt olvasta fel: „Aki arcul üt, tartsd oda neki a másikat is; és aki palástodat elveszi, a köntöst se tagadd meg tőle. Mindenkinék, aki kér tőled, adj, és ha valaki elveszi, ami tiéd, vissza ne kérjed.”

Mátyás a türelem és engedékenység szükségességét hangoztatta. A lóca azonban nem értett ezen a nyelven. A lóca tehát tovább viaskodott, tovább bujtogatott.

Apostol Pál meg csak állt-állt a csatatér szélén, csendesen, némán, mint a temető. Nem magyarázott, mert tudta, hogy a csengős macska nem fog egeret.

Másrészt viszont izgatott is volt. Izgatta a lóca, mert egy idő óta nagyon népesnek mutatkozott. Tudta, hogy akik odajárnak, azok bizony mind egy kenyéren vannak és egy bakot nyúznak. Azt is tudta, hogy őt nyúzzák. Ő az áldozat.

Sajnálta elveszett nyugalmát. Tekintélyét is féltette, mert a bársonyt megrontja a zsír, az embert meg a hír. Bepiszkítja. Tönkre teszi. Elvégre az eget is be lehet mocskolni . . .

Mit kellene tennie?

Azt mondja az Írás: „A parázshoz szén és a tűzhöz fa kell, a viszály szításához pedig izgága

ember." No és vajjon mi szükséges a békéhez? Hát bizonyosan szelid ember!

Milyen jó lenne és milyen jót tenne ilyenkor néhány jó ember, akik mint a tűzoltók megakadályoznák a veszedelem terjedését és szítását! Milyen jó lenne a falu négy sarkán négy jó lélek, akik szelidséggel tán még a hétféjú sárkányt is térdre tudnák kényszeríteni, ketrecbe tudnák szorítani.

Dehát ritka madár ám az ilyen ember. Ritka még az az ember, aki két kézzel és teljes szívvel tevékenykedik az evangélium szellemében. Ritka fuvolás az ilyen vadállatszeliidítő. Ritka példány az a bibliai ember, aki „az ő jó szívének jó kincséből jót hoz elő.” Ellenben annál több van a másik fajtából, a rosszmájúból, aki „gonosz készletéből gonoszat hoz elő.” (Lk. 6, 45.)

„Boldog az a nép, amely megérti a harsona szavát! Uram, az ilyenek arcod világosságánál járnak, nevedben egész nap ujjongnak s igazságodban felmagasztosulnak” — mondja a Zsoltáros. (88, 16. 17.)

Dehát melyik nép érti a harsona szavát?

Annál jobban érti azonban a besúgást!

A suttogó jön-megy, s ahova lép, felkavarja a már-már ülepedő vizet, s ahol az előbb víz volt még, ott lába nyomában sár lesz. A suttogó olyan, mint a bűvész. „Ha kifogy a fa — mondja a Példabeszédek írója — a tűz kialszik: ha nincsen besúgó, a perpatvar is megszűnik.” Dehát nem azért bűvész, hogy elpusztuljon. És ha mégis el kellene tűnnie, a beszédje akkor is tovább él. Benne van a levegőben. S „a besúgó beszéde olyan, mint a csemege, a gyomor belsejébe hatol.” (Péld. 18, 8.)

•

Az egyik napon Apostol Pál nagyot gondolt. A gondolatból tett lett. Alkonyatkor ő is elment a lócahoz. Nem történt semmi más, mint hogy a lelkipásztor elment a kilencvenkilenc vagy a századik után.

A lóca nagyot nézett. Mindenki felállott. Illő

tisztelettel fogadták a lelkipásztort. Elvégre atyjuk volt. Leültették. A középre. A Madzag helyére.

Ritka szép kép volt. Azt lehetett volna a kép alá írni: „Dániel az oroszlánok között.”

A lelkipásztor azonban mást érzett. Ő azt érezte, hogy megnyerte a csatát, mint a történelemben Imre király, mikor a lázadó Endre táborába ment át.

És beszélgettek. Mindenről és mégis semmiről, mert a három keresztfát mindenki elkerülte.

Apostol tisztelendő mégis magabizó lett és boldogan ment haza. Otthon meleg, jó érzéssel ujságolta el a dolgot édesanyjának és szinte bocsánatkérően mondta:

— Nem rosszak ezek az én hiveim,

— Nem, csak az ördög ne volna! — mondta rá az édesanya szerető mosolygással . . .

A járásbírótság folyosóján

Azt szokták mondani, hogy „minden út Rómába vezet!” Hát lehet. Aki még nem volt Rómában, az legalább reménykedhetik . . .

Vannak, akik ezt a mondást más alakban ismerik. Így emlegetik: „Minden út a temetőbe vezet! A pap szól belőlem, amikor azt mondom: magam is ilyesfélét tapasztalok. Egymásután kísérem ki híveimet a faluvégi öreg temetőbe.

Apostol tisztelendő egy harmadik változatban fedezte fel ezt az igazságot.

Ám tartsunk rendet.

A vitából valóban per lett és a perből járásbíróági tárgyalás. Apostol Pál már ott is áll a bíróság folyosóján. A folyosó szürke, szintelen épület-rész volt. A falak dísztelenül meredtek a boltozat alá. Tele voltak figyelmeztető felhívásokkal és útbaigazító táblácskákkal. Rossz, fojtott levegő terjengett. A sok suba és guba, a sok viszály és intrika, a sok vádaskodás és átkozódás, a sok piszkos kesztyű

és mocskos kéz még a hivatásos betörőknek sem csinált volna jókedvet.

Apostol Pálnak sem volt jókedve. Szégyelte magát. Szerette volna eltakarni arcát és felgöngyölni magán a reverendát, de nem lehetett. Állnia és várnia kellett. Szégyenkezését azzal enyhítette, hogy az ablakmélyedésbe süllyesztette magát. Kinézett az ablakon. De csak látszatra. A valóság az volt, hogy behúnyt szemmel töprengett. Kedvenc jeligéjén töprengett. Ezt a jeligét még papnövendék korában állította össze. Életprogramnak szánta.

„Lux et pax.” „Fény és béke.”

Ez volt Apostol Pál jelszava. Vágya. Alma. Imádsága. Kívánsága. Reménysége.

Fény után vágyódott: a hit fénye, az örök élet fénye, a példás élet fénye és a napsütéses jövő után. Nem szerette a borongós időt. Nem szerette a búsulásokat és borulásokat, a veszedelmeket és a fellegeket. S ez alá a tiszta égbék életboltozat alá nagy, csendes, békés éveket kért az Istentől. Béke után kívánczolt, mert csak békében tudott dolgozni. A zűrzavarokban és harcokban úgy érezte magát, mint akinek nincs elég levegője.

Apostol Pál a járásbírósi folyosó ablakában szomorúan betűzgette életprogramját. Bánatában alig tudta kibetűzni papi élete legmeghittebb nyolc betűjét, amelyek számukkal a nyolc boldogságnak lettek volna állandó emlékeztetői. Most — sajnos — nem volt boldog. Nem tudott örülni. Fény helyett sötétség borult reá és béke helyett vihar kavargott reverendája körül. Ez a vihar kavarta be a járásbírósi folyosóra. Úgy mint egy falevelet.

Szeme előtt kavargott az utca. Láta, hogy némely járókelő betér a járásbírósi épületbe. Találgatni kezdte, hogy ki jön be az utcai járókelők közül. S rájött arra, hogy azok, akik künn vitáztatnak egymással. Ekkor született meg benne a fentebb jelzett élettapasztalat: „minden vita a bíróság folyosójára vezet . . .”

Igy került ő is ide.

Bizony peres fél lett. Alperes. Isten akaratából, meg a három fa eladásából kifolyólag.

Sokáig kellett várakoznia. Már sokallotta ezt a kényes és kellemetlen helyzetet. Néha kimozdult őrhelyéről, az ablakmélyedésből és végiglépkedett a folyosón. Jobbra-balra mindenütt harcosok, illetőleg sebesültek. Találgatni kezdte, hogy melyik vajjon az alperes, melyik a felperes? De nem volt szerencséje, mert nem látott senkin sem különleges ismertetőjelet. Mindenkinek csepegős volt a lelke. Mind a felpereseké, mind az alpereseké. Nyilvánvalóan a búbánattól. Megállapította azt is, hogy senki sem jött a bíróság elé önszántából, mert mind idézést szorongatott kezében. Hogy az alpereseket meg kell idézni, azt még értette, de hogy a felperest is fenyegetnie kelljen a bíróságnak, az már mégis különös.

Pedig így van!

Nó! — gondolta magában — most majd néhány vasárnapon át nem a mennyországról, se nem a pokolról fogok beszélni, hanem a járásbíróságról. Ez kész purgatórium. Úgy lefestem híveimnek ezt a tornácot, hogy a pokol tornácát lássák meg benne és ne kíváncsozzanak ide. Legalább nem perelnek!

Hej, ő sem jókedvéből jött ide! Pusztán kötelességérzésből, mert hát nagyon nyomós hangú volt ez a báli meghívó . . .

Ahogy ott járt és ott várt a bírósági épület folyosóján, egyszercsak azon kezdett töprengeni, hogy hogyan és miből is keletkeznek a viták és keserű gyümölcsök, a pereskedések.

Kétségtelen, hogy vannak nehéz természetű emberek, akik végképen összeférhetetlenek s akik csak akkor érzik jól magukat, ha valakivel vitába szállhatnak. Olyanok ezek, mint az északi égöv népei, akik csak akkor boldogok, ha a hideg északi szél az orrukba süvít. Nos, aki az ilyen embereket nem kerüli, az vagy adja meg magát, — hogy

közelharcba ne keveredjék velük — vagy pedig próbáljon túljárni az eszükön.

Hát ez az utóbbi megoldás is lehetséges?

Néha bizony még az ördögöt is falhoz lehet állítani. Mint Ambrus gazda esetében.

Ambrus gazda módos ember volt. Nagy portájában sok bajt okozott a szomszédja. Aminthogy az embereknek rendesen sok bajuk van a szomszédjukkal. A jó szomszéd nagy áldás! A rossz szomszéd török átok, szokás mondani.

Nos, János szomszéd nem javította ki kidőlt-bedőlt kerítését s így tyúkjai mind átjártak a szomszédba s mindent kikapartak ott.

Nos, mit csinálnak ilyenkor a legtöbb helyen? Hát először csak civakodnak, majd aztán testi sérítés éri a pimasz tyúkot, végül pedig per következik a járásbírószágon.

A mi Ambrus gazdánk azonban okos ember volt. Nem kívánt perlekedni. Homlokára bökött és ravaszul mosolygott.

Másnap átvitt a szomszédba két tojást, mondván:

— Nézze, János szomszéd, itt van két tojás. Ezt a maga tyúkjai tojták az udvaromban. Elhoztam őket, hiszen a magáé! . . .

János gazda elgondolkozott. Hm . . . Hát az ő tyúkjai a szomszédba járnak tojni? Ez nem jó lesz, mert hátha nem hozza vissza Ambrus gazda mindíg a tojást?

Pár nap múlva megcsinálta a törött kerítést. Ime így kell egy kis ügyességgel elkerülni a perlekedést.

Néha persze nem lehet.

Mit tegyünk olyankor, amikor nem segít rajtunk semmiféle ügyes ötlet?

Olyankor bizony vállalnunk kell a keresztet, de krisztusi szellemben, vagyis alázatos fejhajtással. Hiszen Krisztust is meghurcolták! És Krisztus is

törvénszék elé került! Vajjon miért? Hát nem tudta volna ezt az állomást kikerülni?

Ki tudta volna, de nem akarta, mert példát kívánt nekünk adni arra, hogy miként fogadjuk az igazságtalan vádakát és méltánytalan bántalmakat . . .

Ebben a pillanatban kinyílt egy nagy ajtó és kinézett rajta valaki. Kiszólt:

— Nevetlenfalu ügye következik! . . .

A három fa temetési költsége

Amikor Apostol tisztelendő betette maga mögött a tárgyaló terem ajtaját és belenézett a tárgyaló bíró jóságos szemébe, már tudta, hogy miként fog végződni a per. Úgy érezte, hogy túl van a nehezén. Egy kis nyugalom szállt vissza az idegeibe. Széjjelnézett a teremben. Látni akarta a küzdőteret. Nagy-e? Vagy csak akkora, mint egy gyóntató fülke? Meg aztán látni akarta a közönséget is.

A járásbíró már megnézte.

Az irodában két irnok dolgozott. Az egyik udvariasan széket tett az alperes elé.

— De hol vannak a felperesek? — hökkent meg Apostol tisztelendő. Azon melegiben szét is nézett . . . Nézte az üres helyet maga körül. Valami olyasmit érzett, hogy a három fa közül csak egyre feszítettek fel valakit és az is ő lett.

A járásbíró nagy gonddal tanulmányozta az iratokat. Az irnokok ceruzát hegyeztek. Egy ismeretlen úr pedig féloldalt egy irattáskában rendezkedett.

Ebben a pillanatban a járásbíró feltette aranykeretű csiptetős szemüvegét és ránézett Apostol tisztelendőre. Látni lehetett, hogy meg akarja nyitni a tárgyalást.

Apostol Pál meg éppen ezt akarta megelőzni. Megszólt.

— Tekintetes Jársbíró úr! Szíveskedjék meg-

engedni, hogy a tárgyalás megkezdése előtt néhány szót mondhassak. Rövid leszek, mint a nevetlenfalusi fűtca és egyszerű, mint az a fehér falusi torony, amelynek árnyékából ma tárgyalásra jöttem. Nem tanulmányoztam a törvénykönyvet, mert én az életemet a szívemre építettem fel. Arra hagytam a multban, arra számítok építeni a jövőben is. Most is a szívemre hallgatok. Ez a szívem súgja nekem azt, amit most mondani akarok és mondani fogok.

— Először is tisztelettel érdeklődöm aziránt, hol vannak az én híveim? Mert nem látok magam körül senkit sem Nevetlenfaluból. Vagy talán nincsen felperes?

— De igen! — szólalt meg a különálló férfiú. A vádat, illetőleg a keresetet én képviselem. Vihari Ferenc a nevem.

Apostol Pál végignézett az ügyvéden. S e tekintet nyomán valami csodás önérzet és jószág kerekedett felül papi lelkében. Aztán nyájasan odafordult a tárgyalás vezetésével megbízott járásbíróhoz és egészen szelíd, megereszkedett hangon ezt mondta.

— Járásbíró úr! Ki mit követel?

A járásbíró néhány mondatban elsorolta a nevetlenfalusi akácfaügy költségeit.

Apostol Pál zsebébe nyúlt és fizetett.

Azután pedig odafordult az ügyvédhez.

— Ügyvéd úr! Az én békés életemben mindezt még nem szerepelt ügyvéd. Én még nem pereltem be senkit s engem sem perelt senki. Most sem én vagyok az alperes, hanem az én szeretett egyházközségem. Én csak képviselő vagyok. Nos, én mint az egyházközség képviselője jelentem önnek, hogy ön az első ügyvéd, akivel közelebbről megismerkedhettem. Őszintén megvallom: jobban örültem volna, ha nekem most nem Vihari Ferenc mutatkozott volna be, hanem mondjuk inkább Asszisi Ferenc.

— Tudja azt az ügyvéd úr, hogy ki volt Asszisi Ferenc? — kérdezte Pál pap szinte átszellemülten. — Nos én látom, hogy fogalma sincs arról az emberről, aki évszázadokkal ezelőtt paragrafusok nélkül több békét teremtett ezen a földön, mint ezer ügyvéd együttvéve. Nos, én csak egyet kérek: nem haragszom, de penitenciaképen olvassa el a Fioretti-t. Ha ezt minden ügyvéd elolvasná, akkor megváltoznék az arénák színhelye. Mi is lenne, ha a bírósági épületek folyosóin Umbria szentje végezné békéltető munkáját? Mi lenne, ha az élet ellentéteit Asszisi Ferenc sovány, sápadt keze egyenlítőné ki? Akkor hamarabb megszületnék a béke. — Mert sajnos — az ügyvédek munkálkodása nyomán jobbra csak fellebbezések születnek meg. Fellebbezések tán egészen a mennyország bejáratáig . . . Nos, ügyvéd úr, ha már szóbakerült köztünk a mennyország, akkor elmondok Önnek búcsúzóul egy tréfás mesét. Prédikációnak is beillik, mert sokat tanulhat belőle. Tudja-e hogy miért nincsen ügyvéd a mennyországban?

*

A mese szerint valamikor bejutott egy ügyvéd a mennyországba. Jól érezte ott magát, de mégis hiányzott neki a pörösködés. A megdícsőültek lelkeihez hiába fordult, azoknak nem volt már ügyesbajos dolguk senkivel sem. Törte hát a fejét az ügyvéd, hogy kit ugrathatna be az ég lakói közül valami pörbe.

Egy napon elment Keresztelő Szent Jánoshoz és így szólt hozzá:

— Nem járja, hogy a mennyország kapujában Szent Péter áll és nem te. Pedig te rokona is vagy az Üdvözítőnek. Aztán meg soha életedben egy percig sem lettél hűtlen hozzá, hanem szőrruhában, sáskán és erdei mézen élve készültél az ő szolgálatára. Életedet is Jézusnak áldoztad fel. Ezt az ügyet nem szabad annyiban hagynod, a mennyország portásának neked kell lenned.

Szent János mosolygott az ügyvéd elégedetlenségén és nem sokat tárgyalt vele.

— Egészen jól van ez így! — mondotta. — Az Úr Jézus így akarta és én mindig megnyugodtam az ő akaratában. De ha neked nem tetszik ez a dolog, hát próbáld meg, segíts rajta, úgyis tudom, hogy hiábavaló lesz iparkodásod.

Azért mondta ezt, hogy kissé lehűtse az ügyvédet és ez belássa, hogy a mennyországban nem lehet pörösködni.

Az ügyvéd megörült Keresztelő Szent János válaszában, mert prókátor-felhatalmazásnak értelmezte szavait. Papírt kerített és levelet írt Szent Péternek.

Azzal kezdte, hogy ügyfelének, Keresztelő Szent Jánosnak megbízásából, mielőtt pört indítana, felszólítja őt, adja át a mennyország kapusi tisztségét ügyfelének, mert ez az igazság és méltányosság szerint annak dukál. Amennyiben záros határidőn belül ezt nem tenné meg, akkor kénytelen lesz a polgári pert az Úristennél folyamatba tenni.

Szent Péter megkapta a felszólító levelet és irnokával, Márk evangelistával azonnal válaszoltott is rá.

Azt írta, hogy tudomásul vette a felszólítást, de nem áll módjában, hogy eleget tegyen a kívánságnak. Várja a pör megindítását. Minthogy azonban az ilyen pöröket ügyvédeknek kell vinniök s a mennyországban eddig csak egyetlenegy ügyvéd van — a felperes ügyvédje, — várni kell a pör megindításával addig, amíg egy második prókátor is kerül a menny lakói közé és az az alperesnek — Szent Péternek — jogi képviselőjét elvállalja.

Azóta, ha valaki kopogtat a mennyország kapuján és foglalkozásául az ügyvédséget diktálja be, Szent Péter nem az égi birodalomban jelöl ki számára helyet, hanem vagy a tisztítóhelyre küldi le, vagy pedig a pokolba. Tettéknek okadatolásául

meg szokta jegyezni: Mi itt a mennyországban nem pörösködünk! . . .

Sötét este volt, amikor Apostol Pál a bíróságtól hazajövet kiszállott a vonatból. Fáradt volt. Felbosszantotta az ügyvéd, aki képes lett volna őt a vitás egy pengő miatt összeveszíteni híveivel. Magányos gyaloglása közben volt ideje gondolkozni. A „csíksomlyói törvényszéken” járt az esze.

Csíksomlyón egy plébánosból, egy ferences atyából és 2—3 közismerten becsületes és jellemes világi férfiúból álló bíróság működik, természetesen nem hivatalosan. Ha két székely közt egyenetlenség támad, akkor nem viszik ügyvéd elé az ügyüket, a pörüket, hanem elmennek a „csíksomlyói törvényszékhez”, ahol forma szerinti kihallgatások, tárgyalások után ítéletet is hirdetnek . . . S a székely pörös atyafiak alávetik magukat az ítéletnek. Megbízhatnak benne, mert igazságos és ami még fontosabb: nem kerül fele vagyonukba.

Hej, de elkelne egy ilyen törvényszék a Nyírségre is! gondolta Apostol Pál. Milyen nagy áldás lenne, ha a kötekedő nyíri nép egy „máriapócsi törvényszék” elé mehetne és ott kérne és ott kapna igazságot vitájára. Gyorsan és ingyen.

Megtépett lelkével kissé restelkedve lépkedett. Volt idő, amikor talán világgá ment volna ilyen hangulattal . . . Most azonban nem. A sok lelki szenvedés sokat érlelt lelkén s így most érettebben gondolkozott. Már nem tanakodott, nem búslakodott, hanem meggyorsította lépéseit. Sietett haza.

— Irány: a fehér torony! — vezényelt önmagának.

De bizony a torony fekete volt! Hogyne, mikor sötét is volt, meg hát a keserőség tengerfenekéről pislogott a torony keresztje felé. De ment, mert a fehér torony körül az ő népe táborozott, amelyhez a papnak mindig vissza kell térnie, amíg ezen a földön vezetnek útjai . . .

A bánatot elhessegette orcája elől. Az édesanyja szép mondása jutott eszébe s ez a mondás most olyan hasznos volt számára, olyan vigasztaló. Édesanyja azt szokta mondani: Éjtszaka mindig lesz, de a nappalok sem maradnak el soha . . .

„Ha nem lesztek, mint a kisdedek . . .”

A járásbirósági események nagyon sokáig elevenek maradtak Apostol Pál lelkében. Az ember emlékezete olyan, mint a kert, amelyen ha vihar száguld végig, akkor a földre hullott falevelek és a törött ágak sokáig hirdetik, hogy itt történt valami.

Pál pap lelkében is ez volt a helyzet.

A falu nem mutatott semmi rendkívülit. Az utca élete szürke és színtelen volt, mint máskor. A szorgosak rohantak. A kényelmesekek lustálkodtak. S az utca porában meg az élet sártócsáiban nem fetrengett több falevél és több szalmaszál, mint máskor. A nevetlenfalusi pap azonban jónéhány fokkal csüggedtebben járt-kelt. Szomorkás kedélyű lett. Elvesztette derülátását. Egyenesen megöregedett. Pedig aki még csak negyven évet hord a vállán, az még nótás, füttyös munkás. Ő nem füttyörészett többé. Oka volt: úgy érezte, hogy a lekipásztorkodás nagy és szent munkájában bankot vesztett.

Szép, csendes nyári délután volt.

Ebben a szélcsendes délutáni kis világban egy apró esemény történt. Nem volt az tán akkora sem, mint az ember kisujja. De azért esemény volt! És mint ilyen, nagyobb eseményeknek lett elindítója.

Azon a délutánon az történt, hogy a kistréti akácósútra egyszerre ketten fordultak rá. Az innenső végén Apostol Pál, a túlsó végén pedig egy gyerek. Egy egyszerű névtelen falusi gyerek, amilyen nem egy van az utca porában. Az út közbeeső része kihalt volt és néptelen. A gyermek úgy festett, mintha két nagyobbacska csizma jönne, s abban potyautas

lenne a gyermek. A két csizma majdnem térdig ért neki.

Már messziről lehetett látni, hogy a gyermek az egész előtte levő utat a köszönésnek szánta. Ez a köszönés több előkészülettel járt, mint némelyik ünnepi beszéd. Feliscattan érthetően és világosan:

— Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!

Senki nem gondolta volna, hogy ez a perc és ez a szó a damaszkuszi kegyelmes percnak rokona. Akkor még maga Apostol Pál sem sejtette, hogy ez a pillanat egy új világ hajnalhasadásának villanása. Pedig az volt.

Pál pap erősen, mélyen ránézett a gyermekre, mire az megállt. Szívdobbanásnyi közelségben. Felnézett a lekipásztorra. Úgy, mint egy magas, fekete toronyra, amelybe angyalok járnak játszani. Nézte, nézte a papot. Szótlanul. Némán. De az arcát körülömlő fényben egy láthatatlan és foghatatlan kérés izott: Pap bácsil Szeress engem! Szeresd a gyermekeket, mert a gyermek üzenet az égből. A gyermek ajándék. A gyermek vigasztalás. A gyermek az örömök asztalán a mindennapi kenyér.

PE.
94.

Pál pap megértette a helyzetet. Az üzenetet. A néma beszédet. Úgy tekintett le a kisgyerekekre, mint egy földön járó angyalkára, aki csak azért nem kapcsolta fel angyalszárnyait, mert hát csizmára sarkantyút szokás tenni, nem pedig szárnyakat. S ahogy nézegették, méregették egymást, az egyik is mosolygott, a másik is.

A gyermeki ártatlanság úgy nézett fel a bibliás jóakaratra, mint a fűszál a jegenyefára. S ez a néma perc elég volt ahhoz, hogy a jegenyefa és a fűszál barátságot kössenek egymással.

Az utóbbi idők nagy és sok lelkipásztori bánata után Pál pap lelkén valóságos napsütés volt, damaszkuszi fényözön volt ez a gyermeki mosoly, amely új erőt öntött szívébe. Boldoggá tette, mint azt a rabot, aki kilincsre talál a sötét zárkában. Szeretett volna felkiáltani: Nini! egy gyermek! Egy bájos, édes gyermek, aki majdnem nyakig csizma, de tetőtől-talpig jóindulat. Aki tenyéryi koponyácskájában még nem hordoz fondorlatokat s akibe még nem fészkelte be magát a rosszakarat.

Apostol Pál nem nézte, hogy ki az a gyermek. Nem volt fontos. Ő csak azt érezte, hogy az a gyermek úgy, ahogy eléje érkezett az utca porában, több, mint egyszerű emberporszem. Az a gyermek égi küldönc volt. Az a gyermek kegyelem volt! Jót tett. Uditett. Talán még felejtetni is fog tudni.

Az a gyermek egy pohár víz volt az Isten kezében, s Apostol Pálnak felüdülést jelentett. Ez a gyermek egy kis jánosbogárka volt az útszélen, amelynek fénye bizalmat sugárzott a vándor szívébe. Ez a gyermek egy szál virág volt, amelyet megszeretett, gondolatban letépett és a szívére tűzött.

Igy lett Apostol Pál újra virágos ember! Ember, aki tud örülni. Aki újra tudja szeretni az embert! Legalább is a gyerekekből: az ártatlan és ártalmatlan gyereksereget.

Este szinte szent izzásba jutott a lelke. A mélyből melegség tört elő. S ez az átmelegedés meg-

békítette a világgal, amelyre nagyon neheztelt. Most minden változni kezdett. A gondviselés gyermekeket röppentett képzelete elé. A nevetlenfalusi névtelen porszemeket: a kis Jánoskákat, Istvánekákat, Lacikákat, Sanyikákat. A képzelet virágos kelyhéből röppentek fel, és nótázva, mókázva kergették egymást a levegőben, elkapdosva egymás rózsaszínű lábacskáját, s közben-közben csókot dobtak Apostol Pál bánatos két szeme felé.

Úgy érezte, hogy lelkipásztori életében új felvonás következik. Új jelenés csupa gyermekszereplővel. Gyermekcsevegéssel és jóságos napsütéssel. Bibliai történetekkel és kölcsönös megértéssel. S ahogy behúnyt szemmel tovább állott az ablakmélyedésben, a messihi távolban önmagát látta a tarkálló, színes gyermekkoszorúban, de nem mint nehéztestű, redős homlokú, morzsahordó óriáshangyát, hanem mint fehér albás, ezüstpalástos, hófehér hajú bibliás embert, akit úgy vesznek körül a kacagó gyermekek, mint a pillangók és szitakötők a virágzó barackfát.

Nagyon megörült a látomásnak. Boldog volt, hogy a tavasz nem marad el. Édesanyjára gondolt, aki a tavaszt a kemény tél közepén előre megjelentette.

Megörült, hogy újra virágzó fa lesz: az örök élet aranyalmafája, az Úr szőlőjének gyümölcsöző fügefája.

Tegnap még telve volt félelemmel. A három száraz akácfa vetett rá árnyékot. A három akácfa vihara nyomán azt hitte, hogy ő maga is száradásnak indul, hogy ágairól minden elköltözik: az Ige szent levélzete, a Tett ízes gyümölcse. S már a baltát is látta az ítélő Isten erős kezében... De most újra megindul benne a nedvek keringése, lelkének gyökérszete suttogni kezd s dereka körül szent táncba kezdenek ártatlan gyermekek, hogy repülő lábacskáikkal és dobogó szívükkel életet öntsenek bele és az új élethez dobbanó ütemet szolgáltatassanak.

S látta magát, amint újra belenő reverendájába. Mert — jaj — már majdnem elveszett benne, alig volt már valami belőle. Kiaszott lelke duzzadni kezdett s az ajkán felcsattant a kicsinyei után kiáltó szó: Gyerekek! Kedves gyerekek! Az Isten küld titeket! Hogy jót tegyetek a felnőttekkel a szomorúság perceiben!

S nem találta éretleneknek azokat, akik körülvették. Hiszen az Úr Jézus nagykorúsította a gyermekeket. Jézus a gyermeket állította a világ elé mértékegységnek, amikor azt mondotta: „Bizony mondom nektek . . . ha nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt. 18, 3. 4.)

A „szebb jövő” kis apostolai

Apostol Pál úgy döntött, hogy csalódott szívét tanulmányútra küldi a gyermekek közé . . . Abban bizakodott, hogy lelke mézzel telve tér vissza a kicsinyek tartományából.

Útnak is indult. Az iskolába ment, ahol aztán beszélgetéssel indult meg a munka.

— Gyerekek! Ez a mi falunk szerencsétlen!

A gyerekek meghökkentek. — Mi történhetett? — tünődtek. Egyik-másik gyerek úgy bámult bele a tisztelendő bácsi mondatába, mint némelyik ember a kútba. Volt olyan gyerek is azonban, aki értette a szót és felhökkent:

— Miért?

— Hát azért, gyermekek, mert nincsen nevel Adjunk hát neki valami szép nevet!

— Jó lesz! — kotyogták és nevetgéltek.

— Mi legyen a neve? — tette fel a kérdést Pál pap.

— Nekünk csak szükség esetén szabad keresztelni! — sipították a nebulók. — Keresztelje meg a tisztelendő bácsi.

— Legyen hát Kafarnaum a nevel

— És akkor mi kafarnaumi gyerekek leszünk! — tapsoltak örömeükben az értelmesebbek.

— De ki fog szeretni bennünket? — rikkanlottak most már mind jobban belekapcsolódva a bibliai leckébe.

— Hát én! — szólt Apostol tisztelendő s arca szinte lánggal égett, amikor végignézett a gyerekseregen.

— Jó lesz! Nagyon jó lesz! — kiáltották a kicsinyek. S látszott, hogy szívesen felvállalták Apostol tisztelendő bejelentett szeretetét. Akadt, aki tapsolt, de volt olyan is, aki gyorsan összefonta két karját, mert azt hitte, hogy a jóviseletűnek több jut a szeretetből.

Ő pedig úgy állott az apróságok között, mint

egy nagy öregedő gyerek: félresiklott mosollyal, kissé fáradt szívvel és sebes vállakkal. Hátán sok élettapasztalatot hordott. Saját rongyait és mások csontjait. De szemében újra fellángolt a remény. Vállalta, hogy újra gyermek lesz és ezt meg is tartja lelkiismeretesen.

•

A Gondviselés Apostol Pál lelkipásztorkodásának pályaudvarán átváltotta a síneket. Egy úttesten járó gyermekkel végeztette el az egészet. S Pál papot az az érzés töltötte el, hogy a gyermekeké lett. Komolyan és egészen. És már azt is érezte, hogy a gyermekek ott mászkálnak lelke peremén és úgy néznek bele, mint az ember a tükörbe, mint a madár a fészekbe. Érezte, hogy szíve körül már meg is indult a tülekedés. Minden gyermek párnácskának, piros fejpárnának tekinti a pap bácsi szívét, amelyre sírva-kacagva borítja rá fejcskóját. Érezte, hogy lelke játszótér lett és már érezte azt a sok lábat is, amely kopog, izeg-mozog, fut, szalad rajta. Hallotta azt a sok-sok gyerekszáját, amely csacsog, sír, füttyöl, énekel, kiabál és nevet.

Nagyon örült e színváltozásnak!

Amit a nagy szilveszteri éjtszakán beharangozott, azt eleddig nem tudta megvalósítani. De most a gyermekekhez fordul s ezekkel az angyalokkal rokon emberkéekkel tesz kísérletet. Oda vezényli őket a keresztény élet kátyúba ragadt szekere mellé segítségül, hátha több szerencséje lesz velük . . .

S vajjon lehet-e ebben reménykedni?

Lehet, mert a gyermek híd a holnap felé!

A gyermek hangszer és mindent feledtető játékszer, amelybe örök emberi vágyakat lehet elültetni s amelyben egy jobb jövő csillogó képét lehet meglátni.

A gyermek záloga a nagy ígéretnek, hogy kijutunk egyszer ebből a nagy mélységből, hogy hegytetőre érünk és hogy napbanéző emberek, égre-néző keresztények leszünk!

A gyermeknek nagy szerepe van az életben! Hogyne lenne szerepe, amikor Betlehemben is gyermek feje felett állott meg a történelem csillaga, hogy meghirdesse az új életet és új idöket.

S Apostol Pál úgy érezte, hogy az ő lelkipásztorkodásában is fontos szerepet kap a gyermek. A gyermekekkel való foglalkozás pihenés lesz számára. Hogyne, mikor a gyermek édes, öntudatlan kis lénye tisztán és mosolyogva tekint bele a körülötte kavargó életbe, pirosnadrágos fahuszároknak nézi az apokalipszis lovasait és az elzúgó idő irtózatosszürzavarából csak annyit lát meg, amennyit meseváró szemei előtt fellebbentenek a szelíd képeskönyvek. Ez az ártatlanság a mi pihenésünk, ez az öntudatlanság az önfeledtség ritka óráinak telikező ajándékozója.

Nevetlenfalu papja felírta lelke falára a nagy leckét: Minden erőmmel azon leszek, hogy felépítsem a gyermekeken keresztül a rommá döntött ember-eszményt.

Egy új mise Nevetlenfaluban

Hát lehetséges ez? Nincsen valami tévedés a címben?

Igaz, ma már nincsenek „új” misék. A tridenti zsinat 1662-ben véglegesen leszögezte a szentmise liturgiáját. S ezen nem szabad változtatni. Nevetlenfaluban sem követett el senki sem ilyesmit. Ott más történt.

A faluban emberemlékezet óta csak egy szentmise volt naponta. Hétköznap napkelte után, vasárnapon és ünnepnapon pedig délelött 10 óraker. Apostol Pál gondolt egyet és engedélyt kért a főpásztortól, hogy vasárnapon és ünnepnapon kétszer misézhessek.

De minek és kinek?

Apostol Pál így okoskodott: Ha minden misehallgatásra kötelezett hívő eleget tenne a vasárnapi

és ünnepnap i misehallgatási kötelezettségének, akkor a templom kicsiny lenne.

Vagyis kicsiny.

— Tehát kétszer kell misézniem! — mondotta magában.

S kihirdette, hogy a következő vasárnap nyolc órakor is lesz szentmise. S ez a szentmise a gyermekeké lesz!

A hívek felfigyeltek. Először csak odaküldték az embermorzsákat, de aztán már kikísérték őket a kisajtóig és utánuk is néztek. Később aztán utánuk mentek, hogy ők maguk is jelen lehessenek az iskolások miséjén.

Voltak, akik az angyalok miséjének mondták ezt a nyolc órás szentmisét. Hát bizony, aki jelen volt rajta, az már arra is felfigyelt, hogy milyen szépen vonultak be a templomba. Tán nem is csizmácskákban tették meg ezt az utat, hanem az áhítat szárnyain. Ezek bizony galambocskák voltak, akik úgy festettek a nyolc órás susogó misén, mint a padba fészelt tarka galambok serege.

Majdnem mindegyik arc fényképezőgép elé kíváncszott.

Csupka Irénke pufók pofácskája olyan ájtatos volt, hogy félni kellett, nem imádkozza-e túl magát a mennyországban. A kis Csutka Pityuka fitos orrát úgy égnek irányította, mintha mindig tömjénfüstöt szagolna. A kis Jancsi meg úgy szorongatta hóna alatt az édesapja nagy imakönyvét, mint ahogy az édesapjának kellene, ha templomjáró lélek lett volna . . . De nem az volt, hanem címeres templomkerülő és a vén János rossz csontja helyett a kis Jancsika puha válla hajolt meg az Úr udvarában az egész család helyett.

A Jancsikák és Juliskák útjára persze figyelni kezdett a család is. A falusi ember gyerekekre, jószágra és pantallóra mindig felfigyel. Aztán követni kezdték a gyermekeket. Hát hogyne, mikor a ministránsoktól kezdve a misét bemutató áldozópapig,

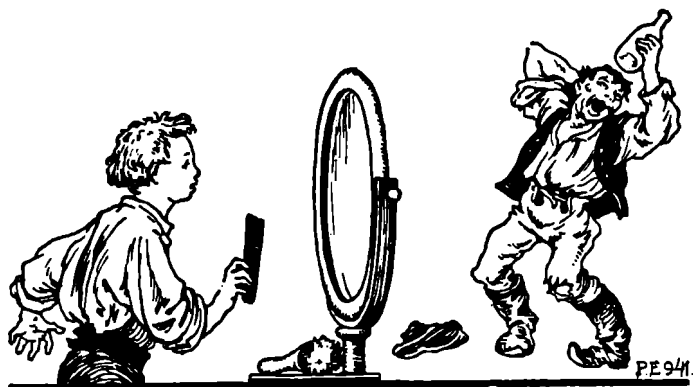
az első térdhajtástól az utolsó áldás kézmozdulatáig minden szinte harmatos volt az áhítattól.

Apostol Pál egész ministráns gárdát nevelt magának. A ministránsok bokáig érő ókeresztény ruhában forgolódtak keze körül. A pap is érdekesebb lett. Ókeresztény miseruhában misézett. S a nevetlenfalusi templom törzsvendégei nem győztek eleget beszélni a miseruhák szépségéről. S valóban szépek voltak. A papból eltakarták az embert s mintha Krisztussá varázsolták volna át. Válláról a földig omlott az egyházi méltóság s amikor két karját imára tárta, mintha az Úr maga nézett volna vissza a templom hajójába.

A szentmise alatt a gyermekek kara énekelt. Néha azonban az egész gyermekserg is. Az énekesek a kóruson voltak. Ártatlan énekük úgy ömlött, úgy csattogott onnan a magasból alá, mintha kalitkából dicsérné az Urat egy tucatnyi énekesmadár.

Szép volt ez! Bizony nagyon szép!

A nép mondta így és mindenki igazat adott Apostol tisztelendőnek, mikor a gyermekek miséjén a gyermekek eszéhez mértén hirdette az Igét. Mert a gyermekmise szentbeszéde is a gyermekeké volt. S ez a beszéd úgy csörgedezett Pál pap szájából, hogy nemcsak a kicsinyek tanulhattak belőle, hanem a nagyok is. Az elefánt is gázolhatott benne és a báránka sem fült meg tőle . . .

Mi lesz a gyermekből?

Apostol tisztelendő egyszer a következőt predikálta.

Gyermekek!

Most nagyon jók vagytok, de vajjon ilyenek maradtok-e továbbra is? Vajjon nem fakul-e meg bennetek a lélek? Nem veszítitek-e el hitbuzgóságokat? Vajjon nem dobjátok-e el a gyermekcipővel együtt azt a gyermekkori áhitatot, amely sokszor kész hitvallóvá tesz benneteket?

Imádkozom értetek, nehogy megfogyatkozzék a hitetek. Maradjatok mindhalálig hűek a kereszthez. Legyetek a sírig jó keresztények!

De vajjon így lesz-e? Félek, hogy néhányan közületek úgy tesznek majd, mint a marokkói arabus katona, aki nagykorában vallásával nemtörődő ember lett.

Ennek az arabusnak ez a története:

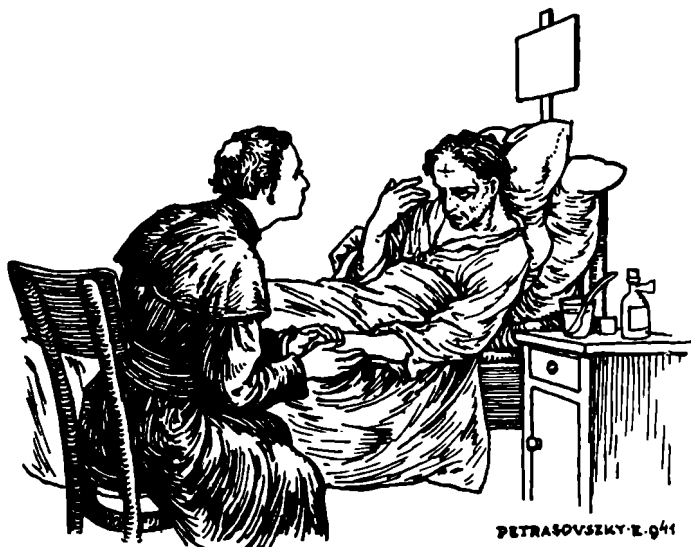
Az egyik német kórházban beteghez hívtak egy papot. A betegápoló felvilágosítást adott a papnak a betegről. Elmondotta, hogy ez egy arab ka-

tona, aki a világháború alatt német fogságba került, majd pedig ide a kórházba.

Az arabus nagy áhitattal vette magához az Útravalót: a szent testet. Bizony nagyon erőtlén volt már. Nagyon elgyengült benne az életerő. Hosszú haja homlokára hullott s két szemét is eltakarta. A pap megfogta a bomlott hajfürtöket és szelíd kézmozdulattal hátratólta. A homlok napvilágra került, de ezzel együtt előtűnt még valami. A katona homlokán egy keresztalakú forradás volt.

— Mi ez? — kérdezte a pap.

S a katona halkán beszélni kezdett: — Messze innen, pogány földön kereszténnyé lett egy házaspár. A szüleimről beszélek. Nagyon vallásosak voltak és azt szerették volna, ha születendő gyermekeik is jó keresztények lennének. Dehát mit lehet tudni, hogy ki mivé lesz? . . . Ez az aggodalom

arra bírta édesapámat, hogy ne elégedjek meg gyermekei megkereszteltetésével. Ezért olyasmit tett, ami a gyermekeket mindörökre eljegyezte a kereszténységgel. Amikor hazavittek a keresztelésről, édesapám ölébe vett, homlokon csókolt és rá törrel egy keresztet karcolt.

Sírtam, mint afféle apróság . . . Így mondta el nekem később az esetet édesapám. A keresztalakú vágás aztán természetesen begyógyult, de a beforrt sebhely mindörökre homlokomon maradt. Édesapám éppen ezt akarta. Azt akarta, hogy hitvallója maradjak a kereszténységnek, hogy a forradás a síromig, szívem elporladásáig hirdesse, hogy a Keresztrefeszítettnek vagyok a gyermeke. Éppen azért jegyezte a keresztet a homlokomra, mert az ember ott hordja élete történetét: hitét, örömét, bánatát és szenvedéseit. Homlokomon hordtam a keresztleveletem.

Később, sajnos, közönyös ember lettem. Az élet megszédített. A vallástalan társaság magával rántott és én bizony szégyeltem a keresztet a homlokomon. Töprengni kezdtem: mit tegyek? Mit tegyek, hogy ne ordítsa világgá a kereszt az én keresztényi mivoltomat? Egy ötletem támadt. Csak az ördög adhatta azt a tanácsot, hogy növesszem meg a hajamat és fésüljem homlokomra. Hát bizony így lett. Hatalmas hajfürtjeimet olyan művészettel fésülgettem rá homlokomra, hogy nem vették észre a keresztet.

Az arabus könnyezni kezdett. Majd felsóhajtott: — Szegény jó édesapám! Ime, mi lett fiadból! Hitvalló hős helyett gyáva megtagadó.

És sírt, mint egy gyermek.

— De megtérek — folytatta a vallomását — és átölelem azt a keresztet, amelyet atyám szeretett és amelynek oltalmába helyezett engem. Lelkem meghajlik a kereszténység előtt és keresztény temetést kérek . . .

— Fiam! — mondta a pap — nagyon eltéve-

lyedtél a kereszt tövéből és nótaszóval, füttyörészve jártál a világ ösvényein, de látod, a kereszt mégis megsegített. Az Úr keresett és most meglelt. Szívére ölel és légy nyugodt, a Keresztrefeszített irgalmas lesz hozzád.

Az arabus megvigasztalódott.

De kérdés, hogy vajjon irgalmas lesz-e hozzánk is? Nem kell-e nekünk ugyanígy pirulnunk, mert mi is arabusok vagyunk és leszünk?

Arabusok . . . díszmagyarban.

Arabusok . . . katonaruhában.

Arabusok . . . városi bundában.

Arabusok . . . subában-gubában.

Arabusok . . . munkáskabátban.

Arabusok . . . mentében-attilában.

Apánk nem jelölt meg bennünket, de átadott az Egyháznak. Ez oltalmába vett bennünket, erről írást is adott: a keresztlevelet, de mi vajjon e keresztlevél szellemében éltünk-e? Talán nem fésültük homlokunkra hajunkat, de vajjon nem húztuk-e szemünkre a kalapunkat, nehogy meglássuk a betlehemi fényességet vagy a köztünk élő Jézust az Oltáriszentségben?

Bizony gyermekek, ilyen az élet! Tele van változással. Tele van töréssel. Tele van árulással. Tele van gyávasággal, hittagadással. Tele van felnőtt emberekkel, akik valamikor a jóság rózsásarcú trombitásai voltak s ma lázári hullák, amelyek már negyednaposak s tán már szaguk is van . . .

A katekizmus a ravatalon

A gyermek Jézus tizenkét éves korában elveszett. A falusi gyermek is ebben a korban vész el. A Jancsikák és Juliskák akkor kallódnak el, amikor kimaradnak a mindennapos iskolából és át lépnek az úgynevezett „ismétlő iskolába“. Ez az ő eltűnésük ideje. Elillannak a lelkipásztor tekintete elől.

Ki ne ismerné az „ismétlő“-t?

A népoktatás tisztikara ma már továbbképzőnek mondja. A nép azonban kitart a régi elnevezés mellett. Továbbra is ismétlőnek mondja azt a három évet, amikor a falusi gyermek emlékezetében a betűk és a számok versenyezve fonnyadnak és sápadoznak, hogy aztán lehulljanak a megsemmisülésbe . . . Pedig ezt a három évet nem ennek szánta a nagy pedagógia. Ez a három év ráadás akart lenni a hat elemihez, hogy az életbe kilépő gyermek mégegyszer átismételje mindazt, amit éven át iskolás tarisznyájába gyűrt vagy a táská mellé aprított a tanító.

De mit is ismételtessen, mikor már annyit elfelejtett! Vagy talán „ismét“ neki akar rugaszkodni annak, amit hat éven át nem szeretett? . . .

Nehéz erre felelni!

Egy bizonyos, hogy a mindennapos iskolából való kimaradás nagy változások határköve. Fájdalmas határkő, amelynél már nem egy nevelő kesergett és nem egy tanító töprengett.

Itt vész el ugyanis a gyerek . . .

Eltűnik a láthatárról. Ő is meg a kis ködmönkéje is. Meg a vászonbakó s azon a piros pamuttal kivarrt két név-kezdőbetű. Meg a sok harcot átélt kalapka is. És ezzel a társasággal együtt eltűnnek a számárfüles könyvek és a gyászbaborult irkák is . . .

Aztán egyszer csak megkerül a gyermek, miként Jézus is . . . De — jaj! — hogyan és honnan jön elő?

Az ismétlő iskolába lépő gyermek bizony már a cimborák közül keveredik elő. A kamaszkor minden terhével és változásával a vállán. Kezében nem a próféták tekerceit szorongatja, hanem a cigarettát.

Amikor először találkoztam az „ismétlőssel“, hát alaposan megnéztem. Sohasem fogom elfelejteni azt a látványt, hogyan lépett újra az iskolába a

megnyurgult gyermek. Arcán keserűség ült. Szemében valami szegényféle sötétlett: a tanulás szegénye. Nem volt érkezésében semmi lendület. Semmi öröm. Úgy jött, mintha Betúrország betörője lenne.

— Ennek a gyermeknek most meleg szó kell! — gondoltam magamban. Hozzá mentem tehát és szemébe néztem. Láttam, hogy minden a régi rajta. De csak kívül. Bévül már zsákbamacska volt. Az emberkén még a régi nadrág feszült, de már új folttal. Az ujjas is a régi volt, de már az utolsó tavalyi gomb is világgá bujdosott róla. A csizmaszáron azonban végkép megakadt a szemem. Egy kétrét gyűrt könyv volt beledugva.

Odamentem: — Mi az?

— A hittankönyvem.

Nem szóltam semmit. Elfordultam és elgondolkoztam: micsoda fordulók az életben! Egy-két évvel ezelőtt még a szíve fölött szorongatta a katekizmust és most . . .

A katekizmus a csizmaszárban!

Eltűnődtem: már teher a kéznek. Hát hogyan lenne akkor teher az a szívnek! Egyelőre lekerült a csizmaszárbá. De meddig lesz ott is? Nem sokáig! Rövidesen onnan is távoznia kell. Még a csizmaszárban sem lesz számára hely, mert oda kell majd dugni a „segítségét”: a hosszúszerű kést.

Micsoda fordulatok! Mert pontosan oda kerül a bicska, ahol a katekizmus szorongott. Ott fészkel majd a Halál, ahol az Élet virult. No de hagyjuk a kést! Minket most nem ez érdekel, hanem az, hogy mi lesz a sorsa a kinyilatkoztatásnak? Mi lesz a hittankönyvekkel? De legfőképpen mi lesz azokkal a katekizmusi kérdésekkel, amelyeket annakidején „könyv nélkül” adott fel a hitoktató? Támad-e rájuk visszhang az életben? S milyen lesz ez? Egy áhítatos „igen” vagy pedig közönyös „nem”? Lesz-e erény a tudásból? Lesz-e gyümölcs a virágból?

Nem kétséges, hogy szélesebb és mélyebb alapon nyugvó vallási műveltség nagyobb lendületet adna az erkölcsnek és nagyobb feszítő erőt a hitéletnek. A kinyilatkoztatás tüzetesebb ismerete csökkentené a hitkételyeket, öntudatosabbá tenné lépéseinket és alázatosabbá tenné bennünk az embert.

IX. Pius pápa egy alkalommal kihallgatáson fogadott egy nagyhirű pénzembert, aki nagyon közönyös katolikus volt.

— Szentséges Atyám, — szolt a férfi — szeretném bebizonyítani egyházas érzésemet. Vagyonos ember vagyok. Kitűnő összeköttetésem vannak. Rendelkezzék velem! Micsoda szolgálatot tehetnék az Egyháznak?

A Szentatya jól ismerte a mai emberek laza-hitúségét és vallási járatlanságát, azért kedves mosollyal csak annyit mondott:

— Ha igazán nagy szolgálatot akarsz tenni az Egyháznak, akkor végy magadnak, fiam, egy katekizmust és tanuld meg!

Nos, ez a figyelmeztetés az egész világnak szól.

A katekizmus nem csizmaszárba való! A katekizmus nem a gyermekkor meséskönyve, hanem az élet örök menetrendkönyve. Nem szabad tehát a gyermekek közé zárni, hanem át kell vinni a mindennapi életbe, hogy ennek tengelye az Isten legyen.

Milyen szép lenne, ha minden keresztény gyermekségétől kezdve egészen öregkoráig az Egy-

ház szent tanításából mézelnél! Ha nemcsak a gyermekfejecskék hajolnának a kinyilatkoztatás fölé, hanem ott reszketne mellettük az édesapák s nagypapák őszülő feje is. Ha a Bibliában betűzgető kisgyermek ujjacskája mellett ott mozogna a szülő vagy a nagyszülő mutatóujja is.

Fogjuk meg tehát a katekizmust és kössünk vele barátságot. Tegyük oda a naptár mellé, ahova könnyen elér a kéz. „Az igazság ugyanis gyakran nem kíván többet, — mondja egy régi író: Tertulianus — mint azt, hogy ne ítéljük el ismeretlenül!”

PETRASOVSKYÉ.

Az év utolsó napján ugyanúgy kél és távozik a nap, mint máskor. Nem ölt más ruhát és nem lép föl ünnepélyesebben. Honnan van az, hogy az ember mégis rendkívüli érzésekkel jár-kél ezen a napon?

Vajjon mi okozza ezt az elérzékenyülést? Mi okozza az ember ellágyulását?

Talán az, hogy ezen a napon mindenki helyreigazítja a szívét. Legalább egy napra. S a szív, mint jó meleg kályha, langyos érzést kelt az emberben. Ettől a langyos érzülettől aztán megpuhul a szó,

fényesebb lesz a tekintet, elolvad az emberi lélek felületén a jégkéreg.

A Szilveszter-esti hálaadás ennek a lelki felmelegedésnek köszöni mély hatását. De ugyanebből meríti maradandó erejét az évváró beszéd is. A szentbeszéd után következő komoly percek után a lelkipásztor úgy hasznosítja, hogy rövid összefoglaló képet ad az egyházközségi élet egyévi történetéről s a jelentősebb eseményeket külön ismerteti.

Igy volt ez Nevetlenfaluban is.

Apostol Pál a szilveszteri szentbeszéd után egy kis füzet után nyúlt. A hirdetési könyvecske volt ez. Kinyitotta és számokat olvasott fel belőle. Felolvasta, hányat gyóntatott, hányat áldoztatott és hány ifjú párt esketett össze az elmúlt évben.

— Tizenhat halottat temettem el! — mondotta.

Majd felemelte a hangját és nyomatékkal jelentette a következőt: — Mindössze öt újszülöttet kereszteltem!

Szünetet tartott a hirdetésben és mélyen belenézett hívei szemébe.

Az öregasszonyok közül néhányan felszisszentek. Mások tovább köhécseltek. A férfiak részén nem mutatkozott semmiféle megriadás. Hidegen és egykedvűen nézték a prédikáló papot, mintha valami egészen jelentéktelen kifogást közölt volna velük. A fiatalasszonyok között azonban halálos csend támadt. Sokatmondó csend volt. Volt az asszonyok közt olyan, aki izgatottan pislogott, de akadt olyan is, aki behúnnya a szemét.

Vajjon miért?

Talán azért, mert nem akart belenézni ebbe a világba, amelyből elhessegette a feléje közeledő gyermeket. Mert jaj! Nevetlenfaluban nem szerették a gyermeket. Uldózták. Voltak, akik már a falu határánál felállították a tilalomfákat. Mások meg az udvarról separték ki az ember-virágokat. S mind ezt azért tették, hogy ne kelljen lehozni a padlás-

ról a bölcsőt, meg ne kelljen meggyujtani a szülői áldozat éjtszakai mécsesét. Egy, legfeljebb két gyermek játszadozott az újabb házasok pitvarajtaja körül.

— Mi lesz ebből? — sóhajtott fel a falu élő lelkiismerete, a lelkipásztor. — Mi lesz itten? Én attól félek, — mondotta bús-bánatosan — hogy ebből a határból és ebből a faluból el fog költözni minden szépség, ha nem csendülnek fel újra az elfojtott bölcsődalok. Ha a mi falunkban nem lesznek keresztelések, hanem csak halálesetek, akkor kialszanak fejünk felett a fényes csillagok és a mi falunk romhalmaz lesz, amelynek korhadó gerendáin nem a madár dalol, hanem a denevér cirreg s a kis ajtó düledező oszlopán fekete tollú varjú károgja a pusztulás himnuszát.

— Híveim, — szólt Apostol tisztelendő — én igen nagy aggodalommal nézek a jövő elé, mert a magyar földnek ez a pontja, ahol minekünk kellene az őrséget állani, néptelenedni kezd. Nem titok, hogy évről-évre többen mennek kifelé a mi falunkból, mint ahányan bejönnek. Több a koporsó, mint a bölcső! Már túlsok kanál hever gazdátlanul a konyhában. De gazdátlanul rozsdásodnak a munka szerszámjai is! Ha ez továbbra is így megy, akkor egyszerűen csak az utolsó nevetlenfalusit kíséri ki a pap s a temetés után ráver a dobra a végzet és jön a nagy árverés, amelyen ócska lomként árúsítják ki a község pecsétjét.

— Hát lehetséges lenne ilyesmi? — kérdezhetné valaki.

— Igen! Lehetséges! — mondta nyomatékkal Pál pap.

.

1934-ben egy magyar falu került dobra. Egy eklézsia, melyben mindenki kihalt, úgyhogy a templom a szó szoros értelmében gazdátlaná vált. Falai omladozásnak indultak. A templom felesle-

gessé vált s meg kellett szüntetni benne az istentiszteletet.

A szomszédos ekléziák nagy és megható temetést rendeztek a kiveszett egyházközségnek.

A düledező templomban mégegyszer felzendült az istentiszteleti ének. Kiosztották az Úrvacsorát, amely valóban „utolsó“ vacsora volt ezúttal. Azután megtartották az utolsó egyházközségi gyűlést és azon kimondták a hidasi református eklézsia megszűnését.

A gyűlés után körülállták a halálraitélt templom haranglábját, hogy búcsút vegyenek tőle is. A harangállvány bizony nagyon korhadt volt. A harangot már nem lehetett meghúzni. Kivették hát a nyelvét és azzal ütöttek néhányat rá. A harang ijedten szólt, mintha félreverték volna . . .

A közönség sápadtan, ijedten állott a kihalt eklézsia láthatatlan ravatala körül. Olyan volt itt a helyzet, mint a temetésnél. Minden arra emlékeztetett. Mindenki maga elé nézett s a földdel beszélgetett, amely elnyelt egy falut, mert az a falu nagyot vétett a Teremtő ellen . . .

A harang zavartan szólott. Hangja a haldokló szíve veréséhez hasonlított. Szaggatott volt és ijesztő. Az idegeket kínozza. Nem is verte sokáig a palástos lelkész, hanem egy fájó kézmozdulattal földre dobta az ütőjét és lábával egy kis földet görgetett rá. Az eklézsia szíve nem volt többé. A földbe süllyedt . . . Talán ma is ott rozsdásodik a hidasi porban, hogy figyelmeztesse az úton baktató embereket: így jár az a falu és az a város, amelyik nem szereti a gyermeket!

•

— Kedveseim! — szólt Apostol Pál — három szépség maradt az elveszett paradicsomból: az ég csillagai, a kert virágai és az udvarok gyermekei. Nagyon kérlek benneteket, szeressétek e három szépséget! Legfőképen pedig a gyermeket! Magam is a gyermek lelkét választottam lelkipásztori mun-

kám szegletkövéül! Krisztus Urunk is arra épített. Én is arra akarok építeni. Ti is a gyermekekre alapítátok az életet. Ne fosszátok meg magatokat és a világot a gyermekszívek dobogásától és a gyermekek kacagásától. Ne terheljétek meg szülői lelketeket bűnnel, mert Isten elleni bűn a gyermek születését bármiféle mesterséges módon megakadályozni. Ne mondja senki, hogy a gyermektől való óvakodás, „józan előrelátás“, mert ez a bölcsesség „nem felülről jövő bölcsesség, hanem földi, érzéki, ördögi“. (Jak. 3, 15.) Valóban ördögi bölcsesség, mert az Úr az ördögöt nevezi „gyilkosnak kezdet óta“. (Ján. 8, 44.)

— Ne öljetek! — kiáltott fel Apostol Pál. — A községünkben maholnap nem lesznek gyermekek. Az „egyké“-ből egyse lesz és az utcák elnéptelenednek. S ha ilyen utcába jönne a mi áldott Jézusunk, hát kivel játszadoznék? Kiket áldana meg? Talán a gyermekpusztító szülőket? Nem hiszem! Inkább azt gondolom, hogy az Úr szomorú szívvel prédikálni kezdene és újra meg újra csak azt kiáltaná be az udvarokba és a házakba: Engedjétek megszületni a gyermekeket . . .

A templom közönsége feszült figyelemmel hallgatta e szavakat. Soha jobbkor nem jöhettek volna, soha jobbkor nem hullhattak volna alá. Amikor fel-emelte kezét, úgy tűnt fel a sötétedő templomban, mintha harangozna, mintha markában szorítaná a hidasi harang nyelvét és mintha azzal ijesztgetné a nevetlenfalusiakat.

A szentbeszéd majdnem mindenkit megilletett.

Ebben a feszült légkörben lépett ki a szentélybe a sekrestyés, hogy meggyujtsa a gyertyákat az ájtatossághoz. Egymásután gyulladtak fel a gyertyák. De vajjon gondolt-e valaki arra, hogy ugyanígy kellene sorban-rendben kigyulladni a gyermekszemeknek is Nevetlenfaluban? Mert hiszen a bölcső is oltár. A családi otthon oltára, amelyből annál több fény árad, mennél több lélek-gyertya ég rajta . . .

Némely mag útfélre esett . . .

Gyakran megtörténik, hogy a jótanácsnak, figyelmeztetésnek vagy korholásnak nincsen fogantaja. A jótanács zárt kebelre talál. A figyelmeztetés nem használ. A korholás pedig ellenhatást szül.

Mi más ez, mint a példabeszédbeli magvetés szomorú sikertelenségének megismétlődése. Némely mag útfélre esik. Száraz, keményre taposott útra. Az utat nem szántotta fel az eke, se borona nem fésülte meg. Így aztán a mag beborítatlan marad. Szomorú az ilyen mag sorsa!

Vagy eltapossák vagy pedig feleszik az égi madarak.

•

Mit értünk azon, hogy az elvetett mag egy részét eltapossák? Vajjon ki tapossa el? Hogyan? Mikor?

A Gonosz esküdt ellensége a jó magnak. A gonoszság néha láthatatlanul működik, néha meg láthatóan. Látható megjelenésekor emberi álarcban működik. Társai vannak: a rossz lelkűekben.

Ebből az emberfajtából minden faluban akad egypár példány. Olyanok ezek, mintha Lucifer ejtőernyősei lennének a földön. Ő küldi őket. Nagyon természetes tehát, hogy az ő malmára hajtják a vizet. Olybá tekinthetjük őket, mint a Sátán szolgálattevő személyzetét. Van közöttük férfi is, van asszony is.

Mi tagadás, ezek fáradhatatlanok a rontásban. Ernyedetlenek az erkölcsi rombolásban. Kézzelel-lábal, éjjel-nappal dolgoznak. De sohasem a jó ügy érdekében, hanem mindig az ellentmondás szellemében. Ez különben is legszembeötlőbb ismertető jegyük.

A mag-taposók címeresebbjeit a nép gyalogsátánnak nevezi. Nagyszerű elnevezés! Találó. Sokat járnak, jönnek-mennek, hogy ellensúlyozhassák az

Isten Igéjének apostoli hatását. A gyalogsátánok lába állandóan munkában van. Mindenütt megjelennek, ahol felhangzik egy jó szó. Azonnal fűlelnek, ha elsuhan mellettük az Ige. Akkor aztán addig tipegnek, topognak a kis ajtók körül és az ajtóküszöbökön, amíg el nem tapossák az életet: a csirázó jóságot, az érő termőrügyet vagy a mozgásba jövő emberi szeretetet.

Sokszor még a szülők között is akadnak ilyen kártevők. Mérgező lehelletüket orcapirulás nélkül fújják a fiatalok arcába.

— Ráérték még az altató dalok dúdolgatásával!

Van persze olyan szüle is, aki nyiltabb. Ez így fogadja a küszöbön az új házassokat:

— Aztán te gyerek! legalább három évig csúffá ne tedd a lányomat!

Micsoda taposás ez az élet virágoskertjében! Micsoda gonoszság ez az Élet ellen! Micsoda lélekgyilkolás ez az ifjú házassok körül, akik pedig már a bölcsőről beszélgettek s tán a kisgyermek nevében is megegyeztek! És most közbeszól a szüle és öregszüle. Fogatlanul és sziszegve. Felemeli ráncos mutatóujját és tiltakozik a gyerek, az unoka ellen.

Ez azonban még nem is minden! Az emberi gonoszság nemcsak a gyermek, a születés vonalán sántikál-botorkál. Másutt is rothasztanak a taposó lábnyomok . . .

Élt valahol egy ember, aki mindennek ellene szegült, ami kapcsolatban volt Istennel, vallással, Egyházzal. Szidta, gyalázta, rágalmazta az Istent, az Egyházat és a papokat.

Egyszer aztán még a Dícsértessékbe is bele-rúgott.

Kisfiacskája iskolaköteles lett. Első nap már azzal állít be a szülői házba, hogy „Dícsértessék az Úr Jézus Krisztus!” A köszönés oly pompásan sikerült, hogy szinte dallá magasztosult az apróság ajkán. Az édesanya boldog volt, hogy gyermeke

első megtanult leckéje a keresztény köszöntés lett. Az apa azonban másképen vélekedett. A gonosz apa gúnyosan nevetett, majd pedig ráförmedt az ártatlan gyermekekre:

— Ki butított meg? — És szidta a gyermeket, a tanítót, a papot, mert az Isten dicséretét csiholták ki a gyermeki lélekből.

Tudod-e, hogy mit csinált ez az ember?

Eltaposta a gyermek lelkében a katolikus tisztesség csirába szökkent magocskáját. Eltaposta a virágbaborult Dicsértesséket. Ez a gonosz ember rátaposott a gyermek apró kis szájára, amelyben a Glória és Credo édestestvére: a Dicsértesség megszületett. Rátiport Jézus szent nevére, nehogy valahogy gyökeret verjen a gyermek lelkében.

•

De másutt is ráakadunk ezekre a gonosz lányomokra!

Gondoljunk a mai társalgásokra. E társalgások tárgya nagyon silány és nagyon földszagú szokott lenni. Minden szó porban születik és sárban fetreng. A hadonászó kezekben sorban-rendre kövek, földről felkapott göröngyök éktelenkednek. Sehol egy ékkő. Sehol egy kézbe kapott csillag. Esti fonókákban és délutáni teákon a megszólás, a rágalmazás, a megítélés, a gyanúsítás s a gúnyolódás a vezető szólam. Bizony nagyon ritka kivétel, ha néha-néha egy-egy égi hang is felcsendül, ha Isten neve is a beszélgetés fonalára kerül.

Sajnos, ilyen esetben azonnal talpra ugrik a Gonosz és eltapossa a beszéd áhíthatos fordulatát. Másra terelődik a szó. Mintha szégyen lenne belezőni Isten nevét a beszélgetésbe!

Az ember szinte az ördögöt érzi a levegőben, aki abban látja egyetlen feladatát, hogy a búzatáblára konkolyt szórjon és hogy az elvetett magban kárt okozzon! A levegőben látja lógni az ördög lábát, hogy rátaposson az Élet zsendülő rügyeire, rátoppanjon az Élet búzaszemeire, hogy a harmatos

fűszáltól kezdve a virágzó cseresznyeáig mindenütt a Halál sziszegjen s ne az Élet muzsikáljon!

A jómadarak kártevése

Az üdvösséges szónak más ellenségei is vannak.

Az Apostol Pálók rojtosra beszélhetik nyelvüket, a szentek művészetével szórhatják a bibliai Igéket, még sincs meg gyakran a kívánt eredmény.

Vajjon miért?

A Szentírás égi madarokról beszél, amelyek feleszik a magot, mielőtt kikelhetne. Nos, a szóbanlevők nem „égi” madarak, hanem inkább „földi”-ek. Vagy talán leghelyesebben „jómadarak”.

Kik ezek? És miről ismerhetjük meg őket?

Nem kell mást tenned, mint megfigyelned az embereket — mondjuk — a prédikáció után. Ha hallod a közismert hangot: „Nem kell felülni a papnak!”, akkor jegyezd meg, hogy a „jómadár” károg füled mellett. Szavával felszedi és feleszi lelkedről az odaszórt sok jó, szent szót. Sárga, piszkos csőre károg ilyenkor füled mellett. S ez a jómadár szakasztottan úgy tesz, mint a varjú a vetésen. Ugrál rajta, röpköd fölötte, lecsap rá. S valahányszor földhöz veri csőrét, mindannyiszor élet előtt álló magot tép ki, melynek talán már apró, láthatatlan gyökérzete is van.

Mi ez az élet előtt álló mag?

Talán egy alázatos fejhajtás, amely a dac büszke törzsén, gögös nyakadon kezd megszületni. De közelép a varjú s kitépi belőled az alázatosság csírázó magocskáját.

Talán egy jóratérő elhatározás ez a csírázó magocska. De meglepnek a jómadarak. Megszállnak és füled mellett addig károgják hitvány nótájukat, amíg feleded a kemény elhatározást és visszafordulsz a régi útra. Maradsz a régi!

Nevezhetjük gyermeknek is ezt a csírába szökött magocskát. Talán anyának érzed magadat, új élet születik a szíved alatt. Nos, a jómadár mel-

lőled sem fog elmaradni. Körülröpüli fejedet. De ez már nem közönséges jómadár. Ez már nem egyszerű, közönséges varjú, hanem sokkalta veszedelmesebb jövevény. Ez már héjja! Ez már gyilkolni is tud.

Bizonyosan láttad már, hogy milyen nagy zavart csinál egy héjja a kis csirkék között. Ahol kerin-geni kezd, ott azonnal felsívít az élet sikolya. A sok zsenge élet visongani kezd. Menekül. Bukdácsolva rohannak a hatalmas fűszálak között. Az anya szárnyai felé menekülnek. És védelmet is találnak, pedig talán semmi köze nem volt a kotlósnak a tojásokhoz . . . De mégis védi kicsinyeit!

S ugyanakkor mit csinál az értelmes ember? Kinyújtja tenyerét a héjja felé. Int neki. Jutalmat ígér, hogy vigye el azt a vércseppet a szíve alól, amelyben egy kisgyermek szunnyad begöngyölt szárnyakkal.

S a gyalogsátán jön. Hogyne jönne, hiszen jól fizetik munkáját. Mert hát a vérnek ára van. A csók-nak számlája. S a gyalogsátán jön, óvatosan, kerít-és árnyékában, nehogy meglássa valaki. Besurran a szobába. Odabúvik a sarokba, mert ez a gyermek-gyilkosok tanyája és onnan nyújtja ki véres kezét.

Mesterkedni kezd. Bezárja az élet ajtaját. Szörnyű lehelletével ráfúj az élet apró lámpácskájára s belesziszeg a gyermek arcába: Nincs szükség rád!

Sziszegésével világgá fújja a szíromleveleket: a gyermekarc csodás szépségeit. Műszerei ördögi leleményességgel működnek. Szava simulékony, mint a kígyó. Ha szükség van rá, vakmerő, mint a bér-gyilkos. Lába fáradhatatlan.

Az orvos nem tud úgy a beteghez menni, hogy akár előtte, akár utána ott ne legyen ez a szörnyeteg. Az orvosságot kiönteti, s azután ő „ren-del” valamit.

Szörnyű harc ez. Ez a „fehér köpeny” harca a „piros palásttal”. A „halál gyalogsátánja” küzd itt az „élet vitézével”. Sajnos, be kell vallanunk, hogy nem egy vidéken a „piros palást” a győztes.

Nevetlenségben is ez a helyzet . . . Az egyik házban eltapossák a gyermeket . . . A másik házból pedig elhordja a héjja.

*

Az országos népesedési kimutatás azt mondja, hogy egyik-másik vidéken sokkal kevesebb gyermek születik, mint amennyire szükség lenne s amennyi a házakban elérné. Az otthonokban mindig kevesebb gyermek tipeg, mindig kevesebb játszik. Némelyik gyermeknek nincs is játszótársa, mert egyetlenke!

Az egyetlenke nem igazi gyermek! Ez inkább dísz. Törékeny mézeskalács. Találónan nevezi a nép az ilyen egyetlen gyermeket „üveglábú Jóskának”. Mindentől óvni kell s tán kézbe venni sem tanácsos.

Jaj, ha az „egyke”-betegség kap lábra a családokban! Az „egyke”-családból lesz az „egyke”-falu, az „egyke”-faluból az „egyke”-ország. Az „egyke”-ország felett pedig már be lehet vonni a zászlót s meg lehet húzni a lélekharangot . . .

Mi az egyke oka? Miért szaporodnak el az üres bölcsők?

A kérdésre vidékenként és társadalmi rétegenként más és más a válasz. Más okból nincsen gyermek a tisztviselő-családban és más okból az iparosházban. Más az indító-ok a városban és más a falun. A helyzet csak a legszegényebb néprétegeknél vigasztaló. Az egyke nem ennek a néposztálynak a vétke. A cselédlakásokban mindig több a gyermek, mint amennyi ágy van. A pantallóskörökben viszont rendszeren több az ágy, mint a gyermek.

De nem akarunk erkölcsi kioktatást adni erről a kérdésről. Ezt már megszokta a világ. Meg is szokhatta, hiszen államfők, országvezetők, egyháznagyok, falusi káplánok szüntelenül hirdetik, hogy az egyke bűn és veszedelem. Bűn, mert Isten parancsának lábbal tiprása. Veszedelem, mert nemzeteket térít le az élet országútjáról. Mi sem kívánunk erkölcsi oktatást adni. Mást teszünk. Közve-

títést adunk három helyről: egy utcasarokról, egy ruhásszekrényből és egy mezsgyéről.

Közvetítés egy utcasarokról

Az emberiség sok és érdekes beszélgetésnek lett fültanúja, amióta a rádió az élet szűk sikátoraiba is bevonult a mikrofonjával.

Nos, mi most mikrofon nélkül közvetítünk egy képzelt beszélgetést. Helyezkedjünk el a városi hirdetőoszlop mögé és várjuk be Fifit és Flokit, amint futva közelednek egymás felé.

Fifi nem ember, hanem kutya. Városi kutya. Tehát úr! Jelenleg kimenője van.

Floki szintén kutya. De előkelőbb, mint Fifi. Ő is úton van. Sétál, de pórázon vezetve.

Egymáshoz érve villámgyorsan körülszagolják egymást, majd gyors csevegésbe kezdenek.

*

Floki: Vártalak Fifikém! Tegnap is itt voltam. Sajnos fájdalommal kell megállapítanom, hogy te mindig más sarokra jársz.

Fifi: Nézd, én nagyon szívesen morgok itt veled, de nem tilthatod meg, hogy más is ne csóválhassa körülöttem a — fülét. Meg aztán nem is vagyok szabad lény. Az úrnőm többet foglalkozik velem, mint kellene és nekem jól esnék.

Floki: Hát én nem is értem ezeket az embe-
reket. Jobban tennék, ha a gyermekekkel törődnének és nem velünk. De még nem is kérdeztem tőled, hogy hány gyerek van nálatok?

Fifi: Aujé! Egy se! A mi házunk nem óvoda, hanem akadémia! Nálunk nagy társadalmi élet folyik. Mi nem gyerekeskedünk! Mi nem tűrjük a gyermeknyafogást a házban. Úrnőm sokszor megölelget és arcomba suttogja: Fifikém, egy vakkantásod több gyönyört szerez nekem, mint minden gyereksírás. Tegnap is kilakoltattunk egy családot,

mert sok gyereke volt és úrnóm észrevette, hogy zavarnak engem.

Floki: Örülök, hogy újból csak jó híreket hallok tőled. Különösen itt jó a fővárosban. Itt ma-holnap több becsülete lesz egy kutyának, mint egy gyermeknek. Hát igaz, mi is lenne velünk, ha sok volna a gyerek. Akkor talán még a napi fürdőt sem kapnám meg. Meg aztán sokat is üldöz-nének bennünket a gyermekek. Ez a kevés is har-cot hirdetett ellenünk. Talán ösztönszerűen érzik, hogy mi vagyunk az ellenségeik, a vetélytársaik. Képzeld, tegnap is megyünk az utcán és valami gyerek megfogott. Mezitlábás volt és rongyos. A keze mocskos. Hirtelen elugattam magam. Ez volt a szerencsém. A gazdám majdnem megverte a köly-köt. De nem érte utol. Én nem mentem utána, mert gazdám nem engedett. Azt mondta, ne menjek a sárba.

Fifi: Pedig azt beszélik utcahosszat, hogy a te egyik ősöd házőrző volt a tanyán.

Floki: Hát eleget kell is érte pirulnom. De nagy vigasz nekem az, hogy a gazdám nem nézi multamat, „papírjaimat“. A multkor is parasztnak nevezte az egyik emeleti nebulót, mert a lábamra lépett.

Fifi: Igazán nem panaszkodhatunk. Az embe-
rek többet törődnek a mi kultúránkkal, mint a
gyermekneveléssel.

Floki: Lehet egyszer kutyavilág is. Na, nem?
No de megyek, édesem. Pál Odébb állok egy osz-
loppal.

Ebben a pillanatban egy kis inasgyerek ment el Floki mellett. A kis inas szemében könnycsepp ragyogott. Az egyik emeleti lakásban nagyon megbántották. Összeszidták, mert nem törölte meg sáros cipőjét.

Hát igen! A kis inaska mellől hiányzott a jó-ságos édesanya, meg hát a cipőtalp is lyukas volt . . .

— Mennyivel intelligensebb a Fifi! — mondták az emeleti lakásban. — Az sohasem visz sarat a szőnyegre.

Hát igen! Mert amikor Fifi hazatér a sétájáról, akkor a tulajdonosnő mindig bekiált a konyhába:

— Mari! Mossa meg a Fifi lábát!

Közvetítés a ruhásszekrényből

Történt, hogy egy házban megunták az egyszerű polgári módit és a régi fejkendő mellé egy női kalapot vettek. A kendő használaton kívül került. Egyszer csak ez megunta a helyzetet és nagy szerényen megszólította az új idők szerencsefiát: a kalapot.

Kendő: Szervusz! Hogy érzed magad?

Kalap: Juj! Ki az? Ki ijesztget ebben a sötét-ségben? Ki kötekedik velem?

Kendő: A bajtársad! Én vagyok, a kendő. Itt élek veled a szekrénypolcon, persze már nyugdíjban, mert amióta téged megvettek, azóta te kerül-tél uralomra az Erzsi fején.

Kalap: Kérlek, ne tegezz! — horkant fel a kalap, amikor észrevette, hogy egy polgári kendő szólította meg, s büszkeség áramlott szét keresztül-kasul benne, annyira, hogy a szalagok is ágaskodni kezdtek rajta.

Kendő: Bocsánatot kérek, ha megsértettelek volna. Úgy gondoltam, hogy testvérek vagyunk, hiszen az Erzsi fejrevalója vagyok én is meg te is.

Kalap: Miféle Erzsi? — szisszent fel a kalap és elhúzódott a kendő mellől, nehogy összeérjen vele. — Vedd tudomásul, hogy Erzsiből már Bös-ke lett.

Kendő: Jól van. Tudomásul veszem. Téged meg magázni foglak, mert nem veszem lelkemre, hogy egyszerű fejkendő létemre letegezzek egy emeletes kalapot. De visszatérve Erzsire, tisztelettel

megkérdem: vajjon a Böske most már nem a lábán, hanem a fején jár?

Kalap: Kend talán gúnyolódik? Talán kötekedni akar velem? Vegye tudomásul, hogy vége a régi elmaradt világnak. Most már többet kell öltözködniük az asszonyoknak, mint azelőtt. S hozzá még divatosan! Vége a fejkendők korának.

Kendő: Nézze, Nagysád, ne turkáljon a kendők multjában, mert az az én multam is. Ne kössön bele kendő-mivoltomba. Vagy talán azt gondolja, hogy én rongy voltam és nem tisztességes ruhadarab?

Kalap: Ó! Mindjárt elájulok! Mit nyelvel velem? Maga kapca! Talán azt hiszi, hogy most is csizmák között van? Vegye tudomásul, hogy a művelődés rohamosan halad és az öltözködés terén százas tempót diktál a divat. A kendőket felváltotta a kalap.

Kendő: Ne bizza el magát, Nagysád, mert ha nem fékezi magát a divat, akkor a kalapokat egyszer csak felváltja esetleg a korona, s a nők majd azt raknak a kontyra. S akkor maga is szemétdombról nézheti a világot.

Kalap: Juj! Ez már orcátlanság. Hogy mer maga velem így beszélni? Vegye tudomásul, hogy a női toaettek fejével beszél. Tudja meg, hogy a kalap minden! Vegye tudomásul, hogy a kalap tetőzi be a hölgyvilág problémáinak

Kendő: . . . szalmakazlát.

Kalap: Hogy mer közbevágni! Látszik, hogy a parasztvilág utolsó maradéka. Nem is beszélek magával tovább. De hangoztatnom kell, hogy a hölgyeknek igenis költekezniük szükséges. A női test megérdemli, hogy egész havi fizetéseket, uradalmak és aranybányák jövedelmét hordozza magán.

Kendő: Már bocsásson meg, nincsen igaza! A pénz nem azért van, hogy az asszony frissiben és melegiben mind elköltse, elpazarolja, az áruházakban elverje. A pénz azért van, hogy a férfi meg-

keresse, az asszony pedig gyűjtögesse, megtakarítsa. Úgy, mint a régi derék asszonyok tettek, akik összegyűjtött pénzüket a jó vastag gyapjúharisnyákba dugták.

Kalap: Ne beszéljen félre és ne rágalmazzon bennünket. Hát az új idők női nem így tesznek? Nem fektetik minden pénzüket selyemharisnyába?!

Kendő: Kérem, ne emlegesse a selyemharisnyákat! Higgye el nekem, hogy azok miatt hiányzanak a családi fészkekből a gyermekek!

Kalap: Ugyan ne gyerekeskedjék. Hogy kerül ide a gyerek?

Kendő: Az egykéhez a fényűzési hajlam kinövésai juttatták az emberiséget. Hogy a gyermekek hiányzanak, annak nem utolsó sorban a divatlapok az okai. Amelyik asszony csak pompázni akar, az óvakodik az „áldott állapottól“, elzárkózik az anyaság szent teherhordozásától. Higgye el Nagysád, hogy a divatos cipők, a selyemharisnyák, a bundák, az új kalapok nagyobb veszedelmet és pusztítást jelentenek a gyermekek világában, mint az összes betegségek együtvéve.

Kalap: Dehát csak nem kívánhatja valaki, hogy a teremtés koronája ne ápolja testét és ne költsön magára?

Kendő: Ezt nem is kívánja senki sem. De nem találja különösnek, hogy bár a fa csak egyszer bont lombot minden évben, a rét csak egyszer virágzik, a róka csak egyszer cseréli prémjét s a páva szintén csak egyszer öltözik új ékességbe, addig Éva leánya egy év alatt négyszer lombozik az évszakok divattörvényei szerint, négy ízben virágzik és a prémeiket olyan szeszélyesen cserélgeti, hogy nem tud eligazodni rajta még a barométer sem. Egyáltalán nem helyes ez az éktelen pompázgatás! Ez ma már olyan szertelen mértéket öltött, hogy még a falusi asszonyok is ezen törik fejüket és úgy feldíszítik magukat, mintha ők lennének az öregoltár. Több egyszerűségre van szükség! Több kartonra, mint

selyemre! Több rokkára, mint kosztúrné! Több bölcsőre, mint kombinált szekrényre! Több babakelengyére, mint szőnyegre! Több lemondásra, mint versengésre! Több bölcsődalra, mint slágerre! S ha újból ilyen tiszta világ köszöntene ránk, akkor a gyermekek nagyobb értéket jelentenének az anyáknak, mint a legdrágább ékszerek.

Kalap: Bocsáss meg! Sajnálom, hogy sértegettelek. Tudod, nagyon megzavartak a kalapdíszek. Belátom, hogy a divat szertelen követése, a túlfeszített páváskodás, a családok hiúsági versenye, a többnek látszani akarás az oka a gyermekáldás hiányának, mert ha nem erre dobnák ki a pénzt, több volna a ház körül a gyerek.

Kendő: Nagyon örülök, hogy meggyőztelek.

Kalap: Én meg hálám kifejezéseként elkiáltom magam: Hölgyeim és Uraim! Le a női divatkalappal a dolgozó asszony polgári fejkendője előtt!

Közvetítés egy mezsgyéről

Ez a közvetítés nagyon érdekes helyen született meg: egy mezsgyén!

Ki ne ismerné a mezsgyét?

A mezsgye úgy hozzátartozik az élethez, mint a keret a képhez.

A falusi gyerek sok szép édes órát köszön a mezsgyének. Hiszen úgyszólván ott cseperedik emberré. Amíg szülei a szántóföldön verítékeznek, a gyermek a mezsgyéből néz bele a világmindenségbe, azon bukdácsolva figyelni és szereti meg a mezei életet.

A városi ember akkor találkozik a mezsgyével, amikor kinéz a rohanó vonat ablakán. Ő azonban nem sokat ért a mezsgyének nyelvéből. Vonalakat lát, amelyek részben párhuzamosak, részben pedig összetartók. Ez a futtában kötött ismeretség a megbarátkozáshoz kevés.

Ambár a mezsgye nagyon keskeny csík, mégis

jelentős része az életnek. A számítások szerint a mezsgyék a magyar ég alatt majdnem ötvenezer hold földet vonnak el a mindennapi kenyér nagy asztaláról. Ez olyan nagy szám, hogy üdvösséges volna tagosítás útján csökkenteni.

A mezsgye nagyon fontos része a földtekének. Ez képviseli az erkölcsi világrendet. A mezsgye a jog és a törvény. A mezsgye a falusi ember szemében szentségi erejű. Aki elszántja vagy megsérti, az — a falusi világszemlélet szerint — szentségtörést követ el.

De kezdjük meg a közvetítésünket!

A határban vagyunk.

Mezsgyén állunk. Jobblábunkat rátesszük a mezsgye cövekjére. Botra támaszkodva végignézünk a határon. Mindenütt csend és béke. Jó lenne, ha a világ leckét venne a természettől. Ime, harc és háború nélkül is lehetséges élni.

Fejünk felett az árokmenti akácsor ezerkarú világa terjeszti szét ágait. Innen, ebből a hús helyzetből figyeljük meg a titokzatos beszélgetést.

A föld beszél. Vall.

Két darab szántó fekszik előttünk elnyúlva. Az egyik búzavörös színű. A másik rozsszürke. Szorosan egymáshoz simulnak. Az érettebb rozstábla tisztább és érthetőbb hangon susog, mint a még éretlenebb búzatenger.

Rozstábla: Hogy vagy, szomszéd? Nem tudsz valami ujságot? Aratásig tán a madár se jön már felénk.

Búzatábla: Maholnap itt az érettségink ideje. Mintha már komoly hangokat hallanék a falu felől.

Rozstábla: Igen, fenik az aratókaszát.

Búzatábla: Legalább megnyírják a fejünket. Ideje, mert már nagyon hosszú a hajunk. Alig látok tőle, meg nagyon melegem is van.

Rozstábla: Máskülönben hogyan telettél?

Búzatábla: Jól aludtam. Volt időm bőven az

álmódózásra. Volt is min álmódoznom, mert hiszen ezer és ezer titkot szánt és vet belénk a gazdánk. Ezer és ezer vágyat fojt a mezsgyéek közé. Ezer és ezer gondolatot hullat a rögök alá. Talán nem is újságoltam még neked, hogy a gazdám őszi szántáskor miféle terveket főzött a fejében?

Rozstábla: Tán csak nem akar bennünket összeházasítani?

Búzatábla: Valld be, hogy hallgatództál! Eltaláltad.

Rozatábla: Ilyen az élet! Csupa titok és mégis csupa világosság.

Búzatábla: Na ne pattanj mindjárt a költészet szárnyaslovára! Ne beszélj ilyen magas hangnemben. Szólj a föld nyelvén.

Rozstábla: Hát visszatérve a gazda ellesett terveire, valóban összecsapathjuk tenyerünket és egymás nyakába borulhatunk. Hallottad, hogy a gazdáméknak családi örömük volt. Kisleányuk született. Egy magamfajta kis szőke lány. Éppen október elején, az őszi vetés idején. Hej, milyen boldog volt gazdám! Egészen másként szántotta-vetette a hátamat, mint máskor. Figyeltem. Lestem. Minden tervét, minden szívdobbanását megéreztem. Minden titkát megértettem.

Búzatábla: Beszélj! Nagyon érdekel.

Rozstábla: Néha könnybelábadt szemmel merengett s hazafelé nézett. Sokért nem adta volna, ha kislányát látja, ahogy tipeg kifelé. No de hát még várhat erre egy kicsit. Néha-néha szétnézett a felszántott területen. De nem a földet nézte ökelme, hanem elmélázott és tán látta is a kisleányát, amint a barázdák között játszadozik, szőke hajában égyszínkék szalaggal, rózsaszínű testecskején fehér ruhácskával. Közben-közben gazdám át-átnézett hozzád.

Búzatábla: Mindent tudok!

Rozstábla: Ne mondd!

Búzatábla: Ugyanez az én esetem is éppen.

Az én uram meg az ő ötéves Jancsikáját látta a ti kis Iluskáttal játszadozni.

Rozstábla: Szóval: a házasságok a mezsgyében kötöttek!

Búzatábla: Legalább is nálunk ez a szokás. Falun általában nagyon földszagú a házasságkötés. Itt a mi esetünk, mint szép példa. Adva van két darab föld. S amint mi szomszédosak vagyunk, azonképen szomszédos a gazdáink többi földje is. Ez különben így szokott lenni minden faluban, ahol nem tagosítottak. Mármost az egyik gazdának kislánya születik. Ha aztán a másik gazdaságban egy kisleányka lát napvilágot, mindjárt kész a terv: ebből házasság lehet. S hogy ez könnyebben bekövetkezhessek, határozatot hoznak mindkét házban, hogy több gyerek pedig nem lesz.

Rozstábla: Nálunk is ez a helyzet. Vagy talán kinézel belőlünk egy második gyereket?

Búzatábla: Fájdalom, ott sem lesz több gyerek. Legyünk őszinték: a mi falunkban a feje tejére állt a világ. Nálunk szünőfélben van a családi élet meghittsége. A családi körből családi háromszög lett, melynek szögletein az anya, apa és az egyetlen gyerek ülnek. Nálunk lelkében mindenki a háttérben él. Az imakönyv első oldalán nem a gyermekek születési idejét tartják számon a szülők, hanem azt, hogy hány holdat ragasztottak már a régi birtokhoz. Nálunk egy gyerek elég! Kettő már sok!

Rozstábla: A földből viszont húsz hold is kevés! Az emberek elvesztették a szemmértéket. Egyesek vagyonségségből, mások irigységkeltésből, ismét mások meg versengésből törik magukat, sajnos, nem fölfelé, hanem a föld felé. A multkorában két menyecske ment el itt az úton. Kilestem a beszélgetésüket. Arról tereferéltek, hogy „szépen gyarapodnak és gazdagodnak“, miként azt Isten megparancsolta.

Búzatábla: Súlyos eltévelyedés! Itt a Szentírás

legfenségesebb mondata elferdült. Mert hiszen Isten nem azt mondta, hogy „gyarapodjatok és gazdagodjatok“, hanem hogy „szaporodjatok és sokasodjatok!“

Rozstábla: Ez bizony nagy veszedelem. Nem is tudom, mi lesz velünk, ha a föld a föld ellen indul? Ki áll a mezsgyéeken? Ki védi meg a búzkalászkokat? Mi lesz itten, ha kivész a katonának való? Ki markolja meg a szerszámokat?

Búzatábla: Kár nekikeseredni föld-testvér! Hisz akkor már a kalászkok is veszőfélben lesznek.

Rozstábla: Joggal és okkal búslakodom. Vagy talán nem ismered az utolsó esztendő születési viszonyait?

Búzatábla: Nem én!

Rozstábla: Nos, figyelj ide! A teljesen terméketlen házasságok az összes házasságok 18,5 százalékat teszik, vagyis majdnem minden ötödik magyar házasság ilyen. Az egykés és kettőkés házasságok száma 26,5 százalék. E kettő együtt 45 százalék, vagyis a magyar házasságoknak majdnem fele a magyar növekedésben egyáltalán nem tesz számot, mert a két házasfél még két gyermek esetében sem ad többletet nemzetének. Élve született 202,427, meghalt 139,542 egyén, tehát a szaporodás 62,885. Nálunk minden ezer lélekre 19,9 születés esik, ami Európának eme részében a legkisebb szaporodási arányszám. Másszóval, nyíltan kimondva ez annyit jelent, hogy a körülvevő népek közt mi fogyunk a legjobban!

•

A magyar földnek ez a beszélgetése megremegette lelkemet. Felsőhajtottam.

A kenyértáblák elhallgattak.

Én egyideig még néztem a ringó kalásztengert, aztán hazaindultam. Útközben egy csokor virágot szedtem. Búzavirágot, margarétát, pipacsot, kalászkokat s ezt a csokrot engesztelő sóhajok között tettem le az oltárra.

•

MIKÉPEN VALA KEZDETBEN . . .

A falu első lekipásztora a következőket írta a plebánia Krónikáskönyvébe.

„Én, Takács István, Nevetlenfalu első lelkipásztora — emlékezésül és okulásul — megörökítem mindazt ebben a könyvben, ami a nevetlenfalusi plebánia megalakításával és megalakulásával kapcsolatosan történt.

Isten nevében jöttem ebbe a kis faluba, amely olyan kedvesnek ígérkezik nekem, mint a Vatikán az új pápának. Mindkettőről el lehet mondani: parva, sed apta mihi, kicsiny, de nekem elég!

Munkához látok. Munkatervem egyszerű: Dicsőség a magasságban Istennek, a földön lakó embereknek pedig békeség!

Harminckét, ide-oda tüzdelt falusi házikó közé hoztam papi szívemet. Rendszertelenül helyezkednek el, mint a fészkek a fán. Látszik, hogy ezen a tenyérnyi földön még csak most indul el az élet. Abból is kitűnik ez, hogy a községben még nincsen folyamatos vérkeringés: nincsenek rendesen kiépített utcák, sőt az ösvények sincsenek kellőképpen kiáposva.

Megérkezésem után nyomban bekopogtattam minden házba és bejelentettem, hogy másnap lesz az első szentmise Nevetlenfalu földjén. Egy falusi ház szobájában. Fehér terítővel letakart egyszerű szobai asztalon.

Sokan vették körül másnap az asztalt.

A szentmise megkezdése előtt predikáltam.

PETRASOVSZKY E.

Híveim elé álltam és szívdobbanásnyi közelségből beszéltem nekik. Közel álltunk egymáshoz. A kis szobában egymás lehelletét is éreztük.

— Most bemutatom a szentmisét — mondtam. — Ez a legszentebb áldozat, amivel az ember Istennek kedveskedni tud. Azért kedves, mert a szentmiseáldozatban nem áldozati állatot vagy terményt, hanem magát Krisztust ajánljuk fel Istennek. Ennél értékesebb nincs a földön.

Most még nincsen a kezünkben Krisztus, de mindjárt itt lesz. Átváltoztatom a kenyeret az ő szent testévé, a bort pedig az ő szent vérévé és

ezzel — bár titokzatosan — de valósággal és lényegileg az oltári asztalra kerül. Amikor az átváltotás megtörténik, akkor majd boruljatok le a földre s köszöntések térdenállva a községünkbe leszálló Krisztust. Ez a perc a legszentebb percek egyike lesz községünk történetében. Abban a percben egy új lakossal gyarapodik falunk. Az új lakos maga Krisztus lesz.

A szentmise befejezése után fontos dolgot jeleztem. Közöltem, hogy mostantól fogva őrizni fogjuk az Oltáriszentségben jelen levő Krisztust. Egy kis szekrénykét használunk majd erre a célra. Ezzel Nevetlenfaluban is teljesedésbe megy a krisztusi jóslat: „Nem hagylak árván benneteket.” Érdekes és különleges helyzet támad, amelyet Ezekiel szavaival jellemezek: „Békeszövetségre lépek velük, örök szövetség leszen ez . . . és szentélyemet közöttük állítom fel mindörökre. És hajlékom közöttük leszen és én az ő Istenükké leszek, ők pedig az én népemmé.” (Ezek. 37, 26.)

Azt is mondtam híveimnek, hogy amelyik házban megindul az élet, ott láng gyullad fel a tűzhelyen s az ablakokon mécsfény szűrődik ki.

— Látjátok, kedves híveim, — mondtam — a krisztusi életnek is megvan a maga tüze: az örökmécses.

Megmagyaráztam, hogy az örökmécses meggyújtása nem egyszerű mécsesgyújtás, hanem ennél sokkal nagyobb és jelentősebb valami. Ez a tűz az örök tűz egy nagyobb szikrája, kicsinyke lángja itt a földön. Ez a szikra a mai napon a mi községünkben is feléledt.

Az örökmécs olaját minden házból összegyűjtöttük. A mécs kanócat magam adtam. Reverendám posztójából hasítottam. Aztán meggyújtottam e szavak kíséretében: „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Lehet-e más vágya egy papnak, mint

hogy a lelki hidegség és langyosság helyett igaz lelkesedés és a Szentlélek tüze fellángoljon?

Híveim könnyes szemmel figyelgették a mécses fényét. Én meg leborultam az oltár elé és ilyenféle könyörgést bocsátottam Isten elé:

„Legyen e fény a nevetlenfalusi névtelen szeretet jelképe. Ne szűnjön meg égni! Ne engedje átadalmaskodni a hidegséget, ridegséget és szeretetlenséget! Legyen a jóság forrása és melegágya.

Legyen ez a fény a szentnek lelkesítés, a kihűlt, bűnös szíveknek figyelmeztetés. Figyelmeztesse őket erre: „Éljetek szeretetben, miként Krisztus is szeretett minket s odaadta magát értünk áldozatul, jóillatú áldozatul Istennek.” (Ef. 5, 2.)

Legyen ez a fény áldás a vándornak és a tékozló fiúnak egyaránt. Hozza haza a megtévedtet s irányítsa jó útra azokat, akik bűnös és rossz csapásra tértek.

Lángoljon ez a fény megszakítás nélkül! Úgy akkor bizonyosak lehetünk benne, hogy Krisztus is a faluban marad. Ne hulljon vissza süket tompaságba ez a falu. A Krisztus-nélküliség keserű kenyér. Krisztus nélkül nem élet az élet.

„A tűz mindenkor égjen az oltáron s táplálja a pap.” Igy mondja az ószövetség. Az újszövetség tüze ezzel szemben mindenkié! A híveké. Ez a kis mécses egy tenyérnyi falu maroknyi népének közös fellángolása s éppen ezért mindnyájunk közös leckéje és feladata: ébren tartani a fényt! . . .”

•

Az Oltáriszentség titkához nagy hit kell. Ahol azonban ez a hit elevenen lángol a szemekben, abban a faluban vagy városban emelkedett hangulatban és boldog érzületben élnek az emberek. Valami különleges és láthatatlan fényesség veszi körül az Oltáriszentség faluját. Nem északi fény, hanem égi sugár. Krisztus világossága! Az ő tanításának, cselekedeteinek és kegyelmének gazdag fényessége.

Boldog az a falu, amelyikben minden lángot felülmúl az örökmécses fénye!

Boldog az az egyházközség, amely az örökmécses ragyogásában imádkozik.

Boldog az a határ, amelyben az örökmécses őrsege mellett dolgozik a nép.

Az ilyen faluban és városban közel van az Úr a sokasághoz. Közel van a sírhoz. Közel van a szenvedőhöz. Közel van az emberi szívhez s megvigasztalja azt, aki fáradt és megkönnyíti azt, aki terhelt.

Gondolkoztál-e már azon, hogy mi mindent lát egy egyszerű lámpa? Mennyi tapasztalatot gyűjt az alatt, amíg egy szobában szolgálatot teljesít? Nos, ha a lámpák egyszer megelevenednének, mennyit tudnának beszélni! Nincs az a mesemondó, akiben annyi mondóka lenne, mint amennyi tapasztalat raktározódik fel egy lámpacsőben.

Az örökmécses is sokat beszélhetne! Különösen pedig egy százéves mécses!

Az évek hosszú során át sokat tapasztalt. Látta, hogy minden világi fény csak ideig-óráig él. Amíg hasznot nyújt. Amíg szükség van rá. Amíg el nem

jön a záróra. Lefekvéskor elfűjják. Mi más ez, mint pillanatok pillanatnyi dicsősége!

A családi tűzhelyek is a mulandóság jegyével vannak ellátva. Ma még állnak, holnap már kipuштulnak. Csak a család neve marad fenn egyideig az emberek emlékezetében. Az Úr háza ezzel szemben dacol mindennel. A pokol kapui sem vesznek erőt rajta. A templom küszöbén sosem szűnik meg az élet. Embert ember követ . . .

A nevetlenfalusi örökmécses fénye több mint száz esztendeje villan fel és vibrál a templomi boltívek alatt. Mennyi arcot világított már meg! Papokét és világiakét egyaránt. A bűnösöket talán gondolkodóba ejtette, a tisztalelkűeket viszont még tisztábbá tette.

De vajjon mindig és mindegyiket? . . .

Azt mondja a latin mondás: tempora mutantur et nos mutamur in illis. Változnak az idők és közben mi is megváltozunk . . .

Legányi Barnabás nagy szomorúsága

Legányi Barnabás, a falu hatodik lelkipásztora, szomorúan jelenti a História s könyvben, hogy nagyon szép szokás van náluk kiveszöben.

Mi volt ez a szokás?

Takács tisztelendő az első szentmise után megígértette híveivel, hogy mindig letérdelnek majd, ha megszólal átváltoztatásra a harang. A nevetlenfalusi egyházközség ősei szíves készséggel megígérték a földreborulást. A hála vezette őket.

Úgy is történt, ahogy megígérték. Minden átváltoztatáskor megszólalt a falu harangja. Két rövid harangcsengés volt ez: az egyik a szent testnek szólt, a másik pedig jelentette, hogy megtörtént a bor átváltoztatása is: szent vér lett belöle. Mit tett a falu? Mindenki épülésére földre omlott. Térden állva fogadta a földreszálló szentségi Jézust. A templomban levök térdrehullása egészen természe-

tes volt. De ugyanúgy cselekedtek azok is, akik a templomon kívül, tőle távol foglalatoskodtak.

De szép kép volt a falu porbahullása!

Amikor beszűrődött a harang szava a szobákba, a ház népe szépen sorban, egyenként térdre ereszkedett. A gyermekek a szoba közepén. Az anya talán a bölcső lábához hajolt. A férfi az asztal tövéhez. Ha mind nem is imádkoztak, ez a néma csend maga már hódolat volt.

Akit az utcán talált a harangszó, az sem cselekedett másképen. Az is letérdelt. Ott, ahol előtalálta a mise harangszava. A gyalogos a gyalogjárón imádkozott, aki pedig kocsin ült, megállította szekerét és ott ereszkedett térdre.

Az Oltáriszentségbe vetett nagy hit a háza-
kon túl is érezte jótékony erejét. Akik a hajnal
első óráiban elhagyták a falut, azokat a reggeli
szentmise már a határban találta. Ők is félben-
hagyták a munkát átváltozáskor s letérdeltek. Fel-
néztek a munkából s hódolattal köszöntötték a faluba
érkező Krisztust.

Szépséges szokás volt, nagyon szép hagyomány!

Több volt ez, mint egyszerű áhítat. Ez már
hitvallás volt. Verseny. Az emberek versengése a
Sanctust éneklő angyalsereggel. Ilyen nagyhitű nép
között boldogan mutatta be a szentmisét Takács
István és soron következő lelkésztársai.

Legányi Barnabás már hiába kereste a régi
szép szokást. Nem tartotta meg senki sem, legfel-
jebb egy-két jámbor öregasszony. Nevetlenfalu már
nem ért rá megállani. Nem szentelt néhány percet
Krisztusnak. Mindenki futott, rohant a kenyér után.

Legányi Barnabás szomorú nagy siratót ren-
dezett az elmúlt szép időknek a História könyv-
ben. „Elfajzottak a lelkek” — írta nagy bánatosan.

Mi tagadás, a régi szokás kiveszése nagy lelki
hanyatlásra vallott. Világgá is röpítette fájdalmát
Legányi. Az alkalmat erre az öreg Anna néni teme-
tése adta meg. Anna néni volt az utolsó, aki le-

térdelt a mise harangszavára. Amikor Anna néni koporsóját a földbe eresztették, Legányi Barnabás felsóhajtott:

— Drágagyöngy volt a homoktengerben!

Anna néni temetése után elővette a Krónikás-könyvet és vonalat húzott. Fekete tintával. Nagyon vastagon. Lezárta a legszentebb időt a nevetlenfalusi száz esztendőből.

Ami ezután következett, már szürkébb idő volt . . .

Szürkülő idők

Apostol Pál akkor került a nevetlenfalusiak élére, amikor már nem lehetett tisztán látni, kié a falu: Istené-e, vagy pedig az ördögé. Elmosódott körvonalakban mozgott az élet. Nem volt sem hideg, sem meleg.

Egyesek még jól értettek nagy és fényes zarándoklatok rendezéséhez, az éneket is gyakorolták, de egyébként a hitélet nem haladt mély mederben. Folyt, folydogált az élet, amelyet egy-egy vasárnap vagy ünnep tarkított közben.

Egyébként pedig hétköznapi volt. Hétköznapi világba lépett Apostol tisztelendő is. Olyan világba, amelyben sok volt a por s amelyben nyomasztó hatással nehezedett mindenre a pénz, a vagyon, a gazdagodás és az elsőség vágya.

Régen valamikor a lélek volt a hangosabb, most mindenre az anyagiasság nyomta rá bélyegét. Néha ugyan a lélek is előkerült, de csak ritkán, mint a lámpa. Néha erre is szükség volt. Néha azt is meg kellett gyujtani, de csak rövid időre. Unnepre.

Sok lélekben rendben volt a vasárnap, a péntek és a húsvét ügye. Ezek voltak a három-gyertyafényű lelkek. Akik már nem jártak a templomba, azok csak két gyertyafénnyel égtek. Akik a bőjt-tel sem törődtek, azok már a lejtőn álltak s hogy

egészen el nem gurultak a kereszt tövétől, az csak a penitenciatartásnak volt köszönhető. A húsvéti bűnbánatnak.

Voltak aztán — sajnos — olyanok is, akikben teljesen sötétségbe borult a lélek világa. Semmi sem világított bennük. Semmit sem lehetett megdícsérni rajtuk. Nem bőjtöltek, a vasárnapot sem tartották meg. Húsvéti bűnbánatra sem szánták rá fejüket. Ezeknél már a megtérés lehetősége is elveszett.

Ez bizony nagy baj volt.

Az egyik nagybőjtön Apostol Pál számbavette, hogy hányan nem járultak hívei közül a húsvéti szentáldozáshoz. A számlálás nagy és elképesztő eredményt mutatott.

A következő nagybőjtön általános támadást intézett a begyepesedett bűnös lelkek ellen. Megfenyegette híveit, hogy ha nem térnek vissza a kereszt tövébe, akkor olyan sorsra jutnak, mint a kukumériak . . .

Mi történt volna Kukumérral?

Ha nincsen Márton tisztelendő, hát Kukumér a pokolba kerül. Szerencsére Márton tisztelendő jó volt, mint a falat kenyér. Tiszta, mint az arany és atyailag szerette híveit. Ezek — sajnos — nem viszonzták szeretetét. Nem végezték el húsvéti szentgyónásukat. Nem hallgattak kérő zavára. A gyóntatószék üresen maradt. A pókok zavartalanul szövögették hálójukat benne és a szép nagybőjti napokban a szentostyák ottmaradtak az áldoztató kehely mélyén.

Márton plebánosnak e miatt nem volt sem éjjele, sem nappala; váltig arra kérte a jó Istent, adja meg neki a kegyelmet, hogy ne haljon meg addig, amíg vissza nem vezeti szétszórt nyáját az akolba.

Egy vasárnap Márton tisztelendő fölment a szószékre.

*

— Kedves atyámiai! — szólt — akár hiszitek, akár nem, a minap éjjel, én nyomorult bűnös, a paradicsom kapujában álltam.

Kopogtattam. Szent Péter kaput nyitott.

— Nini! te vagy itt, kedves Márton tisztelendő; — így szólt hozzám — ugyan mondd már, mi járatban vagy.

— Szent Péter atyám, — mondám — úgy tudom, hogy te vagy a nagy könyv vezetője és te-

nálad vannak a mennyország kulcsai. Meg tudnád-e mondani nekem, hogy hány kukuméri lélek lakozik a szépséges mennyei paradicsomban?

— Szíves-örömet, Márton tisztelendő, csak arra kérlek, ülj le egy kicsinyég, mindjárt meg fogjuk tudni.

Szent Péter elővette a nagy könyvet, kinyitotta, feltette a pápaszemet:

— Hadd lássuk csak! Kukumér . . . ugye? Ku . . . ku . . . Kukumér. Itt van ni, Kukumér! . . . Oh kedves jó Mártonom, baj van! A lap tiszta fehér. Egy lélek nem sok, annyi sincs bevezetve . . .

— Hogy-hogy? Egy teremtett kukuméri lélek sincs itt? Lehetetlen! Lehetetlen! Nézzük csak meg jobban . . .

— Egy teremtett lélek se, szent atyám! Nézd meg magad is, ha azt hiszed, hogy nem jól látok.

Teremtő Istenem! Összecsaptam a kezemet. Egyideig tanácstalanul néztem magam elé, aztán irgalomért esdekeltam. Erre Szent Péter így szólt:

— Nem kell mindjárt kétségbe esned, Márton tisztelendő! Ne vedd annyira szívedre ezt a kudarcot, hiszen nem te vagy a hibás. A te kukuméri híveid valószínűleg egy kis vesztegzár alatt vannak a purgatóriumban. Bizonyosan ott időznek.

— Légy irgalmas hozzám, Szent Péter atyám, engedd meg, hogy legalább láthassam és vigasztalhassam őket!

— Szívesen! — felelte Szent Péter. — Nesze, húzd fel gyorsan ezeket a sarukat, mert az út nem valami szép ám a tisztítóhelyig . . . Éppen jók is neked . . . Most menj egyenest előre. Látsz ott lent valamit a fordulónál? Egy ezüstkapot, kiverve fekete keresztekkel . . . ott jobbkézre . . . Csak kopogtass, mindjárt nyitnak . . . Isten hírével járj!

S mentem, mendegéltem. Micsoda úton jártam! Borzong a hátam, hacsak rá is gondolok. Keskeny ösvény, telidesteli tövissel, sziszegő kígyókkal. Végre az ezüstkaphoz értem. Kopogtatok.

— Ki kopog ott? — kérdezte egy rekedt és fájdalmas hang.

— A kukuméri plebános! — kiáltottam az ajtóhoz hajolva.

— Honnan való?

— Kukumérből.

— Úgy! Jól van! Lépj be!

Beléptem. Egy szép nagy angyal állt ott. Szárnyai sötétek voltak, mint az éjtszaka. Ruhái fénylettek, mint a nap. Gyémántkulcs lógott az övében. Egy nagy könyvbe írt. Vastagabba, mint Szent Péteré.

— Mi járatban vagy és mi a kívánságod? — fordult hátra az angyal.

Szörnyű szép volt, de azért nem jöttem zavarba.

— Istennek jóságos angyala, azt akarom tudni, — talán nagyon is kíváncsi vagyok — vannak-e itt kukumériak?

— Hová valók?!

— Kukumérba, kukuméri emberek. Én vagyok az ő lelkipásztoruk.

— Ugye Márton tisztelendő?

— Szolgálatodra, kedves angyal.

— Tehát Kukumér felől érdeklődöl . . . — és már nyitotta is ki a nagy könyvet. Lapozta. Lapozgatta. Még az ujjahegyét is megnyálazta, csak-hogy gyorsabban forgathassa a lapokat.

— Kukumér — szólt és megkönnyebbülten sóhajtott. — Hát kedves Márton tisztelendő atyám, nálunk egy árva lélek sincs Kukumérből. Mind kikerülték ezt a nehéz helyet, a purgatóriumot.

— Ó, én édes Istenem! — csaptam össze kezeimet — hát hol lehetnek?

— Ugyan Márton tisztelendő, — szólt feddően az angyal — hát hol is lehetnének a te jó híveid máshol, mint a paradicsomban!

Nagyot legyintettem. Szomorút és keserveset.

— De hiszen éppen onnan jövök, a paradicsomból! . . .

— Onnan? No és? . . .

— Ó, jóságos angyalom, csak a gyermekek vannak ott! Az ártatlan kis angyalok.

— Akkor mindent tudok — mondta határozottsággal az angyal. — Ha nincsenek sem a paradicsomban, sem a purgatóriumban, akkor nem lehetnek másutt . . . mint . . .

— Szentséges Uristen! Jézusom! Máriám! — szakadt ki belőlem a keserves, nagy jajgatás. — Lehetséges volna ez? Hát ott lenne az én nyájam? Jaj, hogyan mehetnék én a paradicsomba, ha az én kukuméri híveim meg a pokolban vannak!

Erre a nagy jajgatásra becsapta a könyvet az angyal és így szólt hozzám hajolva:

— Ha tudni akarsz mindent és saját szemeddel akarsz meggyőződni a dolgok állásáról, menj futvást ezen az ösvényen, ha tudsz futni . . . Balra találsz egy nagy kaput. Ott majd mindenről felvilágosítanak.

Ezzel az angyal bezárta mögöttem a kaput.

*

Hosszú út állt előttem. Izzó parázssal volt kibrakva. Dülöngéltem, mintha kelleténél többet ittam volna . . . Pedig hát! . . . Lépten-nyomon megbotlottam. Egész testemet kiverte a hideg verejték. Lihegtem a szomszúságtól. De hála Istennek, a Szent Pétertől kapott saruk folytán nem égettem meg lábamat.

Amikor már sokat dülöngéltem, hol jobbra, hol balra, láttam balkézről egy iszonyú nagy kaput. Tárva-nyitva volt, mint a kemence szája. Ó, kedves híveim! Micsoda szörnyű látvány volt. Ott bezzeg nem kérdezték a nevemet. Ott bezzeg nincs ám lajstrom. A tárva-nyitva álló ajtón bemegy az ember, akár ti vasárnaponként a korcsmába.

Nagy cseppekben csurgott rólam a verejték, mégis dideregtem. Minden hajamszála égnek állt. Kozmás szagot éreztem. Égett hús szagát. Olyant, mint mikor Kukumérban Istók, a kovács valami vén gebe körmét égeti tüzes patkóval. Alig bírtam lélek-

zetet venni. Bűzös és forró volt a levegő. Borzasztó ordítózást, jajgatást, fogcsikorgatást és káromkodást hallottam.

— No mi az, bejössz vagy nem? — rikkantott rám egy kétszarvú ördög, miközben villájával megdöfködött.

— Én? — szoltam vissza nekibátorodva. — Van is eszemben. Én az Istennek vagyok barátja, nekem ennél jobb helyem van.

— Te az Istennek vagy barátja? — köpött rám mérgesen az ördög. — Hát akkor mit keresel itt?

— Mit keresek? Kérdezősködni jöttem. Kukumériket keresek itten. Légy szíves, mondd meg nekem, nincs-e itt egy-két kukuméri?

— Ne tedd magadat te! — mondta vigyorgó gúnnyal az ördög. — Tudhatod, hogy egész Kukumér itt van.

Ezzel kitárta a pokol nagykapuját s én láttam . . .

Uramfia! Mit láttam!

Ott láttam a langaléta Kádas Pétert, — ismeretek valamennyien, hlveim — Kádas, aki majdnem mindig be volt rúgva és folyton ütötte-verte áldott lelkü feleségét.

Ott láttam Katót . . . a kis hegyesorrú koldusszonyt, aki suttyomban elitta azt, amit összekoldult . . .

Ott volt korcsmárosunk, akinek kettősen fogott a krétája és vízzel szaporította a bort, akihez sokkal többször jártatok, mint a templomba . . .

Ott pörköldött Hetyke Balázs, aki mindig a szoknyák után szaladgált . . .

Oda került Vörös Vica is, aki a legények után vetette magát.

Ott volt Tóti Gábor, a gögös gazda, aki mikor velem találkozott, soha le nem emelte sapkáját, a pipát sem vette ki agyarái közül, mintha kutyát látott volna.

Ott láttam Jankót, Katicát, Andrást, Bénit, el sem tudom hamarosan számlálni, kiket . . .

*

A templomi hallgatóság elsápadt. Sóhajtoztak, mintha látnák a tárva-nyitva álló poklokban apjukat, anyjukat, nagyanyjukat, bátyjukat, nényüket . . .

— Érzitek ugye atyámfiai, hogy ez így nem mehet tovább! — mondta Márton tisztelendő. — Lelketeknek őre vagyok, akarom, igen, ki akarom menteni lelketeket az ördög kezéből, aki már-már nyujtja felétek hegyes körmeit. Holnap munkához látok. Egy napot sem szabad késni. Rendet kell csinálni. Sorban fogunk menni, mint a falusi bíróság.

Holnap, hétfőn meggyóntatom az öregeket. Nem lesz sok baj velük.

Kedden a gyerekeket. Símán megy majd ez is.

Szerdán a legényeket és leányokat. Ez már nehéz sor lesz.

Csütörtökön az embernyi embereket. Hamar elkészülünk.

Pénteken az asszonyokat. Azt fogom nekik mondani: semmi teketória! Meggyónni mindent!

Szombaton a mesterembereket . . . Nem tudom, eljönnek-e?

Vasárnap pedig szépen megáldozunk és boldogok leszünk nagyon.

Úgy van, édes híveim. Mikor megért a gabona, le kell vágni. Ha lefejtik a bort, akkor meg kell inni. Ha sok a szennyes, meg kell szapulni, jól ki kell mosni.

Isten adjon hozzá kegyelmet. Ezért imádkozom. Amen.

*

Apostol tisztelendő nagy átérzéssel mondta el Márton plebános esetét. Azért érzéssel, mert ez az ő esete is volt. Sokan akadtak, akik nem végezték el a húsvéti szentgyónást.

Minden úgy történt, mint Kukumérban. Folyt szépen a szapulás és mosás. Apostol tisztelendő pedig

boldog volt és jókedvű. Azt álmodta, hogy egész nyája ragyogó körmenetben követi őt égő gyertyák között és tömjénfüst-felhőkön emelkednek mind feljebb és feljebb. A gyermekek énekkara pedig Te Deumot zengedez, úgy haladnak Isten országának napfényes útján fölfelé.

Mi az igazság Nevetlenfalu körül?

A „ragyogó körmenetben vonuló nyáj” mindenestre túlzás volt. No de hát az álmok azért álmok hogy meghaladják és túlszárnyalják a valóságot. Az igazság az volt, hogy a nagybőjti szelek valóban sok lelket térítettek vissza a bűnbánat zsámlyához, de a nevetlenfalusi lélek-fának a soknál is több száraz levele volt.

Sok ellensége van ám a gyümölcsfának!

Az ellenség egyik része a talajban tanyázik. A talajbetegségek a gyökérzetet támadják meg. Másik rész a törzset sorvasztja. Ilyenek: a vértetű, a drótféreg. De a fa koronája sem mentesül a nya-

valyától! A korona levélzete is kész szállása az ellenségnek. Ennyi veszedelem természetesen sok zavart okoz egy fa életében: a levelek megsárgulnak, lehullanak. A gyümölcs rothadásnak indul.

Ilyenféle a helyzet a lelkek országában is. Minden lélek egy-egy levél. Az egyházközség viszont egy-egy gyümölcsfa az Isten nagy gyümölcsösében. Ezek a gyümölcsfák nem egyformák: a jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt. Van olyan fa is, amelyik terméketlen.

Nevetlenfalu nem volt rossz fa, de nem is volt egészen egészséges. Legányi tisztelendő szerint mindennek oka a hit elgyengülése volt. Amióta nem Krisztus kenyerén éltek a nevetlenfalusiak, azóta sok betegség ostromolta és sorvasztotta az egyházközség fáját. Az egyik betegség az volt, hogy a hívek elanyagiasodtak. A másik nagy veszedelem meg abban mutatkozott, hogy minden kártékony lelki féreg, minden hernyó, minden rothadás megtelepedhetett a fán . . .

Talajbetegség: az anyagiasság

Az anyagiasság bizony súlyos méreteket kezdett ölteni. A föld kelleténél nagyobb jelentőséghez jutott.

A kenyéradó föld megbecsülése nem hiba. Sőt az lenne a szomorú, ha nem részesülne olyan gondozásban, amelyet megérdemel. Mert bizony tiszteletet érdemel a vén földgömb minden egyes pontja, hiszen Isten alkotása, de meg aztán az Isten is a földet az ember birtokába bocsátotta.

„Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra, uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon és az egész földön.”

Az Isten mondta ezt a teremtés hajnalán.

„Meg is teremté az Isten az embert a maga képére. És megáldá az asszonyt és a férfit és monda: Szaporodjatok, sokasodjatok s töltsétek be a

földet s hajtsátok uralmatok alá és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain s minden állaton, amely mozog a földön."

Majd mondá az Isten:

„Íme, nektek adtam minden fűvet, mely magot hoz a földön s minden fát, melynek gyümölcsében van fajának megfelelő magva, hogy eledeletekre legyen, zöld növényzete pedig a föld minden állatának, az ég minden madarának s mindannak, mi mozog a földön s miben élő pára vagyon, hogy eledelükre legyen.“ (Mózes I 1, 26—30.)

Az Isten tehát eszköznek adta az ember kezébe a földet. Az ember azért van a világon, hogy Istent megismerje, szeresse, neki szolgáljon és ezáltal üdvözüljön.

Az Isten a látható világból hívja életre az embert: földből alkotja. A végcélt azonban a láthatatlan világban tűzte ki számára. A lélek ebbe a világba tér végül.

De amíg odaér, addig sok minden történik: ez a földi élet.

A föld tehát híd: rajta megy át az emberiség a túlsó partra.

A föld ugródeszka: az ember róla lendül a magasba.

A földnek tehát nagy szerepe van az ember életében.

S különös, hogy ez a föld, — amelyről a magasba lehet lendülni — ez a föld nem egyszer a romlás szirtfokává lesz, amelyről ezren és ezren buknak a mélységbe . . .

Miért van ez? Honnan származik ez a szerencsétlenség?

A baj onnan származik, hogy a föld megszűnik eszköz lenni az embernél. Céllá lesz. Az ilyen ember a földön él, a földnek él és a földért él. Az ilyen ember aztán munkájával, küzdelmével, verejtékével és reményeivel együtt a földön vész el . . .

Nos, a papság szerepe éppen abban van, hogy az embert emelkedett szellemben és lelkületben, igaz hivatásérzetben tartsa meg. A pap a földön áll, de az égre mutat. Nem vonatkozik el az anyagtól, de nem is merül el benne. A pap azt hangoztatja, hogy „fel a szívekkell!”

Már Empedokles hangsúlyozza, hogy életének egyik legnagyobb öröme, ha kedvére kigyönyörködheti magát a kék égben: Takarja be előlem valaki a kék eget, — szokta mondani — elveszi a kedvemet! Így nyilatkozott az, aki nem részesült még a krisztusi szózat áldásában: a kinyilatkoztatásban. Mi azonban már tudjuk, hogy „hazavárnak” bennünket. Ezért örülünk, ha előre nézünk. Nem úgy vagyunk, mint azok, akik minden leélt perccel egy fokkal halványabbak és egy árnyalattal komorabbak lesznek. Ezek úgy érzik, hogy „leszaladnak” a hegyről, hogy a mélységbe „zuhannak” a magasból.

A hívő lélek ezzel szemben a hegymászók táborába tartozik. Útja nem a vakondjárat, hanem a tejút. A hívő ember csillagnéző és nem a kérdőjeles emberek gyülekezetéből való. A hívő ember az isteneszme napraforgó virága, nem a földi élet estikéje. Szereti és tiszteli az életet, de csak azon a vonalon, amely az „igazak útjáról” látható.

Ne mondja senki sem azt, hogy ez az élet nem természetes. Természetes s egyben hősi is! Ezek a hősi lelkek az igaz élet rózsásarcú kürtösei. Ők gyujtogatják fel az istenszolgálat lámpásait a városok falai közt, a hivatalszobákban és a nevetlenfalusi sikátorban is. Ezeknek a lelki embereknek nagy és jelentős feladatuk van. Ők a véka fölé helyezett gyertyaszálak s nekik kell elosztatniuk a sötétséget, amelyet az anyagiasság okoz a lelkekben, mely szellemi és erkölcsi téren egyaránt oltogatja az égrenéző szemekből a természetfeletti világosságot.

Meg kell menteni a világot az elanyagiasodástól! Mert az anyag lehúzó. Az anyag nehézzé tesz. Az anyag fojt.

Nagy munka ez, amelyet a falusi pap hegyek elzártságában, sártengerek kietlenségében mindig feszülő mellel végez!

Sáros, kopott, zöldesre fakult reverendában siet a ködmöntől a subáig.

Dobogó szívvel rohan rangos portától a szegény tanyáig.

Símogató, meleg kézzel erényesek és bűnösök között.

S mindig porban! Folyton sárban!

S mióta?

Sárban s harmatos csatákban fürdött reverendáját immáron ezer éve szárítja a magyar róna szikrázó napsütése!

Gondolkoztunk-e már azon, hogy mit jelent ez?

Ez a szegény falusi pap harca a világminden-

ség elemeivel: tüzzel, vízzel, széllel, lázítással és elernyedéssel, sírással és elkeseredettséggel . . .

Ez a lélek küzdelme az anyaggal!

Ez az egyszerűség harca a körmönfonsággal!

Az igazságé a gazzsággal!

A szentség párviadala a gonoszsággal!

Ez a csillagnéző ember veszkődése a röggel!

A reverenda harca Luciferrel!

És a szegény falusi pap nem adja fel a küzdelmet. Harcol és viaskodik. Noha egymagában áll a keresztúton, mégis százak erejével küzd a pénzesládák és bankós szalmazsákok világnézete és a gögös gazdagok pénzre épített légvárai ellen. Vele van egyszerűsége és példaadása, amely messze terjedően hirdeti, hogy mítsem használ, ha az egész világot megnyerjük, de a lelkünknek kárát valljuk . . .

Mert a legfontosabb dolog az életben a lélek megmentése!

Ezt a lelket keresi a névtelen falusi pap a sikátorokban.

Ezt a lelket hívja elő egyszerű prédikációjával a földműves-arcon.

Ezt a lelket keresi akkor, amikor vasárnapról vasárnapra lecsókolja a hívő homlokáról a föld porát.

Ezt a lelket ápolja akkor, amikor lemossa a földműves ember fáradt szívéről a föld sarát.

Ezt a lelkeséget istápolja akkor, amikor szeretettel szorongatja a kérges tenyereket, hogy letörölje róluk a mindennapi küzdelem salakját.

Ez a munka — hála Istennek — nem hiabavaló! A falusi pap dolgos keze nyomán új ember támad fel a régiben! Angyal születik a porból! A falu pedig békés fészekké válik, amelyből száz és száz lélek zengi ég felé hódolatát. Menny, föld, tűz, víz, levegő, ég, gyöngy, arany és minden kincs! Mit farsztjátok elmémet? Nyugodalmam addig nincs, míg fel nem talállok téged, én Uram és Iste-

nem! Benned nyugszik meg lelkem! Istenem és mindenem . . .

A máriapócsi Szűzanya népe

Hiányos lenne az a kép, amelyet Nevetlenfaluról adunk, ha nem emlékeznénk meg a Nyírség e falujának különösen mély Szűzanya-tiszteletéről. Ez a bensőséges és hitvalló Mária-tisztelet nagyon régóta Máriapócs nevéhez fűződik.

Máriapócson 1696 november és december hónapjaiban, a gör. kat. templomokban szokásos kép-állványon elhelyezett fakép, amely Szűz Máriát a kis Jézussal ábrázolta, sűrű könnyeket hullatott. Ezt látta a templomban tartózkodó nép és megfigyelhette mindenki. Corbelli gróf, a tiszántúli császári seregek főparancsnoka, aki Kállóban állomá-

szozott, saját kezével levette a képet és úgy állapította ezt meg. Kíséretében 300-an voltak tisztek és katonák. Az egri püspök megbízásából jegyzőkönyvet vettek fel az esetről és a tanúk esküvel erősítették meg vallomásukat. Szabolcs megye alispánja, Krucsay szintén kijött és hivatalosan megvizsgálta az ügyet.

Máriapócs és környékének hívei mély tisztelettel figyeltek fel az eseményre: a szélrózsa minden irányából özönlöttek a könnyező Mária képe elé.

A nép hódolata nem sokáig tarthatott, mert a Mária-képet Lipót császár és király Bécsbe kérte és ma is ott van a bécsi Szent István-dómban.

Az isteni kegyelem kisugárzó ereje az eredetihez teljesen hasonló képet állított fel kárpótlásképpen Pócsra. Ez a másolat 1715-ben újra könnyezett. Megvizsgálták és a vizsgálat eredménye az lett, hogy a könnyezést emberileg nem lehet megmagyarázni, tehát nyilvánvalóan csoda. A vizsgálatot szintén az egri püspök folytatta le.

A második könnyezés után a nép még nagyobb tömegben kezdett Pócsra zarándokolni, mint olyan helyre, amelyet az Isten különösképen kiválasztott arra, hogy Mária közbenjárására kegyelmet osztogasson a szenvedő népnek.

A főtemplom kicsi lett, újat kellett építeni. Bizánczi György munkácsi püspök 1730-ban megkezdte e templom építését, amelyet 1750-ben fejeztek be. A templom mellé Nagy Szent Bazil-rendi szerzetesek részére kolostort emeltek és Károlyi Ferenc gróf kegyes adománya megélhetést is biztosított a szerzeteseknek, hogy annál nyugodtabban szolgálhassák a kegyhelyet.

A pápák búcsúkat engedélyeztek azok részére, akik Pócsra zarándokolnak. E búcsúengedélyek a máriapócsi levéltárban vannak. IV. Benedektől kezdve X. Piusig majdnem mindegyik pápa adott búcsú-engedélyt, vagy legalább is a régieket felújította.

1905-ben a kép újra a könnyezés rendkívüli jelenségét mutatta. Az esetet a munkácsi püspök vizsgálta ki. A szakértők: egy róm. kat. tanársegéd-orvos, egy izraelita orvos és egy lutheránus gyógyszerész megállapították, hogy csalásnak vagy valamilyen természetes oknak nem tudtak a nyomára akadni.

E három csodás könnyezésen kívül több csodálatos gyógyulásról is szólnak hiteles bizonyítékok. Károlyi Ferenc gróf mankói most is a falon csüngnek csodás meggyógyulása jeléül. A gróf Barkóczy-család egyik beteg női tagja Pócson nyerte vissza egészségét. A gróf Forgách-család adománya: a nagy márványoltár és több fogadalmi tárgy ugyan csak azt jelzik, hogy imáik a pócsi könnyező Szűz közbenjárására meghallgatásban részesültek.

Nyáron a Nyírséget különlegesen meleg vallásos érzés önti el, amit a nyíri ember ezzel a mondattal juttat kifejezésre: „Menjünk Máriapócsra!”

Mint látjuk, a pócsi Szűzanya hívei többesszámot használnak, amikor egy pócsi zarándokútra gondolnak. Ennek a többesszámú gondolkodásnak az a magyarázata, hogy a nyíri Madonna tisztelete nagy tömegek hódolata és többezres zarándokseregek megnyilatkozása. Máriapócsra jobbra tömegekben zarándokolnak el a hívő lelkek.

Természetesen, magános zarándok sem hiányzik a pócsi kegykép elől. Az esztendő minden napja elvezet valakit a könnyező Szűzanyához. Sokszor az ország legtávolabbi pontjairól is. A nyár azonban valósággal pócsi lázba ejti a nyírségi és a felvidéki községek vallásos népét.

A júliusi, augusztusi, szeptemberi latin és görög szertartású Szűz Mária-ünnepek alkalmával valósággal megmozdul a nyíri föld: imádkozó és éneklő körmenetek hagyják el a falvakat, miközben felcsendül a pócsi processziók toborzója:

Máriát dicsérni, hívek, jöjjetek,

Mert ő fogja kérni Fiát értetek.

Üdvözlégy Mária! mondja minden hív;

Aldott légy Mária; mondja nyelv és szív.

Jellegzetes és érdekes kép a pócsi búcsújárás. Háttere rendszeren a nyírségi dombok szelíd magasodása. A képkeretet az összehajló akácfasorok adják. Ezeken — az utakat szegélyező — fasorokon belül mezítlábos embersereg lépeget. Tarkán és szaporán.

A processziót lobogók tartják össze. Fehérek. Pirosak. Zöldek. A zarándoksereg különböző korú csoportjainak megvan a maguk lobogója. Ez alatt gyülekeznek és annak az árnyékában menetelnek. Az ifjúságnak rendszeren két lobogó jut: külön egy a fiúknak és egy másik a lányoknak.

A zarándoksereg nagyobb része a meglett korúak közül kerül ki. Sok férfi keresi fel a pócsi Szűzanyát. Bűnbánati út ez, amelyen újra és újra megígérik, hogy nem káromkodnak többé és hogy ezután jobbak lesznek. A processzió végén tipegnek az édesanyák, a hitvesek, a fájdalmas szívű asszonyok. Azért mennek lassan, mert két batyut cipelnek. Az egyiket senki sem látja, csak majd a pócsi Szűzanya. Ez a láthatatlan batyu a vérző, szenvedő anyai szív. Ez a piros batyu. De ezenkívül van ám még egy másik is. Ez nem piros, hanem poros. Ezt a hátukon cipelik. Fehér, háziszöttes abroszban eleség van. Két-három napra való. Sokszor a fél családnak, mert alig marad valaki otthon házörzőnek.

A búcsújárók alázatos áhítattal vonulnak át az útbaeső falvakon. Mindenütt megértésre találnak. Az emberek az utcára szaladnak. Megsüvegelik a poros vándorokat és meghúzzák tiszteletükre a harangokat. Együttézésből. Nyíri rokonszenvből.

Egyszer aztán véget ér a zarándokút. A nyíri homokdombok között felragyog a kegytemplom két hatalmas tornya. Aztán a többi is. A zarándok összeszedi magát. A hódolat felsorakozik. Rendbe, sorba. Formás alakulatba. Aztán meghajlanak a lo-

bogók. A szemek könnyesek lesznek, mikor a kegytemplom küszöbén felharsan a köszöntő szó:

Téged jöttünk köszönteni,
Méltóztassál meghallgatni.
Oh, pócsi templom csillaga,
Üdvözlégy szép Szűz Mária!

Igy érkezik a Nyírség évről-évre a pócsi Szűzanya kegyoltára elé. Ez a látogatás olyan mély nyomokat hagy a lelkekben, mint valami pihenő a mennyország nagykapuja előtt. Békével telíti el a megzavart lelkeket. A bűnök sebhelyére a bocsánat írja kerül. A gyarlóság romjain erősfogadás épül. Aki Pócsról jön, az már nem az, mint aki Pócsra ment. A hazatérő lélek jobb és csendesebb. A Pócsról jövő ember nagy ígélet.

Ígélet a családnak: hogy ezután megváltozik és jobb lesz. Az apa gondosabb és dolgozabb. Józanabb és megértőbb. Szelídebb szavú és higgadtabb. Az anya is új lelket hoz haza. Új lelket, amely az anyák Anyjánál kapott új erőre. A Pócsról hazatérő anyák újabb lépést vállalnak a hősiesség kálváriahegyén felfelé. És a gyermekek? Azok is a szebb és tökéletesebb jövő ígéletével érkeznek haza. Azon fáradoznak, hogy megaranyozzák viselkedésükkel a szülők gondjait. Szorgalommal munkálkodnak valamennyien. Sürögnek, forognak. S mindenekfölött imádságos kézzel élesztik önmagukban az ősi hit mécsesét, mert az örökkévalóságba vetett hit fénye nélkül nem élet az élet.

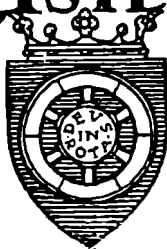
Ime, így térnek vissza a nagy útról a pócsi zarándokok. De mielőtt eltűnnének, meg kell emléntenünk még valamit. Szólnunk kell arról a nagy rámás képről, amelyet pócsi emlékképen bevisznek a családi szentélybe. A Szűzanya nagy rámás képe ez.

Ez a kép minden hívő nyíri családban megtalálható. Ez a kép azt hirdeti, hogy a ház oltalmát az Istenanya vette át. Ő védi népét, hogy a béke és nyugalom melegágya legyen minden kunyhó,

amelyben helyet kapott a falon a kegykép másolata és amelyekben ezt énekelgetik munka közben:

Máriapócsi templom, kegyelmek helye,
Itt tündöklük, itt ragyog az egek gyöngye.
Segíts, őrizz, oltalmazz Istennek anyja
Mária, pócsi templom hajnalcsillaga . . .

ISTEN A KERÉKBEN

Lübeck címerében egy kerék látható. A kerék közepén ez a latin felírás olvasható: „Deus in rota.” Ez magyarul annyit jelent: Isten a kerékben.

Mint jelent, mit céloz ez a címerszöveg?

Bizonyosan azt, hogy az élet folyásában a változatlan középpont az Isten. Egyszer lent van a keréknek az alja, máskor fent. Egyszer az egyik ponton van a keréktől hordozott kocsinak súlya, másszor a másik ponton. Ámde mindannyiszor a középben áll az Isten: a mindent kormányzó és fenntartó Úrnak akarata, bölcsesége és szeretete. Ha tehát életünk történetében fájdalmunk rányomódik a föld rögére, vagy szívünk öröme a magasba lendül — mindenkor egyenlő távolságra van tőlünk életünk középpontja: az Isten.

Nevetlenfaluban is az a helyzet, mint Lübeckben: Deus in rota. Azaz: Isten az élet középpontja. A falusi élet csendes menetében és ennek az életnek lendítő kerékében minden küllő az Isten-eszme szilárd kerékágyára feszül.

Ez az istenes világszemlélet az elmúlt vallásos idők egyik legértékesebb hagyatéka. Nevetlenfalu

nem tagadta meg a hívő mult időket. Sőt tovább ápolja és szolgálja eszményüket.

Nagyon természetes, hogy idővel bizonyos fejlődésen ment át a vallásosság a falvakban is. Nevetlenfaluban is. Ez azonban nem annyira a vallásosság fejlődése és a hit elmélyülése, mint inkább a vallási ismeretek gazdagodása és a hitbeli tudás kitelebélyesedése volt. Régen a nevetlenfalusi gyermek és öreg egyaránt a lekipásztorra építette fel világnézetét, annyira bízott benne. Az egész vallásosság abban állott, hogy nekiborult a templom falának s behúnyt szemmel dicsérte, imádta, magasztalta a térben és időben Legfenségesebbet.

Ma már más a helyzet.

Ma már nyitott szemmel szolgálja az Urat mindenki. Gazdag is, szegény is, felvégi is és alvégi is, mélységet, magasságot, súlyt, érveket, bizonyítékokat kér a templomtól. A paptól, a prédikátortól, a lekipásztortól.

Ma már igazolnia kell magát a legnagyobb Úrnak.

Ma már verseny folyik a földön. Olyanféle, amilyenről a következő kis állatmese szól.

Versenyre kelték egyszer egymással az állatok a gazdasági udvarban. Azon veszekedtek, ki a legnagyobb úr közöttük.

— Én vagyok, — mondta a kutya — mert rám bizzák a ház őrizetét. Én hajtom a legtöbb hasznot, és pedig azzal, hogy megvédem a házat a rablóktól.

A macska persze rögtön a kutyára támadt: — Mondhatom, szép úr lehet az, akinek a szobába se szabad bejönnie. Én a szobában a gazdasszony ölébe ülök és ez cirógatva dicséri hasznosságomat, hogy elsőrangú egérfogó vagyok.

A kakas belekukorékolt: — Senki sem tagadhatja, hogy én vagyok az úr, hiszen az én szavamra kel föl az egész ház! Hálás is érte mindenki, hogy óra nélkül felkeltem munkára őket.

Nosza, erre aztán előtipegett a koca is: — No, azt már mégis csak beláthatná mindenki, hogy én állok a legnagyobb becsben. A multkor is csak egy kicsit nyögdecselem és a gazdasszony még a szomszédokat is összehívta ijedtében. Nem is csodálom, hiszen mégis csak az én szalonnám a legértékesebb!

De erre már a tehén is belebőgött a vitába: — Ugyan, ugyan! Több igazságot és pártatlanságot kérek! Hát nem én vagyok-e a gazdasszony kisiának a kedvence? Nem az én tejecskémet kéri mindig? Én vagyok a gazdasszony szemefénye!

A ló hangosan nyerítve nevette ki az egész társaságot: — Ha én fel nem szántanám a földet, mindnyájatoknak felkopnék az álla. Magát a gazdát is én hordozom. Én vagyok tehát a legnagyobb úr!

A nagy versengésben még összetűzésre is került volna sor, ha közben ki nem jön a gazda az udvarra. Nem magában érkezett. Egy vendég kísérte.

— De szép állataid vannak! — szolt a vendég, szétnézve az udvaron.

— Van is elég bajom velük! — szolt a gazda s legyintett a kezével. — Már arra is gondoltam, hogy leölöm és eladom mind. Az árából inkább egy boltocskát veszek és abból könnyebben megélünk, mint az állatokkal való vesződésből.

— Kár lenne, — felelt a vendég — inkább add el jó áron az egész seregletet s végy helyettük újabb, szebb példányokat.

— Erre is gondoltam már — mondta a gazda. — Eszembe ötlött, hogy újjal cserélem fel a kutyát. A macskát pedig megölöm s egérfogóval töltöm be a helyét.

Ekként beszélgetve sétáltak gazda és vendége.

Az állatok meghökkenve füleltek és hallgatták a beszélgetést. Ijedten néztek össze és sokáig búsan, töprengve hallgattak. Régen voltak ilyen alázatosak!

Lekókadtt fejvel vették tudomásul, hogy egyik

sem úr közöttük. Csak egy úr van: a gazda. A gazda nem szorul rájuk, meg tud élni nélkülük is. A hasznuk sem nagy, ki tudja őket cserélni másokkal.

Ez a verseny kicsinyített mása annak, ami a nagy természetben folyik. A nagy természetben is károg, csacsog, vitázik, magyaráz és agitál minden a nagy problémán: ki a legnagyobb úr a világon? Ki a nagy mindenség gazdája? Ki a világ ura?

Ez a kérdés természetesen a nagy világ legkisebb szegletében, Nevetlenfaluban is felgömbült. Ezen nem is kell csodálkoznunk, hiszen még az angyalok országában is vita támadt e fölött. Annál inkább előfordulhat ilyesmi egy faluban, ahol nagy bőségben jár-kél az aprójószág: a szamár, a liba, a koca, a kakas s mindezek feje felett ott károg még a varjú is . . .

Jó lesz azonban erről a varjúról külön is szólni még . . .

A nevetlenfalusi haranguralom

Apostol Pál kis falujában sok igaz szépség van. Részint a természet síkjában, részint pedig a természetfeletti világ vonalán. Ezek a szépségek természetesen nem nagyságuk és fenségükkel, hanem inkább egyszerűségük és eredeti bájuk miatt érdemlik meg a figyelmet. Mindaz, ami Nevetlenfalu határán belül történik és történhetik, nem dráma és nem hősköltevény, hanem egyszerű kis esemény, amin azonban az üdeség hamva van.

És még valami. A Nyírség homokpora. A nyíri homokpor a porrétegek arisztokratája. Nem piszok, hanem egy elsüllyedt világ finom kvarclisztje.

A nevetlenfalusi eseményeknek aztán még egy érdekességük van: minden tervhez, minden küzdelemhez a kék ég szolgáltatja a háttérrel s a színpalak mögött, a színek és vonalak mélyén a Lélek a rendező.

Mindezt pedig az teszi eseménnyé, hogy meg-

szólal hozzá a fehér torony harangja is. Hol egyesben, hol pedig többesben. De minden valamirevaló ügyszóhoz szól Nevetlenben a harang. Erre célozva mondták az emberek, közeliak és távoliak, ismerősök és idegenek: Nevetlenfaluban haranguralom van.

*

Mielőtt megrajzolnók Apostol Pál kis világának ezt a szépségét és érdekességét, előbb elmondjuk a harang általános történetét, majd pedig külön az egyik nevetlenfalusi harang emlékezetes esetét.

*

Kínában — állítólag — már Krisztus előtt is használtak harangokat. A keresztények az első időkben harang nélkül éltek egyházközségi életüket. Nemcsak azért, mert a harang akkoriban még nem terjedt el ott, ahol keresztények voltak, hanem azért is, mert az első századokban a keresztényeknek nem lehetett hangoskodniok. Az első három század kereszténysége házakban, katakombákban bujdosott. A hívek akkoriban szóval, üzenettel, titkos jelszavakkal hívták meg egymást a titkos helyeken tartott istentiszteletre.

Mikor aztán Nagy Konstantin római császár idejében (313-ban kiadott milanói edictum alapján) a keresztény vallás gyakorlata szabaddá lett, nagy fatáblák ütögetésével hívták össze a híveket. Erre emlékeztet a ma is használatban levő kereplő, amelyet harang helyett alkalmazunk a nagycsütörtöki szentmisétől a nagyszombati szentmiséig bezárólag.

A kereszténység történetében az első harang a hagyomány szerint 394-ben készült Olaszország Nola nevű városában. Ettől az időponttól kezdve mindjobban elterjedt. Hogy hazánkban mikor kezdtek harangot használni, nem tudjuk biztosan. Erre vonatkozólag csak a tizenegyedik évszázadtól kezdve vannak írásbeli adataink.

Az idők folyamán sok harang készült, természetesen ezer és ezerféle nagyságban. A német-

országi kölni székesegyháznak például 262 mázsás a nagyharangja.

Sokszor nem a súly nagysága teszi kedvessé a harangot, hanem az a súlytalan valami, amit emlékek, multnak vagy esetleg csodás erőnek nevezünk.

A nevetlenfalusi nagyharang nem volt nagy. Súlya nem tette nevezetessé. De híressé tette egy kis eset, amely egyben a harang története is.

Az eset haranghúzáskor történt.

Amikor a harangöntő a harmadik harangot is felhúzta a fehér toronyba, a jelenlevők lelkéből olyan elemi erővel szakadt fel a hála sóhaja, hogy ezek a sóhajok kicsiny hijján majdnem meglendítették az új harangokat.

A haranghúzás mindig nagy esemény a faluban. Nevetlenfalu is majdnem teljes lélekszámmal állta körül a fehér tornyot. Apró és nagy egyaránt ott volt. A nagy termetűek hátul ágaskodtak, kisgyermekek pedig tolakodtak és előrefurakodtak. Akiket a házörzés kötelessége mindenképen otthon fogott, azok vagy az udvarban álldogáltak, vagy pedig az utcán ácsorogtak. A torony felé néztek. Kíváncsiskodtak. Figyeltek.

Az udvar közepén állott az öreg Képiró bácsi is. Neki is csak a távolság jutott a haranghúzási ünnepségből. Szomorkás, mosolytalan arccal figyelt. Volt rá oka, mert sok bánat érte. A fia miatt.

Végre meghúzták a harangokat. Szépen szóltak és ájtatosan.

— Úgy bizony! — szólt át Képiróhoz a szomszédja. — Szépen szólhatnak, hiszen a szentegyház húzza őket. Azért olyan szép a szavuk. A Szent József-harangot az esperes úr kongatja. A tisztelendő urunk a Szent Istvánba kapaszkodik. Kántor urunknak meg a Hősök harangja jutott.

Képiró nem szólt semmit. Évek óta nagyon szótlan volt. Különösen olyankor, mikor a faluban

mindenki örült. Ilyenkor eleven képen jelent meg szeme előtt a fia, aki nem örül a többi lánnyal és legénnyel, mert ki tudja hova bujdosott. Képiró ezért búslakodott. Fia után merengett, aki évekkal ezelőtt elzüllött és elhagyta az apai hajlékot. Az ördög tartományába ment. A jó fiúból tékozló fiú lett, aki egyrészt az édesapa pénzét és rózsapiros kedvét, másrészt pedig saját lelke üdvösségét és életerejét szórta el.

Amint az asszony hazajött a harangszentelésről, az öreg Képiró menten útnak indult a templom felé. Lassú volt a járása. Érthető. A szenvedők lassan járnak és kereszthordozón. A boldogok gyorsan és mohón. Képiró talán azért is járt olyan nagyon lassan, hogy könnyen megállhasson, ha eléje toppanna a fia. Amikor a templomhoz ért, köszönés nélkül vegyült el a tömegbe.

A közönség hangos volt. Mindenki a „harangzsebpénz”-ről beszélt.

— Vajjon ki húzza meg elsőnek a nagyharangot? — kérdezték egymástól az emberek. — Ki lesz a gavallér? Ki vágja ki a legsúlyosabb harangzsebpénzt?

Az öreg Képiró felnézett a toronyra, aztán halkán kihúzta magát és nesztelenül belépett a parókiára, ahol egy ropogós százast tett le a tisztelendő úr imakönyvére. Az imakönyvre, mert a falusi ember szentkép-félét lát a papirpénzben.

Képiróé az elsőség.

Sápadt, vértelen arccal tűnt el a templomajtóban. Senkit sem engedett magával menni a toronyba. Egyedül akart lenni magános fájdalmával a harangok között.

Nagyon izgatott volt, amikor megmarkolta a harangkötelet. Mintha félt volna. Rég volt biz az már, amikor még barátságban volt a harang-világgal. Akkor még gyermek volt. Ministránsfiú. Akkor félkézzel is tudott parancsolni a falu szavának. Most bizonyosan mind a két kezére szükség lesz.

— Fiam! — szakadt ki a szó melléből s kinézett félszemmel az egyik toronyablakon. Csak úgy találomra. — Fiam! — ismételte szavát — figyelj fel rám, bárhol vagy is. Figyelj fel erre az apai harangszóra!

Az öreg nagy keresztet vetett magára s aztán remegő kézzel, könnyes szemmel meglendítette a harangkötelet. A harang megkondult. Szava végighullámszótt a házak felett és szétterült, mint valami áhítatfátyol egy szomorú koporsón.

A fehér torony tövében senki sem tudta, mi történik odafent.

És a harangszó olyan lett, mint az ének. Szöveget kapott. Képiró bácsi beleszótt a harangszóba lelke panaszát és apai szívének nagy fájdalmát. A torony tövében állók persze szöveg nélkül hallották a harangszót. De fönt a toronyban a harangok anyala jegyzetet készített.

— Istenem! Te is figyelj fel reám! — panaszkodott harangozás közben az öreg Képiró. — Egy édesapa kongatja a szívét. Egy öreg, sír szélén álló ember, aki nem kér tőled semmi más örömet, csak azt, hogy megegyszer megölelhessen a fiát.

— Fiam! Neked húzom új harangunkon az első verset. Szent szó ez, mert a tűzben tisztult érccel együtt szól most a rajta ragyogó szenteltvízcsepp is. Azért húzom ezt a harangot, hogy felköltselek, mert bizonyos vagyok benne, hogy elaludtál valahol. Talán egy vályú mellett. Talán egy korcsmai asztalra borulva. Talán egy csűr mélyén. Teérted kongatom a harangunkat, hátha hazavezet ez a szent hang. Hátha irányt ad neked . . .

— Fiam! Bárcsak elnyomhatnám füledben a csábító ördög és világ minden hangját, hogy a hazahívó atyai szó diadalmaskodjék rajtad. Jöjj haza! Vár a régi ház! Vár az udvar! Vár a régi, kopott, de tisztességes ajtóküszöbünk! Vár a régi tányérod, poharad, kanalad.

Az öreg Képiró már jóideje harangozott. Csak

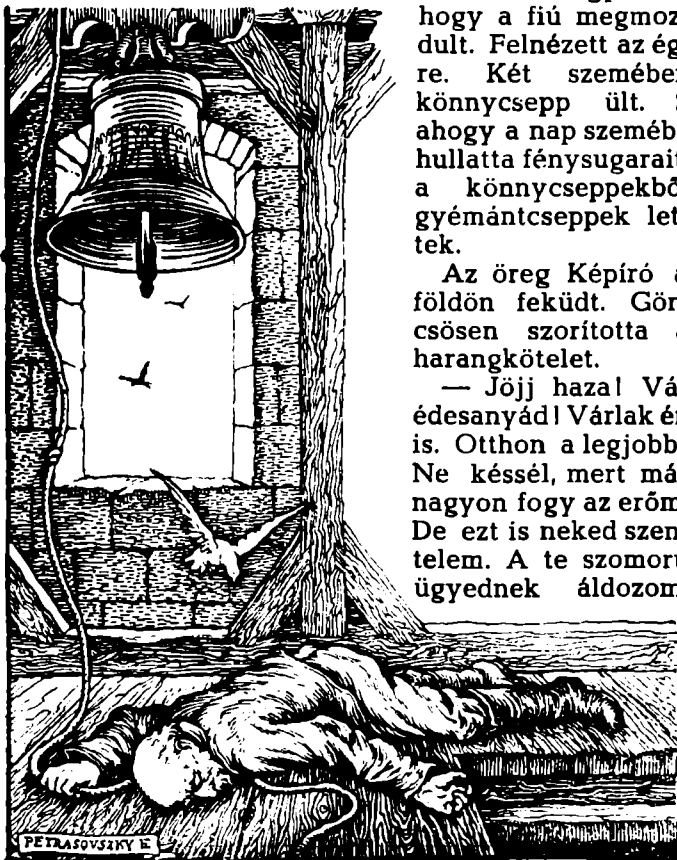
az angyalok látták, hogy a szenvedő ember gyengülni kezd. Megingott. Megszédült, aztán a földre rogyott. Zuhanásával egy másik világba hullott át. Képiró a látomások világába jutott.

Vályút látott. Közéleben gémeskutat. A kút kávája mellett ült valaki. A fia. Ágrólszakadtan. Gyűrötten. Homlokára hullott szőke haja. Képiró megismerte az arcot. A kalapot is megismerte. A

subát is. S úgy látta, hogy a fiú megmozdult. Felnézett az égre. Két szemében könnycsepp ült. S ahogy a nap szemébe hullatta fénysugarait, a könnycseppekből gyémántcseppek lettek.

Az öreg Képiró a földön feküdt. Görcsösen szorította a harangkötelet.

— Jöjj haza! Vár édesanyád! Várlak én is. Otthon a legjobb! Ne késsél, mert már nagyon fogy az erőm. De ezt is neked szentelem. A te szomorú ügyednek áldozom.

Hazaharangozlak. Addig húzom a harangot, amíg fel nem keltem az összes megtévedt lelkeket, míg bele nem hatol ez a harangszó a betyártanyák csendjébe, míg ki nem mondod azt a szót: hazamegyek!

— Jöjj haza fiam, mert sokan dúskálnak atyád házában borban, kenyérben. Miért kell neked éhezned?

Képiró már nem harangozott. Sápadt arccal feküdt a fehér toronyban az aranyló harangok alatt. Keze földre csúszott a harangkötélről s behúnyt szemmel szenvedett.

Olben kellett lehozni a toronyból.

Sötét este lett. A falu ünnepi zaja elült s lassanként mindenki pihenni tért.

Képiró házából tompa fény hullott ki az udvarba. Ott még ébren voltak. Az asszony az ágy mellett ült. Egy pergamenarcú ember körül foglalatzkodott. Puhára igazította az ágyat, hogy nyugodtan pihenhessen gazdája.

Képiró felnyitja fáradt szemét, körülnéz, aztán így szól: — Oltsd el a lámpát!

Egy kéz nyúl a lámpa felé, hogy lecsavarja az égőt.

De ebben a percben valaki felsuttogott az ablak alatt: — Édesanyám!

— Mi ez? — vetette jobbra fejét a beteg Képiró.

— Téged hív valaki!

Egy pillanattal később, amikor megkerült az, aki elveszett, egyik lettek az ölelésben. Jobbról az anya, balról meg a beteg apa csókolta a régen nem látott drága arcot.

Az arc a fiú arca volt.

— A Képiró-fiút hazahozta a nagyharang! — mondogatták egymásnak másnap a nevetlenfalusiak. — A harang szavának csodatevő ereje van.

Az eset nem maradt következmények nélkül.

A nevetlenfalusi nagyharang hosszú időre biztosította magának a közvélemény tiszteletét és az emberek szeretetét.

Ime, egy példa arra, hogy a harangokat nem kizárólag a súlyuk teszi értékessé.

A falusi harangszó

Az országutaktól távol eső hegyek magaslatán, völgyek mélyén fekvő falunak oly kedves a harangszava. Ez a harangszó szinte hozzátartozik a természet szépségeihez. Az akácfasorhoz, amelyen úgy tör át az érc szava, mint a szín a fátyolon. Hozzátartozik az alkonyat és hajnal bájához, amelyet kiegészít és megkoronáz.

A városokban is harangoznak. De milyen más a városi harangszó, mint a falusi!

A falusi harangszó dal, áhitat és szépség, mintegy a rigófütty rokona, a városi harangszó ellenben kövek között suhanó mementó. Emeletek felett kúszó és paloták között bujdosó égi hang. A városi

harangszónak sokkal több ellensége van, mint a falusinak. A városi harangszót sok minden tépi, rombolja, kavarja: gépkocsik túlkölése, gyarak szirénájának üvöltése, villamosok csengetése. A falusi harangszót nagy csend veszi körül, csak a szél borzolja meg néha-néha. Egyébként pedig minden hódolattal köszönti. A hajnali harangszót a reggel mocsoktalan szépsége, a délit a fáradt vándor és munkás pihenő szótlansága, az estit pedig a halálraérett nap méltóságos komolysága.

Amikor Nevetlenfaluban megszólal a harang, az élet megváltozik. Legalább a harangszó idejére. Egy fokkal melegebb lesz. Meg aztán meghittebb is. Az áhitat pedig egy árnyalattal szárnyalóbb. A nóta halkabb. A jóság pedig hősiesebb.

Miért van ez?

Azért, mert Nevetlenben nagy tekintélye van a harangnak. Nevetlenben valóban haranguralom van. Ott még úr a harang. Figyelnek rá és hallgatnak szavára. A nevetlenfalusi fehér torony olyan, mint egy nagytekintélyű felvigyázó. Állandóan figyel. Messze lát. Keblében három nagy csengőt rejteget és azokkal tartja fenn a rendet. Néha csak egyet ráz. Néha kettőt. Néha mindet. Néha világosan szól, néha pedig sötéten. Feketén. Egyszer nyugodt a hangja, máskor viszont izgatott. Néha megállítja a küzdelmet, máskor megindítja. Olyan a nevetlenfalusi harang, mintha a másik világ óráütése lenne, hogy egy percre figyelmeztesse a hallgatóit a legszükségesebbre. Talán azért is olyan nagy a tekintélye.

Az idegeneknek feltűnik, hogy minden valamire való esemény harangszót követel és kap is Nevetlenben. Amihez nem harangoznak, az vagy nagyon világias, vagy pedig nem jelentős ügy.

Ha a nádfedeles házak között felrepül a piros kakas, a megijedt nevetleniek a harangkötelbe kapaszkodnak. Félreverik a harangokat. Ha a nyári forróságban sötét és vészes felhők gyülekeznek a

látóhatáron, akkor ismét csak a harangtól kérnek hathatós segítséget. Ha a népművelés órája következik, ha valaki szólni akar a néphez az iskolában, a harang ezt a munkát is sikeresen megindítja. Ha húshagyó kedden abba kell hagyni a nótát és a táncot, a zárórát a harang jelenti be. Az új évet is a harangszó vezeti be.

Elmellőzhette volna-e tehát Apostol Pál a haranghúzást az új életindulás küszöbén? Akkor, amikor egy új korszak hajnalán népe elé állt, hogy tűzoszlopa legyen a hidegben és a sötétségben, a vándorlásban és a pihenésben?

Ránehezedett a harangkötélre azon a bizonyos szilveszteri éjtszakán és nem vette észre, hogy a hosszú kötél mint csavarodott rá a derekára, sőt az egész életére. Eggyé lettek. Amaz emlékezetes szilveszteri harangozás óta sokszor felment a toronyba. Hogyne ment volna oda! Hiszen a templomtorony őrhely, ahol neki kell vigyáznia. A templomtorony a pap bástyája.

Tiszta is volt a nevetlenfalusi templomtorony minden részecskéjében és minden szegletében. Régen nem így volt. Valamikor baglyok, denevérek teremtették meg a hangulatot a rendetlenkedő ifjúság toronybeli csínyjeihez. Most ennek vége lett. A templomi rend nőni kezdett s már a torony tetejéig ért fel.

Nagy is lett a torony tekintélye az egész faluban, sőt a messze környéken is. A fehér torony zöld zsalugáteres négy ablaka olyan volt, mint négy nagy behunyt szem, amely mögött egy sápadtarcú, keménykötésű népapistól élte életét. A kis mesék népe, a gyereksereg azt hitte, hogy az elzárt lépcsőkön és a harangok állványán, meg a harangok koronáján ezüstruhás aranyszárnyú angyalok szundikálnak, suttognak és énekelgetnek.

A valóság persze egészen más volt. Apostol Pál nem fehér galambokkal barátkozott, hanem fekete varjakkal vívta harcát.

Varjú a láthatáron

A világháboru után varjú szállt le a faluban. Nagy emberszabású varjú volt. Hosszúnadrágban jött és kezitáskával. Senki sem tudta, hogy honnan repült Nevetlenbe. Kibérelt egy házat s néhány nap múlva tele volt a palánk kis varjakkal.

A családját is magával hozta.

Varjú Benedek gyermekei nagy fekete szemekkel néztek bele a falu sűrke csendjébe. Jól viselkedtek. Ki a palánkon ült, ki meg az udvar porában. A legnagyobb gyermek — iskoláskorú — a ház előtti megviselt eperfáról nézett le. Csendesek voltak. Ami érthető is, hiszen még idegeneknek érezték magukat. Meg is gyanúsították őket a kis nevetleni gyerekek, hogy a kis Varjúk nem beszélnek, hanem bizonyosan kárognak. De ez csak azért volt, mert még nem volt barátjuk. A barátság rendszerint az első megosztott sóskiflivel alapozódik meg. Falun azonban nincsen sóskifli, ezért a falusi gyermekbarátságok más alapon épülnek fel: az első közösen kiszedett madárfészek romjain, vagy pedig a madártemetésen.

Mint mondtam, a kis Varjak már künn süt-kéreztek a napvilágon. Éltek. Virultak.

Varjú úr ellenben nem volt látható.

Varjúné asszony sem.

A Suhajda-árvák öreg, gazdátlanul állt, de most már Varjú-fészekké vált portája rejtelmes várkastéllyá változott. Új élet kezdődött ott. Csakhamar szétszaladt a hír, hogy a Varjú-várban gépeket szerelnek fel.

Miféle gépeket?

Voltak, akik titkos pénzverdéről suttoztak. A vizsgább szeműek azonban kételkedtek ebben, mert látták a felsorakozó vedreket és csöbröket, amiket egymás hegyire-hátára raktak Varjú úrék.

— A pénzhez nem fazék kell, hanem zsák! — torkolta le a pénzverde híveit az öreg Gergely

Mihály bács! — Itt nem pénzverde indul, hanem valami más.

Egyszer aztán írás jelent meg a Suhajda-árvák háza homlokzatán. Kis festett deszkán fekete betűk hirdették: Varjú Benedek tejüzeme.

— Tejüzem! — olvasták a cégtáblát a nevetlenfalusiak. S egymásra néztek, hogy ki az okos közöttük, aki megmagyarázza ezt az üzemet?

A tejüzem bizony mindenképen nagy szó volt Nevetlenben. Eleddig a tengeridaráló, meg a szecska-vágó vitte el a babérkoszorút az üzemi versenyben. Most — íme — nagyobb kerék érkezett a faluba, mint a daráló kereke, meg a szecska-vágóé. Nagyobb kerék, nagyobb szíjjal.

A gyermekek meg éppenséggel megbűvölten álltak a Varjú-udvar kis kapuja előtt. Kukucskáltak. Hallgatództak. Palánkra másztak. Mert hát ők látni és tudni akartak mindent. Azonban sajnos, se nem láttak, se nem hallottak semmi rendkívülit. Pedig tíz-húsz kérdés kapaszkodott egymásba a fejükben. Mindenekelőtt zsákbamaczka volt mind-egyik Varjú-fióka. Csodálatosak voltak, mert nagyon rövid nadrágot hordtak s úri folt volt rajta. Szabályos: vagy egészen kerek, mint az őszirózsa kis tányérkája, vagy egészen téglalap alakú. Őrajtuk is volt folt, de a vérbeli földműves gyermekén ez mindig elnyúlik. Vagy jobbra vagy balra. De semmikép sem végződik formás vonalban.

A kis Varjú-fiókákon szépen vágott nadrág-foltok voltak. Meg rövidujjú nyári trikó-ingecskék. Színesek: piros, fehér és kék színűek. A piros trikós volt a Feri, a kék trikós a Laji, a legnagyobbik gyermek hordta a fehér trikót. Ez volt a Dani.

Dani volt közöttük a vezető szellem. Titkos megbízást hordott a zsebében. Marsallbotot. Felvigyázó volt. A Varjú-fiókákra vigyázott.

Milyen a tejüzem?

— Milyen a tejüzem? — kérdezte egyszer a kis Deák Jankó a legkisebbik Varjútól.

— Olyan, mint a gyár! — vágta ki a választ Varjú Benedek gyáros legifjabb csemetéje.

— Osztán nagy kerék is van? — érdeklődött tovább Deák Jankó.

— Nem mondom meg! — volt a válasz.

— Akkor biztosan nincs is! — legyintett kezével a kis Jankó gyerek.

Deák Janika nem tudta meg, hogy van-e hát nagy kerék a tejgyárban. Pedig nagyon szerette volna tudni.

De hogyan csinálja a tejgyár a tejet, ha nincsen nagy kereke?

Ilyen gondokkal aludt el Deák Janika aznap este. A többi névtelen Jankó is ilyesmiről álmódott. A gyáron járt az esze mindnek. A gyár hibája volt, hogy már hetek óta nem járt az angyalok között egy nevetlenfalusi gyermek képzelete sem. A mennyországban már voltak. Persze csak álmukban. De a gyárban még nem. Milyen lehet az a nagy kerék? Gondolatban bele is kapaszkodtak. Hajtották. Dobálták: kővel, almacsutkával. S mikor felébredtek, megint csak a kerékről indult meg a beszéd.

•

Apostol Pált is gondolkozóba ejtette a tejüzem. Ő is a nagy keréken törte a fejét. Azon töprengett, hogy milyen lelkületű ember Varjú úr? Jó-e? Valóságos-e?

Vajjon áll-e a Varjú-gyárra a lübecki mondás: Deus in rota? Vajjon ki ott a világ királya? Ki áll Varjúéknál az élet középpontjában? Isten-e?

Vagy az ördög?

Olyan kérdések voltak ezek, amelyek mindig felmerülnek minden jó lelkipásztor fejében, valahányszor új arc érkezik a faluba.

•

Nem telt bele egy esztendő sem és ezekre a kérdésekre már a verebek is csiripelték a választ: Varjú úr nem Isten madara!

Miért mondták ezt Varjú úrról az emberek? Ennek a címzésnek története van.

A tejüzemben már egészen szép volt a forgalom, amikor egyszer Varjú Benő azt magyarázta nagy hangon tejhordó közönségének:

— Én nem úgy gondolkozom, mint az Isten madara!

A falusiak nagyot néztek.

— Kit ért ezen, Varjú úr? — szólt gyanakodva Vereb Andris, akinek éppannyi köze volt a madárvilághoz, mint Varjú Benőnek.

— Hát a papot!

— S úgy érti, hogy más véleményen lenne, mint a papunk?

— Teljességgel — nyomta meg a szót Varjú Benő. — Engem ugyan nem szorít egy pap sem a reverendája alá. Én nem bírom a sötétséget. Én világot láttam. Országokat jártam be s még nem találkoztam az Istennel. Tehát nincs is.

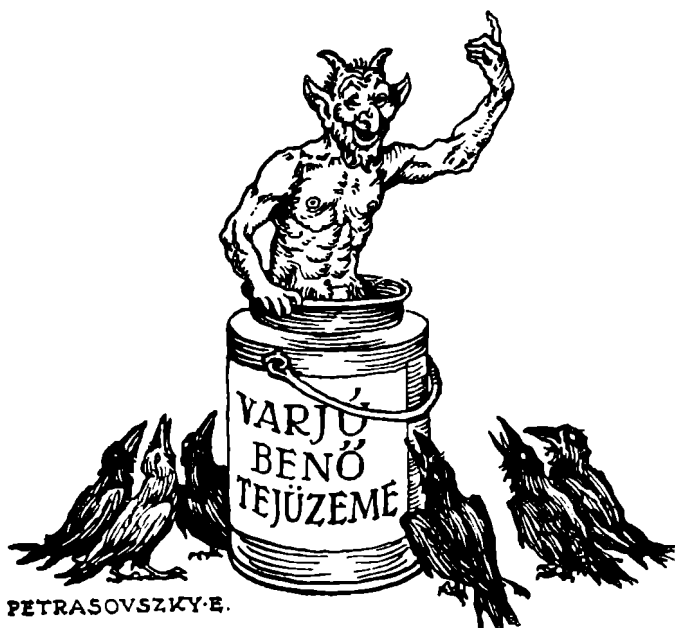
A tejhordók meghökkentek. A kiskorú gyermekek még nem értették a dolgok összefüggését, de Vereb Andrisban fellobbant a jó lelkület és felpattanva ezt vágta oda a tolláskodó Varjúnak:

— Pedig hát nagyon egyszerű a válasz erre: Tudja, hol lakozik az Isten? Csak két arasznyi az út s megtalálja: a homlokától lefelé balra . . .

Kibújt a lóláb!

Nincsen a teremtő Istennek olyan négyszög-ölnyi területe, ahol meg ne jelennék az ördög. Nem saját képében, hanem álarcban. Báránybőrbe, liliom mögé bújva. A paradicsomkertben kígyóba rejtőzve.

Néha a tejesköcsögbe is behúzódik. Mint például Nevetlenfaluban. A tejüzem csuprai és vedrei lassanként ördögfészkek hírébe kerültek. Varjú

Benő ugyanis mindig hangosabb lett s szava nem épített, hanem rombolt. Csakhamar kitudódott, hogy címeres vallásgyűlölőt kapott benne a falu.

Az emberek álláspontja vele szemben különböző volt.

Voltak, akiket nem érdekelt Varjú Benő tejüzeme és világnézete. Akadtak aztán olyanok, akik szívesen hallgatták bölcsekedését. Szellemi köpüléseit. Egyesek nyíltan tapsoltak neki. De mindezek számát jóval felülhaladta az a tábor, amelyik üzleti sikra terelte állásfoglalását és elmaradozott tőle. Nem hordtak tejet neki.

A tejüzem meggyengült. A kereset megrendült.

Varjú Benő azonban nem zárta be a boltot. Ő megvolt egy gyengén menő tejüzemmel is. Szűkösebben és nehezebben élt, de annál nagyobb

hévvel vetette bele magát a lelkek rontásába. Hej, a gonoszság mindig nagyobb nyomással dolgozik, mint a jóság.

A tejüzem tovább forgott. Kisebb számban ugyan, de azért csak volt továbbra is közönség. Varjú aztán kiszemelte áldozatait s tervszerűen méltelyezte azokat. Rontotta őket. Fertőzött. Lázított. Olvasott. Magyarázott. S mindezt üres tejes sajtárok mellett.

Szomorú és csúnya varjú-gyűlés volt, ahol minden mozdulat és minden mondat azzal zárult: kár hinni a papnak! Kár . . .

Bizony nagy volt a kár, amelyet Varjú Benő okozott. A falu élete keresztveződött önmagával. A keresztúton pedig ott állott keresztbefont karokkal a pap. Fájdalommal nézte, hogy egy rossz ember milyen nagy bajt tud csinálni. A szeretet gyakran sebet kapott. Sok összeütközés következett be. Ki ezzel kapott hajba, ki meg azzal. S a küzdelemben mindig két zászló szövete villant meg. Az Egyház arany-ezüst színe és a gyűlölet fekete szövete.

Varjú Benő lassan lefözlötte a lelkeket . . .

Ne bántsátok az Istent!

Az istentelenkedés olyan méreteket öltött már, hogy Apostol Pál a szószékre vitte búját és nyomatékosan követelte, hogy ne bántsák az Istent!

Ebben a faluban emberemlékezet óta Isten volt az Úr — mondotta. — Így volt ez a multban. Így legyen a jövőben is. Tisztelettel kell megemlékezni a régiekről, őseitekről, akik kitárt ablakban állva, kiállították világgá: az én ablakomon akármikor benézhet az Úristen. S ezt azért merték mondani, mert tisztességes életet éltek. Aki nem lop, nem csal, nem rágalmaz, nem káromkodik és aki nem szeretetlen felebarátjaival szemben, az fel mer nézni az égre!

Aki viszont leereszti az ég felé az ablakon a

függönyt, — hogy gonoszságait ne vegye észre az Úr — azokat figyelmeztetem, hogy nincsen olyan takaró a világon, amelyiken az Úr Isten szeme keresztül ne látna.

Azt hiszem, hogy nem kell bizonyítanom az Isten létezését. Van Isten! Csak persze mennyei magasságban, a természetfeletti világban, a fejfeletti határban.

Senki sem tudja bizonyítani azt, hogy nincs Isten. A tagadóval az történhetik meg, ami egyszer a libával.

— A fecske leszólt a magasból:

— Jaj, de gyönyörű tájék!

A házilúd gágogni kezdett az udvarban:

— Nem igaz! Nem látom!

— Jöjj magasabbra. Minél magasabbra! Akkor majd meglátod — biztatta a fecske.

A lúd feltotyogott a szemétdombra — magasabbra nem juthatott — s onnan gágogta szét:

— Tedd bolonddá az öregapádat. Nem szép a tájék!

Igen a szemétdombról — emelte magasabbra hangját Apostol Pál. — Megtörténhetik, hogy a szemétdomb magasságából nem látja valaki az Isten. De emelkedjék csak fel a tiszta lelkiismeret síkságára, máris két tenyerével kell eltakarnia orcáját, olyan nagy és fenséges az Úr.

Kedves Híveim! Ne tűrjétek a lázító beszédet! Hessegessétek el fületek mellől a hamis muzsikaszót, a vallásellenes hangot és a hitetlenkedő beszédet. Az ilyen hang nem más, mint a mesebeli nyárfa beszéde amely egyszer már megmutatta, hogy mit ér.

Tanulásképpen elmondom néktek, tanulhattok belőle!

Nagy gabonaföld közepén hatalmas nyárfa állott. Valamivel odébb egyéb fák álldogáltak.

Egyik napon így szólt a nyárfa: — Kedves testvéreim! Mi, a növények dicső nemzedéke, va-

gyunk a föld urai, tőlünk függ minden. Mi fenn-tartjuk önmagunkat s az állatokat és az embereket is mi tápláljuk. Csak egy hatalom van a világon, melytől állítólag létünk és boldogságunk függ. Ez a hatalom a nap volna. Az én meggyőződésem szerint azonban nem így áll a dolog.

Itt pihenőt tartott a nyárfa.

Néhány öreg tölgy és topolya felől a közeli kertből a rosszallás zizegése hallatszott. A hullámzó gabona ellenben helyeslést zúgott.

Erre a nyárfa még hangosabb szóval folytatta: — Jól tudom, hogy van egy megátalkodott párt, mely makacsul megmarad az idejétmult álláspon-ton. De bízom a fiatalabb növényi nemzedék önállóságában, hogy utoljára mégis csak belátja, mily méltatlan hozzánk a meghódolás az ostoba babonával szemben. Mi növények nem szorultunk senkire. Szabad fejünket semmiféle járom, még a nap járma alá sem hajtjuk. Azért tehát le a zsarnokkal!

Igy beszélt a nyárfa.

Hosszantartó helyeslés következett. A mezők örvendeztek, a ligetek zúgtak s alig lehetett hallani az öreg fák helytelenítő szavát.

E naptól fogva furcsa dolgokat láttak az emberek. Mikor reggelenként felkelt a nap, a virágok bezárták kelyhüket s úgy tettek, mintha aludnának. A fák levelei sem fordultak többé a nap felé. Este azonban kinyíltak.

A forradalmárok azonban alaposan pórul jártak.

A gabona szára alaposan megvékonyodva hajlott ide-oda, míg végül elszáradva, idő előtt elterült a földön. A fák levelei megsárgultak s a virágok elfonnyadtak.

A növények csakhamar zúgolódni kezdtek a nyárfa ellen. Ez pedig a kanárimadár sárga színében állt ott s csillogott, mint egy kikent-kifent ficsúr.

— Mily együgyűek vagytok! — Hát nem ve-

szitek észre, hogy most vagytok csak igazán függetlenek, nem úgy, mint a nap uralma alatt?

Sokan még most is hittek neki.

— Önálló személyiség vagyunk! — kiáltozták jobbról-balról, míg aztán az utolsó háncs is lefoszlott róluk. Nemsokára a dicső nyárfa is seprűként nyúlt a levegőbe. Elfogyott az életnedve s megsemmisült a magasztalt függetlenség következtében.

— Nos, kedves híveim, — mondotta Apostol Pál — ne ilyen véget adjon nekünk a Gondviselés.

A fa a földön él, de törzse, koronája a föld felett levegő és napfény nélkül nem lehet meg.

Az ember földből lett és a föld vándora, de értelmével és lelkével, vágyaival és terveivel egy másik világban él. Az ember élete igazi tartalmát Istentől kapja. Az embert igazán boldoggá csak Isten teheti. Szépen éneklí meg ezt egy költőnk:

„Uram, rajtad kívül nincs senkim, hozzám mindenki idegen. Mint száműzött vad járnék itten, ha Te nem lennél, Istenem!

Testvér, barát, apa: minden vagy! Ha Te nem lennél énelem, csak gyász, csak bús vergődés lenne egész szegény kis életem.

Szólni se tudnék rajtad kívül e földön senkihez sem én. Ha nem tudnálak, nem hinnélek, meghalna bennem a remény.

S remény nélkül, nélkülöd: Isten, nem bírnám el az életem. Csak addig élek, míg velem vagy; ha elhagysz, megöl végzetem.

Neked panaszolok el mindent, ami gyötör, ami sebez. S ha nagyon nyom az élet terhe, a súlyból szent kezed levesz.

Beszélek hozzád; Te megértesz. S úgy érzem, felelsz is nekem. Áldó kezed halkán, látatlan gyógyítja sok fájó sebem.

Érted vagyok, csak neked élek, hiten kívül nincs semmi itt. Egy gyönyör van, Uram, azt tudni, hogy velünk vagy e földön itt.

S hinni, hogy halál után ébred igaz életre az

igaz. E kis élet nagy gyötrelméért az örök élet ad vigaszt.

S a tudat éltet, hogy elmenve innen, Uram, hozzád megyünk. S hogy melletted örök lakodban majd mindég teveled leszünk . . ."

— Az ember Isten gyermeke — mondta Apostol tisztelendő. — Maradjunk tehát Istenes Jánosok, Istenes Máriák! Ne adjuk fejünket istentelenségre! Ne engedjete a lázító áramlatnak! Ne akasszátok szegre vallásosságokat! Ne dobjátok félre az imakönyvet!

Ha eddig harangszóra keltetek s szempilláitoknak első fölrebbenésével keresztet vetettetek magatokra, akkor holnap se keljetek fel e nélkül, mert kikapcsoljátok szívetekből az Istent!

Eddig: felülről kértetek erőt ahhoz, hogy munkátok kenyeret teremjen, hogy szívetek verése el ne álljon, hogy kezetek ne remegjen, míg a kapát markoljátok.

Holnap is így legyen! Holnapi szavatok is a tegnapi legyen: „szívem csakis azt akarja, ami kedves Teneked!” Mert ha unjátok a munkát és csak félkézzel fogjátok meg a végét, ha tengtek-lengtek a barázdában állva, akkor kirekesztitek onnan az Istent.

Eddig: megkapta lelketek a szép vasárnapot, a templomi áhítatot az orgonaszóval, a prédikációval, a ministránscsengő muzsikájával: szentmisét hallgattatok, imádkoztatok, énekeltek. Figyeltetek az evangéliumra. Olvasgattatok A Szív ujságot. Meglátogattatok utcátok betegeit s szórakozásaitokat a tisztesség lelkével szenteltétek meg.

Holnap is így legyen! Adjátok meg a vasárnapnak a tiszteletét! Ne végezzetek szolgálai munkát! El ne gázoljátok szekeretekkel e szent napot! Ne járjatok korcsmába! Mert ha nem így lesz, akkor elkergetitek örömeitekből az Istent.

Eddig: Isten szolgáját hívtátok az orvos után a beteg ágyához, hogy az utolsó útra készítse elő

a távozót. S a haldokló könnyes szemmel fogadta az isteni útravalót: az Oltáriszentségben jelen levő Krisztust.

Félek, hogy holnap talán már nem így lesz. Tartok tőle, hogy istentelenül fogtok kimenni ebből a világból. Krisztus kísérete nélkül. Meghaltok majd, mint az állat az útszélen. Nem égrenéző szemmel, hanem földbe fúrt orral. Nem úgy, mint aki a jutalomosztásra megy, hanem úgy, mint azok, akiket leszámolásra hív az isteni akarat. S reszketni fogtok, mert lelkiismeretetek feltörő szavát — míg élvezni tudátok a világ örömeit — összeszorított fogakkal fojtottátok el.

Jaj, ha így lesz, ha halálotokból is tovaűzitek az Istent!

S az Úrral mégis csak találkozni fogtok, mert ő a Kezdet és a Vég. Tőle kapjuk az első leheletnyi levegőt és az utolsó lélekzetvételt is ő tagadja meg tőlünk. Isten tehát élénk toppan. Titokzatosan és komoly arccal. Mint összegörcbült férgék, kerülünk lába elé. A rosszakat eltapossa. Félrelöki. Balra hajtja. A jókat viszont tenyerére veszi. Magához öleli. Megsimogatja s keblén melengeti mindörökre.
— Amen! — mondták a hívek.

Milyen magasra ér a falusi ateizmus?

A nevetlenfalusi Varjú-betegség lassanként idültté vált. A ragály átviharzott az egész falun. Az átvészelés után néhányan átvedlettek hitükhagyóvá. Dolgozott a pogány szellem. Hol itt, hol ott. Hol így, hol úgy.

A veszély állandó maradt, mert néhány baciluszgazda járt folyton a falusiak között. Ezek úgy károgták a gyűlölet és vallásellenes gondolkodás nótáját, ahogyan Varjú Benő verte a taktust hozzá.

Apostol Pál eleinte sokat vitázott a szószékről. Később kevesebbet. Néha-néha még válaszolt egy-egy utcára kijutott Varjú-kárográsra, de aztán

teljesen elhallgatott. Némi keserűséggel a szívében határozta el magát erre, mert nehezebbre esett hangfogóval járnia. De végül is néma maradt. Az Úr Jézusra gondolt, aki szintén nem felelt azokra a támadásokra és arcátlanul ferde vádakra, amiket a főpap vágott az arcába.

Sok gondot okozott neki ez a rossz hitéleti fordulat. Ez a Varjú-vihar. Sokszor elment a templomba. Csendes délelőttökön és fáradt délutánokon is. Beült valamelyik templompadba s gondolkozott, töprengett. Minden gondolata a Varjú-betegség körül forgott. Elmélkedései közben rájött arra, hogy a falusi ateizmus nem mély, de legfőképpen nem magas. Nem ér fel az Istenig.

A falusi ateizmus nem a bölcselő elme terméke, hanem az erkölcstelenség és az emberi gonoszság gombája. A falusi ateizmus nem más, mint „haragszom rád” az Istenre. A falusi ateista éppen úgy hisz Istenben, mint a hívő lélek, csakhogy haragszik az erkölcstanra és szidja a papokat, a hívő pedig szeretettel és tisztelettel veszi körül Istent és Isten emberét.

Az istentelenek közül sokan nem azért vetik el Istent, mintha létezését nem tudnák belátni. Azért küzdenek ellene, mert ha Isten létét elfogadnák, akkor gonosz életüket is meg kellene változtatniok. Ezt a tényt napról-napra megfigyelhetjük. Míg egy ifjú becsületes s erkölcsös, addig hisz Istenben s tiszteli ősei vallását. Ahogy azonban a meg nem fékezett szenvedélyek tüze kigyúl benne és ártatlanságát elveszti, abban a pillanatban ezer ellenvetés támad lelkében Isten ellen s menten károgni kezd.

Apostol Pál csendes templomi elmélkedései alkalmával osztályozni kezdte híveit.

Boldogan járt végig gondolatban az utcákon, mert legtöbb lakójuk úgy járt ezen a földön, hogy csak a lába volt sáros. Ez pedig az életben elkerülhetetlen. A szív ellenben a legtöbb kebel-

ben tiszta volt. S ez a fontos. A tiszta szív Istenért dobog.

A beteg szívnek viszont nem magyarázni kell, hanem jóságos csenddel és meleg szeretettel körülvenni. Erre határozta el magát Apostol Pál is. Elhallgatott. Arra gondolt, hátha jobban szolgálja az ügyet azzal, hogy jósággal és emberi nemesszívűséggel mozgalmat szervez a legfőbb Jóság és a felülmúlhatatlan Szeretet mellett.

Elmélkedései és töprengései alkalmával rendszeren Mosolygó bácsi portájánál kötött ki. Mosolygó bácsi szép példát adott arra, hogy a vallásos élet a legszebb megoldása ennek a siralomvölgyi küzdelemnek. Vallás nélkül csak a kutya érzi jól magát, szokta mondogatni Mosolygó bácsi pipaszó mellett.

Apostol Pálnak eszébe jutott ez a mondás s hálásan gondolt a szép és nagycsaládú öreg Mosolygóra, aki kissé meghajlott hátával, derűs orcájával úgy él és dolgozik a barázdákban, mint a matrózok a hajón vagy az árbocon: égre néző szemmel!

Mosolygó bácsi nem a szájalók fajtájához tartozik. Kevésbeszédű ember. Tudják ezt róla a Varjak is. Így aztán szívesen választják az öreget köszörűkőnek. Hozzá dörgölik csorba lelküket. Beleakasztják kétes elveiket. Megtámadják.

Az öreg egy ideig hallgat, aztán szikrát vet. Felel. De bölcsen ám! Annyira bölcsen, hogy egyik-másik mondása évek óta itt forog Nevetlenfalu utcáin. Megérdemlik, hogy felfűzzük őket.

Egyszer egy iparossal került egy lócára az öreg Mosolygó. Az ifjú mester nagyon bölcsnek hitte magát. Nagy hangon ismertette gondolkodását, majd ezzel zárta le lelke állapotát:

— Nincs hitem!

Mosolygó bácsi ránézett s csak ennyit felelt:

— Épp ezért járj utána, oszt leszl!

Más alkalommal meg ezt vágta ki előtte valaki:

— Ki tudja azt, hogy van-e Isten?

Mosolygó bácsi a legtermészetesebb hangon adta meg az egyszerű választ:

— Akinek józan esze van.

Egyszer a pokolról beszélgettek. Meglehetősen pongyola-észjárással s éretlenül.

— Pokol — mondja valaki. — Senki sem jött még onnan vissza.

— Azért ne menj bele — intette az öreg Mosolygó bácsi — mert te sem jössz vissza.

Az egyik gazda nagy keserűen magyarázza a nevetlenfalusi lócánál:

— Én úgy érzem, hogy tán nincs is Isten, mert olyan sok bánat éri az embert. Minden reményem a halálban van. A halállal majd mindennek vége lesz.

Mosolygó bácsi a fának támaszkodva így zárja le a vallomást:

— Azért fogod majd azt kiáltani, hogy: Végem van!

Veréb mondja a Varjúnak . . .

Egyik este Apostol Pál békés csendben olvasgat a kályha mellett a karosszékekben. Késő idő, téli kilenc óra volt.

Kopogtak.

Pál pap felfigyelt. Nem akart hinni a fülének.

A kopogás megisméltődött.

Megismerte a kopogó hangját s kitérte az előszoba ajtaját:

— Jöjjön be, Andris gazda! Mi ujság ily későn? — szólt Apostol Pál.

A következő percben még két ember követi a megszólítottat s hárman vették körül a nevetlenfalusi papot.

.

Ami most következett a nevetleni parókián, arról rádióriportot lehetett volna adni. Apró ese-

mény, de annyi erő feszült benne, hogy arany-
mikrofont érdemelne.

— Tessék megbocsátani, Tisztelendő Úr — szó-
lott Vereb Andris — hogy ilyen késői órában za-
varjuk. A „Világ közepiből” jövünk. (A nevetlen,
falusi korcsma cégjelzése ez.) Bár korcsma melen-
gítette a fülünket, azért tetszik látni, talpig józanok
vagyunk.

— De a fejünk búbjáig bosszúsak! — vágott
közbe Sipos Károly, a triumvirátus második tagja.

— Mi történt? — kérdezte most már izgatott-
sággal Apostol Pál s a szekrénynek dőlt, úgy figyelt
minden szóra.

— Ott volt Varjú is.

— Ez már vihart jelent — szólt a pap. —
No és?

— Vitába keveredtünk. A vallásról szólottunk.
Meg Istenről. Meg hát a papokról. Mindenre meg-
feleltem neki, csak a papok ügyébe nem akartam
elegyedni. De egyet kértem tőle. Menjen el a paró-
kiára, ott lakik a tisztelendő urunk, ő is egy pap
a sok közül és aztán neki mondja meg mindezeket.
Ott a papi hát, tehát ott mérje le az ütéseket. De
nem akart eljönni, mire én azt vágtam a szemibe,
hogy könnyű azt rágalmazni, aki messze van. Erre
méregre gerjedt a Varjú és így csúfolódott:

— Na még ilyen csodát sem láttam, hogy va-
laki a papokat védje. Hozzá még egy veréb ter-
jessze ki szárnyait a csuhás előtt!

— Egy varjú piszkos csőrével szemben egy
veréb szárnya is nyujthat segítséget! — mondtam
én. — Egyébként pedig az lenne a csudálatos, ha
nem védném azt, aki minket a bölcsőtől a sírig
mindig akkor és olyasmiben vigasztal, amire semmi-
féle más kéz nem tud orvosságot adni.

— Köszönöm ezt, Andris — szólt Apostol Pál.
S még mást is akart mondani, de az izgatott Vereb
Andris folytatta a jelentést:

— Varjú erre káromni kezdett. Majd nagy

hangon azt vágta hozzám, hogy Szűz Máriának több gyermeke is volt s Jézus nem egyszülött. A mondás meglepett. Mérges is voltam s már nem váltott jól az eszem. Nyeltem egyet és csak annyit mondtam, hogy várj rám, tíz perc múlva itt leszek. Elmegyek a paphoz válaszáért.

— Igy jöttünk mi ide! — hagyták helybe a szavakat a kísérők.

Apostol Pál előbb megkövülten hallgatta az esetet. De aztán öröm futotta át arcát. Megható büszkeség töltötte el papi lelkét. Olyasmit érzett szívében, amit még sohasem. Zászlót kértek tőle, mert harcolni akarnak alatta. Vezérnek hívták meg őt.

Egy percre eltűnődött. Szobája falára nézett. Talán írást látott ott, a küldetés szavait. Bármit látott, bizonyos, hogy Isten ujja suhant el előtte. Ez az ujj vezette most, amikor kabátját magára rántotta és kalapja után nyúlt. Három derék hívét végigsimogatta tekintetével s csak ennyit mondott:

— Menjünk, emberek! Személyesen viszem el a választ Varjúnak s szája elé tartom — nem a hátamat, hanem a szívemet, látni akarom, bele meri-e vágni a csőrét?

•

Téli éjtszaka volt.

A csillagok némán ragyogtak az égen. Csendben voltak. Nem vitatkoztak. Talán azért, mert közel voltak Istenhez, érezték Isten keze érintését. Lobogtak és világítottak.

És az ember?

Az ember vitatkozik és veszekedik. Gyűlöl és kötekedik. Talán nincsen közel az Úrhoz? Vagy nem érzi magán az Isten kezének teremtő melegét?

Az ember egy másik csillagzat gyermeke, ahol össze-vissza ütköznek, szikráznak, véreznek, sajognak, gyűlölnek a szívek . . .

•

Amikor Apostol Pál a kocsmá elé ért, meg-

állt egy pillanatra. Visszahökkenetette a korcsma ablakából kiszűrődő párás fény. Izzó keserűség fogta el a korcsmai lámpa láttán. Az örökmécses jutott eszébe, amelyet annyi hűséggel gondozott sajátkezűleg. S mégis nagyobb forgalom volt a korcsmai lámpa körül, mint az örökmécses alatt.

Minden korcsmai lámpa harcot vív a temp-lomi örökmécsessel. Minden korcsma ellenséges vár, amelyben a bor és gőz, a sár és vér uralkodik.

Most nekimehet ennek a várnak, gondolta magában.

Szinte átszellemülten röpült föl a tornáclépcsőkön. Belökte maga előtt az ajtót. A lábával rúgott bele, mert a korcsmai kilincs nem érdemli meg a felszentelt kezét.

— Meghökkenve látta, hogy a korcsma üres. Ez a váratlan kép annyira meglepte, hogy keserűséggel vegyes humorral kiáltott bele az egylámpásos homályba:

— Varjúl hova lett a dicsőséged?

— Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus! — szólt egy hang a söntés homályos, rácsos mélyéből.

— Maga az Akó?

— Igenis kérem alássan — szólalt meg a korcsmáros. — Egymagam maradtam, mert a Varjak elröpültek.

— Hát hova lettek? — kérdezte nyomatékkal a pap s szigorú tekintetét vetett jobbra is, balra is.

— Biztosan félték az igazságtól! — szólt Vereb Andris.

— Vagy talán a napfénytől! — mondta Sipos.

— Látjátok, kedves emberek, — szólt feléjük Pál pap — ilyen a hamisság dicsősége: a megfutamodás a lényege. Mondhatom csúnya kép, amikor a varjú a vakondtúrásban tűnik el.

Az izzó helyzet kissé feloldódott.

A lelkipásztor érezte, hogy a szószéken kell folytatnia a harcot, de úgy kell kinyúlnia, hogy keze messze űzze Varjút. Minél messzebbre.

A szilveszteri harangszó jutott eszébe.

De most már nincs egyedül. Hárman állnak mögötte. Mégpedig elszántan és sokatigérően.

Ki szervezte meg ezt a kis sereget? Ezt a kis apostoli testületet?

Bizonyosan a Lélek.

S a nevetleni pap boldog volt. Pedig egy szegényes, szennyes korcsma közepén állott. Piszkos lámpa gyarló fénye alatt. De úgy érezte, hogy vállán győzelmi palást omlik le lába sarkáig.

A győzelem nem abban állt, hogy Varjú nem mert a Napba nézni, hanem abban, hogy hátamögött három hitvalló ember sorakozott. Nem nagy szám, de mégis szép dolog, mert mindhárom nevetlenfalusi. Mindhárom az ő híve. Krisztus-párti. Valamennyien azt védik, aki azt mondta magáról: Én vagyok az út, igazság és élet.

Apostol Pál átérezte a helyzet mélységét. Megfordult, megszorította hívei kezét, aztán így szólt:

— Hitvalló Vereb Andris! Neked és két társadnak nagy feladatot kell elvégeznetek. Meg kell mutatnotok magatokat a világnak. Hadd lássák hősi arcotokat azok, akik nem merik megvallani hitüket és akik nem merik megvédeni az Egyházat. A ti arcotok a hitvallók arca, amelyen titokzatosan fénylik a hősi hit.

— Bátor Vereb Andris! Téged és két társadat be kell mutatnunk azoknak, akik azt szokták mondani, hogy a vallás a papok dolga. Nos, ti bebizonyítottátok, hogy az Isten mindenkié és a vallás mindnyájunk közös, szent ügye.

Derék Vereb Andris! Ti egy kívánatos csillagzatnak vagytok küldöttei. Annak a csillagzatnak, amelyet férfiapostolságnak nevezünk. Amiről annyit álmodunk és amelynek hiányát annyira fájlaljuk! . . .

— Vereb Andris és Társail! Ti vagytok a nevetlenfalusi katolikus akciónak első hóvirágai.

ACTIO · CATHOLICA

Tavaszi fecskék vagytok egy nehéz tél után s megjelenétek egy tisztultabb keresztény jövő jeladása.

— Csak jöjjön már ez a szebb jövő, amelyet az evangélium irányít s amelynek első és utolsó törvénykönyve a nyolc boldogságról szóló nyolc paragrafus.

— Szívem egész melegével köszöntelek benneteket itt ebben a szennyes korcsmában, az ördög hajlékában. Köszöntelek benneteket, mert a legférfiasabb feladatot vállaltátok: megvédeni a megfeszített Krisztus szent ügyét.

— Menjünk most haza, jó emberek! Ti pihenjétek le. Álmodjatok szépet, ágyatokra ráteritem — gondolatban — a kétezer esztendő Anyaszentegyház arany-ezüst színű lobogóját. Megérdemlitek ezt a dicsőséges álmot, mert derekasan megálltátok helyeteket. Én meg föléje borulok az íróasztalomnak és kinyitom a nevetlenfalusi História könyvet.

Beírom az egyházközség történetébe a neveteket, mert amit ti ma este csináltatok — mikor fekete varjak szárnycsattogása között megvédtétek az igazságot — az történelem. Megérdemlitek, hogy nevetek fennmaradjon az utókorra, hadd tudja meg a nevetlenfalusi ember, ki volt az a három fecske, akitől nyarat várt a pap.

— Te Akól — fordult most hátra Apostol Pál. — Zárd be mögöttünk ezt a korcsmaajtót. Ma éjszaka talán neked is szép álmod lesz, mert egy kis időre — amióta mi itt vagyunk — a Léleknek adtál helyet. Annak a Léleknek, amelyről az van megírva, hogy nem tudni, mikor és hol jelenik meg. De vigyázz, nehogy ez az ajtóküszöb bűnre vivő alkalommal legyen kideszkázva, amelyen te vagy a csábító: a Lucifer.

— Most aztán menjünk haza. Biztos vagyok benne, hogy nem felejtitek el ezt az estét. Én sem felejttem el. Hiszen ezen a téli éjszakán arcomba villant a szebb jövőből egy kis fény. Ez a fény megvilágított és megvidámított.

Akó korcsmája üres lett.

Apostol Pál gyors léptekkel sietett haza.

Nyomában mentek a tanítványai . . . hitvalló barátai.

Éjfél felé lendült az óramutató. A csillagok fényesebben ragyogtak, mint máskor s áldóan szórták le a fényt. A nagy csendben kopogott a lépések zaja. Nevetlenfalu utcáján pattogó, hősi lépéssel menetelt egy kis csapat: a jó Isten őrájárata . . .

A nyíri legenda véget ér . . .

Apostol Pál nagyon megörült annak, hogy hívei között megindult a hitvallói élet vérkeringése. Egyelőre csak kevesekben csörgedezett ez a hősi keresztényi szellem, de bizott benne, hogy a jövő több örömet rejteget magában.

Az emlékezetes éjtszakai őrjárat új lendületet adott munkájának. Sohasem kételkedett küldetésében, de a közelmúlt napok eseményei arra bátorították, hogy most már higgyen a küldetés sikerében is. Higgyen a tavaszban! . . . Az út nagyon hosszú volt a szilveszteri harangszótól a minapi éjtszakáig. Az úton sok tövis tépte meg lábát és sok ág karcolta véresre arcát. A siker azonban feledtetett vele minden szenvedést.

A pásztortűz már égett. Lángolt.

A tüzet többen állták körül. Ezek között a legboldogabb természetesen Apostol Pál volt. Arcán jóleső érzés ragyogott. A célhoz ért emberek ragyogása. Szép kép volt, ahogy felmagasodva, magát kihúzva belenézett a kigyulladó jelenbe. Körültekintett és boldogan látta, hogy a hitvallói tűznek vonzóereje van. Mindig többen álltak köréje. Vereb Andris és társai voltak ezek, akik új hangot és új színt hoztak az egyházközség életébe: felvetett fejet, égrenéző szemet és bátor tekintetet.

Ha a helyzetet néhány szóban akarnók jellemezni, akkor azt mondhatnók, hogy ami Apostol Pál tizenötéves lelkipásztori munkája nyomán Nevetlenfaluban jelentkezett, új életszemlélet, új világnézet volt. Az életszemlélet Apostol Pálé volt. A világnézet pedig a mi Urunk Jézusé.

Bizony nagy szükség volt ezekre a friss, égre-

nézõ szemekre, mert a vallásnak sok ellensége van. Már a falun is. Ezzel a vallásgyûlölõ árral szemben emberek kellene a gátra, akik korcsmák sötétjében, a barázdák mélyében, mûhelyek munkaasztalai mellett feszülõ mellkassal, vasatroppantó izmokkal, villámló szemekkel, szilárd hittel, perzselõ istenszeretettel és lángoló lelkesedéssel védik a falu multját: a templomok bejáratát, az iskolák ajtó-küszöbét, az útszéli keresztfákat, a harangok kötelét, a gyermekek hitét, a megrágalmazott Egyház becsületét.

Apostol Pál már tizenöt éve vigyázott a falura. Hogy ez az őrség mit jelent gondban és könnyben kifejezve, azt csak az tudná megmondani, aki már felmérte egy küszködõ és szenvedõ pap vérverítkezését és minden szívfájdalmát. Szerencsére nem dolgozott eredménytelenül. A vértanúk vére kitûnõ mag! A munkásember veritéke áldott csapadék! S a pap munkája Isten ügyel Így történt, hogy minden jóra fordult. Amikor Apostol Pál Nevetlenbe érkezett, akkor tél volt. De a tél elmúlt és helyet adott a tavasznak . . .

Az elmúlt idõ egy isteni színjáték nyitánya volt. Ez a tizenöt év viaskodás volt a faluba besurrant ördöggel: a közönyösséggel, a hidegséggel, a gyûlölködéssel, az irigységgel és a békétlenséggel. Bizony ez a munka valóságos ördögûzés volt. Szerencsére nem sikertelen. A fáradozás eredményesnek bizonyult, mert hiszen a varjú megijedt és a vakondtúrásba menekült . . .

Nagy eredmény volt ez! Olyan tisztulási folyamat a lelkipásztori munka mezején, amely után csak a hitélet emelkedése következhetik: az Istenhez való visszaszegõdés és az Isten buzgó szolgálata.

Apostol Pál nem tudott elég hálás lenni a legfõbb Pásztorának, hogy megsegítette nehéz küldetésében. Lement a templomba, hogy az oltár elé boruljon s megköszönje, amit Isten kezébõl vett.

Ez az út természetes volt. A jó pap a templomból indul el és a templomba tér vissza. Most, hogy visszatért, nagyon boldog volt. Az eredmény nem volt nagy, de nem lehetett lebecsülni sem.

Mert nemcsak az a három ember jelentette a nevetlenfalusi hitéleti tavaszt! A három emberen kívül még mások is talpra álltak. Mások is felfigyeltek. Mások is lépni kezdtek. S ezek a lépések mindig ütemesebbekké, mindig egyöntetűbbekké váltak. Pál pap várt és reménykedett. A döntő kiállást és a győzelmes kirobbanást kémlelte. Bizton hitt ennek bekövetkezésében.

Most az oltárlépcsőn térdelt. Nem tudott hosszasan imádkozni. Talán a boldogságtól, talán más ok miatt. Csak röviden köszönt az Úrnak: Köszönöm Uram, hogy elmúlt a tél . . . Maradj továbbra is velem, most hogy az utcákon már bontakozik a tavasz . . . Mert egymagam nem vagyok elég! . . .

•

Tavaszi napsütésben, a rügy pattantó élet hangtalan muzsikája mellett sápadtan, behúnyt szemmel pihent kerti nyugágyán a nevetlenfalusi pap.

Ember tervez . . . Isten végez . . .

A kert szomorú volt. A zöldelő nyírfa mélyen lehajló ágai alatt egy beteg ember pihent. Az orvos parancsolta oda. Azt mondta, hogy nagy nyugalomra van szüksége, mert másképpen nem gyógyul meg a beteg szíve.

A betegség gyorsan szokott jönni. Meglepetészerűen. Pál papnál is így volt. A munka mezején egyszerűen leesett a lábáról. Szíve vad rendetlenkedésbe kezdett. Hirtelen és váratlanul. Szívén sebesült meg. Ott és abban, amiben és ahol a legnagyobb volt. Szerzett szívbajával ki kellett állnia a munkasorból . . . s bele kellett feküdnie egy szürke nyugágyba, ahol a csenddel, a pihenéssel és a beláthatatlan jövővel viaskodott.

— Uresen marad egy hely az Egyház menetoszlopán! — mondogatta hűséges munkatársának,

a kántortanítónak, aki jóságával némi vigaszt jelentett beteg szívének. — Üresen marad a helyem.

Mit mondjon az ember ezekre a szavakra?

Bajos volt választ adni rá. Bajos volt napirendre térni a felett, hogy egy jóságos papi szív nem végezheti többé áldott munkáját ezen a földön. Egy hely valóban üres marad és hidegebb lesz körülötte az élet levegője . . .

A betegség gyorsan jön, de lassan megy . . . Különösen áll ez a szív betegségeire. Apostol Pál hetek óta nem dolgozott teljes erővel. Az a nyugalom, amelyet elrendelt számára az orvos, idővel kettőzött súllyal nehezedett lelkére. A tétlenség állapota elkedvetlenítette. Egyetlen vigaszul szolgált neki, hogy még misézhetett. Lassan, megerősítés nélkül. Ezen kívül nem nyílt számára semmi más babér.

Egy napon újabb fordulatot vett a betegség. Az egyik szentmise után Apostol tisztelendő nem tudta tovább fennhordozni beteg szívét. Ágyba került és behúnyt szemmel sokáig gondolkozott. Behúnyt szempillái alól előtörték a könnyek. A könnycseppek szomorú hírt jelentettek: apostolkódása megszakadását.

— Beszélj az orvossal! — mondta kántorának. — Rendeljétek meg a mentőautót! Kórházba megyek!

Az édesanya már hiányzott. Nem élt. Ilyen helyzetben nehéz a magános pap sorsa.

Szép tavaszi délután volt. A falu nem tudott az új fordulatról. Senki sem vette észre, hogy a plebánia udvarának nagy kapuja csikorogva kitarul és zajtalan, néma, fájdalmas csendben kisurran a nevetlenfalusi csendes magányból egy gépkocsi.

Egy beteg szívet vitt magával . . .

•

A falu végén hiba állott elő a gépkocsiban. Megállott. Apostol Pál kinyitotta szemét és lassan

kinézett az ablakon. Mégegyszer látni akarta Nevetlenfalut.

A látvány látomásnak is beillett.

A kavargó porfelhőben kislányok és gyolcs-gatyás legénykéek futottak a mentőautó után. Tátott szájjal, lihegve integettek. Bánatukat, fájdalmukat és igaz szeretetüket lobogtatták. Angyalarcukból gyöngyszemekként villogtak ki a kis tejfogak. Néha-néha szemükhöz emelték köténykéjük sarkát, gyolcsingecskéjük ujját. Könnyeiket törölgették. A könnyek nagyrésze lepergett a porba. A nyíri homokra. Talán gyöngyszemekké váltak a jó Isten mérlegén, hogy aztán díszei legyenek a fekete reverendás pap égi koronájának.

Mi volt ez? Mi történt?

Egészen egyszerű dolog. A kántortanító megmondta néhány gyermeknek, hogy a nagybeteg tisztelendő úr kórházba viteti magát s már megy is.

Ami aztán történt, visszhang volt a Szeretet királyi tartományából. A nevetlenfalusi pap jósága a gyermekek szívéből kapta meg a választ. Ez a válasz a fehér toronyból kiröppent angyalkák himnusza volt s annak a papi szívnek a dicsőségét zengte, amely az emberi jóság egyszerű kulcsával nyitogatta az emberi szíveket . . .

•

A látomás meghatotta Apostol Pált. Boldog volt. Behúnyta a szemét és a fehér torony jutott eszébe, amelynek árnyékában tizenöt éven át dolgozott. Szívesen. Lelkesen. Apostoli jóakarattal és mindenre kiterjedő gondossággal, mert nagyon szerette a falusi népet, hiszen ő is a nép fia volt. Munkája eredménye — sajnos — nem volt különb, mint a nagy Apostolé, aki így írt annakidején a korintusiakhoz: „átkoznak minket és mi áldást mondunk; üldözést szenvedünk és mi eltűrjük; gyaláznak minket és mi imádkozunk.”

Apostol Pál összekulcsolta a kezét. Imádkozva akart kimenni falujából.

A nép volt az eszében. Az Úrhoz könyörgött. A népért. Hívei üdvére és javára. Az imája inkább vágy volt, mint kérés. Nem annyira ájtatosság, mint inkább áhítózás. Arra gondolt, bárcsak megbecsülné a nép azokat, akik közéjük állanak és érettük fáradnak. Bárcsak békében lenne a nyáj a vezetőjével. Bárcsak vigyázna mindig mindenki, hogy senki se fizessen rosszért rosszal, hanem mindenkor mindenki egymás javát és boldogságát keresné.

Apostol Pált mégegyszer lázba hozta népe üdve és boldogsága. Felült és orcájával az ablak felé fordult. Visszanézett a fehér torony felé.

— Mindig örvendjete! — kiáltott vissza a távolban elvesző falu felé. — Szüntelen imádkozzatok! Égrenéző szemmel dolgozzatok! Mindenben hálát adjatok, mert ezt akarja Isten mindnyájatokról Krisztus Jézusban. A Lelket ki ne oltsátok! A prófétai beszédet meg ne vessétek! Mindig csak a békét keressétek! S a békesség Istene majd megszentel benneteket, hogy egész lelki valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlen maradjon Urunk Jézus Krisztus eljövetelére!

Visszahanyatlott a párnára. Fáradtan adta át magát a képzeletnek. Behúnyt szemén keresztül egy tüzesszemű embert látott orcája előtt. Megismerte. A Nagy Apostol volt. Szent Pál, akinek nevét viselte.

A nevetlenfalusi papnak nagyon jól esett a nagy Apostol közelsége ezekben a nehéz percekben.

Szent Pál jóságos mosollyal vigasztalta.

— Jól van, hű bajtárs! Sokat dolgoztál. Nagyon természetes, hogy elfáradtál. Így van ez rendjén. Ez a mi sorsunk. Mi Krisztus jó illata vagyunk az Istenért azok közt is, akik üdvözülnek és azok közt is, akik elvesznek. Te „éltető illat“ voltál kis faludban és nem „halálos illat“. Mindegyik pedig saját jutalmát nyeri majd el munkája szerint. A templom-

tornyok árnyékában dolgozó pap munkája nem vész el jutalom nélkül még akkor sem, hogy ha homokra kénytelen írni az evangéliumot. Az a munka felkiált és ez a kiáltás elhat a seregek Urának fülébe.

— És az Úr? — kérdezte suttogva Pál pap.

Szent Pál arca fényes lett. Szent láng lobbant fel apostoli alakja körül s mintegy élő-eleven áldozat visszanyúlt saját multjába, amelyből ezt a tanúságot vonta le: — Nos, az Úr megadja az igazaknak robotjuk jutalmát, csodás utakon vezérli őket, nappal leplül szolgál nekik, éjjel pedig csillagfényül . . .

Tartalomjegyzék

Előszó	3
Tél volt	5
Kilátás a fehér toronyból	10
Aggódás a mezsgyén	13
Szív kell a falunak!	18
A Historia Domus tanúsága	20
A mesebeli kő tulajdonsága	21
Klerikusok — laikusok	25
Mondják: „Maradt, aki volt!”	30
Bemutató szentbeszéd	34
Mi történhetik egy faluban?	42
Az első panasz a hatóságnál	46
Meghívó egy rigófüttyre	52
A határban bemutatott áldozat	55
A síró homok	60
Botrány a kőangyal körül	63
Volt egyszer egy nagyon fősvény ember	67
Kupori Sándor pártütése	71
Milyen nehéz a plebániai pecsét?	81
Látogatás a temetőben	89
Elmegyek a templom mellett	95
A flótás pap	98

Minden házba Szentírást!	103
Paplak! . . . Bántlak	109
A sárga ház	110
Szépszavú Péter beszélgetése a gyermekkel	113
„A pap is csak ember!“	116
Mire kötelez a felebaráti szeretet?	117
Imádkozzunk egymásért!	120
Mi a papok szombatja?	123
A lóca	125
A lóca közbeszól	130
Mikor egy pengő gurulni kezd	134
A három keresztfa keserű gyümölcse	135
A képviselőtestület kezében	142
Krisztus köntösének őrzői	146
Emberbűvölés a sűgőlyukból	149
A járásbírótság folyosóján	153
A három fa temetési költsége	157
„Ha nem lesztek, mint a kisdedek“	163
A „szebb jövő“ kis apostolai	168
Egy új mise Nevetlenfaluban	170
Mi lesz a gyermekből?	173
A katekizmus a ravatalon	176
Felsírnak az elfojtott bölcsődalok	180
Némely mag útfélre esett	185
A jómadarak kártevése	189
Közvetítés egy utcasarokról	192
Közvetítés a ruhásszekrényből	194
Közvetítés egy mezsgyéről	197
Miképpen vala kezdetben	202
A százéves nevetlenfalusi fény	206
Legányi Barnabás nagy szomorúsága	207

Szürkülő idők	209
Mi történt volna Kukumérral?	210
Mi az igazság Nevetlenfalu körül?	217
Talajbetegség: az anyagiasság	218
A máriapócsi Szűzanya népe	223
„Isten a kerékben“	230
A nevetlenfalusi haranguralom	233
A falusi harangszó	240
Varjú a láthatáron	243
Milyen a tejüzem?	245
Kibújt a lólábl!	246
Ne bántsátok az Istent!	248
Milyen magasra ér a falusi ateizmus?	253
Veréb mondja a Varjúnak	256
Actio Catholica	262
A nyíri legenda véget ér	263

